

The Academy of Management and Administration in Opole
(Republic of Poland)
Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)
High School of Medicine in Sosnowiec (Republic of Poland)
High School Humanitas in Sosnowiec (Republic of Poland)
Institute for the Study of Spatial Development (Ukraine)
al-Farabi Kazakh National University, Almaty (Republic of Kazakhstan)
Kharkiv Medical Academy of Post-graduate Education (Ukraine)
Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)
School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava
(Slovakia)
SI of General and Urgent Surgery Institute
named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine (Ukraine)
University of Economics in Bratislava (Slovakia)
Vivat Socrates NGO (Ukraine)
West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov
(Republic of Kazakhstan)

PROBLEMS AND PROSPECTS OF TERRITORIES' SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Publishing House WSZiA

Opole, Poland

The Academy of Management and Administration in Opole
(Republic of Poland)
Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)
High School of Medicine in Sosnowiec (Republic of Poland)
High School Humanitas in Sosnowiec (Republic of Poland)
Institute for the Study of Spatial Development (Ukraine)
al-Farabi Kazakh National University, Almaty (Republic of Kazakhstan)
Kharkiv Medical Academy of Post-graduate Education (Ukraine)
Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)
School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava
(Slovakia)
SI of General and Urgent Surgery Institute
named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine (Ukraine)
University of Economics in Bratislava (Slovakia)
Vivat Socrates NGO (Ukraine)
West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov
(Republic of Kazakhstan)



PROBLEMS AND PROSPECTS OF TERRITORIES' SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Collections of Materials of the 3rd International Scientific Conference

April 29 – May 3, 2014

Opole, Poland

ISBN 978-83-62683-50-5

Collections of Materials of the 3rd International Scientific Conference *Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development* (April 29 – May 3, 2014, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration in Opole, 2014; ISBN 978-83-62683-50-5 (Paper); pp.232, illus., tabs., bibls.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Editorial Board:

Beňová E. – PhD, Docent, Ing., Head of Department of Economics and Finance, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Slovakia)

Boiko V. – DcSc, Professor, Head of SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine (Ukraine)

Bordoussov O. – PhD, Docent, Head of Department of Economics, al-Farabi Kazakh National University (Republic of Kazakhstan)

Cibákova V. – CSc, Professor, Ing. Rector of School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Slovakia)

Dubrovina N. – PhD, Docent of Economics and Finance Department, the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Slovakia), Docent of Finance Department, Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)

Duczmal M. – DcSc, Professor, Rector of the Academy of Management and Administration in Opole (Republic of Poland)

Duczmal W. – PhD, Vice Rector, the Academy of Management and Administration in Opole (Republic of Poland)

Gonda V. – PhD, Professor, Ing. Deputy Chair of the Department of Economic Theory, the University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Gerrard R. – PhD, Associate Dean for Undergraduate Programme, Cass Business School of City University (UK)

Nestorenko O. – PhD, Docent, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Nestorenko T. – PhD, Docent, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Ornowski M. – DcSc, Professor, Vice-Rector, the High School of Medicine in Sosnowiec (Republic of Poland)

Péliová J. – PhD, Ing. Deputy Dean of the Faculty of National Economy, the University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Shelest A. – CSc, Head of the Department of Finance, Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE (Ukraine)

Siwiec A. – Director of the Center for Pediatric named after John Paul II in Sosnowiec (Republic of Poland)

Sosnyts'ka N. – DcSc, Professor, Head of the Department of Methodics of Teaching Physical and Mathematical sciences and Information Technologies in Education, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Zamiatin P. – DcSc, Professor of Department of Surgery #1, Kharkiv National Medical University (Ukraine), SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine (Ukraine)

Zhurabekova G. – PhD the Head of the Department of Innovation Development and Transfer of High Technology, West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov (Republic of Kazakhstan)

Reviewers:

Lisy J. – PhD, Professor, Ing. Dean of the Faculty of National Economy, University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Sipinski A. – DcSc, Professor, Rector of the High School of Medicine in Sosnowiec (Republic of Poland)

Vitlinskii V. – DcSc, Professor, Head of Economics and Mathematical Modeling Department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Publishing House:

© Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu

45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18

tel. 77 402-19-00/01

300 copies

The collection of materials of the 3rd International Scientific Conference *Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development* includes modern theories, their practical aspects, tools for analyzing and managing complex socio-economic, educational and medical problems of society development, as well as new research directions are presented. Grounded systematic methodological concept and design principles of socio-economic, educational and medical research, taking into account the features of social determinants in constructing models of social systems at various levels, the purpose of which is to substantially increase the efficiency of such systems. Separate attention is paid to the study of the educational and medical, financial and economic instruments of society's development in the spatial coordinate system.

Authors are responsible for content of the materials.

UDC 332.1:332.145

© Authors of articles, 2014

ISBN 978-83-62683-50-5

© Publishing House WSZiA, 2014.

CONTENTS

SECTION 1 THE FINANCE AND ECONOMIC INSTRUMENTS OF TERRITORIES' DEVELOPMENT

Аладышкина А. С., Креховец Е. В., Леонова Л. А. Переход к раздельному сбору бытовых отходов в Нижнем Новгороде: исследование готовности населения.....	10
Альжанова Н. Ш., Омарова К. Развитие информационных технологий в современной банковской системе Казахстана.....	13
Беньова Е., Дубровіна Н. А., Воронич К. М. Проблеми розвитку промисловості, малого та середнього бізнесу гірських територій Закарпаття.....	16
Боднар І. Р. Основні напрями розвитку інформаційної сфери України в контексті євроінтеграції.....	19
Боднар І. Р., Гой А. Роль ООН в забезпеченні ефективної інформаційної політики в умовах глобалізації соціально- економічного розвитку.....	22
Бындыч К. А. Современные подходы к снижению себестоимости продукции в пивоваренной промышленности.....	24
Гурова К. Д., Шелест А. Л., Дубровина В. А. Финансирование операционных программ регионального развития в Словакии из фондов ЕС.....	27
Дутчак Л. В. Взаимодействие культуры и экономики.....	31
Iermak O. Pedestrian space optimization as a tool for urban territories development.....	34
Жумабекова Г. Ж. Развитие экологического аудита в Республике Казахстан.....	36
Запара Я. В. Економічна оцінка заходів по удосконаленню технології охорони вантажів та елементів інфраструктури залізниць.....	39

Захарченко П. В. Модель інноваційного розвитку регіонального курортно-рекреаційного комплексу.....	41
Іванова М. В. Благодійна діяльність: принципи, види, сфери діяльності.....	43
Колупаєва І. В. Податкові пільги як інструмент державного регулювання економіки.....	47
Кормило Р. М. Можливість реалізації політики імпортозаміщення у будівельній галузі України.....	50
Куревіна І. О., Шпатарюк І. Теоретичні аспекти залежності технологічного розвитку країни від обмінного курсу національної одиниці.....	52
Leifura M. Shadow economy and poverty.....	55
Lisun Ya. Economic instruments of development of service competitive potential in Ukraine by region.....	60
Литвин А. М. Управління мотивацією праці співробітників туристського підприємства.....	61
Мамотенко Д. Ю. Оцінка ефективності публічного управління.....	64
Matoušková E. Hospodársky cyklus v krajinách Vyšehradskéj štvorky..	67
Мінкович О. В. Використання оптимізаційних моделей при розподілі фонду заробітної плати в енергетичних корпораціях.....	73
Мущинська Н. Ю., Масленніков О. М. Розвиток договірних відносин в сфері державно-приватного партнерства як перспектива розвитку комунальної інфраструктури територій.....	76
Несторенко Т. П., Бордоусов О. В. Транспортные затраты и размещение экономических субъектов в пространстве.....	79
Неубаєрова Е., Дубровіна Н.А., Бєлоусова С.В. Проблеми фінансування розвитку малого та середнього бізнесу у Словаччині.....	82
Нідзельська Т. Л. Управління розвитком стратегічного потенціалу сільськогосподарських підприємств.....	86

Nosyriev O. O. Stabilization regional disparities in the macroeconomic policies.....	88
Оналтаев Д. О. Внедрение новых стандартов Базеля III в казахстанскую банковскую практику.....	91
Pavlyk Kh. Social investment into regional development: case of Ukraine.....	93
Пелиова Я., Несторенко А. В. Задачи управления запасами с информированностью об изменениях характеристик логистического процесса.....	96
Пустовой А. Ю. Оценка деятельности персонала на машиностроительных предприятиях.....	99
Рахматуллаева Д. Ж. Социально-экономическая оценка уровня развития регионов Казахстана.....	101
Руденко Я. О. Проблемы инновационного развития экономики Украины.....	104
Sanko Ia. Economic tools for building rational transport systems.....	108
Симоненко Д. А. Структура ринків та стан конкурентного середовища в Україні.....	110
Солоджук Т. В. Інструменти фінансової політики соціального розвитку регіону.....	114
Судомир М. Р. Принципи забезпечення системи економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.....	116
Тагайбекова Н. П. Экономическое развитие Казахстана путем применения модели открытых инноваций.....	119
Терлецька Л. А. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами Європейського Союзу.....	123
Тужик К. Л. Енергетичний баланс сільськогосподарських підприємств – передумова сталого розвитку.....	127
Хишауева Ж. Т. Программа развития моногородов как инструмент развития территорий.....	130

Cherevko D. The concept of environmental impact assessment.....	132
Чучка І. М., Білак Г. Г. Транскордонне співробітництво як елемент вдосконалення регіонального розвитку України.....	135
Шелест В. С. Система обліку нематеріальних активів в бюджетних установах.....	138
Яценко Е. А. Вопросы совершенствования структуры основных и оборотных фондов.....	141

SECTION 2

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

Ажажа М. А. Визначення інтелектуально-професійної соціалізації в контексті суспільного розвитку.....	143
Андреева Д. Е. Проблемы и перспективы социально-экономического развития Украины: приоритеты в развитии системы образования.....	146
Аубакирова Ж. Я., Айтбембетова А. Б., Нурманова Б. З. Образование как фактор консолидированного развития общества....	148
Гайдук Л. О. Інтеграційні процеси в сучасній освіті та їх використання у процесі набуття студентами знань з економічної теорії.....	152
Гіптерс З. В. Внесок українських педагогів в теорію і практику економічної освіти дітей і дорослих: історико-педагогічний аспект..	155
Гонда В., Несторенко Т. П. Проблема избыточного образования в контексте трудоустройства выпускников вузов.....	157
Демська Т. О., Гринько В. О. Комп'ютерна залежність в учнів початкової школи.....	161
Зубахина Н. М., Левенец И. Н., Бондаренко Т. Н. Использование информационных технологий в проектной деятельности младших школьников.....	163

Kováč F. Moderná Európa na ceste dosiahnutia vedomostnej spoločnosti.....	166
Колесникова А.О. Способы борьбы с коррупцией в высших учебных заведениях Украины.....	169
Костиніч О. С. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання фізики.....	171
Кравченко Л. М. Перспективи розвитку неформальної екологічної освіти в системі регіонального самоврядування.....	173
Лобур О. Г. Роль базових економічних знань у професійній підготовці студентів неекономічних вузів.....	176
Марченко А. О. Організація і методика проведення інноваційних уроків.....	178
Мусенко Ю. Н. Ассоциативное поле концепта «немецкий язык».....	181
Никоненко С.В. Визначення маркетингової стратегії підвищення конкурентоспроможності спеціальності «Міжнародний туризм».....	183
Остополец И. Ю. К вопросу об экофасилитативной модели психологической службы в образовании Украины.....	186
Остополець І. Ю., Юков О. О. Особливості розвитку ідентичності підлітків в умовах спортивної діяльності.....	189
Приходько Н. І., Кузнецова С. О. Економіка знань – основа сучасного розвитку суспільства.....	191
Резниченко З.В. Волонтерская деятельность как ресурс непрерывного образования.....	193
Рудык Е.О. Коррупция как результат неэффективного решения проблем системы образования Украины.....	196
Румянцева Т. В. Підготовка до тестів TOEFL та IELTS.....	198
Сосницька Н. Л. Методологічна культура як підґрунтя фахової підготовки майбутнього вчителя освітньої галузі «Природознавство».....	199

Чеклов В. Ф., Журавльова Ю. В. Критерії вибору системи освіти при підвищенні своєї кваліфікації абітурієнтами України.....	202
Чеклова В.М., Борушкова А.С. Критерії вибору сфери, системи та методів науково-дослідницької роботи у країнах Європи.....	205
Шаріна М. В., Янішевський С. В., Дідківська Л.С. Актуальність знань дітей правил поведінки на дорозі як передумова зниження кількості ДТП.....	207
Школа О.В. Інтеграція фундаментальної та професійної спрямованості курсу теоретичної фізики у підготовці майбутніх учителів фізики.....	210
Шумакова О.С. Особливості організації вільного часу дітей та підлітків засобами волонтерської діяльності.....	212

SECTION 3 MODERN MEDICAL AND PHARMACY PROBLEMS ON MICRO AND MACRO LEVEL

Бойко В. В., Замятин П. Н., Дубровина Н. А., Филип С., Мургаш Я., Трутяк И. Р. Европейские программы обеспечения безопасности на дорогах.....	216
Бойко В. В., Лабаш П., Замятин П. Н., Дубровина Н. А., Замятин Д.П., Товкач Ю.В. Анализ тенденций смертности населения от рака пищевода в странах Центральной и Восточной Европы.....	219
Замятин П. Н., Черная Ю. А., Замятин Д. П. Система здравоохранения в Словакии: проблемы и пути реформирования.....	222
Касьянов Ю. А., Шамсутдинова Ю. С. Актуальные проблемы системы здравоохранения в Украине и пути их преодоления (на примере развитых стран).....	224
Котвіцька А. А., Пузак Н. О., Пузак О. А. Аргументи «за» та «проти» соціальної відповідальності у фармацевтичній галузі.....	227
Трутяк І. Р., Трутяк Ю. І. Організація стаціонарної невідкладної допомоги постраждалим із поєднаною травмою.....	229

SECTION 1

THE FINANCE AND ECONOMIC INSTRUMENTS OF TERRITORIES' DEVELOPMENT

ПЕРЕХОД К РАЗДЕЛЬНОМУ СБОРУ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В НИЖНЕМ НОВГОРОДЕ: ИССЛЕДОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ

Аладышкина А.С.¹, Креховец Е.В.², Леонова Л.А.³

Национальный исследовательский университет

Высшая школа экономики – Нижний Новгород, Россия

¹anna-aladyshkina@yandex.ru, ²krekhovets@yahoo.com, ³laleonova@mail.ru

В настоящее время проблема утилизации отходов производства и потребления является чрезвычайно актуальной для большинства городов, так как всё возрастающие объемы отходов продолжают увеличивать нагрузку на окружающую среду.

Самым распространенным в России способом утилизации отходов остается захоронение несортированных отходов на соответствующих полигонах. Однако твердые бытовые отходы (ТБО) могут быть использованы вторично, что принесет как экологический, так и экономический эффект.

Но на пути к переработке отходов стоит проблема их эффективной сортировки. Способов сортировки ТБО известно несколько, и каждая страна, а часто и каждый город, выбирает для себя наиболее приемлемый: строительство мусоросортировочных заводов; установка специальных точек сортировки ТБО во дворах, предусматривающих работу специального сортировщика; установка во дворах специальных контейнеров для раздельного сбора мусора населением. Последний способ сортировки ТБО, безусловно, является самым простым и дешевым. Однако существенный недостаток такого способа состоит в том, что он основан на наличии достаточно высокого уровня экологической культуры населения и понимания всей важности раздельного сбора ТБО. То есть этот способ может стать эффективным только при наличии определенного уровня готовности населения к участию в раздельном сборе ТБО.

В данной работе анализируется степень готовности жителей г. Нижнего Новгорода к отдельному сбору ТБО на основе данных, полученных путем социологического опроса горожан.

В исследовании, проведенном осенью 2013 г., приняли участие жители Нижнего Новгорода в возрасте от 11 до 85 лет. С помощью анкетного опроса были собраны данные по всем районам города в соответствии с численностью населения в каждом районе. Структура выборки по половому составу соответствует гендерному распределению всего населения Нижнего Новгорода.

Для определения готовности населения Нижнего Новгорода к сортировке собственных твердых бытовых отходов участникам опроса были заданы несколько вопросов. Во-первых, с целью оценки информированности населения о проблеме сбора ТБО респондентам были заданы вопросы «Знаете ли Вы о проблеме отдельного сбора мусора?» и «Насколько, по-вашему, эта проблема серьезна для окружающей среды?». Следует отметить, что подавляющее большинство опрошенных знакомо с проблемой отдельного сбора отходов (около 70% респондентов ответили положительно на данный вопрос). Также 70% респондентов считают, что отдельный сбор ТБО имеет серьезное влияние на окружающую среду, в том числе 24%, находят эту проблему крайне важной. Около 20% опрошенных затруднились ответить на заданный вопрос, что может быть связано с низкой экологической культурой населения, так как затруднились ответить преимущественно те из респондентов, кто ничего не знает о проблеме отдельного сбора мусора. Чуть более 10 % участников опроса полагают, что отдельный сбор ТБО не оказывает серьезного влияния на экологию и окружающую среду. В целях увеличения доли жителей города, знающих как о существовании проблемы правильной сортировки и переработки ТБО, так и о связанных с ней экологических проблемах, необходимо повышать уровень экологической грамотности всех слоев населения, а не только подрастающего поколения. До тех пор низкая экологическая культура населения будет всегда являться серьезным барьером при внедрении любых проектов экологической направленности.

Согласно результатам опроса 66% респондентов готовы сортировать собственные бытовые отходы. Структура ответов по готовности практически совпадает со структурой ответов, касающихся информированности населения о проблеме отдельного сбора ТБО. Можно

предположить, что люди, знающие о проблеме и находящие её серьезной для экологии и окружающей среды, готовы сортировать собственный мусор. Согласно полученным результатам практически все респонденты, положительно ответившие на вопрос о готовности к сортировке собственных ТБО готовы разделять их на две категории. В состав первой категории входят бумага и бумажные изделия, пластик, стекло и металл, вторая категория состоит из пищевых и прочих отходов. Также около половины участников опроса готовы к такой сортировке мусора не только у себя в домах, но и на улицах и в общественных местах.

Опрос показал, что район проживания также играет роль в готовности населения к сортировке мусора. Наибольшую готовность выразили жители Нижегородского, Московского и Ленинского районов. Таким образом, введение системы раздельного сбора ТБО сразу во всех районах Нижнего Новгорода может привести к провалу проекта, в силу того, что готовность населения к раздельному сбору отходов сильно различается в зависимости от района проживания. Одним из вариантов начала внедрения системы раздельного сбора ТБО могут служить экспериментальные дома или дворы. Жители домов с мусоропроводами являются отдельным объектом для исследования. Наличие мусоропровода, как показал проведенный анализ, отрицательно сказывается на готовности населения к разделению ТБО. Таким образом, для жителей домов с мусоропроводами необходимо разработать дополнительные инструменты вовлечения в систему раздельного сбора ТБО.

В результате опроса было выявлено, что, по оценкам респондентов, чуть более четверти всего мусора составляют пищевые отходы, бумага и пластик занимают соответственно 22% и 19% всех отходов. Участники опроса оценивают долю стекла в собственных отходах как 14%, а металлические отходы занимают 11% от всего мусора респондентов.

Согласно полученным результатам, основным побудительным мотивом к сортировке мусора является социальная реклама, то есть информированность населения об экологических проблемах, связанных с утилизацией мусора, о современных способах сортировки твердых бытовых отходов. Более 20% опрошенных отметили пример окружающих. Только 15% респондентов считают, что раздельный сбор мусора можно стимулировать экономическими мерами, т.е. снижением тарифов на вывоз мусора. Среди других вариантов были предложены такие меры, как

развитие экологической культуры и законодательное принуждение жителей.

Более 37% участников опроса отметили отсутствие места для раздельного хранения мусора в жилище в качестве ограничительного фактора, который мешает внедрению системы раздельного сбора твердых бытовых отходов. Вторым и третьим по популярности были ответы «отсутствие информации о местах сдачи вторсырья» и «отсутствие экономических стимулов», так ответили 22% и 20% респондентов соответственно. 6,5% опрошиваемых не видят смысла в раздельном сборе мусора, данный вариант ответа выбирали респонденты, не знающие о проблеме раздельного сбора мусора и не готовые сортировать собственные бытовые отходы.

В итоге анализа результатов опроса были выявлены и сформулированы факторы, способствующие и препятствующие введению системы раздельного сбора ТБО в Нижнем Новгороде.

РАЗВИТИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОЙ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЕ КАЗАХСТАНА

Альжанова Н.Ш.¹, Омарова К.²

Казахский национальный университет им. аль-Фараби

г. Алматы, Республика Казахстан

¹ ansh13@mail.ru, ² kuralay.omarova@gmail.com

С развитием информационных технологий многим компаниям стало очевидно, что, используя различные автоматизированные информационные системы, можно повысить рентабельность бизнеса. Особенно это стало актуально для казахстанских банков, так как они пытаются повысить свою конкурентоспособность на рынке с помощью использования специализированных программных систем, ориентированных на банковскую деятельность. Современная система управления проектами зародилась в США при разработке программ военно-морских сил США «Полярис», и в дальнейшем при исследовании космоса по программам НАСА. Технологии планирования и реализации поставленных задач, систематический подход и инструменты, использованные в исследованиях военными получили впоследствии

широкое распространение в других отраслях. В конце 1960-х несколько специалистов, занимающихся управлением проектами в фармацевтической и строительной промышленности, создали профессиональную ассоциацию – Институт управления проектами (Project Management Institute).

В дальнейшем отделения PMI были созданы и в других странах. Данными институтами управления проектами были разработаны стандарты управления проектами – Руководство к своду знаний по управлению проектами (A Guide to the Project Management Body of Knowledge – PMBOK Guide) [3]. Этот стандарт признается во всем мире, где проектное управление как вид управленческой деятельности не регламентируется официальными государственными документами. Согласно стандарту, управление проектами – применение знаний, умений, инструментов и технологий для выполнения требований проекта. Его ключевые процессы – инициация, планирование, исполнение, контроль и завершение.

Являясь важнейшим фактором эффективного развития банков или любой компании, управление проектами на сегодняшний день отличается от управления проектами того столетия, когда только зарождались первые попытки применения разработок этой науки и впервые стали внедряться строительными и инженерными компаниями в качестве инструмента для эффективной организации новой деятельности.

Сейчас управление проектами используется практически во всех областях экономики, так как это позволяет поддерживать экономическую активность организаций [1].

Внедрение корпоративной системы управления проектами в компании означает создание механизма, позволяющего «поставить на поток» процессы развития бизнеса, повысить эффективность инвестиций и гарантировать своевременное достижение тактических и стратегических целей.

В последнее время большую популярность приобретают «гибкие» методологии управления IT-проектами, основная суть которых базируется на преимуществах итеративной и спиральной моделей жизненного цикла. Помимо этого, «гибкие» методологии пропагандируются как «готовые к изменениям», что в большинстве случаев больше подходит для IT-проектов, управляемых в быстро меняющихся средах.

Таким образом, совершенствование проектного управления в организациях заключается в проведении следующих мероприятий:

разработка методики управления проектами в компании;
внедрение информационной системы УП;
обучение сотрудников исполнению своих ролей в проектном управлении.

Анализ внедрений проектов показывает, что практически во всех случаях неудачных внедрений проектного управления основным источником проблем является недостаточное внимание к разработке организационных процессов управления проектами.

Процессы разработки плана проекта детально описаны в стандартах УП, поддержаны специализированным программным обеспечением, и не требуют особых дополнительных усилий по их «улучшению». Поэтому для совершенствования корпоративного управления проектами критичными оказываются именно организационные процессы.

Разработка организационных процессов требует значительного времени и усилий многих сотрудников и высших руководителей, сами организационные процессы требуют затем постоянного контроля и совершенствования.

Характерными примерами неэффективного управления проектами являются: проекты без планов и контроля, запуск множества проектов без учета наличия ресурсов, «ресурсные войны» между менеджерами проектов и руководителями подразделений, отсутствие полной картины состояния проектов и сильная зависимость от квалификации менеджера проекта [2].

В Казахстане сегодня насчитывается около 39 банков второго уровня. Конкуренция между ними велика, и поэтому им приходится искать новые пути и решения для завоевания больших объемов рынка, которые требуют высокую адаптивность к возможным изменениям и для успешного введения бизнеса необходимо улучшить информационные технологии и автоматизации бизнес процессов.

Внедрение передовых технологий является актуальным вопросом в развитии банка, при этом, самым главным в процессе внедрения IT-технологий является привязка их к целям и стратегиям банка. В случае отсутствия такой привязки в условиях, когда реализуется большое количество различных проектов, инвестируются огромные деньги и время, получаем технологию ради технологии, без привязки к бизнесу. Конкурентные преимущества достигаются не за счет самой технологии, а умения ее использования в бизнесе, т.е. квалифицированного управления проектом.

Литература

1. Богданов В. Управление проектами. Корпоративная система – шаг за шагом / В.Богданов. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 248 с.
2. Журавлев Р. Руководство и управление ИТ: мотивы и возможности // Управление ИТ-сервисами – 2013 / Р.Журавлев. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.osp.ru/itsm/2013/04/13034846.html>
3. Грей, Клиффорд Ф. Управление проектами: учебник: пер. с англ. третьего, полн. перераб. изд./ Клиффорд Ф. Грей, Эрик У. Ларсон; [науч. ред. перевода В. М. Дудников]. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2007. – 608 с. – Доп. тит. л. англ.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ, МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАКАРПАТТЯ

Беньова Е.¹, Дубровіна Н.А.², Воронич К.М.³

*¹ Вища Школа Економіки та Адміністративного Менеджменту,
м. Братислава, Словаччина*

*² Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Харків, Україна*

*³ Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних
досліджень НАН України, м. Ужгород, Україна*

¹ Elena.Benova@vsemvs.sk, ² nadija@mail.ru, ³ kristina_22@mail.ru

Соціально-економічний розвиток гірських територій Закарпаття є одним з пріоритетних напрямків розвитку економічного потенціалу області. Втім є кілька важливих гальмуючих факторів, таких як: високий рівень безробіття, нерозвиненість соціальної та виробничої інфраструктури на селі, низький рівень доходів населення.

Завданням підвищення рівня життя населення гірських сіл має стати розвиток приватного сектора, підтримка малих та середніх підприємств.

Традиційно на Закарпатті існувала моногалузева структура виробництва та рівень розвитку соціальної сфери значно відставав від темпів і масштабів розвитку матеріального виробництва.

Проведений аналіз кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності Закарпаття за 2005-2010 рр. показав, що найбільша

кількість зайнятих спостерігається у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві, рибальстві, рибництві; на другому місці – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, діяльність готелів та ресторанів; на третьому – промисловість.

Одним із перспективних напрямків відродження гірського села повинна стати підтримка підприємництва у сфері промисловості.

Проте, як свідчить аналіз статистичних даних, кількість промислових підприємств гірських територій області є незначною і становить у середньому 10 підприємств у розрахунку на 10 тис. населення. Найбільша їх концентрація спостерігається у гірських районах області, зокрема – у Рахівському – 16, Воловецькому – 14, Перечинському – 10 промислових підприємств (на 10 тис. населення).

Така незадовільна ситуація потребує заходів щодо стимулювання створення підприємств у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, будівництва, розширення агропромислової кооперації з метою комплексного використання всіх наявних місцевих ресурсів області та насичення регіонального ринку товарами власного виробництва. Основними пріоритетними сферами розвитку промисловості в гірських населених пунктах області є:

лісова та деревообробна, лісохімічна, меблева та целюлозна промисловість, яка є важливою для Рахівського, Міжгірського, Воловецького, Великоберезнянського, Перечинського та Тячівського районів;

харчова та переробна промисловість, умови для розвитку якої є у Тячівському, Хустському, Іршавському, Мукачівському, Свалявському та Великоберезнянському районах;

легка промисловість, що може функціонувати у Великоберезнянському, Хустському, Тячівському та Мукачівському районах;

будівництво, промисловість будівельних матеріалів;

художній промисел та реміснича діяльність;

виробництво товарів народногосподарського призначення;

виробництво електроенергії, особливо це важливо у Тячівському та Рахівському районах.

На території Закарпаття, особливо його гірських районів, доцільно створювати привабливі умови для розвитку малого й середнього бізнесу. Це буде сприяти вирішенню низки соціальних проблем, однією з яких є

високий рівень безробіття. Рівень зайнятості на малих підприємствах області у 2010 р. становив 13,1% порівняно з 16% у 2005 р. Станом на 2010 р. у Великберезнянському, Воловецькому та Перечинському районах цей показник знаходився на рівні 2,4%, 3,1% та 3,4% відповідно. Найвищий рівень зайнятості протягом аналізованого періоду спостерігався у Свалявському районі (5,5%) та у Ужгородському районі (6,4%). Найнижчий рівень зайнятості був у Тячівському районі (2%) та у Хустському районі (0,8%), що пов'язано з низькою концентрацією малих підприємств у зазначених районах області. Станом на 2010 р. питома вага продукції, робіт, послуг, вироблених суб'єктами малого підприємництва, у загальних обсягах виробництва в області становила 21,1%. Найвищою частка малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції була у передгірних та гірських районах області: у Тячівському (69%), Іршавському (56,5%), Мукачівському (41,8%), Рахівському (55,8%) та Воловецькому районах (38,6%).

Вивчення проблем розвитку малого та середнього бізнесу у гірських районах Закарпаття показало, що, насамперед, необхідна державна підтримка малого підприємництва та створення відповідних фінансово-кредитних механізмів для поширення цього типу підприємств.

Державна підтримка малого підприємництва повинна передбачати надання державних кредитів, податкові пільги, фінансову допомогу. Слід більш широко використовувати програми цільового бюджетного фінансування, субсидій, залучення коштів іноземних інвесторів.

Немаловажним фактором повинно стати й створення сприятливого бізнес-середовища та інфраструктури, надання консультативних послуг, проведення цільових інформаційно-консультативних заходів серед населення з метою поширення руху підприємництва, зокрема у сфері малого бізнесу.

Всестороння координація зусиль з боку держави, місцевої влади та суспільства щодо більш активного розвитку малого та середнього бізнесу на Закарпатті буде запорукою вирішення його поточних соціально-економічних проблем та можливістю для збагачення добробуту регіону.

Література

1. Гірські території Закарпаття: соціально-економічні трансформації: монографія / За заг. ред. В.П.Мікловди. – Ужгород: ПП "Бреза", 2012. – 262 с.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Боднар І. Р.

Львівська комерційна академія, м. Львів, Україна

iryua.bod@gmail.com

Протягом останніх десятиріч в Україні спостерігається поступальний розвиток інформаційної сфери як особливої системи суспільних відносин, що виникають в усіх сферах життя і діяльності суспільства та держави в результаті одержання, використання, поширення та зберігання інформації, насамперед у сфері законодавчого закріплення права особи на інформацію та на вільне поширення її в країні і за кордоном, трансформації моделі взаємовідносин між органами державної влади та засобами масової інформації, створення національних систем і мереж інформації тощо.

Мета роботи полягає у необхідності теоретичного обґрунтування пріоритетних напрямів інформатизації українського суспільства.

Упродовж останніх років в Україні здійснюються цілеспрямовані заходи з розбудови інформаційного суспільства. За даними Всесвітнього економічного форуму, який відбувся в Давосі (Швейцарія), рейтинг України за індексами, що стосуються інформаційно-комунікаційних технологій, в порівнянні із сукупною кількістю країн становить:

глобальний індекс конкурентоспроможності 2010-2011 (WEF Global Competitiveness Index) 89 місце із 139 країн;

індекс технологічної готовності 2010-2011 (WEF Technological Readiness Index) 83 місце із 139 країн;

індекс мережевої готовності 2010-2011 (WEF Networked Readiness Index) 90 місце із 138 країн;

готовність уряду (Government readiness) 122 місце із 138 країн;

використання урядом (Government usage) 75 місце із 138 країн;

рейтинг за електронною готовністю 2010 (EIU eReadiness Ranking) 64 місце із 70 країн;

індекс електронного уряду ООН 2010 (UN e-Government Index) 54 місце із 192 країн [1].

В Україні стрімко формується масова інтернет-аудиторія, що за своїми основними параметрами буде подібною до розвинених країн (рис.1).

Так, за даними міжнародної консалтингової компанії J'son & Partners

Consulting, Україна, поряд з іншими країнами СНД, є світовим лідером за темпами збільшення аудиторії соціальних мереж. При чисельності приблизно в 6 млн. осіб у 2012 р. її щорічний приріст складає близько 30%, причому, згідно з прогнозами, така динаміка утримуватиметься до 2014 р.

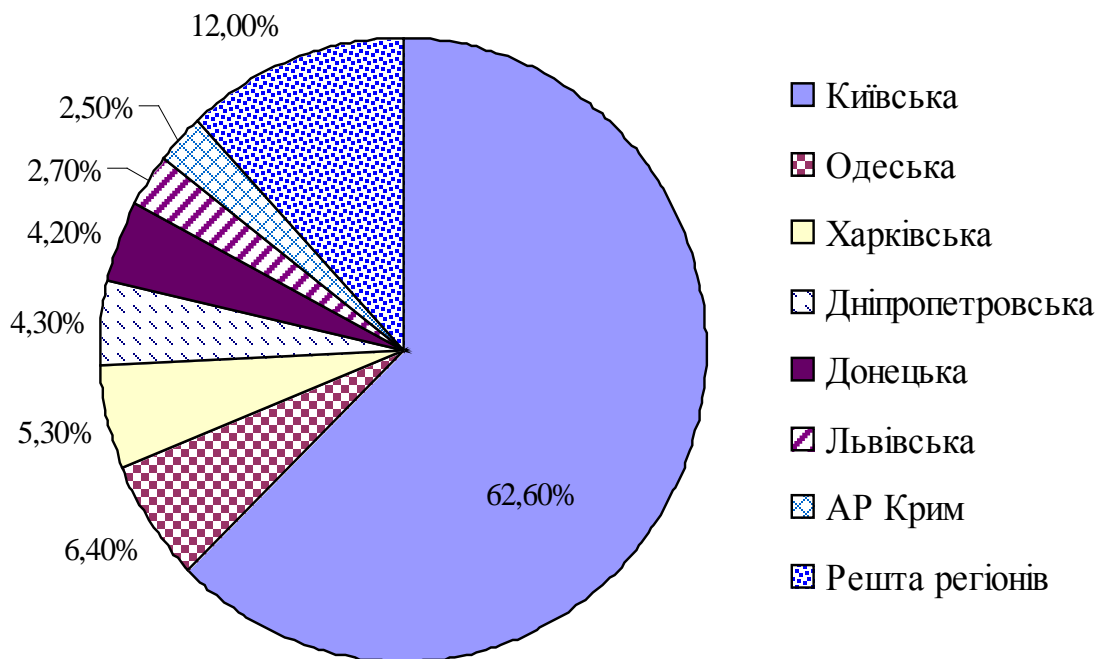


Рис. 1. Географічний розподіл користувачів Інтернету в Україні, 2012 р.
За [2]

Стрімкий прогрес цифрових технологій дедалі швидше змінює довколишній світ і нас самих. Завдяки безлічі наукових відкриттів, конструкторських рішень, креативних ідей та фанатичній праці людей розвивається сектор інформаційних технологій і телекомунікацій. Його щорічне зростання на 25% перевищує показники кращих економік світу, а світові ІТ-бренди стали найвдалішими бізнес-проектами останніх десятиліть. Більшість аналітиків вважають ринок праці у сфері ІТ найбільш перспективним у ХХІ ст., що підтверджується 30-50% динамікою навіть в умовах економічної скрути: до 2015 р. дефіцит у цій сфері може зрости до 80% [3].

В Україні діють близько трьох десятків професійних об'єднань та громадських організацій у сфері ІКТ [3].

Серед основних напрямків їх співпраці з державними органами зокрема є такі:

визначення стратегічних цілей розвитку галузі ІКТ та окремих її сегментів з урахуванням позицій та інтересів споживачів, держави і бізнесу;

розробка пропозицій щодо конкретних шляхів розвитку галузі ІКТ та окремих її сегментів;

сприяння прозорості діяльності органів державної влади;

розвиток ефективних форм діяльності громадських та координаційних рад при відповідних органах виконавчої та законодавчої влади та інших структур взаємодії громадськості та держави;

сприяння формуванню соціальної відповідальності держави та бізнесу у питаннях функціонування та подальшого розвитку галузі ІКТ;

координація діяльності громадських організацій та професійних об'єднань, що працюють у різних сегментах ІКТ-ринку;

популяризація ідей інформаційного суспільства в Україні з метою широкого залучення представників бізнесу та громадськості до вирішення завдань його розбудови тощо.

Загалом можна зробити висновок, що протягом останніх років Україна стабільно утримує середні позиції у світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства.

Відродження економіки України після світової економічної кризи на сьогоднішній день відбувається значною мірою за рахунок розвитку інтелектуальної діяльності, підвищення технологічного рівня виробництва та поширення сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

В Україні відбувається стабільний розвиток і структуризація сегментів вітчизняного інформаційного ринку як системи економічних, організаційних і правових відносин щодо створення, продажу і купівлі інформаційних ресурсів, технологій, продукції та послуг.

Література

1. Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2011 р. – Кабінет Міністрів України. – К.: 2011. – 94 с.
2. Веб-сторінка українського порталу bigmir.net. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bigmir.ua>.
3. Веб-сторінка державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

РОЛЬ ООН В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Боднар І. Р., Гой А.

Львівська комерційна академія, м. Львів, Україна

andriy.goy1992@gmail.com

Роль інформації в сучасному світі є надзвичайно великою. Не дарма У. Черчіль колись справедливо зазначив, що: «хто володіє інформацією, той володіє світом». Розвиток інноваційних, інвестиційних, економічних, фінансових, соціальних, виробничих процесів на пряму залежить від інформаційного забезпечення. Процеси глобалізації спричиняють не тільки інтенсивний та технологічний розвиток економік країн світу, але й підвищення рівня використання інформаційних засобів для здійснення нечесної конкуренції, боротьби за нові ринки збуту, просування послуг держави, політики окремих політичних об'єднань та ведення інформаційних воєн, які набагато ефективніші ніж з застосуванням зброї. В даному аспекті виникає проблема ефективного регулювання інформаційного політики країн з метою забезпечення посилення зв'язків між країнами та попередження майбутніх конфліктів.

Регулювання інформаційних відносин здійснюється на різних рівнях, зокрема на національному, регіональному та міжнародному. На національному рівні питаннями розвитку інформаційних відносин займаються різні відомства міністерств культури або зв'язку, на регіональному рівні дані питання підпадають під юрисдикцію різних регіональних угруповань і регулюються міждержавними домовленостями та конвенціями. На міжнародному рівні розвиток інформаційних відносин є об'єктом регулювання міжнародних організацій та їх програмних документів. Основною структурою, яка займається питаннями розвитку інформаційного суспільства та усіма аспектами інформатизації та інформаційної безпеки є Організація Об'єднаних Націй та її підрозділи.

Серед основних напрямків сучасної інформаційної політики Організації Об'єднаних Націй виділимо наступні: інфраструктура: її фінансування, розвиток і стійкість; визначення і подолання бар'єрів, що перешкоджають створенню інформаційного суспільства; роль урядів, бізнесу і громадянського суспільства у просуванні ІКТ (інформаційно-

комунікаційних технологій) з метою розвитку інформаційного суспільства; освіта, розвиток людських ресурсів і професійна підготовка; доступ до інформаційних і комунікаційних технологій; безпека інформації в мережевому середовищі; розробка політики і регламентних рамок; види застосування ІКТ (освіта, охорона здоров'я, культура, ліквідація бідності, державне управління, працевлаштування, бізнес). Слід відзначити, що активна діяльність ООН у напрямку сприяння і розвитку побудові інформаційного суспільства розпочалася у 1996 р. з прийняттям основного концептуального документа «ЮНЕСКО та інформаційне суспільство для всіх». В цьому документі визначено стратегічні позиції організації. Зокрема: «Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) уповноважена її 185 державами-членами, сприяти вільному поширенню ідей словесно і образотворчими засобами і сприяти розвитку міжнародного співробітництва у сфері комунікації, інформації й інформатики з метою скорочення наявного розриву у цих сферах між розвиненими країнами і тими країнами, що розвиваються [2].

Вся діяльність ЮНЕСКО в області комунікації та інформації націлена на скорочення існуючого на сьогодні цифрового розриву між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються. На шляху до будівництва суспільства знання і скорочення розриву в області цифрових технологій Організація робить акцент на людський фактор: культурне та мовне розмаїття інформації, доступ до неї і її використання суспільством (табл. 1).

Таблиця 1

*Проекти ЮНЕСКО та їх фінансування (млрд. \$ США)**

Регіони	Кількість проектів	Фінансування
Африка	54	13,3
Арабські країни	16	3,3
Азія	21	3,5
Європа	4	1,5
Латинська Америка	22	1,0
Карибський басейн	17	0,8
Міжрегіональні	6	0,6
Центральна Азія	13	1,2
Разом	168	32

*<http://www.indexmundi.com>

В останнє десятиліття ми стали свідками технологічного розвитку в масштабі і швидкості безпрецедентною в історії людства. Завдання світ стикається є забезпечення рівного доступу для всіх людей , щоб захопити

ці нові можливості. Інформація займає центральне місце в розвитку. Інформація необхідна для виживання і сталого розвитку. Іншою спеціалізованою установою ООН, яка займається регулюванням, координацією і плануванням використання всіх видів міжнародного електров'язку є Міжнародний союз електров'язку (МСЕ) [1].

Отже, в системі ООН діє безліч міжурядових та неурядових організацій та програм, основною метою яких є: розвиток інформаційного суспільства, розвиток засобів масової інформації, збільшення рівня демократизації та свободи слова, підвищення інформаційної безпеки, захист інформації минулого та її збереження для нащадків, дотримання принципів інформаційної етики та інші.

Література

1. Кукіна З. О. Міжнародний інституційний механізм регулювання діяльності засобів масової інформації / З. О. Кукіна // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 354-357.

2. UNESCO and Information Society for All, A position paper, СІІ-96/ws/4, UNESCO, May 1996.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СНИЖЕНИЮ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В ПИВОВАРЕННОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Бындыч К.А.

Национальный технический университет «ХПИ», г. Харьков, Украина

kbyndych@yandex.ru

В настоящее время пивоваренная промышленность интенсивно развивается, что заставляет производителей постоянно сохранять конкурентоспособность продукта путем повышения его качества, ускорением процесса реализации и снижением себестоимости продукта. Управление себестоимостью подразумевает выявление возможной экономии всех видов затрат путем: повышения производительности труда; внедрения современной техники, автоматизации всех рабочих процессов; расширения специализации; кооперирования, укрупнения предприятий; соблюдения режима экономии на всех участках; сбережения сырья, материалов, топлива, энергии; правильного выбора партнеров,

перевозчиков, поставщиков сырья; совершенствования технологии; удешевления расходов на содержание управленческого аппарата; снижения потерь от брака; продажи и повторного использования вторичных продуктов производства; регулярного исследования рынка, современных способов продвижения продукции.

В связи с тем, что пивоварение является сложным, многостадийным процессом, одним из эффективных способов снижения себестоимости продукции является рациональное использование вторичных продуктов и отходов производства, а также их реализация. Создание безотходных производств осуществляется за счет принципиального изменения технологических процессов, разработки систем с замкнутым циклом, обеспечивающих многократное использование сырья. При комплексном использовании сырьевых материалов, отходы пивоваренного производства являются исходными сырьевыми материалами других производств в некоторых аспектах:

утилизация отходов позволяет решить задачи охраны окружающей среды, освободить ценные земельные угодья, устранить вредные выбросы в окружающую среду;

отходы в значительной степени покрывают потребность ряда перерабатывающих отраслей в сырье;

при комплексном использовании сырья снижаются удельные капитальные затраты на единицу продукции и уменьшается срок их окупаемости.

На больших пивоваренных заводах с производительностью около 5 млн. дал пива в месяц образуется около 15-17 тыс. твердых и около 500 тыс. м³ жидких отходов в год. Переработка основных отходов пивоварения является важной задачей для обеспечения кормовой базы и производства удобрений в системе агропромышленного комплекса и предотвращает загрязнение окружающей среды. Переработка отходов в полнорационные корма для животных позволяет не только сэкономить на утилизации, но и получить дополнительную прибыль для пивоваренного предприятия.

Наиболее известными отходами пивоваренного производства являются пивная и хмелевая дробина, остаточные дрожжи и лагерные осадки, солодовые ростки, отсев ячменя, белковый отстой, промывные воды и кизельгуровый шлам. В последнее время отработанный кизельгур активно используют в качестве добавки при производстве кирпича, асфальта и бетона. Однако из-за высокой стоимости кизельгура

существует необходимость поиска новых, более дешевых способов фильтрации пива. Также на пивоваренном предприятии образуется большое количество стеклянного боя. При среднем качестве стекла на 10000 дал пива в возвратных бутылках ежегодно образуется 0,5% боя, то есть около 3,5 т боя стекла. При использовании стекла, дающего 1,5% боя, его количество может возрасти до 11 т. Стеклянный бой целесообразно рассортировывать по контейнерам и регулярно возвращать на стекольные заводы для повторного использования. Кроме отходов образовывается и большое количество промышленных выбросов: пыль, пылевые выбросы, выбросы из варочного цеха, выбросы продуктов сгорания. Пыль содержит много экстракта, ее целесообразно собирать в мешки или силосы и добавлять в пивную дробину. После моек и дезинфекций оборудования, подготовки стеклянной тары остается большое количество щелочного раствора, который после очистки с помощью ультрафильтрационной установки обеспечивает снижение содержания взвешенных веществ на 98,7%, что позволяет использовать его повторно.

В связи с этим, комплексное использование отходов в пивоваренном производстве является эффективным способом снижения себестоимости продукции и повышения ее конкурентоспособности на рынке сбыта.

Литература

1. Новицкий Н.И. Основы менеджмента: Организация и планирование производств / Н. И. Новицкий. – М.: Финансы и статистика, 2008.
2. Максютов А. А. Экономика и управление предприятием. / А. А. Максютов. – М.: Бератор-Пресс, 2002. – 304 с.
3. Кунце В. Технология солода и пива / В. Кунце, Г. Мит. – СПб: Профессия, 2001. – 912 с.
4. Управление снижением себестоимости продукции на предприятиях промышленности. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/upravlenie-snizheniem-sebestoimosti-produktsii-na-predpriyatiyakh-promyshlennosti>
5. Себестоимость продукции. Пути снижения себестоимости продукции (на примере ОАО "Пивоваренная компания "Балтика"). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://knowledge.allbest.ru/economy/3c0a65625b2ac78b4d53a89421316c27_0.html

ФИНАНСИРОВАНИЕ ОПЕРАЦИОННЫХ ПРОГРАММ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ В СЛОВАКИИ ИЗ ФОНДОВ ЕС

Гурова К. Д.¹, Шелест А.Л.², Дубровина В.А.³

Харьковский торгово-экономический институт КНТЭУ

г. Харьков, Украина

^{1,2} htei.knteu@gmail.com, ³ vera_dubrovina@mail.ru

Региональная политика в Европейском Союзе является одним из ключевых направлений при формировании единого экономического и социального пространства стран – членов ЕС [1, 2, 3, 4]. Региональная политика ЕС формировалась постепенно, начиная с конца 50-х годов прошлого века, когда были предложены первые региональные проекты. В 1975-1988 гг. были разработаны основы региональной политики и возник Европейский региональный фонд (ЕРФ).

В 1989-1999 гг. возникли структурные фонды ЕС и были сформулированы основные цели. Период 2000-2006 гг. положил начало Лиссабонской стратегии и предложений для основных задач развития ЕС на будущее десятилетие. Этот период также охватывал разработку и внедрение специальных программ по расширению ЕС, за счет прежде всего бывших соцстран Центральной и Восточной Европы. Период 2007-2013 гг. характеризовался разработкой программ для внедрения политики конвергенции, занятости и конкурентоспособности, а также развитием территориального сотрудничества [3, 4].

В данной работе рассмотрены цели и задачи региональной европейской политики на 2007-2013 гг. и финансирование соответствующих программ из европейских фондов в Словакии [3].

В ЕС на период 2007-2013 гг. были установлены три цели: Цель 1 – Конвергенция; Цель 2 – Региональная конкурентоспособность и занятость; Цель 3 – Европейское территориальное сотрудничество. Общий объем финансирования программ регионального развития на этот период составил 347,410 млрд. евро.

Цель «Конвергенция» была направлена на стимулирование роста и занятости в наименее развитых регионах ЕС. В рамках этой цели финансовую поддержку могли получать в основном регионы новых членов ЕС, где уровень ВВП на жителя был меньше 75% от среднего уровня в ЕС-25. На реализацию этой цели было предназначено 81,5% от общего объема

бюджета европейских программ регионального развития. Финансирование этих программ осуществлялось из трех фондов: Европейский фонд регионального развития (ЕФРР), Европейский социальный фонд (ЕСФ) и Фонд содружества (ФС).

Цель «Региональная конкурентоспособность и занятость» была предназначена на предоставление помощи более развитым регионам для внедрения в них программ экономических и социальных изменений, необходимых для поддержания и повышения конкурентоспособности с учетом глобальных вызовов. Также акцент для достижения этой цели делался на развитии экономики знаний на региональном уровне и поддержке программ занятости с учетом региональных инициатив. На реализацию этих программ было направлено 16% от общего объема бюджета европейских программ регионального развития. Финансирование программ в рамках этой цели осуществлялось из Европейского фонда регионального развития (ЕФРР) и Европейского социального фонда (ЕСФ).

Цель «Европейское территориальное сотрудничество» была направлена на создание условий для приграничного сотрудничества городов, сельских районов, приморских территорий. Задачами этих программ были развитие экономических отношений и поддержка сотрудничества малых и средних предприятий. На реализацию этих программ было направлено 2,5% от общего объема бюджета европейских программ регионального развития. Финансирование этих программ осуществлялось посредством Европейского фонда регионального развития (ЕФРР).

В Словакии на реализацию программ регионального развития из фондов ЕС было предназначено 11588 млн. евро [3]. На реализацию программ в рамках цели «Конвергенция» было предназначено 3 899 млн. евро из Фонда содружества (ФС) и 7013 млн. евро из Европейского фонда регионального развития (ЕФРР). На программы для реализации цели «Региональная конкурентоспособность и занятость» было предназначено 0,449 млн. евро, а на реализацию цели «Европейское территориальное сотрудничество» – 0,227 млн. евро.

Как видно, наибольший удельный вес в финансировании программы из европейских фондов в Словакии получили программы в рамках цели «Конвергенция». Из средств, выделенных на эту цель, были профинансированы программы во всех краях Словакии, за исключением

Братиславского края, где уровень ВВП на жителя превышает 75% от среднего по ЕС. Для развития Братиславского края были получены средства в рамках цели «Региональная конкурентоспособность и занятость».

В табл.1 приведены стратегические приоритеты и их финансирование в рамках программ регионального развития Словакии из европейских фондов [3].

Таблица 1

Финансирование стратегических приоритетов в Словакии из европейских фондов на период 2007-2013 гг.

Стратегический приоритет	Характеристика приоритетных направлений	Фонд
1. Инфраструктура и региональная коммуникация	1.1 Региональная инфраструктура	ЕФРР
	1.2 Экологическая инфраструктура и охрана окружающей среды	ЕФРР, ФС
	1.3 Транспортная инфраструктура: общественный, ж/д и личный транспорт	ЕФРР, ФС
2. Экономика знаний	2.1 Информатизация общества	ЕФРР
	2.2 Исследования и развитие	ЕФРР
	2.3 Инфраструктура высших учебных заведений	ЕФРР
	2.4 Поддержка конкурентоспособности предприятий и услуг посредством внедрения инноваций	ЕФРР
3. Человеческие ресурсы	3.1 Современное образование для потребностей экономики знаний	ЕСФ
	3.2 Поддержка роста занятости и социального включения определенных целевых групп населения (люди с ограниченными возможностями, алкогольной или наркотической зависимостью, носители ВИЧ-инфекции, безработные, представители ромского населения и т.д.)	ЕСФ
	3.3 Модернизация здравоохранения	ЕФРР
4. Техническая помощь	4.1 Подготовка, менеджмент, мониторинг, оценка, информирование и улучшение административных ресурсов для этих направлений	ЕФРР
	4.2 Финансирование системы управления, контроль и улучшение административных ресурсов для данных направлений	ЕФРР

В соответствии с этими приоритетами в Словакии на период 2007-2013 гг. были разработаны 11 операционных программ, которые получили следующее финансирование (табл. 2) [3].

Изучение европейского опыта финансирования региональных проектов на примере Словакии представляет интерес для Украины и других пост трансформационных стран, которые нацелены на активное сотрудничество с ЕС.

Таблица 2

*Финансирование операционных программ в Словакии
на период 2007-2013 гг.*

№	Название операционной программы	Приоритетные направления	Фонд	Сумма финансирования, тыс. евро
1	Региональная операционная программа	Региональная инфраструктура	ЕФРР	1 445 000
2	Окружающая среда	Экологическая инфраструктура, охрана окружающей среды	ЕФРР ФС	1800 000
3	Транспорт	Транспортная инфраструктура (общественный и личный транспорт)	ЕФРР ФС	3 206 904, 595
4	Информатизация общества	Информатизация общества	ЕФРР	993 095, 405
5	Исследования и развитие	Исследование и развитие, инфраструктура вузов	ЕФРР	1 209 415, 373
6	Конкурентоспособность и экономический рост	Поддержка конкурентоспособности фирм и услуг посредством внедрения инноваций	ЕФРР	772 000, 000
7	Образование	Современное образование в соответствии с потребностями экономики знаний	ЕСФ	617 801, 578
8	Занятость и социальное включение	Поддержка роста занятости и социального включения	ЕСФ	881 801, 578
9	Здравоохранение	Модернизация здравоохранения	ЕФРР	250 000
10	Техническая помощь	Административный и финансовый менеджмент проектов	ЕФРР	97 601, 421
11	Братиславский край	Инфраструктура, инновации и информатизация	ЕФРР	87 000

В то же время для развития регионов этих стран важно привлекать и другие различные инвестиции, прежде всего внутренних инвесторов, которые бы способствовали большей конвергенции регионов и уменьшению региональных диспропорций [2].

Литература

1. Дубровина В.А. Роль европейских структурных фондов в развитии депрессивных регионов / В.А.Дубровина // Часопис соціально-економічної географії. – №4. – 2008. – С.120-123.

2. Дубровина Н.А. Применение моделей пространственной эконометрики для исследования процессов конвергенции ВВП на душу населения в регионах Центральной и Восточной Европы / Н.А.Дубровина, П.Охотницкий // Просторова економіка: концепції, моделі та регіональні аспекти: Монографія / За ред. П.В.Захарченка, Т.П.Несторенко. Бердянськ: Видавець Ткачук, 2013. – С.40-55.

3. Armstrong H. W., Taylor J. Regional economics and policy. Cornwall: Black well Publishing. 2000. – 258 p.

4. Bucek M., Rehak S., Tvrdon J. Regionalna ekonomia a politika. Iura Edition. Bratislava, 2010. – 270 s.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КУЛЬТУРЫ И ЭКОНОМИКИ

Дутчак Л.В.

Библиотека-филиал № 10, г. Бердянск, Украина

Mila.dut4ack@yandex.ru

На протяжении многих лет культура является атрибутом человека, она отражает его развитие в обществе. Этот процесс созидания человеком самого себя происходит в ходе непосредственной деятельности, через его материальный и духовный рост. Но воздействие на человека этой деятельности бывает разным. Так, например, труд может не только возвышать человека (в условиях, когда труд приносит удовольствие и славу), он может высасывает все силы – и, уже, такой труд приводит к деградации человека. Культура выступает как итог противоборства различных, в том числе и антикультурных, тенденций в обществе.

Культурное развитие предполагает выделение культурного образца и заключается в максимальном следовании ему. Эти образцы есть в области политики, экономики, общественных отношений и т. д. Именно от человека зависит, выберет ли он путь развития в соответствии с культурным эталоном своей эпохи или просто приспособится к жизненным обстоятельствам. Но от самого выбора ему не уклониться. Сделать выбор в такой сфере деятельности нам поможет знакомство с экономикой и культурой. Культура и экономика вместе с политикой образуют фундамент общества. Отношения между культурой и экономикой уже много лет переживают существенную эволюцию, которую иногда определяют как движение от синергии (синергия из др.-греч. – соучастие, содействие, помощь, сообщничество) к аллергии. Еще в эпоху Античности и Средневековья они находились в состоянии синергии – органического единства и тесного сотрудничества. Производить и творить, ценность и стоимость тогда совпадали. Художник и ремесленник часто выступали в одном лице. Средневековый монастырь являлся не только религиозным и культурным, но и экономическим центром. В нем были сосредоточены как религиозные постройки и институты, так и разного рода ремесленные мастерские, в которых писались и переписывались книги. Начиная с Нового времени, культура и экономика постепенно становятся самостоятельными, они мирно сосуществуют, не мешая друг другу развиваться. XVII в. стал не только временем первой научной революции и началом научно-технического прогресса, но и веком театра, музыки. В XIX в., по мере развития промышленности, ситуация меняется. Между экономикой и культурой возникает состояние аллергии, взаимного раздражения, недоверия, непонимания и несовместимости. Из культуры наиболее успешно развивается наука, которая все больше попадает в зависимость от экономического производства. Экономика начинает преобладать над культурой, ценность и стоимость становятся противоположными понятиями. Производство стоимостей всячески поддерживается и поощряется, тогда как создание ценностей оказывается не слишком востребованным. Уже в XX в., особенно после Второй мировой войны, между экономикой и настоящей культурой возникает разрыв, противостояние и отчуждение. Возникшая «культурная индустрия» фактически становится одним из секторов экономики. В этот период подавляется высокая культура, игнорируется творчество и художественные поиски. Экономика сориентирована на материальное

потребление. Из всей культуры она использует, поощряет и эксплуатирует, прежде всего, рекламу и моду, которые, в свою очередь, стимулируют опять же потребление. Она всячески открещается от высокой культуры, заявляя, что это ненужная роскошь, требующая много денег.

Вместе с тем, в 80-е гг. XX в. в отношениях между культурой и экономикой возникают новые и положительные моменты. Во многих западных странах пробуждается интерес к высокой культуре и подлинному искусству. По-особому ярко это проявляется в системе образования.

90-е гг. XX в. становятся временем встречного движения культуры и экономики, их тесному сотрудничеству и партнерству. В октябре 1990 г. состоялся первый Международный форум за взаимное раскрытие экономики и культуры. Уже в 1992 г. по инициативе ООН и ЮНЕСКО создана Всемирная комиссия по культуре и ее развитию. В документах этой комиссии перед человечеством ставятся новые цели и задачи: устойчивое развитие, опирающееся на культуру.

О сближении культуры и экономики свидетельствуют многие факты. В Бразилии издается журнал «Экономика и культура», выходящий на португальском и французском языках. В США и других странах растущее внимание уделяется этике, эстетике и психологии деловых отношений корпоративной культуре, или культуре предприятий. Среди французов широкое хождение имеет фраза: «У Франции нет нефти, но есть культурные памятники», или: «Культурное достояние – наша нефть». Большой Лувр, функционирующий с 1994 г., является примером синергии экономики и культуры в музейном деле. В Японии на многих предприятиях имеются культурные центры, где читаются лекции о Древнем Египте, устраиваются выставки голландских художников и французских импрессионистов, к которым японцы испытывают некую страсть, исполняются произведения Р. Вагнера.

В наши дни отношения между культурой и экономикой переживают переломный момент. Их сближение находится на самой начальной стадии, и проходит оно не без проблем и трудностей. Культура до настоящего времени все еще находится в парадоксальном положении. С одной стороны, наблюдается широкое признание огромной роли культуры в экономике и производстве. Тема культуры не просто присутствует, но часто переполняет экономические и политические рассуждения. С другой стороны, все это остается главным образом на словах, не воплощается в практических делах. Бюджетные средства, как правило, выделяются на

культуру в последнюю очередь, по остаточному принципу, но в случае ухудшения экономического роста или кризиса расходы на культуру сокращаются первыми. Культура чувствует постоянную финансовую угрозу. Культура, при достаточном финансировании и развитии, могла бы стать путеводной звездой для производства и экономики. Для этого необходимо примирить бизнесмена и мыслителя, творца – созидающего ценность, и производителя – создающего стоимость, поэта и практика. Культура возвышает человека, делает его свободным, прививает вкус к творчеству и развитию.

Происходящие в стране, в мире изменения поставили человека и общество перед выбором возможных вариантов развития. Этот выбор имеет место не только в политике и экономике, но и в социо-культурной сфере, от которой, во многом зависит направленность жизни, ее ценностные ориентиры, материальный и духовный рост, развитие в обществе.

Литература

1. Фрейнкман Е. Ю. Экономика и бизнес. Начальный курс: Учебное пособие для учащихся 10-11 кл. / Е. Ю. Фрейнкман. – 2-е изд. – М.: Начала – пресс, 1994. – 160 с.
2. Мочерный С. В. Экономическая теория / С. В. Мочерный. – К.: Издательский центр «Академия», 2001. – 656 с.
3. Большая Советская Энциклопедия (в 30 томах). Гл. ред. А.М.Прохоров. Изд. 3-е. – М., 1978. – № 23. с. 418; №1. с. 446.

PEDESTRIAN SPACE OPTIMIZATION AS A TOOL FOR URBAN TERRITORIES DEVELOPMENT

Iermak Olena

O.M.Beketov National University of Urban Economy, Kharkiv, Ukraine

e.m.ermak@rambler.ru

The continuous growth of cities and increase in general mobility of the population put forward the tasks of the urban traffic organization to be among the most urgent and complicated problems. The choice of the optimum variant of the pedestrian traffic organization enables increasing the traffic speed, safety,

comfort, and ensuring the rational utilization of pedestrian routes and the pedestrians' time budgets. Therefore, organization of the pedestrian routes of intracity migrations, considering their purpose and population categories, is one of the topical issues for cities.

Movement of people is one of their main vital functions. In most cases, it is determined by the places of their work and living. For correct organization of the pedestrian flow movement, the regularities of their formation singled out:

- 1) urban planning;
- 2) road planning;
- 3) social;
- 4) economic.

The formed foundations of the theory of the pedestrian flow movement became the basis for development of such up-to-date models like:

1. Attractive forces model.
2. Models using the queuing theory to describe the pedestrian traffic with the use of probability functions.
3. Gas-kinetic model.
4. Social forces model.
5. Computational models.
6. Cellular automaton.

At different times, formation of pedestrian flows is considered under influence of such factors as: expressiveness of the architectural space (extension, openness, altitude, dynamic characteristics of construction of architectural forms, embedded symbolic meanings, and images) and psychophysiological peculiarities. The first factor is explained by the fact that the type of the pedestrian traffic in the architectural-spatial environment is supported by stable space units, the elements, which organize the movement. The correctly modeled pedestrian spaces, their arrangement and character influence the changes and emergence of new behavior patterns in the modern urban environment.

Thus, according to the classification adopted by the Central Research Institute of Urban Construction Engineering Design, the following types of space are distinguished:

- 1) open;
- 2) semi-open;
- 3) closed.

The first type of space is characterized by availability of extended undeveloped areas, with good enough view of adjacent territories. This type of

space is characterized by preservation of the natural rate of traffic, absence of pressure and stress reactions. Open spaces in cities include undeveloped territories in general, including water-green systems, main avenues, quays, esplanades, pedestrian areas, squares, boulevards and other urban planning structure elements, making the open space system. In the semi-open space, densely built-up areas take turns with open territories with periodic limitation of the view. Under such conditions, the pedestrian traffic is characterized by frequent change of accelerations and stops, thus causing alertness of the traffic participants, at that, the safest ways should be chosen. The last, closed type, is characterized by densely built-up territories, absence of large open spaces, the scope of view is permanently limited. In this type of space, a man moves determinately, choosing the shortest ways, at that, a pedestrian is striving to go to a more comfortable area.

From the point of view of movements, realized by transport, the open spaces are the parts of parks, squares, boulevards, used by pedestrians in order to approach parking areas and public transport stopping points. This territory should provide for the possibilities of the traffic with its peculiar features, namely: low speed, sudden change of the movement direction and speed, frequent stops. The semi-open space includes stopping points of the urban passenger transport, car parking areas, underground and over-ground pedestrian crossings, over-ground metro stations, and the closed space includes the underground metro stations. The conducted analysis of the spaces, models of pedestrian traffic and factors impacting them makes it possible to single out the urgent problems of the urban territories development.

РАЗВИТИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО АУДИТА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Жумабекова Г.Ж.

АО «Финансовая академия» при Министерстве финансов РК

г. Астана, Республика Казахстан

gaukhar69@mail.ru

В Казахстане сбалансированные отношения между обществом и окружающей природной средой возможны при введении и использовании механизма экологического аудита. Об этом красноречиво свидетельствует

опыт зарубежных стран. Экологический аудит получил свое развитие в середине 80-х годов как метод внутреннего административного управления с целью усиления контроля за деятельностью предприятий. Данное направление было введено Международной торговой палатой. При этом экологический аудит проводится также с целью оценки соответствия стратегии деятельности предприятия нормам экологического законодательства.

В экономически развитых странах экологический аудит предусматривает систематизированную, документальную, периодическую и объективную оценку реализованных на предприятии видов деятельности с точки зрения соответствия экологическим требованиям. Схема аудита включает также оценку эффективности системы экологического менеджмента, оценку риска, который связан с использованием сырья, материалов, промышленных отходов [1, с. 116].

Говоря о вхождении Казахстана в сообщество промышленно развитых стран с рыночной экономикой, следует подчеркнуть необходимость безусловного соблюдения единых международных норм и правил. Так, организация, внедрившая систему экологически ориентированных методов управления (Международные стандарты ISO 14000), получает заведомые предпочтения, извлекая экономические выгоды и достигая важных преимуществ в конкурентной борьбе.

В Казахстане экологический аудит становится важнейшим инструментом решения проблем загрязнения окружающей природной среды. В настоящее время в Казахстане экологический аудит недостаточно развит, и этот факт значительно сокращает количество иностранных инвестиций в экономику страны [2, с. 13]. Экологический аудит признан в Казахстане одним из приоритетных направлений государственной политики в области охраны окружающей среды, использовании ресурсов и обеспечения экологической безопасности населения. Экологический аудит может проводиться на следующих уровнях: государственном, региональном, областном, городском и на уровне предприятия.

Интеграция Казахстана и других стран с переходной экономикой в систему мирового рыночного правопорядка и международной экологической безопасности, усиление требований законодательства в области охраны окружающей среды и другие факторы выдвигают в качестве одного из приоритетов развитие нового направления аудиторской деятельности – экологического аудирования (экоаудита). Тем самым,

выходя за рамки традиционного понимания аудита как финансово-бухгалтерской проверки предприятия, экологический аудит становится важным инструментом обеспечения экологической безопасности и устойчивого развития коммерческих и государственных предприятий, организаций и иных структур, в том числе транснациональных [3, с. 92].

Анализ международного опыта свидетельствует о широком практическом применении государствами процедуры экологического аудирования в качестве средства получения и оценки экологической информации о предприятии или ином хозяйственном объекте с целью выработки необходимых корректирующих мер и принятия решений на различных уровнях управления охраной окружающей среды и экологической безопасностью.

Развитие и распространение процедур экологического аудита за рубежом обусловлено главным образом ужесточением экологического законодательства, унификацией требований и стандартов в области производства и торговли, выработкой общей кредитной и финансовой политики в связи с созданием единого экономического и экологического пространства.

Невыполнение указанных требований может явиться причиной значительных финансовых потерь, предусмотреть и/или предотвратить которые помогает экоаудит [4, с. 57].

Таким образом, учитывая опыт зарубежных стран, можно сделать вывод о том, что эффективным способом решения экологических проблем становится внедрение и практическое использование экологического аудита, он становится обязательной прединвестиционной стадией оценки всех инвестиционных проектов, одним из этапов определения конкурентоспособности предприятия.

Литература

1. Садовникова Ю. Ю. Экологический менеджмент: современные проблемы становления в России / Ю. Ю. Садовникова // Экономика и управление в России на рубеже веков. Сб. статей. Вып. 3. – Ростов н/Д.: СКАГС, 2005. – С. 96.

2. Садовникова Ю. Ю. Экономические инструменты в системе управления экологической безопасностью региона: зарубежный опыт / Ю. Ю. Садовникова, И. И. Золотарев // Проблемы устойчивого развития

региона: тез. докл. междунар. науч.-пр. конф. 23 апреля 2001 г. – Ростов н/Д.: РГЭУ «РИНХ», 2001. – С. 116.

3. Тажибаева А. С. Региональный экономический механизм природоохранной деятельности от загрязнения промышленными предприятиями. / А. С. Тажибаева // Материалы международной научно-практической конференции «Научно-образовательный потенциал нации и конкурентоспособность страны», ТарГУ им. М. Х. Дулати-Тараз, 2008. – С. 244.

4. Тажибаева А. С. Финансирование природоохранных мероприятий / А. С. Тажибаева // Материалы международной практической конференции «Индустриально-инновационное развитие РК». – Тараз: Тараз университеті, 2009. – С. 71.

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЗАХОДІВ ПО УДОСКОНАЛЕННЮ ТЕХНОЛОГІЇ ОХОРОНИ ВАНТАЖІВ ТА ЕЛЕМЕНТІВ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАЛІЗНИЦЬ

Запара Я.В.

Українська державна академія залізничного транспорту

м. Харків, Україна

y.zapara@gmail.com

У 2013 р. значно зросла кількість крадіжок та пошкоджень елементів рухомого складу та інфраструктури, що призвели до перерви у русі поїздів понад 30 хв. чи відчеплення рухомого складу від поїздів на шляху прямування – 98 випадків проти 48 у 2012 р. [1].

Негативна тенденція, що має місце, потребує введення додаткових заходів, які спрямовані на підвищення якості охорони вантажів та елементів залізничної інфраструктури.

Серед можливих пропозицій є заходи, що спрямовані на впровадження нових технічних рішень відповідно до сучасних можливостей спостереження за об'єктом, особливо охорони вантажів на місцях та під час їх транспортування.

Кожне таке нововведення потребує обґрунтованої економічної оцінки. Єдиним узагальнюючим показником економічної ефективності будь-якої групи технічних нововведень є економічний ефект.

Одним із низки технічних рішень, які розглядаються, є система відеонагляду за рухомим складом і елементами інфраструктури. За проведеними розрахунками економічний ефект від впровадження відеонагляду на прикладі одного сортувального парку технічної станції Південної залізниці на п'ятий рік його експлуатації становить: песимістичний – 13 884 грн.; середній – 40 417 грн.; оптимістичний – 66 941 грн. Термін окупності даного заходу за оптимістичним прогнозом становить 2 роки.

Аналогічно розраховано економічний ефект від здійснення огороження території в парку станції, де розміщують вагони з вантажами, що знаходяться під охороною. На п'ятий рік ефект від його експлуатації становитиме: песимістичний – -23 560 грн.; середній – -12 930 грн.; оптимістичний – 2 360 грн. Термін окупності даного заходу за оптимістичним прогнозом становить – 6 років при терміні експлуатації більше 20 років.

Додатковим елементом, який дозволить підвищити якість технології охорони вантажів є встановлення на території станції зчитуючих пристроїв RFID-системи для отримання інформації з RFID-міток, що додаються до конструкції ЗПП, з метою фіксації даних про їх цілісність або час, коли їх цілісність була порушена [2].

Економічний ефект від впровадження RFID-системи на п'ятий рік її використання становить: песимістичний – -31 880 грн.; середній – -21270 грн.; оптимістичний – -10 680 грн. Термін окупності даного заходу за оптимістичним прогнозом становить – 7 років при терміні експлуатації 10 років.

Таким чином, заходи, які пропонуються, можуть бути запроваджені для підсилення дій проти розкрадання при перевезенні та в парках станцій, що дасть можливість усунути та попередити спроби несанкціонованого втручання у роботу залізничного транспорту.

Литература

1. У 2013 році зафіксовано рекордну кількість незаконних втручань у роботу залізничного транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/372533/. – Загол. з екрану.

2. Финкенцеллер К. Справочник по RFID [Текст] / К. Финкенцеллер. – М.: Издательский дом «Додэка-XXI», 2008. – 496 с.

МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

Захарченко П. В.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
pvzz1957@gmail.com*

Тенденції світового економічного розвитку показують, що в даний час у сфері послуг виробляється більше половини валового внутрішнього продукту. Понад 40% розміщених в світовій економіці прямих інвестицій припадає на торгівлю, банківські і фінансові послуги, курортну індустрію і туризм. Світова практика свідчить, що курортно-туристична індустрія по прибутковості і динамічності розвитку поступається лише видобутку та переробці нафти і газу. За даними Всесвітньої туристської організації (UNWTO), курортно-туристичний бізнес забезпечує 10% обороту виробничо-сервісного ринку, на його частку припадає 7% загального обсягу світових інвестицій і 5% всіх податкових надходжень.

Тому курортно-туристична сфера повинна розглядатися як одна з основних бюджетоутворюючих складових, що сприятиме розвитку інноваційних процесів, створенню нових курортно-туристичних продуктів і технологій. В умовах сучасної інноваційної економіки виробничий і економічний потенціал регіонального курортно-рекреаційного і туристичного комплексу не може ефективно використовуватися і відтворюватися, якщо не буде сформований ефективний механізм управління його інноваційною діяльністю. Це, у свою чергу, вимагає розробки відповідних підходів та інструментарію досліджень таких процесів, заснованого на системних методах і моделях.

У сучасній курортно-рекреаційній економіці роль інновацій значно зросла. Вони все більш стають основними чинниками економічного зростання. Зростаюча роль інновацій обумовлена, по-перше, самою природою ринкових відносин, по-друге, необхідністю глибоких якісних перетворень в курортно-туристичній сфері України з метою виходу на траєкторію стійкого зростання. Без застосування інновацій зараз практично неможливо створити конкурентоздатні продукти, що мають високу міру наукоємкості та новизни.

Таким чином, в ринковій курортно-рекреаційній економіці інновації є ефективним засобом конкурентної боротьби, оскільки ведуть до

створення нових потреб і зниження собівартості продукції, до припливу інвестицій і підвищення іміджу виробника нових продуктів, до відкриття і захвату нових ринків, у тому числі і зовнішніх.

Інакше кажучи, інновації слід розглядати виключно як невід'ємну частину конкурентного ринку, вони мали і мають сенс в умовах, коли вони сприяють формуванню конкурентоспроможності як вироблюваного курортно-рекреаційного продукту, так і національного курортно-туристичного комплексу в цілому. Інноваційна діяльність в курортно-рекреаційній економіці пояснюється двома гіпотезами. Згідно першої – в основі інноваційної діяльності, інноваційного процесу лежить технологічний поштовх, а з точки зору другої – тиск ринкового попиту.

Гіпотеза технологічного поштовху базується на ідеї автономного розвитку науки, що не надає значення зворотному зв'язку між економічним середовищем і спрямованістю технічного прогресу.

У другій гіпотезі формування потреби в інноваційній діяльності опосередковується необхідністю економічних агентів зіставляти розмір вживаних ресурсів (сукупних витрат) на інновації з результатами їх освоєння в курортно-рекреаційній діяльності. Співвідношення результатів і витрат, що зумовлює здійснення інноваційної діяльності, відбувається в наступних ситуаціях:

попит і пропозиція рівновеликі – джерелом прибутку стає зниження витрат курортної діяльності, а інновації для максимізації прибутку використовуються курортно-рекреаційними комплексами недостатньо;

перевищення попиту над пропозицією, що приводить до залучення у курортній діяльності резервів та інновацій, зростання додаткових витрат, які покриваються збільшенням обсягів виробництва курортно-рекреаційних продуктів і їх продажів;

попит нижчий за пропозицію – зменшуються ціни і засоби на інноваційну діяльність, з обігу вилучаються неефективні чинники курортної діяльності за допомогою їх консервації. Оптимальний рівень прибутку стримується лише за рахунок зниження витрат.

Дослідження в рамках проекту моделювання інноваційних процесів в курортно-туристичній економіці дозволило отримати наступні результати:

запропоновано теоретико-методологічний підхід до модельного аналізу впливу інновацій на розвиток курортно-туристичної сфери в

умовах трансформаційної економіки, який дозволяє адекватно реагувати на динаміку змін економічного середовища;

побудовано модель переходу на інноваційний продукт курортно-рекреаційним комплексом при існуючих на ринку традиційних продуктах; виконано дослідження умов переходу на інноваційний рівень;

побудовано модель отримання дисконтованого прибутку в умовах інноваційної діяльності з врахуванням конкуренції та спільного існування на ринку інноваційних та традиційних продуктів; виконано дослідження такої моделі та отримано сценарій інноваційного розвитку.

Стосовно курортно-рекреаційної економіки також можна зробити висновок, що функціонування такої економіки володіє принципом безперервності, а її розвиток володіє принципом дискретності. У нашому розумінні, дискретність розвитку курортно-туристичної економіки – це принцип розвитку рекреаційної системи, при якому її розвиток характеризується розрізнюваними тривалими часовими періодами, в яких система функціонує у відносно стійких станах; при цьому перехід між даними станами здійснюється стрибкоподібно.

Даний стрибкоподібний перехід в розвитку курортно-туристичної економіки є дискретним стрибком, під яким слід розуміти перехід через нестійкі стани до стійкого перебування економіки на вищому якісному рівні, тобто перехід від хаосу до порядку. Причиною дискретних змін є виникнення і застосування інновацій.

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРИНЦИПИ, ВИДИ, СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ

Іванова М. В.

*Бердянська об'єднана державна фінансова інспекція, м.Бердянськ, Україна
marishka_08@list.ru*

У сучасне поняття благодійності вкладені широкий зміст (від звичайної матеріальної допомоги до меценатства), що уособлює як високі моральні принципи, так і громадський рівень розуміння потреби здійснення програм соціальної реабілітації не лише тих категорій населення, які потребують допомоги, а й підприємств та установ.

В широкому розумінні благодійність – це діяльність, завдяки якій власники свої громадські і приватні ресурси добровільно спрямовують для допомоги певним соціально незахищеним групам людей, розв’язання суспільних проблем, а також поліпшення умов громадського життя. Така підтримка надається не лише біднякам, які живуть у злиднях, а й тим людям та некомерційним і неполітичним установам і організаціям, які відчують нестачу в коштах для вирішення індивідуальних, професійних, культурних та суспільних завдань.

Благодійництво і благодійну діяльність досліджували такі науковці, як О. Алексєєва, Б. Бромлей, М. Колісник, Т. Літвінова, Д. Страховський, Ф. Ступак, Г. Ульгорн, В. Чепурнов та інші. Втім, ця тема настільки актуальна, що спонукає до подальшого її вивчення.

Лише з 1991 р. у зв’язку зі здобуттям Україною незалежності почало формуватися національне законодавство, покликане регулювати відносини в галузі благодійництва. Так, в Україні терміни «благодійництво» та «благодійна діяльність» ввела до правової термінології Постанова Президії Верховної Ради України від 26 жовтня 1992 року «Про благодійні фонди». За цією постановою вперше з часів радянщини було дозволено юридичним та фізичним особам брати участь у здійсненні благодійної діяльності в Україні.

16 вересня 1997 року було прийнято Закон України «Про благодійництво та благодійні організації», який увів у законодавчий обіг такі дефініції, як благодійна діяльність, благодійництво, меценатство і спонсорство [3].

Згідно із Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі – Закон), благодійна діяльність – добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Історично склалися три види благодійності: особиста, громадська та державна.

Першу здійснюють фізичні особи.

Друга є формою організованої благодійності та формою громадської опіки, тобто благодійної діяльності окремих громад.

Третя – благодійна діяльність держави [2].

Цілями благодійної діяльності насамперед є сприяння законним інтересам її одержувачів, розвиток і підтримка різних сфер у суспільних інтересах.

Закон чітко визначає сфери благодійної діяльності, серед яких є:

- 1) освіта;
- 2) охорона здоров'я;
- 3) екологія, охорона довкілля та захист тварин;
- 4) запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків, допомога постраждалим внаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, а також біженцям та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- 5) опіка і піклування, законне представництво та правова допомога;
- 6) соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги і подолання бідності;
- 7) культура та мистецтво, охорона культурної спадщини;
- 8) наука і наукові дослідження;
- 9) спорт і фізична культура;
- 10) права людини і громадянина та основоположні свободи;
- 11) розвиток територіальних громад;
- 12) розвиток міжнародної співпраці України;
- 13) стимулювання економічного росту і розвитку економіки України та її окремих регіонів та підвищення конкурентоспроможності України;
- 14) сприяння здійсненню державних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, спрямованих на поліпшення соціально-економічного становища в Україні [1].

Згідно зі ст. 5 Закону, визначено перелік видів благодійної діяльності. Проведення благодійної діяльності можуть здійснювати благодійники спільно чи індивідуально на підставі добровільного вибору одного чи кількох таких її видів:

- 1) безоплатна передача у власність бенефіціарів коштів, іншого майна, а також безоплатне відступлення бенефіціарам майнових прав;
- 2) безоплатна передача бенефіціарам права користування та інших речових прав на майно і майнові права;
- 3) безоплатна передача бенефіціарам доходів від майна і майнових прав;
- 4) безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціарів;

5) благодійна спільна діяльність та виконання інших контрактів (договорів) про благодійну діяльність;

6) публічний збір благодійних пожертв;

7) управління благодійними ендавментами;

8) виконання заповітів, заповідальних відказів і спадкових договорів для благодійної діяльності;

9) проведення благодійних аукціонів, негрошових лотерей, конкурсів та інших благодійних заходів, не заборонених законом.

Часто благодійні організації не мають чіткого уявлення про те, як найкраще обрати та організувати наглядові та дорадчі органи, а також розподілити між ними повноваження.

Крім того, благодійні організації часто створюються ентузіастами, які є фахівцями лише у своїй галузі.

Щоб вирішити ці питання, керівникам організацій потрібно пройти спеціальну підготовку в галузі управління організацією. Наприклад, Благодійний фонд Рокфеллера проводить освітні курси для благодійників (де вони вивчають основи благодійництва). На нашу думку, в Україні, враховуючи дану проблему, слід організувати освітні курси для благодійників. Працювати такі курси повинні на базі відомих, досвідчених благодійних організацій.

Відновлення в Україні благодійної діяльності дасть державі можливість певною мірою зменшити витрати та зняти з себе відповідальність за виконання багатьох соціальних завдань, особливо сьогодні, коли досягнути громадської злагоди можна лише шляхом виявлення милосердя та соціальної відповідальності.

Література

1. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 № 5073-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.

2. Буздуган Я. М. Правова характеристика благодійності, благодійництва та благодійної діяльності / Я. М. Буздуган // Віче. – 2011. – №4.

3. Буздуган Я. М. Роль благодійних організацій у вирішенні соціальних проблем суспільства / Я. М. Буздуган // Наукові записки. – ТДПУ. Серія: Економіка. – 2002. – № 12.

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Колупаєва І.В.

*Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Харків, Україна
irina.kolupaeva@mail.ru*

Ефективність фіскальної та регулюючої функції податків проводиться з позиції впливу на якісні та кількісні зміни в соціальній та економічних сферах. Така оцінка може проводитися за макроекономічними показниками.

Згідно статті 30 Податкового кодексу України (далі ПКУ), податкова пільга – це передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, визначених законодавством [1].

Податкові пільги можна класифікувати за різними ознаками: за критерієм призначення, за цільовим використанням коштів, за суб'єктами впливу, за періодом дії, за елементами податку, за впливом на доходи бюджету тощо.

За впливом на доходи бюджету розрізняють податкові пільги, які призводять до втрат доходів бюджету (наприклад зниження податкової ставки для окремих галузей економіки), та пільги, які не приводять до втрат доходів бюджету (наприклад, застосування спрощеної системи оподаткування).

У табл. 1 наведено динаміку ВВП, податкових надходжень, втрат бюджету від надання податкових пільг [2, 3].

За даними табл. 1 видно, що темп росту ВВП має менше значення у порівнянні з темпами росту втрат бюджету від надання податкових пільг. Така тенденція свідчить про негативний регуляторний вплив податкової політики на детінізацію економіки та стимулювання розвитку економіки у цілому.

За результатами табл. 1 видно, що втрати бюджету протягом 2007-2012 рр. мають тенденцію до збільшення. Тільки за 2012 р. втрати зросли на 20% у порівнянні з 2011 р. Реалізація норм Податкового кодексу щодо

надання податкових пільг, спричинила збільшення втрат бюджету від надання пільг, які в умовах дефіциту бюджету можуть негативно вплинути на економічну безпеку держави (дефіцит бюджету склав – 6%).

Таблиця 1

Динаміка макроекономічних показників та податкових надходжень*

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Темпи росту ВВП, %	132	132	96	119	122	107
Податкові надходження, млн. грн.	161264,8	227164,8	208073,2	234447,7	334691,9	387730,4
Втрати бюджету, млн. грн.	17472	22845	28207	37127	40382	48659
Частка податкових надходжень у ВВП, %	22	24	23	22	25	28
Темп росту податкових надходжень у ВВП, %	97	107	95	95	117	108
Темпи росту втрат бюджету від надання податкових пільг, %	129	131	123	132	108	120
Дефіцит бюджету, % до ВВП	-1,4	-1,1	-1,5	-4,1	-6	-1,8

*За даними статистичних матеріалів [2].

Як видно з рис. 1, найбільші втрати бюджету складають витрати з надання пільг з податку на прибуток та податку на додану вартість. Збільшення втрат бюджету від надання податкових пільг у сторону податку на прибуток (до 31% у 2012 р.) відбулося після 2010 р., що пов'язано з введенням в дію норм Податкового кодексу України, а саме зі збільшенням пільг щодо зниження (або встановлення 0%) ставки податку та розширення суб'єктів оподаткування (за галузями), які цими пільгами мають право користуватися.

Слід зазначити, що розширення галузей, які використовують пільгову ставку вже неодноразово розширювалося після прийняття Податкового кодексу України.

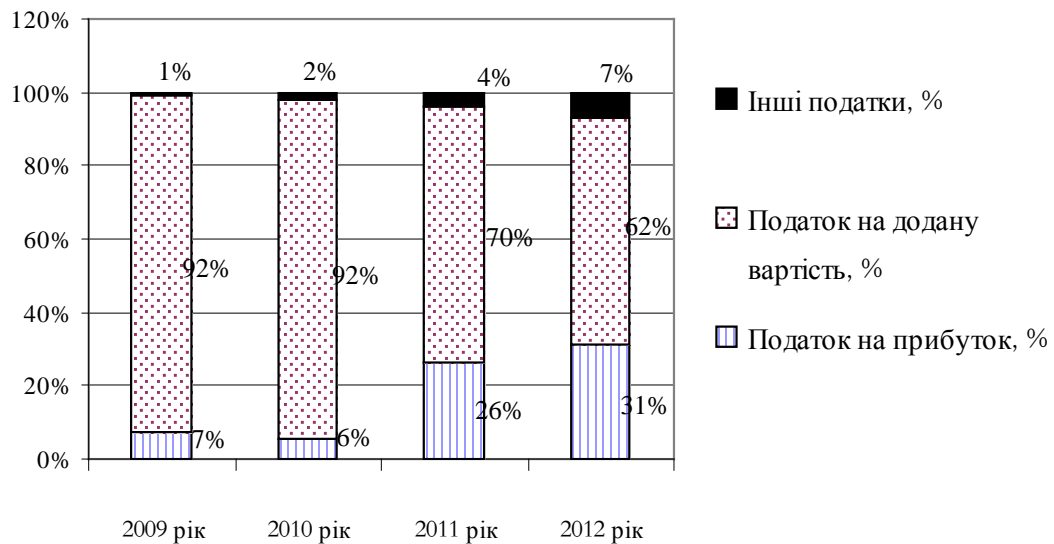


Рис. 1. Втрати бюджету від надання податкових пільг

Враховуючи проведений аналіз ефективності використання податкових пільг як важелів регуляторної політики вважаємо за необхідне:

надати пріоритет регулюючій функції податків з метою детінізації економіки та зростання ВВП у країні;

переглянути надання податкових пільг, а саме: додати до зобов'язань спрямовувати вивільнені кошти у визначеному законом напрямку, нормами відповідальності за порушення даних вимог, порушення яких буде вести до анулювання права використовувати податкову пільгу;

зменшувати кількість пільг, які призводять до значних втрат бюджету, що є нагальним в умовах високого рівня дефіциту бюджету.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.

2. Статистичні дані [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

3. Статистичні дані [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-портал Державної статистичної служби України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

МОЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Кормило Р. М.

Львівська Комерційна Академія, м. Львів, Україна

kormyloroman@yahoo.co.uk

Як показує зарубіжний досвід таких країн, як, наприклад, Аргентина, Бразилія, Південна Корея, Мексика та інші, в ході індустріального розвитку намагалися спочатку зміцнити внутрішній ринок за допомогою політики імпортозаміщення. Розвинуті країни та країни, що розвиваються, на певному етапі соціально-економічного розвитку застосовували політику імпортозаміщення з метою укріплення промислового та технологічного потенціалу, зниження залежності від зовнішніх чинників та розвиток внутрішнього ринку.

У другій половині ХХ ст. та на початку ХХІ ст. Аліса Амсден узагальнює світовий досвід та ключові тенденції застосування стратегії імпортозаміщення, відокремлює базові принципи, дотримання яких забезпечувало її успішну реалізацію іноземними країнами:

застосування політики гнучкого протекціонізму.

імпортозаміщення має бути перехідним етапом у процесі реструктуризації економіки [5].

Значний дефіцит зовнішньоторговельного балансу (в 2006 р. – у розмірі 2,89 млрд. дол., в 2011 р. – 6,75 млрд дол.) заставив багатьох провідних українських економістів серйозно задуматися над політикою імпортозаміщення і вивести власні визначення цієї політики. Наприклад, на думку Я. Жаліло, імпортозаміщення – політика, спрямована на зменшення потреби національної економіки країни в імпорті певних видів товарів [1]. І. А. Плющик та Р. П. Огородник вважають імпортозаміщення перехідним етапом у процесі реструктуризації економіки [3]. За Коваленком Н. В, імпортозаміщення – це насамперед економічний процес бажаного або небажаного витиснення імпортованих товарів з вітчизняного ринку [2].

В 2013 р., після того як дефіцит платіжного балансу виріс на 70%, влада України визначила політику імпортозаміщення як ключову ідею у формуванні плану дій уряду на кілька найближчих років.

Уряд бачить розв'язання проблеми імпортозаміщення шляхом:

визначення пріоритетних напрямів та відповідної державної підтримки розвитку галузей національного господарства й видів виробництва, що забезпечуватимуть потреби внутрішнього ринку у високоякісних товарах, аналогічних імпортованим в Україну;

розвитку імпортозамінних виробництв із подальшою їх орієнтацією на експорт за умови повного забезпечення потреби внутрішнього ринку в цих товарах;

підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку за рахунок упровадження новітніх технологій і використання прогресивного устаткування;

поєднання прямого та непрямого імпортозаміщення, упровадження сучасних матеріало- та енергозбережних технологій, що підвищуватиме ефективність використання імпортованих ресурсів;

залучення інвестиційних ресурсів для розвитку перспективних напрямів імпортозаміщення; орієнтації на розширення використання місцевих ресурсів та інших конкурентних переваг України [4].

Сфера будівельних матеріалів у 2008-2009 рр. отримала першу значну загрозу, а саме в результаті проблем із фінансуванням скорочувались обсяги будівельних робіт, а отже, значно знизились обсяги введення об'єктів в експлуатацію: за підсумками року в Україні було введено в експлуатацію 6400 тис.кв.м житла, що на 39% менше, ніж протягом аналогічного періоду 2008 р., що спричинило спад попиту на будівельні матеріали.

Другий значний удар будівельна галузь отримала через посилення політики імпортозаміщення, яка підвищила ставки Верховної Ради ввізного мита на майже 100 товарних позицій до максимально можливого рівня, не враховуючи дуже низьку ефективність функціонування внутрішнього ринку в Україні і без впровадження інвестиційних проектів.

Отже, для успішного впровадження політики імпортозаміщення потрібно виконати наступні умови. На сучасному етапі імпорт будівельних матеріалів і сировини має дуже сильні позиції. Щоб знизити їх, потрібно низькі ціни національних продуктів, а для цього потрібно технічне переозброєння і значні інвестиції в цю сферу. Необхідно знизити бюрократичні перепони, досягти зменшення корупції і здешевлення сировини, змінити вектор політики імпортозаміщення від короткострокового (наповнення державної скарбниці) до довгострокових перспектив (підвищення конкурентоздатності внутрішнього виробника).

Література

1. Жаліло Я. Л. Проблеми формування сучасних засад політики імпортозаміщення в Україні [Електронний ресурс] / Я. Л. Жаліло, В. М. Гацько // Режим доступу: <http://www.niisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=epo12&cissue>
2. Коваленко Н. В. Проблеми формування конкурентоспроможної національної економіки [Електронний ресурс] / Коваленко Н. В. // Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2007_2/0614.pdf
3. Плющик І. А. Аналіз ефективності застосування політики імпортозаміщення у світі / І. А. Плющик, Р. П. Огородник // [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ei/2011_43/pdf/30_Plyu.pdf
4. Кабмін посилить політику імпортозаміщення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/kabmin-v-ocherednoy-raz-usilit-importozameshcheni-17082011114100>.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАЛЕЖНОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ ВІД ОБМІННОГО КУРСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ

Куревіна І. О., Шпатарюк І.

Львівська комерційна академія, м. Львів, Україна

ir4uk.1993@mail.ru

Важливість технологічного розвитку в умовах глобалізації не викликає сумнівів, а необхідність зосередження державної політики на інноваційно-інвестиційному розвитку зумовлює потребу активізації наукових кадрів для вирішення нагальних проблем. Проблематика технологічного розвитку в аспекті його залежності від обмінного курсу є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, зокрема В. Шевчука, Н. Черкас, І. Нідзельської, С. Кульпінського, Я. Белінської, М. Чех, О. Бреславської та багато інших.

Поява обмінних курсів національних валют пов'язана в першу чергу з розвитком міжнародної торгівлі, яка вже давно стала невід'ємною частиною економічної діяльності країн світу. На конкурентоспроможність національної економіки валютний курс має прямиий і безпосередній вплив

через цінові чинники, а також через інфляційні очікування економічних суб'єктів щодо встановлення індивідуальних цін. Я. Белінська зазначає, що рівень цінової конкурентоспроможності національних товарів може підвищитися у випадку: а) зростання рівня зовнішніх цін; б) зниження внутрішніх цін; в) зниження обмінного курсу національної грошової одиниці [1]. Н. Черкас наголошує, що ціновий підхід визначає девальвацію грошової одиниці головним чинником збільшення експорту – незалежно від його структури. Науковець припускає, що зміцнення грошової одиниці посилить конкуренцію на внутрішньому ринку, а відтак створить передумови для збільшення експорту більш технологічної продукції [4].

Н. Бідник натомість зазначає, що зміна курсу національної грошової одиниці відчутно впливає на сальдо торговельного балансу та конкурентоспроможність країни на світових ринках. Таким чином зростання валютного курсу, зумовлюючи падіння рентабельності експорту, уповільнення темпів його зростання, здешевлення та розширення імпорту спричиняє зниження цінової конкурентоспроможності і негативно впливає на зовнішньоторговельний баланс держави. Водночас таке зростання сприяє зниженню відпливу капіталу та стимулює приплив іноземних інвестицій, оскільки полегшується доступ інвесторів до внутрішніх ресурсів, що нівелює її негативний вплив на сальдо платіжного балансу [2]. М. Чех зазначає, що за умов моделі інноваційно-інвестиційного розвитку однією з основних переваг «міцної» гривні традиційно вважають стимулювання інноваційних процесів та технологічного оновлення виробництва [5]. О. Шнипко вважає, що підвищення рентабельності експортерів, спричинене девальваційним ефектом, не створює стимулів до скорочення виробничих витрат, гальмує впровадження інновацій та зменшує стимули для інвестицій у технологічні галузі, що супроводжується призупиненням зниження енергомісткості виробництв, обмеженням технологічного та технічного оновлення [6].

Спеціалісти ООН стверджують, що утримання валютного курсу на заниженому рівні стимулює національний технологічний розвиток і сприяє непрямым чином освоєнню нових методів для проникнення на глобальні ринки. Більше того, вказують вони – конкурентний валютний курс дає змогу інтенсифікувати виробництво і в інших секторах національної економіки, оскільки експортерам вигідніше придбавати матеріали та комплектуючі вироби на вітчизняному ринку. В. І. Міщенко, І. А. Нідзельська та ін., обґрунтовуючи необхідність переходу України до

режиму плаваючого обмінного курсу, зазначають, що зміна валютного режиму є об'єктивним проявом динаміки економічних процесів, яка обумовлена закінченням перехідного періоду формування економік більшістю країн. Визначені процеси супроводжуються глобалізацією міжнародних фінансових ринків, що також є стимулюючим фактором зміни режиму курсоутворення. Крім того, за наявності незалежної монетарної політики, при гнучкому курсоутворенні економіка може краще пристосуватися як до зовнішніх, так і до внутрішніх шоків [3].

Таким чином, науковці дотримуються єдиної думки, що обмінний курс національної валюти здійснює безпосередній вплив на технологічний розвиток країни. Проте не однозначними є висновки щодо ефектів даного впливу. Все залежить від того, яка політика здійснюється і які передумови економічного зростання є в даній країні, окрім технологічного розвитку. Дане питання беззаперечно є предметом подальших наукових розвідок.

Література

1. Белінська Я. В. Валютний курс як інструмент структурної перебудови економіки України / Я. В. Белінська: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2012_1/2012.../035.pdf.

2. Бідник Н. Б. Курсові коливання: фактори та їх вплив на економіку / Н. Б. Бідник, Х. В. Кузь // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 149-157.

3. Міщенко В. І. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України / В. І. Міщенко, І. А. Нідзельська, А. П. Кулінець, С. О. Шульга // Науково-аналітичні матеріали. Випуск 15. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2010. – 124 с.

4. Черкас Н. Технологічний експорт і динаміка економічного зростання в Україні / Н. Черкас: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/cherkas/2006_1_Cherkas_ukr.pdf.

5. Чех М. М. Політика обмінного курсу та розвиток внутрішнього ринку / М. М. Чех: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gisap.eu/node/296>.

6. Шнипко О. Курсова політика як інструмент впливу на конкурентоспроможність економіки / О. Шнипко // Вісник НБУ. – 2002. – № 5. – С. 36-39.

SHADOW ECONOMY AND POVERTY

Leifura Mykola

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

leifuramv@gmail.com

The issue of shadow economy is extremely important, complex and global. Shadow economy exists in all countries and is characteristic to every step of society's development, the differences lie only in the scope, causes and forms. The processes of shadow economy increase influence all aspects of economic activity in a society. Failure to take this phenomenon into account will result in impossibility of a sound theoretical economic analysis on macro-, mezo-, and micro-levels, a correct estimate of crucial trends and processes, efficient legislative and executive decisions.

The growth of shadow economy and insufficient governmental action towards minimization of that process results in distortion of principles of a civil society, forms a negative country image within the civil society, which in turn disincentivizes foreign investment and stymies establishment of robust trade and economic relations with foreign partners.

The issues of shadow economy were studied by such renowned researchers as H.Abadinski, D.Bleyds, V.Bazylevych, P.Hlodek, P.Hutman, B.Dallaho, E. De Soto, L.Eberhard, B.A Kirchoff, P.Mauro, I.Mazur, S.Rottenberh, E.Stavats, V.Tanzi, U.Tissen, E.Feyhe, K.Hart, F. Schneider and others.

Shadow economy is objective reality due to the inherent propensity of an individual to evasion and noncompliance of certain rules, especially when it is perceived as beneficial. Thus, as long as society exists, so long will the shadow economy plague it [1]. On average, based on different estimates, the share of shadow economy in developed countries is 17 % of GDP, in countries with transitional economy – more than 20 %, and in developing counties – more than 40 % of GDP. According to the results of the research carried out by a leading shadow economy expert, prof. F. Schneider in cooperation with international consulting company A.T.Kearney, the average share of shadow economy in main European countries was at 18,12% mark in 2013. The highest rates were observed in Bulgaria – 31,2%, Romania –28,4% and Croatia – 28,4%; subsequently, the lowest shares are in Luxemburg – 8%, Austria – 7,5% and Switzerland – 7,1 % (see Figure 1).

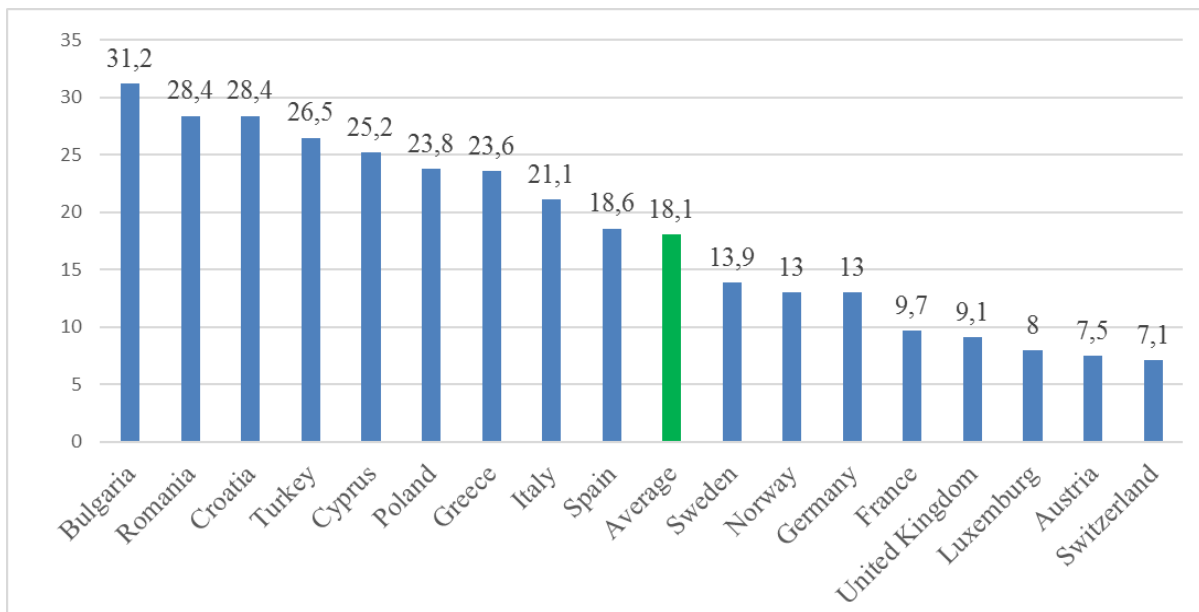


Figure 1. Size of the Shadow Economy of main European Countries in 2013 (in % of GDP)

Source: [2].

The shadow economy in Europe today is worth more than €2.1 trillion. It is facing increased scrutiny as national governments seek to balance budgets while avoiding tax increases and benefit cuts that can hinder economic recovery. It is nurtured by several interlocking factors: the predominance of cash, a lack of transparency surrounding transactions, and limited enforcement of laws. The shadow economy offers questionable individual benefits at the expense of many, resisting the world's increasing digitalization and connectivity and hampering the public good.

Along with shadow economy, another issue exists that is no less complex and multifaceted: poverty. According to the World Bank, poverty is a pronounced deprivation in well-being, and comprises many dimensions. It includes low incomes and the inability to acquire the basic goods and services necessary for survival with dignity. Poverty also encompasses low levels of health and education, poor access to clean water and sanitation, inadequate physical security, lack of voice in public matters, and insufficient capacity and opportunity to better one's life. When estimating poverty worldwide, World Bank uses a dozen different indicators but the main one is the percentage of the population living on less than USD 1.25 a day, calculated in purchasing power parity (PPP) exchange rates.

Around 1.4 billion people live on less than USD 1.25 per day. Statistics by region: East Asia & Pacific region 12.5 % under USD 1.25 per day, Europe

& Central Asia – 0.7%, Latin America & Caribbean – 5.5 %, Middle East & North Africa – 2.4 %. The most struggling regions are South Asia – 31 % and Sub-Saharan Africa – 48.5 % mostly due to the majority of least developed countries being located there.

Let us consider the connection between shadow economy and poverty and verify whether a certain correlation between a country’s level of development, scope of shadow economy and poverty exists. According to the classification of International Monetary Fund (IMF), which is based on most commonly accepted method of determining the wealth of countries and comparing generalized differences in living standards on a whole between nations by using GDP per capita on a purchasing power parity basis in current international dollars, the data on 10 richest countries is as follows: (see Table 1).

Table 1

*Richest TOP-10 countries based on GDP per capita
on a purchasing power parity basis*

IMF Rank	Country	GDP per capita (PPP), \$	Average shadow economy level
1	Qatar	105,091.42	14,1 %
2	Luxembourg	79,593.91	9,7 %
3	Singapore	61,567.28	12,9 %
4	Norway	56,663.47	18,7 %
5	Brunei Darussalam	55,111.20	30,9 %
6	Hong Kong	53,432.23	16 %
7	United States	51,248.21	8,6 %
8	United Arab Emirates	49,883.58	25,9 %
9	Switzerland	46,474.95	8,6 %
10	Australia	44,073.81	14 %

Source: complied by the author basing on [3, 4, 5].

By that measure, it is estimated that in 2013 the richest nation in the world is Qatar, with a per capita GDP (PPP) of over 105 thousand dollars. The average share of shadow economy in the most developed countries is low and fluctuates between 8,6% and 18,7%, with an exception of UAE – 25,6% and Brunei Darussalam – 30,9%.

By that measure, it is estimated that in 2013 the richest nation in the world is Qatar, with a per capita GDP (PPP) of over 105 thousand dollars. The average share of shadow economy in the most developed countries is low and fluctuates between 8,6% and 18,7%, with an exception of UAE – 25,6% and Brunei Darussalam – 30,9%. That said, the level of poverty in these countries is miniscule – 0% and 8,7% respectively.

Regarding the poorest countries, the situation is antipodal and critical by every measure. The poorest is the Democratic Republic of Congo, with less than 400 dollars GDP per capita. The highest share of shadow economy is observed in Zimbabwe and is 61.8%, the lowest – in Burundi, at 39.5% mark. As for national poverty rate (population living below the national poverty line) the “top” performer is Madagascar with 75% and the lowest rate is in Malawi, at 50.7% (see Table 2).

Table 2

*Poorest TOP-10 countries based on GDP per capita
on a purchasing power parity basis*

IMF Rank	Country	GDP per capita (PPP), \$	Average shadow economy level	Poverty below national poverty line (%)
176	Madagascar	972.07	41 %	75,3 %
177	Malawi	893.84	41,8 %	50,7 %
178	Niger	853.43	40,4 %	59,5 %
179	Central African Republic	827.93	45 %	62 %
180	Eritrea	792.13	40,1 %	69 %
181	Liberia	716.04	44,2 %	63,8 %
182	Burundi	648.58	39,5 %	66,9 %
183	Zimbabwe	589.46	61,8 %	72,3 %
184	Democratic Republic of the Congo	394.25	47,3 %	71,3 %

Source: compiled by the author basing on [3,4,5].

Generally incidences of poverty and shadow economy are larger in the poor, developing and transition countries when compared with the highly developed countries.

However, there are exceptions in the form of countries with high shares of shadow economy and low national poverty rate. One example is Ukraine, which is ranked 105th by IMF with USD 7,5 thousand GDP per capita. Overall, the economic situation in Ukraine in the last couple of years is characterized by a high share of shadow economy, which based on a method of calculation varies between 26% and 44%. However, some experts claim that the real share of shadow economy in the country is at 49,7%. That notwithstanding, the national poverty rate according to the World Bank was only 2,9%. This can be explained by the fact that within the Ukrainian economic environment, business and political power are interchangeable notions and in reality the national economy is built based on shadow activity. Lots of businessmen actively partaking in budget spending are playing no part in its replenishment.

After analysis of the relationship between poverty and shadow economy using Schneider data of 162 countries a conclusion can be made that shadow economy and poverty have no geographical boundary. The incidences of poverty and shadow economy are larger in the poor, developing and transition, countries when compared with the highly developed countries. There is also a causal link between poverty and shadow economy especially in the developing and transition countries.

In sum, increasing the shadow economy decreases tax revenues as the main financial resource of government expenditure which in turn may have positive or negative effects on economic growth rate. Since economic growth is the most important factor influencing poverty, increasing the shadow economy may lead to decrease or increase of poverty depending on the level of development. Developing countries indicates that increasing shadow economy leads to increase in poverty considering high value of government size and in developed countries, shadow economy decreases poverty when low value of government size is taken into account.

Reducing the size of the shadow economy has the potential to generate substantial economic gains. To secure them, governments need to fight against poverty. The decrease of shadow economy and poverty should be seen as a common goal of all the people around the world.

References

1. Mazur I. De-shadowing Ukraine's economy: theory and practice: [the monograph] / Publishing centre – Kyiv University, 2006. – 239 pages.
2. Schneider F. Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2013: A Further Decline. – Available from http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2013/ShadEcEurope31_Jan2013.pdf.
3. Schneider F., Buehn A., Montenegro C. New Estimates for the Shadow Economies all over the World. – Available from http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2011/IEJ_NewEstimates_ShadEc_World.pdf.
4. The official website of World Bank Group. – Available from <http://www.worldbank.org/>.
5. The official website of International Monetary Fund. – Available from <http://www.imf.org/external/index.htm>.

ECONOMIC INSTRUMENTS OF DEVELOPMENT OF SERVICE COMPETITIVE POTENTIAL IN UKRAINE BY REGION

Lisun Yanina

Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

yanalw@mail.ru

The need for the development of potential competitive service at the regional level determined by the need to balance sectoral and territorial structure of the economy. Excessive differentiation of areas that emerged as a result of uneven resource support and further concentration of economic activity around the most developed cities, creates serious risks for future sustainable growth of the region. An indicator of the competitive potential of the service enterprises by region, first of all, is the amount of the sold services. During 2002-2012 at Ukraine, the amount of the sold services increased from 46971,0 to 329175,2 mil. UAH. The leading position of the sold services for 2012 have regions: Odesa, Donetsk, Dnipropetrovsk, Lviv, Kharkiv and Kyiv.

Competitive potential of the services in Ukraine is determined by the level of urbanization, that affects the level of regional development. Cities and urban areas play an increasingly important role in social and economic provision of population services. These regions, which are leaders in the provision of services are the most urbanized (over 75% of the population in these regions live in cities). Services sold per capita, by region, were: Odesa (1591 UAH), Kharkiv (1382 UAH), Dnipropetrovsk, Lviv (1193 UAH), Kyiv (10221 UAH).

Structure of services sold to the population for 2012 was as follows: transport (31,05) post and communication services (24,8%); real estate transactions (11,9%); cultural and sporting activities (8,1 %); activity in health care of human beings (6,8%); education (3,9%); engineering, geology and land-surveying (1,8%); travel services (1,8%); informatisation activity (0,6%).

Development cities of Ukraine (and urbanization in general) is uncontrolled, leading to a number of socio-economic and environmental problems: careless use of resources; low efficiency of operation of life support systems (housing communal systems, transportation networks, transport infrastructure); worsening environmental problems. Prioritizing urban development should take place through regular use of a number of mechanisms: organizational and management mechanism; financial and budgetary mechanism; mechanism of information-analytical and legal support.

For the purpose of demonstrate the competitive potential of the service sector in the process of regional development priorities necessary to take measures in the following areas to:

enhance intra-regional labor mobility, in partnership with employment agencies;

provide targeted funding for the regional budget pending the completion of critical infrastructure of small cities and towns;

develop projects of communications infrastructure areas far from the regional center;

create a regional database of investment proposals of small businesses (special attention of information to foreign investors);

take steps to small business development in rural areas;

encourage the introduction of innovative and energy efficient technologies through co-financing of projects in science, technology and innovation implemented by small businesses;

promoting cooperation between enterprises of the same industry;

development of links between distant from regional centers in different areas that are geographically close to each other.

It is necessary to combination of industry, regional and management approaches to the formation of the priorities that allow efficient use of scarce resources, minimizes their loss, promote involvement of existing local capacity, stimulates initiative of entrepreneurs and labor, lead to the formation of a positive synergistic effect in the implementation of development measures competitive potential of the services.

УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПРАЦІ СПІВРОБІТНИКІВ ТУРИСТСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Литвин А.М.

ТОВ "Актив-Транс Преміум", м. Харків, Україна

nastunya_pchelka@mail.ru

Проблема мотивування людей до продуктивної праці не нова. Працею створюється матеріальна і духовна культура суспільства. Як писав один із класиків політичної економії В. Петті: «Земля – мати багатства, а праця – батько його».

Дослідження проблеми мотивації праці та використання трудових стимулів у сфері праці здійснювали як зарубіжні, так і вітчизняні учені-економісти, соціологи, психологи, демографи, правознавці. Вагомий внесок у розробку проблеми мотивації праці зробили західні науковці – С. Л. Брю, Дж. М. Кейнс, К. Р. Макконнелл, А. Маршал, М. Х. Маскон, А. Пігу, П. Самуельсон та ін.

Серед українських учених, які досліджували механізм мотивації, проблеми зайнятості населення, оцінки персоналу і стимулювання праці в умовах переходу до ринкових відносин у різних сферах економіки України можна виділити В. Абрамова, Д. Богиню, Г. Кулікова, В. Мандибура, Л. Фільштейна, А. Колота, Г. Купалову, М. Маліка.

Поняття мотивації тісно пов'язане з проблемою керування персоналом.

Нові економічні відношення висувають і нові вимоги до персоналу. Це не лише відбір, навчання і розміщення кадрів, але і формування нової свідомості, менталітету, а, отже, і методів мотивації.

Таким чином, і потреби, і мотивація більшості працівників потребують подальшого вивчення і систематизації. Ефективне управління неможливе без розуміння мотивів і потреб людини з правильного використання стимулів до праці.

Найчастіше діюча система стимулювання не спонукує колективи туристських підприємств до досягнення високих кінцевих результатів. У зв'язку зі слабким взаємозв'язком розмірів доходу від трудової діяльності й трудового внеску працівника в розподільних відносинах має місце зрівнялівка.

Складність проблеми й низька ефективність традиційно діючих систем оплати праці обумовлюють необхідність пошуку нових, нестандартних варіантів організації стимулювання, що забезпечують взаємозв'язок розмірів винагороди працівника й результатів його трудової діяльності. Таке положення дозволяє обґрунтувати актуальність теми дослідження.

При вивченні теоретичних основ мотивації виявлено, що мотивація, як функція управління на підприємстві спонукує працівників до продуктивної праці, сприяє підвищенню економічної ефективності туристського підприємства, обумовлює рівень трудових і організаційно-економічних відносин, матеріальних і духовних потреб персоналу.

Теоретичні питання мотивації людської поведінки взагалі, та праці зокрема, розглядалися у працях психологів, соціологів, економістів, управлінців.

Але способи забезпечення ефективного впливу на мотивацію трудової діяльності не є сталими. Той самий чинник, який сьогодні мотивує конкретну людину до інтенсивної ефективної праці, завтра може сприяти зниженню мотиваційних настанов.

З погляду визначення ролі мотивації в системі управління персоналом турфірми, найдоцільнішою є побудова цієї методології на базисі процесуальних теорій мотивації.

З погляду на процес управління персоналом, у системі якого первинним етапом є планування, прогнозування та маркетинг персоналу, поза належного кадрового потенціалу, відсутності кадрів необхідної кваліфікації, налагодженого взаємозв'язку працівників кадрових служб підприємства із зовнішніми контрагентами щодо підприємства, недосконалою підсистемою наймання кадрів забезпечити розвиток підприємства не можливо.

Проведені дослідження дозволили сформуванню мотиваційний механізм, що викликає необхідність звертати особливу увагу на діючу структуру керування персоналом, внутрішні і зовнішні фактори, що впливають на організацію, на традиції у колективі.

На цій основі запропонований з урахуванням сформованих умов господарювання, механізм мотивації для ефективного процесу надання туристських послуг.

Мотиваційний механізм у управлінні розглядаємо як поетапне досягнення поставлених цілей і завдань, при цьому кожний етап (рівень) розглядаємо як сукупність мотивів трудової діяльності, відповідно до яких управлінські рішення сприймаються й реалізуються через підвищення трудової активності працівників.

Управління мотивацією праці персоналу – механізм, прямо пов'язаний з результатами діяльності організацій у цілому, конкурентоспроможністю й ефективністю. При грамотному застосуванні технологій управління мотивацією досягається оптимальне використання людських ресурсів організації, що приводить до підвищення прибутковості бізнесу.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Мамотенко Д.Ю.

*Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя, Україна
mamotenko70@mail.ru*

В сучасних умовах необхідна система оцінки ефективності публічного управління з відповідними індикаторами для своєчасного застосування управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності країни.

Під якістю державного управління розуміється різний діапазон характеристик держави і його інститутів, а саме якість держави в цілому як єдності трьох галузей влади – законодавчої, виконавчої, судової.

Звідси впливає й набір компонентів оцінки, у який входять характеристики підзвітності влади, її прозорості, дотримання верховенства закону.

Для оцінки ефективності публічного управління на практиці використовуються різні методології, що базуються на системах показників. Під показниками розуміються кількісні вимірники і якісні характеристики процесів і результатів державного управління. Індикативні значення показників є основою оцінки результативності роботи органів влади за певний період часу.

Методології оцінки якості публічного адміністрування можна розділити на дві основні групи: міжнародні та національні. Систематизація показників публічного адміністрування, що розраховуються міжнародними організаціями:

1. Інтегральний показник державного управління (Worldwide Governance Indicators – WGI), розраховується Світовим банком. Оцінка якості ґрунтується на основі 6 індексів по наступних параметрах: право голосу й підзвітність; політична стабільність і відсутність насильства; ефективність уряду; якість законодавства; верховенство закону й контроль корупції.

2. Показник оцінки якості цілей прогресу реформ у країні, розраховується Організацією економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР). Оцінка якості ґрунтується по наступних блоках: державна служба, управління розробкою і реалізацією політики, керування державними

витратами, контроль за міжнародними фінансовими операціями, зовнішній аудит, державні закупівлі.

3. Показник кредитоспроможності країни, інвестиційний рейтинг, розраховують Міжнародні рейтингові агентства Standart and Poor's, Moodis, інвестиційне агентство Fitch і ін. Рейтингова оцінка країні дається на основі аналізу основних національних макро- і мікро економічних показників.

4. Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), розраховує Комітет розвитку ООН. Оцінка на основі визначення індексів по показниках: ВВП на душу населення, очікувана тривалість життя, рівень освіти населення країни.

5. Індекс сприйняття корупції, розраховує Міжнародне агентство Transparency International. Визначення якості управління на основі ступеня подання про поширеність корупції серед державних службовців і політиків.

6. Індекс непрозорості, розраховує Міжнародне агентство Price waterhouse Coopers. Визначення якості держуправління на основі оцінки впливу непрозорості країни на вартість і ефективність капіталовкладень.

7. Обстеження ділового середовища й діяльності підприємств (BEEPS – The Business Environment and Enterprise Performance Survey), розраховують Світовий Банк, Європейський банк реконструкції й розвитку. Засновано на оцінці інвестиційного клімату країни, конкурентного середовища, якості організації механізмів взаємодії державних органів і бізнес-структур.

8. Індекс економічної волі, розраховує Heritage Foundation разом з Wall Street. Засновано на 50 характеристиках, об'єднаних в 10 факторів економічної волі: торговельна політика, фіскальна політика, державна інтервенція в економіку, монетарна політика, іноземні інвестиції й потоки капіталу, банківська сфера, зарплати й ціни, майнові права, державне регулювання, чорний ринок.

9. Індекс глобальної конкурентоспроможності розраховує Світовий економічний форум. Оцінка по декількох групах факторів: базові, які підвищують ефективність і інноваційні.

10. Індекс конкурентоспроможності (Фонд IMD). Визначення якості держуправління на основі оцінки 4 груп показників: стан економіки, ефективність уряду, ефективність бізнесу, стан інфраструктури.

11. Показник волі преси (Міжнародна організація «Репортери без границь»). Визначення якості держуправління на основі оцінки країни по 53 критеріям, що відображають ступінь волі преси.

Сьогодні WGI є розповсюдженою міжнародною методикою оцінки якості державного управління.

Однак слід зазначити, що відносно даного індексу з боку експертів висловлюються критичні зауваження. Відзначається, що даний індекс оцінює не стільки якість державного управління, скільки процеси політичного управління в країні.

Крім того, багато показників такі проєкції як політична стабільність і відсутність насильства, право голосу й підзвітність, засновані на експертних оцінках, які на відміну від статистичних показників є суб'єктивними.

Це підвищує ризик зсуву рейтингових оцінок (країни з високим рівнем економічного розвитку найчастіше сприймаються як країни з більше якісними системами державного управління, що приводить до зсуву оцінок).

Серед інших показників більшість індикаторів базуються на методиці оцінки національного управління на основі галузевого підходу, оцінюючи динаміку соціально-економічного розвитку країни (Індекс конкурентоспроможності), якість фінансового керування (показник кредитоспроможності країни, Індекс економічної волі), окремі характеристики інститутів влади (Індекс сприйняття корупції, Індекс непрозорості).

Міжнародні методології оцінки ефективності публічного управління не використовуються системно для визначення якості держуправління в Україні. Значення даних показників і їхньої динаміки не тягнуть за собою наслідків для прийняття управлінських рішень у системі органів державної влади.

Тому Україна сьогодні стоїть перед потребою формування та затвердження на державному рівні автентичної моделі внутрішньої оцінки ефективності публічного адміністрування. Її основою має бути поєднання міжнародного досвіду з розробкою власних критеріїв оцінки ефективності державного управління.

HOSPODÁRSKY CYKLUS V KRAJINÁCH VYŠEHRADSKEJ ŠTVORKY¹

Matoušková Eleonóra

Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovenská Republika

eleonora.matouskova@euba.sk

Problematika cyklických výkyvov ekonomiky sa stala znova aktuálnou v ekonomickej teórii a predovšetkým v hospodárskej praxi po vzniku globálnej finančnej a hospodárskej krízy. V období pred jej vypuknutím sa zdalo, že otázka cyklického kolísania ekonomiky a najmä hrozba väčších ekonomických výkyvov už nie je aktuálnou. Dôvodom na takýto postoj bola skutočnosť, že priebeh hospodárskeho cyklu sa v ostatných desaťročiach zmiernoval. Situácia sa však dramaticky zmenila v roku 2008, keď sa kríza prejavila nielen v ekonomike USA, ale sa preliala aj do Európy a celkovej globálnej ekonomiky.

1. Vznik a prejavy globálnej finančnej a hospodárskej krízy

Počiatky globálnej finančnej a hospodárskej krízy možno hľadať ešte v rokoch 1998-2000 v období rozmachu internetových spoločností. Firmy videli v tejto rýchlorastúcej oblasti výhodné investičné príležitosti a vysoké zisky. Od roku 2000 sa však index NASDAQ, v ktorom je zahrnutých sto najdôležitejších firiem technologického charakteru, začal prudko znižovať. Dôvodom tohto poklesu bola rýchla a nadmerná emisia akcií internetových spoločností, nadhodnotenie ich ceny, postupné presýtenie trhu a následné prasknutie internetovej technologickej bubliny. Americký FED začal do ekonomiky pumpovať peniaze s cieľom zachrániť internetové spoločnosti pred bankrotom. Základná úroková miera sa znížila na 1,75%. K lacným úverom sa dostali aj mnohé firmy z iných odvetví a nastal aj veľký rozmach úverov pre obyvateľstvo. Dôvodom bola politika „bývania pre každého“, ktorú začala uskutočňovať vláda USA, ako aj hospodárska politika na podporu ekonomického rastu. K lacným hypotekárnym úverom sa preto dostali aj ľudia s veľmi nízkym príjmom a aj bez zdokladovania výšky príjmu a schopnosti splácať úver.

V dôsledku rozvoja finančných trhov táto spočiatku lokálna realitná kríza nabrala globálny rozmer. Pod hrozbou vysokého rastu inflácie v roku 2006 FED

¹ Tento článok bol vypracovaný ako súčasť riešenia projektu VEGA 1/0368/14 „Heterodoxné a ortodoxné prístupy v ekonomickej teórii a možnosti ich využitia pri riešení ekonomických problémov súčasnosti (s dôrazom na globálnu ekonomickú krízu).

začal postupne základnú úrokovú mieru zvyšovať. Zvýšenie úrokovej miery spôsobilo, že ľudia nedokázali úvery splácať.

Vznik a rozšírenie finančnej krízy umožnili aj podmienky pre rozmach sekuritizácie – transformácie úverov na cenný papier obchodovateľný na primárnom alebo sekundárnom finančnom trhu. Hypotekárne záložné listy sa stali súčasťou „balíka cenných papierov“, do nákupu ktorých investovali mnohé banky a medzinárodné finančné spoločnosti.

Takýmto spôsobom sa cenné papiere (včítane menej kvalitných hypoték) naviazané na hypotekárny trh USA dostali do portfólií bánk po celom svete. Svoju úlohu v rozmachu hypotekárneho obchodu zohrala aj skutočnosť, že hlavnými financovateľmi hypoték boli dve vládu USA podporované finančné spoločnosti, a to Fannie May (Federal National Mortgage Association) a Freddie Mac (Federal Home Loan Mortgage Corporation), ktoré spolu financovali približne 50% všetkých hypoték USA. Keďže išlo o spoločnosti podporované vládou USA, banky a finančné inštitúcie dôverovali bezpečnosti týchto cenných papierov.

Ďalšou príčinou vzniku hypotekárnej krízy bolo zlyhanie ratingových agentúr. Tri najväčšie ratingové agentúry Moody's, Standard&Poor's a Fitch označili cenné papiere typu MBS (Mortgage Backed Securities) naviazané na hypotekárny trh USA najvyšším ratingom AAA investičného stupňa. Aj to bol dôvod, prečo komerčné banky tieto cenné papiere nakupovali.

Finančný trh je miestom rýchlych a početných inovácií, ku ktorým dochádzalo v ostatných troch desaťročiach. Na tieto zmeny nestačila štátna regulácia reagovať. Nastala paradoxná situácia, keď na jednej strane stoja prísne regulované subjekty – komerčné banky, ktorých investičné rozhodnutia ovplyvňujú ratingové agentúry, ktoré však nepodliehajú výraznejšej regulácii. Je chybou štátnych regulátorov, že túto situáciu dlhodobo neriešili. Dochádza tu ku konfliktu záujmov vo vzťahu ratingová agentúra a jej klient, ktorým je spoločnosť žiadajúca o vystavenie ratingu, pretože ratingové agentúry sú platené týmito spoločnosťami (čiže emitentmi sekuritizovaných cenných papierov).

Cenné papiere naviazané na hypotekárny trh USA sa postupne rozšírili prostredníctvom medzibankového trhu do celého sveta. Avšak v dôsledku zhoršenia dostupnosti peňazí a úverov, delikvencie v splácaní úverov a klesajúceho dopytu po nehnuteľnostiach hypotekárna bublina praskla. Došlo k prevahe ponuky nad dopytom a ceny nehnuteľností začali klesať. Z hypotekárnych cenných papierov sa v priebehu rokov 2006-2007 stali tzv. toxické aktíva, ktorých hodnota výrazne klesala. V novembri 2008 vykázali

banky a finančné inštitúcie po celom svete straty z úverov a investícií do MBS v objeme približne 7750 mld. USD. Obava o solventnosť týchto bánk a likviditu celého finančného systému bola príčinou expanzívnej monetárnej politiky centrálnych bánk. Nevyhnutnosť záchrany niektorých investičných bánk (Bear Stearns) pomocou FED-u vyvolali obavy na medzibankovom trhu, čoho výsledkom bolo neskoršie úplné zmrazenie medzibankového trhu s cennými papiermi naviazanými na hypotekárny trh USA. Nedôvera na medzibankovom trhu spôsobila, že banky si prestali navzájom požičiavať peniaze v snahe držať finančné prostriedky na svojich účtoch a udržať si solventnosť. Zároveň komerčné banky začali dôslednejšie posudzovať bonitu svojich klientov. Dostupnosť úverov sa tak znížila, a to aj napriek znižovaniu základných úrokových sadzieb centrálnou bankou a vlievaním nových peňazí do obehu.

Rast úrokových sadzieb (v dôsledku vysokého rastu referenčných sadzieb – LIBOR, BRIBOR a pod. – čo sú sadzby, z ktorých komerčné banky vychádzajú pri stanovení výšky úrokov z úverov pre svojich klientov) a znížená dostupnosť úverov boli príčinou prelievania finančnej krízy do reálnej ekonomiky. Znížil sa domáci aj zahraničný dopyt po tovaroch a službách, ako aj dopyt po investíciách. V dôsledku poklesu agregátneho dopytu sa znižoval hospodársky rast, resp. nastal pokles HDP a rástla nezamestnanosť. Z ekonomiky USA sa kríza rýchlo šírila do celého sveta, čo vyvolalo hlboký prepád svetovej ekonomiky.

Aj keď začiatok 21. storočia sa vplyvom výrazného rastu agregátnej produktivity (rozvoj informačných a komunikačných technológií) vyznačoval rýchlym ekonomickým rastom, oveľa rýchlejšie rástlo množstvo peňazí v ekonomike. Nadprodukcia obeživa tak viedla k odtrhnutiu reálnej ekonomiky od jej finančnej stránky.

2. Hospodársky cyklus v krajinách Vyšehradskej štvorky v rokoch 2004-2012.

V čase vypuknutia globálnej finančnej a hospodárskej krízy ekonomika Slovenska dosahovala niekoľkoročný pozitívny ekonomický rast a stabilitu vykazoval aj domáci bankový sektor.

Napriek tomu však v dôsledku recesie, do ktorej sa dostali ekonomiky hlavných obchodných partnerov slovenských podnikov, došlo k vonkajšiemu dopytovému šoku, ktorý zasiahol aj veľmi otvorenú slovenskú ekonomiku. Hospodárska recesia nejakým spôsobom postihla takmer dve tretiny slovenských podnikov. Podobne dôsledky globálnej finančnej a hospodárskej

krízy vo väčšej alebo menšej miere zasiahli aj ostatné krajiny Vyšehradskej štvorky.

Protikrízové opatrenia v krajinách V4 (predovšetkým na Slovensku, v Maďarsku a v Česku) boli málo účinné, čo možno vidieť na grafe vývoja HDP v rokoch 2004-2012. Pokles HDP bol najväčší v Maďarsku, kde v roku 2009 hodnota produktu poklesla o 6,5%. Na Slovensku v tomto roku ekonomika zaznamenala pokles o 5% a v Českej republike o 4,5%. Lepšia situácia bola v Poľsku, ktoré si udržalo mierny rast HDP aj v rokoch 2008 a 2009, teda v rokoch, v ktorých sa globálna finančná a hospodárska kríza prejavila najsilnejšie v sledovaných krajinách.

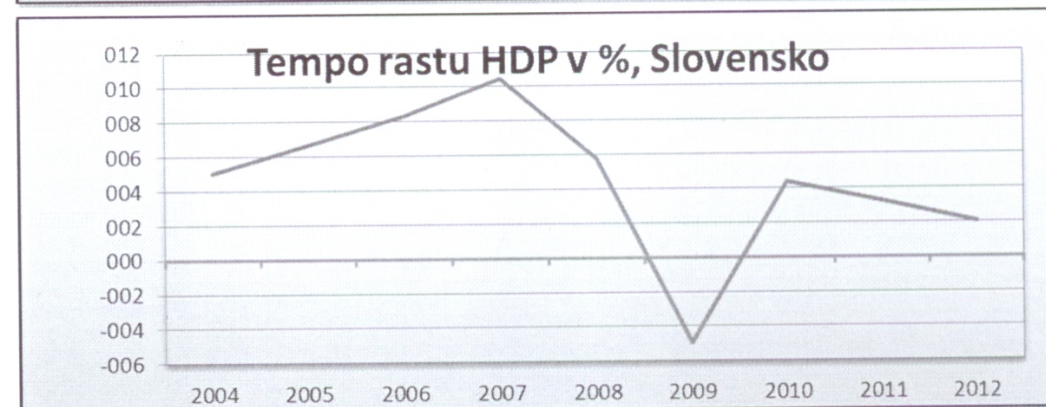
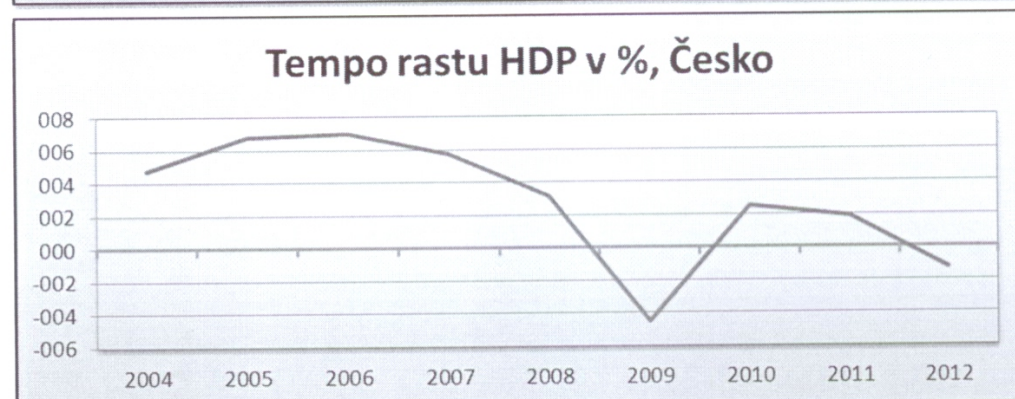
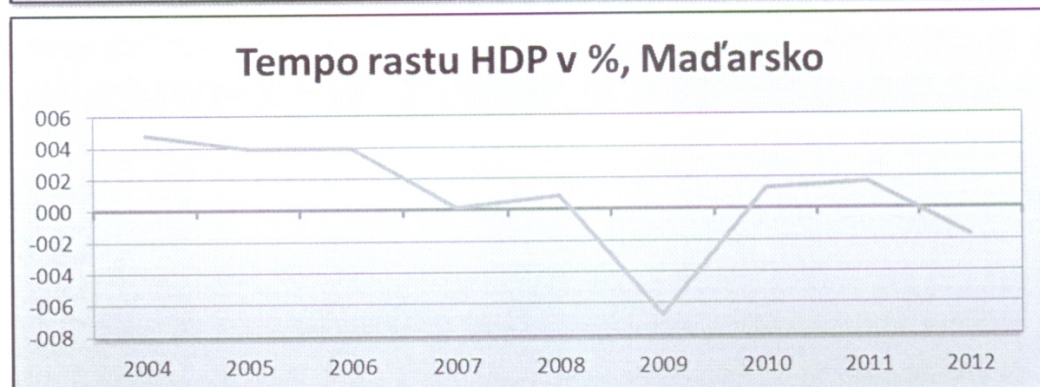
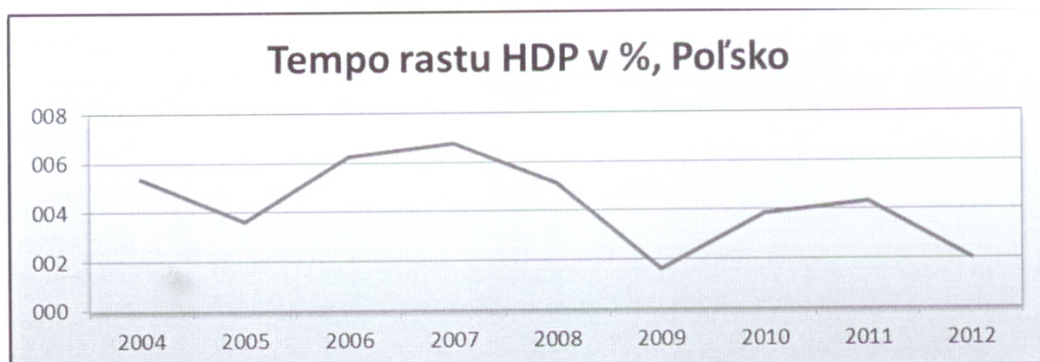
Dôvody priaznivejšieho vývoja ekonomiky Poľska možno hľadať v raste produktivity práce, ktorú pozitívne ovplyvnila zvyšujúca sa miera zahraničných investícií. Aj v priebehu roku 2008 sa naďalej zvyšoval príspevok kapitálu k rastu súkromných investícií a teda aj agregátneho dopytu.

Ďalším dôvodom, prečo si poľská ekonomika udržala kladné hodnoty HDP bola efektívnejšia protikrízová politika. Nezanedbateľnou príčinou udržania tempa ekonomického rastu aj v rokoch najsilnejších prejavov hospodárskej krízy v ostatných krajinách V4 je skutočnosť, že Poľsko je veľká ekonomika a preto nie je natoľko závislá na zahraničnom dopyte ako ekonomiky Slovenska, Maďarska a Česka.

Vplyv globálnej finančnej a hospodárskej krízy na ekonomiku Poľska bol preto v porovnaní s ostatnými krajinami V4 najmenší. Ani miera zamestnanosti sa v Poľsku v roku 2008 a v nasledujúcich rokoch takmer vôbec nezmenila. Je zaujímavé, že práve v roku 2008 dosiahla svoj vrchol 65% a ako jediná spomedzi krajín V4 nezačala klesať ani počas hospodárskej krízy. Prevýšila tak mieru zamestnanosti Maďarska.

Oveľa nepriaznivejší bol ekonomický vývoj v ostatných troch krajinách V4. Slovensko, Maďarsko a Česko zaznamenali rýchly a výrazný pokles HDP a ekonomiky sa dostali do recesie.

Prepad ekonomiky vo všetkých sledovaných krajinách dosiahol svoje dno v roku 2009. Predovšetkým ekonomika Slovenska, ktorá v predkrízových rokoch dosahovala vysoké hodnoty tempa ekonomického rastu (vyše 10% v roku 2007) sa dostala v dôsledku vysokej závislosti od exportu svojich výrobkov do záporných čísiel. Vysoké zníženie exportu v roku 2009 sa vo veľmi krátkom čase prejavilo v hospodárskom poklese ekonomiky Slovenska. V priemere za všetky krajiny V4 sa miera vývozu znížila o 11,05%, pričom najvyšší pokles bol v Slovenskej republike (16,3%).



Možno konštatovať, že hospodárska kríza mala najhorší dopad na ekonomiku Slovenska, pretože pred vypuknutím globálnej finančnej a hospodárskej krízy dosahovala vysoké tempá rastu – od približne 5% v roku 2004 až po vyše 10% v roku 2007. Preliatie hospodárskej krízy z USA do Európy, resp. Európskej únie, konkrétne do ekonomík najdôležitejších

obchodných partnerov Slovenska, spôsobilo zabrzdenie priaznivého ekonomického vývoja nielen v oblasti rastu HDP, ale aj v oblasti zamestnanosti. Miera zamestnanosti sa na Slovensku od roku 2004 zvyšovala a v roku 2008 dosiahla 68,5%. Po vzniku hospodárskej recesie na Slovensku sa začala znižovať a v roku 2010 dosahovala 65%. Pokles zamestnanosti v období hospodárskej recesie možno vidieť aj v prípade Maďarska a Českej republiky.

Ekonomika Maďarska v roku 2009 poklesla spomedzi sledovaných ekonomík najviac, a to o 6,77%. Tento pokles bol spôsobený nielen dopadmi globálnej hospodárskej krízy na maďarskú ekonomiku, ale aj predchádzajúcou stagnáciou, resp. recesiou maďarskej ekonomiky zapríčinenou problematickou situáciou v oblasti fiškálnej politiky štátu.

Česká ekonomika v predkrízovom období dosahovala tempo ekonomického rastu v rozmedzí od 4,5% po približne 7% a podobne ako ekonomika Slovenska bola postihnutá globálnou hospodárskou krízou v dôsledku poklesu exportu, aj keď amplitúda hospodárskeho cyklu v Českej republike v porovnaní so Slovenskom nebola taká veľká.

V oblasti zamestnanosti sa na Slovensku v roku 2009 výrazne znížil segment pracovného trhu s nízkou kvalifikáciou (o 15%), čo predstavuje približne desaťtisíc ľudí.

Je preto nevyhnutné zamerať sa na oblasť zvyšovania kvalifikácie práve tejto najzraniteľnejšej nízko kvalifikovanej skupiny obyvateľstva. V porovnaní s Českou republikou, ktorá mala možnosť v období krízy využívať flexibilný výmenný kurz českej koruny, Slovensko, ktoré prijalo v roku 2009 euro a patrí medzi krajiny s pevným menovým kurzom, nemohlo využívať výhody flexibility výmenného kurzu a tak udržať konkurencieschopnosť svojich výrobkov a úroveň exportu. Pokles miery zamestnanosti v krajinách s flexibilným výmenným kurzom bol oveľa menší ako na Slovensku.

V súčasnosti dochádza v Slovenskej republike k hospodárskemu oživeniu a opätovnému nárastu HDP. Výška exportu sa približuje k predkrízovej úrovni. Je to veľmi pozitívna skutočnosť, pretože zahraničný obchod je na Slovensku, ale aj v ostatných krajinách Vyšehradskej štvorky hnacím motorom hospodárskeho rastu.

Očakáva sa, že hospodársky rast na Slovensku v roku 2014 bude podporovaný aj rastom domáceho spotrebiteľského dopytu. Priaznivý ekonomický vývoj a vyššie hodnoty ekonomického rastu (približne 3%) možno odvodzovať od očakávaného priaznivého vývoja v Nemecku a v ďalších veľkých ekonomikách Európskej únie, ako aj celkovej globálnej ekonomiky.

Literatúra

1. CZESANÝ, S. (2006): *Hospodářský cyklus*. Praha: Linde, 2006. ISBN 0-2262-02436.
2. MATOUŠKOVÁ, E. (2011): *Teórie hospodárskeho cyklu*. Bratislava, Ekonóm. ISBN 978-80-225-3289-1.
3. STIGLITZ, J. E. (2010): *Freefall. America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy*. New York: W.W.Norton&Company. ISBN 978-0-393-07596-0.
4. ŠIKULA, M. (2012): *Nové výzvy pre ekonomickú vedu v kontexte globálnej krízy. Medzinárodná vedecká konferencia Globálne komoditné trhy. Nové výzvy a úloha verejných politík*. Nitra: Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre.
5. Eurostat. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

ВИКОРИСТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ПРИ РОЗПОДІЛІ ФОНДУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В ЕНЕРГЕТИЧНИХ КОРПОРАЦІЯХ

Мінкович О.В.

ПАТ “Харківська ТЕЦ-5”, м. Харків, Україна

nsipatova@mail.ru

У практиці управління енергетичними корпораціями одними з важливих напрямків є формування витрат праці та розподіл фонду заробітної плати між структурними підрозділами. Для обґрунтованості управлінських рішень щодо мотивації праці персоналу та розподілу фонду заробітної плати доцільно використовувати оптимізаційні методи, які дозволяють знайти найкраще рішення для заданого критерію (цільової функції) та системи обмежень [1, 2].

У даній роботі представлено розробку моделі розподілу фонду заробітної плати для Національної Енергетичної Компанії «Укренерго».

НЕК «Укренерго» – це одне з провідних стратегічних підприємств енергетичної галузі в Україні. НЕК «Укренерго» виконує дві основні функції: 1) диспетчерське (оперативно-технологічне) управління Об'єднаною енергетичною системою (ОЕС) України; 2) експлуатація і

розвиток магістральних та міждержавних електромереж. Структура НЕК «Укренерго» представлена 8 регіональними електроенергетичними системами з експлуатації магістральних електричних мереж та диспетчерського управління, такими як: Дніпровська, Донбаська, Західна, Кримська, Південна, Південно-Західна, Північна, Центральна енергосистеми, та відособленими структурними одиницями (Керівництво; Головний інформаційно-обчислювальний центр (ВСО ГІОЦ), «Вінницяелектротехнологія», ВПДерженергонагляд, „Південьенергопром” та пансіонат «Енергетик»).

У якості цільової функції було обрано середню зважену заробітну плату структурних підрозділів НЕК «Укренерго», а у якості обмежень – мінімальні та максимальні допустимі границі середньої заробітної плати структурних підрозділів та додаткові умови, щодо співвідношення середніх заробітних плат в окремих підрозділах станом на 2013 р.

Математична модель для визначення оптимальної середньої заробітної плати підрозділів НЕК «Укренерго» представлена нижче.

Цільова функція:

$$F = 0,0428 \cdot S_1 + 0,1278 \cdot S_2 + 0,1448 \cdot S_3 + 0,1023 \cdot S_4 + 0,0643 \cdot S_5 + 0,0868 \cdot S_6 + 0,0817 \cdot S_7 + 0,0933 \cdot S_8 + 0,0872 \cdot S_9 + 0,0205 \cdot S_{10} + 0,0205 \cdot S_{11} + 0,0103 \cdot S_{12} + 0,1013 \cdot S_{13} + 0,0038 \cdot S_{14} + 0,0223 \cdot S_{15} \rightarrow \max$$

при обмеженнях:

$$2652,20 \leq S_1 \leq 4918,63; \quad 2064,08 \leq S_2 \leq 3586,66; \quad 2020,80 \leq S_3 \leq 3432,92;$$

$$2031,77 \leq S_4 \leq 3520,50;$$

$$2102,09 \leq S_5 \leq 3765,01; \quad 2061,99 \leq S_6 \leq 3562,84; \quad 2002,93 \leq S_7 \leq 3454,93;$$

$$2071,32 \leq S_8 \leq 3492,42;$$

$$2130,18 \leq S_9 \leq 3784,52; \quad 2096,74 \leq S_{11} \leq 3875,71; \quad 1414,38 \leq S_{12} \leq 2685,27;$$

$$1538,58 \leq S_{13} \leq 4269,26;$$

$$1484,76 \leq S_{14} \leq 2981,27; \quad 1123,06 \leq S_{15} \leq 2477,38; \quad S_2 + S_3 + S_4 + S_5 + S_6 + S_7 + S_8 \geq 28440;$$

$$S_{14} + S_{15} \leq 5750; \quad 1,47 \cdot S_7 \geq S_1; \quad 1,95 \cdot S_{15} \geq S_1; \quad S_{10} \geq 2500; \quad S_{11} \leq 3000; \quad S_{12} \geq 2500;$$

$$S_{13} \leq 3000;$$

$$0,23 \cdot (S_{10} + S_{11} + S_{12}) + 0,24 \cdot S_{13} \geq 0,516 \cdot (S_{14} + S_{15}); \quad S_{10} \geq S_{14}; \quad S_{11} \geq S_{15}; \quad S_{10} \geq S_{15};$$

$$\forall S_i \geq 0.$$

Коефіцієнти цільової функції визначають питомі ваги чисельності персоналу відповідного структурного підрозділу. Змінні S_i , $i = \overline{1,15}$ – означають середню заробітну плату у відповідних структурних підрозділах: 1. Керівництво НЕК; 2. Дніпровська ЕС; 3. Донбаська ЕС; 4.

Західна ЕС; 5. Кримська ЕС; 6. Південна ЕС; 7. Південно-Західна ЕС; 8. Північна ЕС; 9. Центральна ЕС; 10. Вінницяелектротехнологія; 11. ВСО ГІОЦ; 12. ВСО Південенергопром; 13. ВПДерженергонагляд; 14. ПГХ «Енергетик»; 15. Пансіонат «Енергетик».

Ця задача відноситься до класу задач лінійного програмування й вона була розв'язана за допомогою середовища Excel та відповідних процедур пошуку оптимального рішення, що містяться у меню Сервіс→Пошук рішення.

За допомогою вищевказаної процедури у середовищі Excel було знайдено оптимальний план – оптимальне рішення щодо значень середньої місячної заробітної плати у кожному структурному підрозділі станом на 2013 р. Для структурного підрозділу «Керівництво НЕК» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 4835,86 грн.; для структурного підрозділу «Дніпровська ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3586,66 грн.; для структурного підрозділу «Донбаська ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3432,93 грн.; для структурного підрозділу «Західна ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3520,51 грн.; для структурного підрозділу «Кримська ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3765,02 грн.; для структурного підрозділу «Південна ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3562,84 грн.; для структурного підрозділу «Південно-Західна ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3454,18 грн.; для структурного підрозділу «Північна ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3492,43 грн.; для структурного підрозділу «Центральна ЕС» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3625,44 грн.; для структурного підрозділу «Вінницяелектротехнологія» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 2500 грн.; для структурного підрозділу «ВСО ГІОЦ» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3000 грн.; для структурного підрозділу «ВСО Південенергопром» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 2551,37 грн.; для структурного підрозділу «ВПДерженергонагляд» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3000 грн.; для структурного підрозділу «ВСО Південенергопром» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 2551,37 грн.; для структурного підрозділу «ВПДерженергонагляд» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 3000 грн.; для структурного підрозділу «ПГХ «Енергетик»

оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 2500 грн.; для структурного підрозділу «Пансіонат «Енергетик» оптимальна середня заробітна плата за місяць становить 2477,39 грн. Значення цільової функції, що відповідає цьому оптимальному плану, становить 3481,54 грн. Тобто при заданих обмеженнях максимальне середньозважене значення середньої заробітної плати за місяць у НЕК «Укренерго» становить 3481,54 грн.

Література

1. Армстронг М. Практическое руководство по построению оптимальной системы оплаты труда и вознаграждения персонала / М. Армстронг, Т. Стивенс. – Днепропетровск, 2007. – 512 с.

2. Клименко С. М. Обгрунтування господарських рішень та оцінка ризиків / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. – К.: КНЕУ, 2005. – 252 с.

РОЗВИТОК ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІЙ

Муцинська Н.Ю.¹, Масленніков О.М.²

*¹ Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова, м. Харків, Україна*

*² Департамент житлово-комунального господарства
та розвитку інфраструктури Харківської обласної державної
адміністрації, м. Харків, Україна*

¹ muschinska@list.ru, ² olmm@ukr.net

Комунальний комплекс України терміново потребує значних інвестицій, які необхідні для поліпшення рівня і якості надаваних послуг, забезпечення сталої та ефективної роботи комунальних підприємств, розвитку муніципальних інфраструктурних систем.

За даними галузевої звітності за 2013 р. підприємства галузі отримали збитки у сумі 5023,0 млн. грн. Найбільші збитки отримали підприємства комунальної теплоенергетики – 3595,6 млн. грн. та водопровідно-каналізаційного господарства – 1141,7 млн. гривень. У розрізі регіонів найбільші збитки отримали підприємства Донецької (990,7

млн. грн.), Дніпропетровської (573,3 млн. грн.), Харківської (506,3 млн. грн.) Луганської (373,3 млн. грн.) областей, найменші – Закарпатської (5,8 млн. грн.), Сумської (18,2 млн. грн.) та Чернівецької (34,8 млн. грн.) областей [4]. Одним із перспективних шляхів вирішення проблем ЖКГ є державно-приватне партнерство (ДПП).

За оцінкою нормативно-правової бази в галузі ДПП у 2012 році Україна має високий рейтинг серед досліджуваних країн (рис. 1).

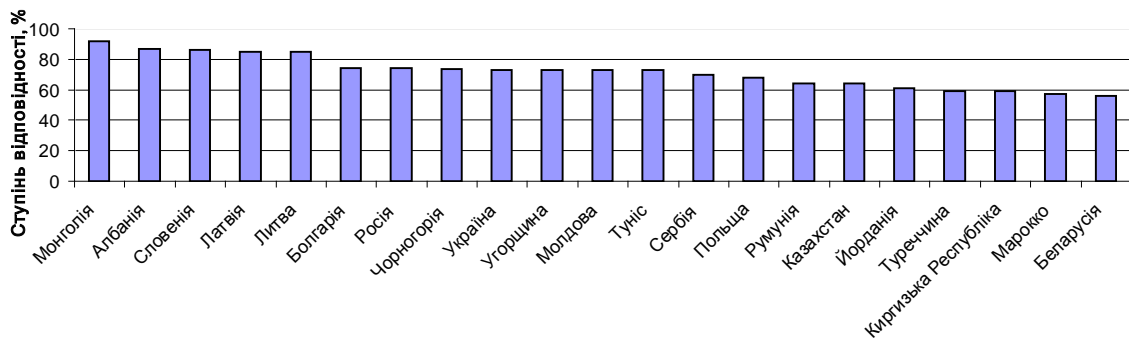


Рис. 1. Оцінка нормативно-правової бази в галузі ДПП [5]

Результатом цілеспрямованих законотворчих дій сьогодні є те, що здано в концесію 19 об'єктів, в оренді знаходиться 22 об'єкти, укладено 9 угод спільної діяльності (рис. 2).

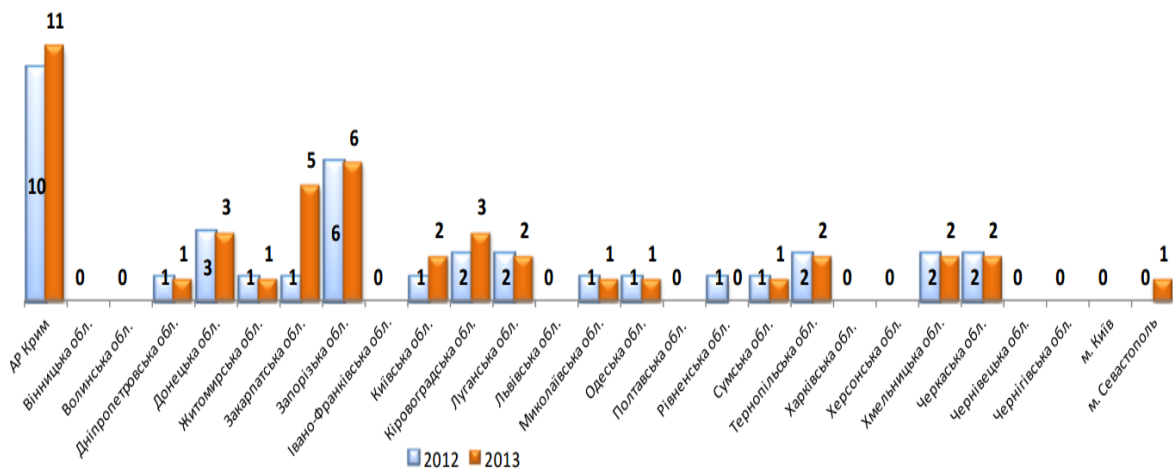


Рис. 2. Кількість об'єктів в розрізі регіонів, що використовуються на засадах ДПП у 2012-2013 рр. [4]

Станом на 01.01.2014 у Вінницькій, Івано-Франківській, Львівській, Полтавській, Рівненській, Харківській, Херсонській, Чернівецькій та Чернігівській областях та м. Київ у сфері житлово-комунального господарства не укладались договори оренди чи концесії на засадах ДПП.

Нормативно-правове середовище, що забезпечує співпрацю публічного партнера і бізнесу є динамічною системою та не стоїть поза увагою органів влади України. Реалізація існуючих законотворчих ініціатив значно покращить бізнес-середовище та з великим ступенем ймовірності зверне увагу інвесторів до інфраструктурних проектів та проектів, спрямованих на надання публічних послуг із застосуванням інструментів ДПП [3].

Серед невирішених питань сьогодні актуальним є розробка методик формування збалансованих і стійких договірних відносин між публічними власниками – власниками муніципальних активів і приватними операторами з урахуванням існуючої в Україні нормативної правової бази (Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Типового концесійного договору" [2], Закон України "Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності" [1] та інших нормативно-правових актів) та системи регулювання комунального сектора. Такі договірні відносини повинні в максимальному ступені відображати кращу світову практику і створювати нові можливості для залучення додаткового фінансування в розвиток інфраструктури та активного залучення приватних операторів з метою підвищення ефективності управління комунальною інфраструктурою.

Література

1. Закон України "Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності" від 21 жовтня 2010 року, № 2624-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 11. – С. 71.

2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Типового концесійного договору" від 12 квітня 2000 р. № 643.

3. Мушинська Н. Ю. Оцінка правового регулювання ДПП в Україні Н. Ю. Мушинська // Соціально-економічні проблеми адаптації реального сектора в сучасних умовах: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк: Цифрова типографія, 2013 р., 364 с. – С. 38-39.

4. Паспорт житлово-комунального господарства України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/2652/Pasport_01_01_2014.pdf - Заголовок з екрану.

5. Law in transition online 2012. The legal framework for public-private partnerships (PPPs) and concessions in transition countries: evolution and trends / Alexei Zverev, Senior Counsel, EBRD. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ebrd.com/downloads/research/news/lit112a.pdf> - Заголовок з екрану.

ТРАНСПОРТНЫЕ ЗАТРАТЫ И РАЗМЕЩЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СУБЪЕКТОВ В ПРОСТРАНСТВЕ

Несторенко Т. П.¹, Бордоусов О. В.²

*¹ Бердянский государственный педагогический университет
г. Бердянск, Украина*

*² Казахский национальный университет им. аль-Фараби
г. Алматы, Республика Казахстан*

¹ Tetyana.Nestorenko@gmail.com, ² Oleg.Bordousov@kaznu.kz

Уровень развития транспорта является одним из факторов размещения фирм и домохозяйств в пространстве. Со второй половины XIX ст. наблюдалось стремительное сокращение транспортных затрат. Затраты на перемещение снижаются не только за счет увеличения срока эксплуатации машин и их скорости вследствие использования новых технологий в автомобиле- и авиастроении, но и благодаря повышению уровня комфорта перевозки пассажиров.

Снижение транспортных затрат способствует развитию процесса субурбанизации. Этот процесс приводит к некоторому сокращению численности жителей городских ядер, однако он не ведет к децентрализации населения: он, скорее всего, означает «расползающуюся концентрацию» [1]. Первоначально субурбанизация проявляется в возникновении пригородов вокруг крупных городов. В итоге формируются городские агломерации – взаимосвязанные группы поселений, объединенные различными видами связей (трудовые, производственные, рекреационные, инфраструктурные и др.) в динамичные системы [1].

Развитие транспорта является необходимым условием субурбанизации, так как переселяющиеся в пригород в большинстве продолжают работать в CBD (central business district). Интенсивная субурбанизация началась с массовой автомобилизацией населения, так как

только личный автомобиль может обеспечить высокую степень свободы и комфорта человека при выборе места жительства и места работы.

Субурбанизация приводит к перераспределению различных социальных групп населения между CBD и пригородами. В США наименее обеспеченные слои населения сконцентрированы в центральных частях агломераций. Например, доходы жителей пригорода Детройта почти в 2 раза выше доходов жителей центра этого города [2]. Такая картина сложилась в результате миграции наиболее обеспеченных и средних по доходам слоев населения в пригородную зону. Если рассмотреть центральный город и пригородную зону агломерации Нью-Йорк, то в 1929 г. средние доходы населения в городе были в 1,5 раза выше, а начиная с 60-х гг. – на 10% меньше, чем в пригородах [1].

В то же время в доходы живущих в центральной части Парижа выше, чем доходы живущих в пригороде столицы Франции [2].

Следует отметить, что изменение транспортной системы города и стимулирование спроса на личный транспорт для жителей города могут привести к неконтролируемой субурбанизации [3]. Об этом свидетельствует опыт Детройта, где в 1955 г. был демонтирован трамвайный парк, что вынудило работников предприятий приобретать автомобили. Эти меры стимулировали расползание города, рост пригородов и перемещение туда не только населения, но и предприятий сферы услуг. Неподготовленность дорожной сети для общественного транспорта отразилась на экономическом благополучии города, т.к. многим жителям Детройта сложно или невозможно добираться до потенциального места работы в пригороде, поскольку они не имеют машин [3].

В одной из моделей, объясняющих влияние различных факторов на размещение домохозяйств в пространстве, присутствуют два фактора:

площадь жилья q (богатые покупают большие дома, и поэтому их привлекает его меньшая стоимость в пригородах);

стоимость проезда t в CBD [4-6].

Таким образом, размещение жителей зависит от соотношения t/q . Если t/q растет с доходом, то эффект доступности доминирует, и богатые, как правило, живут в центральных районах. Если t/q падает с доходом, то эффект стоимости жилья доминирует, и богатые, как правило, живут в пригородах. Данная модель была усовершенствована в работе [2]. По мнению авторов, на выбор места жительства домохозяйством помимо

площади жилья и стоимости проезда (транспортных затрат) оказывают влияние стоимость единицы жилья, а также полезность, получаемая от потребления всех остальных товаров.

Если преимущества городов будут становиться более важными для домохозяйств, города будут расти. Если же рост доходов и снижение транспортных издержек будут элиминировать преимущества городов, города будут сокращаться. Другими словами, привлекательные города будут расти, а неудобные города будут сокращаться [7].

С точки зрения домашнего хозяйства, транспортные затраты оцениваются в стоимостных показателях и показателях времени. Рационализация перевозки ведет к снижению ее стоимости. Поэтому большая часть дохода хозяйства может тратиться на другие товары и услуги. Снижение затрат на перевозку 15-20% эквивалентно увеличению объемов потребления продукции и услуг на 1,5% [8]. Поэтому сокращение транспортных затрат положительно влияет на изменение уровня благосостояния домохозяйств. Таким образом, сокращение транспортных затрат (как стоимости, так и времени транспортировки) способствует перемещению бизнеса и домохозяйств из крупных городов в пригороды.

Литература

1. Субурбанизация: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.arzproect.narod.ru/proecty/ugroza/urbanizaciya>
2. Brueckner, Jan K., Thisse, J.-F., Zenou, Y., 1999. Why is central Paris rich and downtown Detroit poor? An amenity-based theory. *European Economic Review* 43, 91-107.
3. Стратегии развития старопромышленных городов: международный опыт и перспективы в России / И. Стародубровская [и др.]; под ред. И. Стародубровской. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2011. – 248 с.: ил. – (Научные труды / Ин-т экономической политики им. Е. Т. Гайдара; № 148Р).
4. Alonso, W., 1964. *Location and land use*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
5. Mills, E.S., 1967. An aggregative model of resource allocation in a metropolitan area. *American Economic Review* 57, 197-210.
6. Muth, R.F., 1969. *Cities and Housing*. University of Chicago Press, Chicago.

7. Glaeser, E.L., Kolko J., Saiz A., 2001. Consumer city. Journal of Economic Geography 1, 27-50.

8. Ravn, M.O., Mazzenga, E., 2004. International business cycles: the quantitative role of transportation costs. Journal of International Money and Finance, 23 (4), 645-671.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У СЛОВАЧЧИНІ

Неубауєрова Е.¹, Дубровіна Н.А.², Белоусова С.В.³

¹ *Економічний університет, м. Братислава, Словацька Республіка*

² *Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Харків, Україна*

³ *Харківський інститут фінансів УДУ ФМТ, м. Харків, Україна*

¹ *neubauer@euba.sk, ² nadija@mail.ru, ³ sv_belousova@bk.ru*

Одним з важливих напрямків розвитку господарства країн з перехідною економікою є розширення малого та середнього бізнесу. Як доводять результати досліджень розвитку сфери малого та середнього бізнесу у Західній Європі та в інших розвинутих країнах, малий та середній бізнес відіграє важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності національних економік внаслідок його більшої гнучкості до змін, з одного боку, а з другого боку, він допомагає вирішити цілу низку соціальних питань, а саме зайнятості населення, його кращої мобільності на ринку праці [2, 3, 4].

Станом на 2010 р. у ЄС було зареєстровано 20 796 192 суб'єктів малого та середнього бізнесу, що становить 99,8% від усієї кількості суб'єктів підприємництва. В малому та середньому бізнесі було зайнято 87 460 792 особи, або 66,9% від усього зайнятого населення країн ЄС. Додана вартість, яка була створена суб'єктами малого та середнього бізнесу, становила 3 492 979 млн. євро або 58,4% від загальної величини [2]. У Словаччині кількість зареєстрованих суб'єктів малого та середнього бізнесу складала 512 099 одиниць, або 99,9% від загальної кількості. У малому та середньому бізнесі було зайнято 1 591 729 осіб або 69,8% від зайнятого населення. За період 2002-2009 рр. частка малих підприємств збільшилася з 29,2% до 33,5%, а середніх – з 20% до 21,2% [4].

У 2009 р. спостерігалася така структура малих та середніх підприємств у Словаччині: 29% – торгівля; 19% – будівництво; 17% – торгівельні послуги; 15% – промисловість; 7% – послуги для громадськості; 7% – послуги транспорту та інформаційних служб; 3% – останні сфери діяльності [4].

Незважаючи на те, що зі вступом Словаччини до ЄС, відбулися значні зміни та покращення середовища для малого та середнього бізнесу, існує перелік проблем у цій сфері.

Так, серед основних бар'єрів розвитку малого та середнього бізнесу у Словаччині називають: 1) обмежений, у порівнянні з іншими розвинутими країнами ЄС, доступ до фінансових ресурсів; 2) нераціональну структуру витрат, де витрати на персонал, та соціальні податки й платежі, складає більш ніж 50%; 3) адміністративна та податкова система, часті зміни законодавства, які не є достатньо гнучкими та відкритими до розвитку малого та середнього бізнесу; 4) нерозвинутий ринок капіталу, що обмежує можливість запозичення фінансових ресурсів та залучення інвесторів.

У той же час, проблеми розвитку малого та середнього бізнесу у Словаччині, пов'язані також з недостатньою зрілістю цього сегменту. Так, більшість малих та середніх підприємств у Словаччині діють на місцевому або регіональному рівнях, і не розширюють сфери своєї діяльності за кордон. Більшість малих та середніх підприємств Словаччини, що діють за межами національного ринку, базують свої види діяльності у країнах – сусідах Словаччини. Так, за результатами опитування, проведеного у рамках проекту VEGA 1/0047/11 “Концепція європейського маркетингу та сегментація єдиного ринку з можливостями маркетингових стратегій підвищення конкурентоспроможності словацьких підприємств на ринку ЄС”, лише 6,02% підприємств орієнтовані на діяльність у цілій ЄС; 45,78% підприємств свою діяльність реалізують на території Чеської Республіки; 33,53% – на території Австрії; 15,66% – в Угорщині; 13,25% – в Німеччині; 8,43% – у Польщі; 4,82% – у Бельгії; 3,61% – в Англії та 3,6% – в Іспанії [2].

Більшість підприємств малого та середнього бізнесу не проводить аналіз макроекономічного середовища, пов'язаного з вступом їх на ринки ЄС. Лише 24,1% повідомили, що проводять аналіз економічного середовища в країнах ЄС; 15,66% проводить аналіз технологічного середовища; 9,64% – політичного та соціально-економічного середовища і

лише 6% – культурного середовища. На питання, яким чином малі та середні підприємства реагують на підвищення конкурентоспроможності на словацькому ринку, відповіді були такими: 64,45% – підвищують якість продуктів та послуг; 24,22% – не робить жодних заходів; 16,02% підвищує інвестиції до навчання персоналу; 14,84% підвищують інвестиції у технології; 5,47% проводять відбір більш кваліфікованого персоналу.

Тобто, однією з проблем розвитку малого та середнього бізнесу у Словаччині, є необхідність підтримки цього напрямку з боку держави та органів місцевого самоврядування через створення мережі інкубаторів, інформаційно-консультативних центрів, центрів підтримки підприємництва. Також не менш важливою є підтримка малого та середнього бізнесу зі сторони фінансових інституцій.

В рамках Phare та інших підготовчих програм до вступу Словаччини до ЄС, з структурних фондів ЕС та з державного бюджету Словаччини, було створено регіональну мережу з 16 інкубаторів для розвитку підприємництва, насамперед, малого та середнього бізнесу. Крім того, є 14 регіональних консультативних центрів, 5 центрів підприємництва та інновацій, 9 центрів першого контакту. В рамках програм розвитку на 2007-2013 р. Словаччина отримала 10 млрд. євро, з них більш ніж 600 млн. євро на реалізацію програм регіональної конкурентоспроможності, зайнятості та територіального планування. Також передбачена суттєва державна підтримка розвитку підприємництва. Державна підтримка підприємництва здійснюється через реалізацію завдань Міністерства фінансів, яке створює програми розвитку цільового кредитування та позик, інвестиційні програми та пільги підприємствам, що тільки виходять на ринок; надає гранти, пропонує фонди венчурного капіталу. Суттєвим механізмом підтримки є програма мікропозик, яка реалізується посередництвом NADSME – Національного агентства розвитку малого та середнього підприємництва [1, 4]. С початку реалізації програм цього агентства було надано 1085 позик на суму 14 089 600 євро. Завдяки цим позикам було створено 1664 нових робочих місць та підтримано 1965 існуючих робочих місць. Проте внаслідок недавньої глобальної фінансової кризи у Словаччині, як і в інших країнах, були прийняті відповідні заходи у фінансовій сфері та умови надання кредитів та позик стали більш складними.

Це також сприяло деякому гальмуванню розвитку малого та середнього бізнесу в країні. Тому що потреба в додаткових фінансових

ресурсах, необхідних для створення бізнесу, є однією з головних причин обмежень можливостей розвитку малих та середніх підприємств. Так, за результатами опитування, що проводилося у 2006-2007 рр., 33,7% малих підприємств повідомили, що мали при створенні бізнесу недостатній капітал; 16,7% середніх підприємств повідомили, що мали аналогічну проблему. Проте, лише 4,9% крупних підприємств зазначило, що мали недостатній капітал при створенні бізнесу. Тобто у Словаччині, як і в інших посттрансформаційних країнах, спостерігається така ситуація: чим нижче масштаб економічної діяльності суб'єктів підприємництва, тим більше потреба у залученні додаткових ресурсів. Це пояснюється тим, що у цих країнах збереження домогосподарств відносно малі за своїм обсягом, і для урухомлення власного бізнесу потрібно мати додатковий капітал. Втім для реалізації цієї потреби повинна бути надана не тільки фінансова підтримка з боку держави та різних фінансових фондів, але ще й консультативно-інформаційна програма заходів, націлена на підвищення фінансової грамотності підприємців, вмінь та навичок складання проектів, здійснення фінансового моніторингу реалізації підприємницьких проектів.

Так, за даними результатів аналізу можливостей фінансування малого та середнього бізнесу у Словаччині, що проводився у 2008 р., лише 48,2% проектів малих підприємств були прийняті та отримали фінансування, для середніх підприємств цей показник складав вже 69,4%. Проте, незважаючи на потребу в додаткових коштах, 43,4% малих підприємств взагалі не склали жодних проектів для отримання кредитів або інвестицій. Для середніх підприємств цей показник був удвічі менший. Приблизно половина малих підприємств, що приймали участь в опитуванні, звернула увагу на потребу в допомозі приготування інвестиційних проектів; для середніх підприємств цей показник складав 42,8%, а для великих – тільки 29,5% [4].

Таким чином, розвиток малого та середнього бізнесу у Словаччині не тільки потребує збільшення можливостей для отримання додаткових фінансових ресурсів з боку держави або інших інституціональних одиниць, але ще й необхідно більш активізувати діяльність різного рода інкубаторів, інформаційно-консультативних центрів та агентств, які би сприяли підвищенню рівня компетенцій підприємців зі сфери малого та середнього бізнесу, покращенню їхніх навичок щодо прийняття управлінських та фінансових рішень, стратегічного мислення, тощо.

Література

1. Дубровина Н., Неубауерова Э. Программы поддержки развития предпринимательства, малого и среднего бизнеса в Словакии //Часопис соціально-економічної географії, №4(1). Харків, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – С.123-128.
2. Cihovska V. Rozvoj maleho a stredneho podnikania na Slovensku v kontexte jednotheho europskeho trhu // School of Economics and Management In Public Administration. Scientific Journal. No.2, Vol. VIII. 2012. – S. 68-74.
3. Baron M. Towards effective SME policies in European regions. Karol Adamiecki University of Economics, Katowice, 2007. – 32 s.
4. Sobekova-Majkova M. Ako financovat male a stredne podniky. Iura Edition. Bratislava, 2011. – 230 s.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Нідзельська Т. Л.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
tnidzelska@bigmir.net*

Розвиток ринкових відносин в Україні ставить перед вітчизняними організаціями численні проблеми, серед яких – загострення конкуренції, нестабільність попиту і пропозиції, мінливість цін на товари та фактори виробництва, ускладнення об'єктів управління та підвищення складності розв'язуваних проблем.

За таких умов підприємство просто змушене переходити на нові, більш ефективні методи й механізми управління стратегічним потенціалом. Необхідною умовою розробки більш ефективних механізмів є правильна і своєчасна оцінка ефективності управління стратегічним потенціалом підприємства [3]. Розробка технологій управління процесом структурних перетворень національної економіки, у т.ч. сільського господарства, забезпечить найбільш повне використання стратегічного потенціалу, а саме ресурсних, технологічних, науково-технічних, організаційно-економічних та геополітичних можливостей.

В умовах кризи головним завданням сільськогосподарських підприємств має бути не виробництво більшої кількості продукції, а прогнозування динамічних змін зовнішнього середовища з можливістю швидкого реагування на ці зміни. Стратегія підприємства повинна розроблятися на основі максимального використання стратегічного потенціалу.

Тому аналіз стратегічного потенціалу сільськогосподарського підприємства як системного відображення його внутрішнього середовища належить до основних напрямків оптимізації управлінських рішень в розрізі формування стратегії розвитку [4].

Теоретичним і прикладним аспектам вирішення багатогранних проблем управління стратегічним потенціалом присвячені праці І. Ансоф, О. Алімова, О. Амоші, В. Бабича, Ю. Бажала, В. Беседіна, П. Гайдуцького, О. Головка, А. Гальчинського, В. Гейця, О. Демешок, А. Голікова, І. Ігнатсьвої, Б. Кваснюка, М. Лесечко, В. Микитенко, Г. Мінцберг, С. Мочерного, С. Пиріжкова, Б. Райана, О. Тищенко, В. Черняка, М. Чумаченка, В. Щелкунова та ін.

І. Ансоф пропонує оцінювати ефективність управління стратегічним потенціалом через оцінку ефективності окремих інструментів та складових елементів витрат на управління потенціалом [2]. За допомогою статистичних, загальнонаукових та економічних методів дослідження оцінюється вплив та зв'язок окремих статей витрат на управління та підвищення потенціалу з бюджету підприємства на кінцевий результат, яким є обсяг продажу та прибутковість.

При управлінні потенціалом застосовується комплексна оцінка, яка ґрунтується на визначенні величини потенціалу та на дослідженні динаміки зміни. Вимірювання потенціалу має включати оцінку всіх його складових, враховуючи при цьому визначальні та різноманітні за своєю природою фактори: рівень досягнення цілей підприємства, ефективність функціональних сфер діяльності, здатність системи управління до саморозвитку та самовдосконалення. Ефективність процесів управління потенціалом підприємства, тобто його використання та розвитку, є інтеграція ресурсів та зусиль, навичок і знань, задумів і вчинків, рішень і дій [5]. Управляючи потенціалом, ми управляємо й поточним станом підприємства і перспективами його розвитку.

Процеси розвитку підприємства не є встановленими і припускають вплив випадків, відхилення, боротьби протилежних сил. Управління

даними процесами носить довгостроковий стратегічний характер. Це постійний пошук і реалізація нових можливостей використання ресурсів, форм і видів діяльності підприємства. Результати реалізації даних процесів визначають інноваційний розвиток і стійку конкурентну перевагу підприємства на ринку [1].

Література

1. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2007. – 348 с. – С. 43.
2. Ансофф І. Стратегическое управление: сокр. пер. с англ. / И. Ансофф, Л. И. Евенко. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
3. Білявський В. М. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління стратегічним потенціалом підприємства / В. М. Білявський // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2010. – № 2 (144), ч. 2.
4. Бица В. Й. Аналіз стратегічного потенціалу як основа формування маркетингової стратегії розвитку машинобудівних підприємств / В. Й. Бица // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 6, т. 2. – С. 203-206.
5. Мартиненко М. М. Стратегічний менеджмент: підручник / М. М. Мартиненко, І. А. Ігнат'єва. – К.: Каравела. – 2006. – 320 с.

STABILIZATION REGIONAL DISPARITIES IN THE MACROECONOMIC POLICIES

Nosyriev O. O.

*National technical university «Kharkiv polytechnic institute», Kharkiv, Ukraine
espi123@ukr.net*

National economies that have managed to develop internal innovation opportunities for rapid adaptation and recovery will have a competitive advantage sustainable in the long run. This implies the rejection of over-reliance on cheap and relatively unskilled labor as a source of competitiveness for training the workforce, increasing efforts on the implementation and dissemination of technological innovations to improve the utilization of

production factors. In terms of adaptation of the national economy to globalization changes that are currently taking place, an important task is building an effective mechanism for national regional policy. This in turn requires the development of appropriate theoretical foundation, which is an important element of the theory, a catalyst for social and economic growth.

An important feature is verified at the time and in the sectoral priorities of precision technical support and export-oriented industries. International experience shows that in difficult economic conditions can make a strong state in certain minimum amounts of targeted industrial policy [1].

In Ukraine, currently there is a significant difference between the levels of development of Kyiv and "industrial triangle" (Donetsk, Dnipropetrovsk, Kharkiv regions) and other regions of Ukraine.

The structure of the industrial sector in the region in recent years has not undergone significant changes, so for most regions crucial as before, with one or two industry [2]. There remains a significant difference in wages by sector and region, creating difficult problems to ensure uniform national standards of living, poverty and the middle class. The structural imbalances Ukrainian economy with systemic and decisive influence in shaping future development trends, primarily owned by a deep deformation patterns of social capital and the conditions of its reproduction.

Preconditions for sustainable economic development are determined primarily by the proportions between consumer spending and investment in the economy, the distribution of disposable income ratio between institutional sectors, the amount and manner of using foreign investment. There is an urgent need to introduce policy measures to regulate the distribution of profits and towards greater investment of own funds of enterprises and toward the redistribution of investment resources to priority areas for economic development mechanisms. Concentration available to the sector moves finance corporations break the equilibrium between income businesses and financial corporations "dilute" the real economy, limiting the ability of operation and expanded reproduction in production.

The basis for creating competitive advantages of the region are:

subjects process control to ensure the competitiveness of the region, which is tasked with improving the regulatory and methodological support competitiveness, strategic planning and design of regional and interregional competitiveness, effective and full implementation of the state regional policy, including decentralization of power and financial resources;

business entities and business activities, the operation of which depends on the efficient use of raw materials, labor and financial resources to complete the infrastructure, adequate technical and technological base, a healthy competitive environment, the availability of economic potential and prerequisites for development;

population of the region, the main characteristics of competitiveness which should include human capital, improving quality of life, improvement of social services, the capitalization of life and work.

Cooperation with other countries and regions through the development of integrative modalities [3].

The increasing pace of economic development greatly depends on the balance regional budgets, effective financial and monetary policies, as well as the status and goals of operating it financial institutions. The main external threats to economic security in a deepening of the integration process in the country and its inclusion in the economic globalization process is necessary to allocate a negative impact from foreign exchange and financial markets instability of the national currency and monetary policy lobbying in the interests of big business areas. Promote innovative development can not be limited only to a point stimulation selected themes research or development, and should be aimed at creating conditions for effective ways to find the mass of technological change and fast support positive findings. Therefore, the main objective of innovation policy is to ensure balanced interaction of scientific, technical and production potential, development and implementation activation mechanism innovation activities of business entities, diffusion of innovation in all sectors of the national economy.

References

1. Krugman P. The Role of Geography in Development [Text] // Paul Krugman // International Regional Science Review. – 1999. – № 2. – Vol. 22. – P. 142-161.

2. Filonych V. Factors and prerequisites for the formation of regional competitiveness [Text] / V. Filonych, T. Prachenko, O. Nosyriev // Bulletin of the ISU. Series of "Economics." – Kharkov, 2008. – № 1, Vol XI. – P. 8-11.

3. Strategies and mechanisms for strengthening space-structural competitiveness [Text]: monograph / Ed. A. Moki, T. Vasylytsiva. – Lviv: League Press, 2010. – 488 p.

ВНЕДРЕНИЕ НОВЫХ СТАНДАРТОВ БАЗЕЛЯ III В КАЗАХСТАНСКУЮ БАНКОВСКУЮ ПРАКТИКУ

Оналтаев Д. О.

Алматинская академия экономики и статистики

г. Алматы, Республика Казахстан

darkhano@inbox.ru

Управление банковскими рисками в современных условиях является самой актуальной проблемой для многих участников мирового финансового рынка. В связи с чем возникает необходимость в развитии процессов стандартизации в области управления банковскими рисками как на национальном, так и на международном уровнях. Подтверждением этому являются разработанные национальные стандарты Австралии и Новой Зеландии, Японии, Великобритании, Канады, ЮАР и многих других стран, также стандарт Федерации европейских ассоциаций риск-менеджеров (FERMA), при этом учитываются многочисленные требования регуляторов к построению и совершенствованию процесса управления рисками, наконец, новейшая группа международных стандартов по управлению рисками ISO 31000 – Базель III. Эта группа стандартов представляет собой обобщение международной практики развитых стран в управлении банковскими рисками. Международные стандарты управления банковскими рисками определяют основные элементы, функциональные этапы и процессы управления рисками, формируют направления достижения целей и решения задач системой управления рисками, которая должна способствовать повышению эффективности в достижении целей и задач банка и является подсистемой управления банка, тесно взаимосвязанной с другими подсистемами.

В международном стандарте ISO 31000 – Базель III обобщены общие подходы к надежному, прозрачному и систематическому управлению рисками любого вида, независимо от сферы деятельности организации.

Отличительные особенности международных стандартов Базель III от Базеля II заключаются в том, что дано новое определение риска, в целом соответствующее международным принципам COSO-ERM («Риск – это эффект, который оказывает неопределенность на цели организации»), введены такие важные и необходимые понятия, как «аппетит к риску», «толерантность к риску», «владелец риска» и др.

Также предложен ряд новаций, требующих особого и пристального внимания при внедрении международных стандартов. Во-первых, это анализ операционных и стратегических рисков (превалирующих в деятельности реального сектора) на основе современных подходов финансового риск-менеджмента. Во-вторых, для оценки рисков может быть гораздо активнее задействована внешняя статистика, публичные данные, индексы. В-третьих, технологии оценки эффективности управления рисками должны количественно оценивать стоимость, создаваемую риск-менеджментом, и учитывать достижения современных методов оценки. В-четвертых, желательно, чтобы стандарты риск-менеджмента были гармонизированы с требованиями стандартов устойчивого развития. Что касается казахстанской практики внедрения международных стандартов, то надо отметить, что казахстанские банки крайне малы по международным меркам. Новые правила к оценке банковских кризисов (Базель II) резко ограничивают доступ небольших банков из развивающихся стран к кредитным ресурсам мирового финансового рынка. Чтобы не наступил банковский кризис в Казахстане, нужна система профилактики банковских кризисов, которая должна учесть зарубежный опыт.

В то время как в развитых странах одно из ключевых событий в сфере банковского управления и регулирования – внедрение стандартов Базеля III, прежде всего требований к капиталу. Так, в США эти требования уже внедряются применительно к банковским холдинговым компаниям с консолидированными активами более 500 млн. долл. В Китае с 1 января 2013 г. установлены минимальные требования к капиталу в соответствии со стандартами Базеля III, в частности, к базовому капиталу в размере 5%, капиталу первого уровня в размере 6%, капиталу в целом – 8%. В Европейском Союзе также внедряются правила по капиталу, при этом страны ЕС ограничены в возможности установления дополнительных требований к капиталу (сверх минимального уровня, содержащегося в Базеле III). Во многих странах внедряются и требования к банкам в области ликвидности, в частности, к качеству ликвидности, управлению риском ликвидности, мониторингу и управлению ликвидностью в области валютных операций. В Европейском союзе, например, в 2011 году были выпущены соответствующие рекомендации Европейского бюро по системным рискам. В Китае внедрение таких мер пока только обсуждается. Агрегация рисков, в результате которой получают оценку экономического

капитала на разных уровнях управления, начинается с классификации рисков, которые затем комбинируются, чтобы сформировать меру совокупного экономического капитала. Банки обычно классифицируют риски различных видов по двум направлениям: по экономической природе риска (рыночной, кредитной, операционной и т.д.); по организационной структуре банка (по бизнес-направлениям или официальным подразделениям). В отличие от классификации по организационной структуре (которая представляет ряд концептуальных сложностей, так как природа рисков, возникающих в процессе деятельности подразделений, часто неоднородна), классификация по типам рисков может быть неточной. Определение типов рисков различается по институтам или даже по портфелям внутри одной кредитной организации, часто отражая природу банковского бизнеса или степень сложности измерения его рисков. Эти неточности влияют на процесс агрегации.

В целом происходящие изменения в мировом банковском секторе преследуют цель интегрировать его в меняющуюся макроэкономическую ситуацию, сделать его более устойчивым к возможным негативным воздействиям макроэкономического или политического характера.

Литература

1. Международный Стандарт ISO 31000 / Первое издание. 2009-11-15.

SOCIAL INVESTMENT INTO REGIONAL DEVELOPMENT: CASE OF UKRAINE

Pavlyk Khrystyna

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

kh_pavlyk@franko.lviv.ua

Established in 2000, Ukrainian Social Investment Fund (USIF) is a non-profit created to support vulnerable groups and initiatives of local communities by reforming of social services; promoting innovative models of social services; repairing social and communal infrastructure; building capacity of local communities. For eight years funding was mainly coming from one of the global players, the World Bank [1]. Such international organizations are still the leaders of funding social initiatives around the world. Their contribution

continues to grow steadily, with almost 40% going to the developing countries. They, together with MNCs, are the ones to set SCR trends and bring innovative approaches into countries where corporate philanthropy is in its infancy. For these MNCs it is an opportunity to improve their reputation and relations with both local authorities and the public. However, they often fail to adapt for real needs and local context.

According to Stephen Jordan [2], who specializes in the development of cross-sector partnerships between business, society and the state, nowadays the priority of social investment are health care and education, followed by women and local communities. But that is true for a global scale. In case of Ukraine, where corporate philanthropy has started to reemerge just recently situation is slightly different.

As a result, the general perception was that Ukrainian businesses are not giving. However, Institute for Sustainable Communities (ISC) claimed that small businesses have been contributing to various causes, but were doing so quietly [3]. One reason is cultural, dating back to the tradition of the "metsenats" – wealthy businessmen who, in the 1800s and early 1900s, supported public projects and social needs as part of their responsibility to society. This tradition is reflected in the comments of businesspeople who reported giving to a variety of social and cultural activities because "it is the right thing to do," not for recognition or marketing purposes. The second obstacle to getting an accurate read on corporate giving, is the legal environment. Legislation allowed businesses to receive tax credit for charitable giving of two to five percent of a company's profits.

However, many businesses still operate in the informal economy, preferring not to report profits. This resulted in "shadow philanthropy" – giving that was not officially reported. Consequently is hard to estimate the real value and to compare it with funding coming from international organizations and multinational firms that operate in Ukraine.

According to the official statistics in Ukraine, as in other developing countries, social change is still heavily dependant on the international funding. And though one could assume that after many years of help and interactions everyone in Ukraine would be used to international standards, that is still not the case. For instance, building national raking based on the transparent financial statements data is still a huge challenge. Such attempt was done in 2013 for three separate categories: sponsor company, sponsor fund or organization, and individual sponsor. Unlike charities, companies and individuals are not required

not provide a complete and re-confirmed financial information on their charitable activity to the public. Yet, even available information was sufficient to see general trends in their charitable activity.

This ranking, organized by Ukrainian Philanthropists Forum (UPF) and NGO "Socially responsible society", included almost 60 companies. Top 20 contributed 140 billion of USD to charitable activity in Ukraine in 2012. That sum was a) twice of their 2011 budget; b) accounted for 24 % of the total budget. Charitable budget of 2012 was distributed in a following way: health – 14 % sports – 6.7, social protection and assistance – 3.5; art and culture – 2.2, environment – 1.8, science and education – 0.5%. The largest part was classified as the "other" (67.8 %), and was primarily related to such social problems as local community infrastructure development, management capability, and support of local initiatives [4].

Research also led to two more findings. First, that MNCs and major Ukrainian corporations are the most open while providing info about corporate philanthropy. Second, that pro-bono services and corporate volunteering are becoming more popular not only within MNCs, but also within Ukrainian firms. Such activities are beneficial to all three parties involved in the process: staff members have the opportunity to develop new skills and gain more knowledge; local community increases the quality of life; and companies enhance the brand recognition and increase the loyalty of employees. However, while Ukrainian business try to stay away from non-profit organizations, MNCs plan their corporate volunteerism through tight cooperation with non-profit organizations, treating them as an important component of a success. Third, venture philanthropy, as a way promote social entrepreneurship, is still very rare in Ukraine.

The term “venture philanthropy” was first used in 1969 by John D. Rockefeller III who describes it as “an adventurous approach to funding unpopular social causes”. Nowadays, venture philanthropy is treated as a field of philanthropic activity where private equity/venture capital models are applied in the non-profit and charitable sectors with the overall objective to maximize social impact (Ochs, 2008); or an approach to charitable giving that applies venture capital principles, such as long-term investment and hands-on support, to the social economy (EVPA, 2011) [5]. It is believed that venture philanthropy can provide a more sustainable social effect while generally improving economic development of a region. Thus, this form of social investment should be studied more carefully and used more often in case of Ukraine.

References

1. Data available from Ukrainian Social Investment Fund <http://www.usif.org.ua>.
2. Непочатова Д. Корпоративна філантропія – соціальні інвестиції бізнесу / Д.Непочатова // Дзеркало тижня. Україна, № 6, 21 лютого 2014. Available from <http://gazeta.dt.ua/socium/korporativna-filantropiya-socialni-investiciyi-biznesu-.html>.
3. Barbara Felitti, Seeding New Philanthropy: Mobilizing internal resources for development in Ukraine. InterAction's journal, April 9, 2007. Available from <http://www.iscvt.org/newsarchive/articles/article/?id=2>.
4. Data available from Ukrainian Philanthropists Forum (UPF) Available from <http://www.ufb.org.ua>.
5. Kurlito Małgorzata. The Role of Venture Philanthropy as the Distinctive Domain of Social Entrepreneurship. Available from <http://www.eiic.cz/archive/?vid=1&aid=3&kid=20201-100&q=f1>.

ЗАДАЧИ УПРАВЛЕНИЯ ЗАПАСАМИ С ИНФОРМИРОВАННОСТЬЮ ОБ ИЗМЕНЕНИЯХ ХАРАКТЕРИСТИК ЛОГИСТИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА

Пелиова Я.¹, Несторенко А.В.²

¹*Економический университет, г. Братислава, Республика Словакия*

²*Бердянский государственный педагогический университет*

г. Бердянск, Украина

¹*peliova@yahoo.com, ²anestorenko@mail.ru*

Экономические процессы, относящиеся к складской логистике, на первый взгляд кажутся достаточно простыми. Поэтому многие менеджеры при принятии решений используют логические рассуждения и основанную на опыте интуицию. Но как показывают построенные экономико-математические модели, процессы управления запасами являются нелинейными, а решение иррациональным [4], что подтверждает слова Кеннета Эрроу: «Экономика настолько сложна, что без математики, упрощающей реальный мир, ее понять невозможно» [2].

С другой стороны, при построении математической модели в экономике «мы имеем дело с двумя видами абстракций: абстракциями как

упрощениями реальных ситуаций (опускание менее важных аспектов независимо от того, насколько обоснованно автор определяет их значимость и незначимость) и абстракциями как идеальными объектами, обладающими некоторым сходством с реальными, но более простыми для анализа» [1]. Поэтому оптимальным вариантом принятия решения в реальных ситуациях является синтез этих двух подходов. Решение принимается на основе знаний о закономерностях рассматриваемых процессов, полученных с помощью экономико-математического моделирования, с учетом некоторых различий между реальными ситуациями и их упрощениями.

Для описания различных ситуаций складской логистики разработано множество экономико-математических моделей [4]. Одним из основных упрощений при их построении является допущение о том, что характеристики процесса (спрос (D) за время T , стоимость доставки (C_s), стоимость хранения (C_h) и т.д.) постоянны и не меняются за период T . При этом оптимальный объем поставки (q) находится по формуле Вильсона или ее модификации. В случае изменения параметра (например, стоимости доставки (C_{s1})) в момент времени T_1 ($0 < T_1 < T$), оптимальный объем поставки (q_1) пересчитывается. Возможный вариант процесса управления запасами представлен на рис. 1.

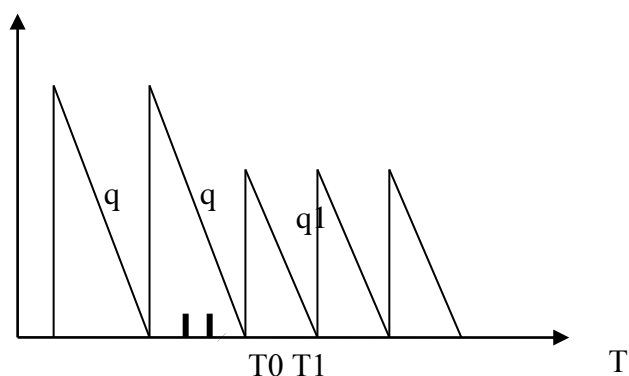


Рис. 1 График движения товара на складе при изменении параметра в момент T_1

Информация об изменении параметра поступает в момент времени T_0 . Если моменты времени T_0 и T_1 совпадают или находятся в одном промежутке времени между поставками (t_s), то принимается решение об изменении объема поставки q_1 при последующем завозе после T_1 (рис.1).

В противном случае, учитывая выводы, полученные после анализа моделей управления запасами с фиксированным горизонтом планирования [3], принимается решение об изменении объема поставки q_1 при последующем завозе после T_0 и q_2 после (до) момента изменения параметра T_1 (рис.2).

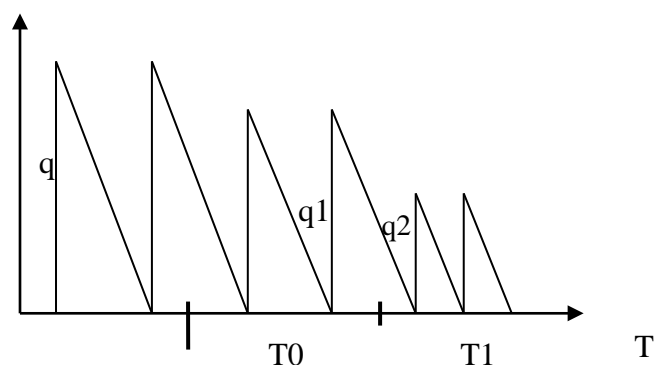


Рис. 2 График движения товара на складе при получении информации в момент T_0 и изменении параметра в момент T_1 .

Решение поставленной задачи $TC(q_1, q_2 | T_0, T_1) \rightarrow \min$ позволяет помочь менеджеру в использовании информации о том, что через время $T_1 - T_0$ какой-то параметр логистического процесса изменится, для принятия решения минимизирующего общие затраты TC за период T .

Литература

1. Автономов В.С. Абстракции в экономической науке / В. С. Автономов // Журнал новой экономической ассоциации, №1 (17), 2013. – С.160-162.
2. Гринберг Р.С. Теория, инновации и контуры будущей экономики в диалоге с Кеннетом Эрроу / Р.С.Гринберг, А.Я.Рубинштейн // Вопросы экономики. № 10, 2010. – С.9-10.
3. Пелиова Я., Несторенко А. Логика и математическое моделирование в складской логистике / Я. Пелиова, А. Несторенко // Collections of Materials of the International Scientific Conference “Economics, Healthcare and Education in the Modern World” October 3-8, 2013 Opole, Poland. – P. 68-70
4. Эддоус М. Методы принятия решений / М.Эддоус, Р. Стэнсфилд // Пер. с англ. под ред. И.И. Елисеевой.– М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 590 с.

ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕРСОНАЛА НА МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Пустовой А. Ю.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

г. Харьков, Украина

nsipatova@gmail.com

Становление рыночных отношений поставило ряд сложных задач перед отечественной промышленностью, решение которых невозможно на базе старых представлений, подходов и методов. При этом одно из ключевых значений для адаптации предприятий к новой экономической ситуации, требующей повышения эффективности производства, приобрело решение проблемы наиболее полного использования кадрового потенциала. И здесь многое зависит от внутренней кадровой политики предприятий, которая должна предусматривать систематический мониторинг качества персонала и проведение мероприятий, направленных на совершенствование оценки этого качества и решение проблем роста кадрового потенциала.

В период экономических реформ на предприятиях стал необоснованно игнорироваться такой важный инструмент оценки его состояния как аттестация кадров. К середине 90-х годов многие предприятия стали возвращаться к этой процедуре, справедливо считая ее необходимой формой оценки персонала, позволяющей достаточно адекватно определить положение каждого работника в структуре организации, уровень и объемы выполнения работ, функциональные обязанности, уровень требуемой квалификации, особенности внутреннего взаимодействия. Изменившиеся условия функционирования предприятий и, в частности, отход от централизованной системы управления, резко расширили права руководителей, в том числе и в части решения кадровых проблем. Последнее позволяет с современных позиций подходить к процедуре аттестации, ее целям и задачам, что обуславливает необходимость исследований существующей системы оценки персонала, выявления как сильных, так и слабых сторон этой системы и поиска путей устранения последних.

На основании вышеизложенного можно сделать вывод, что актуальность исследования обусловлена необходимостью наиболее полного использования кадрового потенциала, позволяющего поднимать

общие результаты функционирования предприятий. Особое значение этот процесс имеет для машиностроительного комплекса.

В последнее время наиболее дальновидные руководители вкладывают немалые средства в развитие своих работников. И в связи с этим они хотят знать, какое влияние эти средства окажут на рост кадрового потенциала предприятий, а, следовательно, и на эффективность их деятельности. На этот вопрос позволяет ответить оценка персонала через аттестацию, дающая возможность определить реальный потенциал персонала и возможную перспективу его роста. Подчеркивается, что в процессе аттестации определяются такие качества работника, как профессионально-квалификационный уровень, деловые качества, сложность выполняемой работы, достигнутые результаты и, что самое главное, возможности должностного продвижения. Важную роль в аттестационном процессе должно играть собеседование.

По данным экспертного исследования проведена оценка результатов аттестации на Харьковских машиностроительных предприятиях ГП завод «Электротяжмаш» и ОАО «Турбоатом»: респонденты считают аттестацию важным стимулирующим элементом в работе (85% и 88%); считают аттестацию обязательным элементом оценки деятельности специалиста и руководителя (91% и 88%) полностью ознакомлены с аттестацией (75% и 70%); знакомы с основными пунктами (18% и 31%); согласны с данным Положением (95% и 94%); не согласны с данным Положением (5% и 7%).

Процесс проведения аттестации представляет собой два основных этапа: оценка руководителем, и самооценка.

Общая оценка деятельности работника включает в себя последовательный ряд действий. Отчет сотрудника, где проводится собеседование по проделанной им работе за аттестационный период и выясняется, как справляется сотрудник с возложенными на него обязанностями, есть ли резерв для увеличения эффективности его труда. Важность данного предложения состоит в том, что оно играет роль перспективного стимулирования деятельности каждого специалиста и персонала в целом.

Отзыв руководителя предусматривает оценку подчиненного по 9 качественным критериям: выполнение задач, поставленных на аттестационный период; профессиональные знания, навыки и умения и степень их развитости; качество выполняемой работы и отношение к

работе; работоспособность; умение работать в команде, неконфликтность, готовность к взаимопониманию; стремление к самосовершенствованию и к профессиональному росту; потенциальные возможности продвижения по службе; целеустремленность, способность добиваться конкретного результата; общая удовлетворенность сотрудником.

Самооценка дает возможность понять, в чем расходятся оценки руководителя и подчиненного, оценить стиль управления руководителя, выявить, каких именно сотрудников высоко оценивает руководство и почему, а также предоставить работнику возможность влиять на оценку.

Оценка деятельности руководителя является в конечном итоге важнейшей интегральной составляющей, которая позволяет определить эффективность этой деятельности в различных аспектах взаимоотношений руководителей с внутренней и внешней средой. Сложность оценки способностей и деятельности руководителя определяется, в первую очередь, их многофакторным характером. Эффективность оценки руководителей и специалистов на предприятии возможна при условии заинтересованности в ее проведении и понимании ее целей с трех сторон: руководителем предприятия, самим оцениваемым и группой, которая разрабатывает и реализует процедуру оценки.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА УРОВНЯ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ КАЗАХСТАНА

Рахматуллаева Д. Ж.

Казахский национальный университет имени аль-Фараби

г. Алматы, Республика Казахстан

dinara_zhak@mail.ru

Социально-экономическое развитие регионов является важным фактором общего развития республики в целом. От уровня развития регионов зависит, с одной стороны, благосостояние и качество жизни населения в них, с другой стороны, экономическое развитие самих регионов. Автор считает, что на основе оценки уровня развития регионов можно выделить основные направления и задачи, стратегически значимые для развития регионов, а также те регионы, в которых следует проводить более активные действия региональным властям во взаимодействии с

бизнесом и обществом. В Казахстане в прошлом году началась реализация Программы «Развитие регионов» до 2020 года, целью которой является решение актуальных социально-экономических проблем регионов на перспективу [1].

В своей статье автор, опираясь на статистические данные Агентства по статистике РК, попытался дать оценку экономическому и социальному развитию регионов по конкретным показателям. В качестве показателей экономического развития регионов республики автор использовал данные по 13 показателям [2], которые в наибольшей степени характеризуют экономическое положение в том или ином регионе. Данный анализ позволит определить регионы, где необходимо эффективнее скоординировать взаимодействие региональных властей с бизнесом. В результате автор построил сводный рейтинг регионов республики, отражающий позицию и степень развития каждого региона по данным на 2011-2013 гг. Данные рейтинговой оценки экономической ситуации в регионах республики представлены в табл. 1.

Результаты анализа показали, что позиции регионов разместились в диапазоне [13-1], где лучшей позицией является 1, худшей – 13. В тройке лидеров рейтинга оказались г. Алматы, Карагандинская и ВКО, а худшие результаты показали ЗКО, Кызылординская область и СКО. Этот рейтинг позволит эффективнее скоординировать действия региональных властей для реализации программы развития регионов, а также определить дальнейшее и эффективное их взаимодействие с другими социально-экономическими агентами – бизнесом и обществом (населением) регионов.

Оценка социального развития, в отличие от экономической оценки, показала достаточно противоречивые результаты по всем регионам. Автором были исследованы показатели: 1. Естественный прирост населения. 2. Уровень занятости трудоспособного возраста. 3. Доля населения с доходами ниже величины прожиточного минимума. 4. Обеспеченность населения жильем на 1 человека. 5. Численность врачей на 10 тыс. населения. 6. Число больничных коек на 10 тыс. населения. 7. Охват образованием. 8. Обеспеченность учреждениями культуры.

Данные показатели, в свою очередь, позволят определить направления взаимодействия в регионах между бизнесом и обществом. В последние годы бизнес как ключевой агент социального развития активно вовлекается в решение социальных задач общества. Лидерами по всем показателям, кроме демографических, стали г. Алматы, г. Астана, а также

по тем или иным показателям хорошие позиции демонстрируют регионы Северного, Западного и Восточного Казахстана. Наихудшие позиции по большинству показателей заняли южные регионы (ЮКО, Жамбылская, Кызылординская, Алматинская области).

Таблица 1

Рейтинговая оценка экономического развития регионов РК [3]

	ВРП, млн. тенге	Инв-ции в осн.кап.	Объем промыш. производства	Вал. выпуск прод. (услуг) сел.хоз-ва	Рознич. торговля	Перевозка грузов	Эконом.актив. нас-е	Числ. безработ.	Ср.мес. номин. зарплата	Индекс реальной зарплаты	Жилищ.фонд	Объем плат.услуг населению	ИПЦ, %	Итого	Место по республике
Акмолинская	14	15	13	6	12	9	8	9	14	2	10	15	11	138	11
Актюбинская	9	4	5	8	5	13	10	11	8	9	11	7	14	114	9
Алматинская	11	6	10	1	7	6	2	2	11	8	4	9	6	83	5
Атырауская	2	1	1	13	9	7	15	16	1	12	15	3	13	108	7
Западно-Казахстанская	7	12	3	11	11	15	14	14	7	13	14	10	10	141	12
Жамбылская	15	14	15	9	14	12	6	6	15	3	7	14	4	134	10
Карагандинская	4	7	4	7	2	1	5	5	6	7	3	5	15	71	2
Костанайская	13	13	11	5	10	3	7	7	12	5	6	13	8	113	8
Кызылординская	12	11	7	12	15	11	13	12	5	7	13	11	12	141	12
Мангистауская	5	5	2	14	16	4	16	15	2	11	16	4	3	113	8
Южно-Казахстанская	8	8	12	2	6	8	1	1	13	5	1	8	2	75	4
Павлодарская	10	10	6	10	8	10	9	10	9	6	9	12	5	114	9
Северо-Казахстанская	16	16	16	3	13	14	12	13	16	4	12	16	7	158	13
Восточно-Казахстанская	6	9	8	4	4	2	4	4	10	1	5	6	9	72	3
г. Астана	3	2	14	15	3	9	11	8	3	5	8	2	4	87	6
г. Алматы	1	3	9	16	1	5	3	3	4	10	2	1	1	59	1

На основании проведенного анализа социально-экономического развития регионов можно сделать вывод, что регионы Казахстана имеют сильные различия в уровне своего развития, в особенности сильнее эти различия проявляются в противопоставлении «Север – Юг». Данные рейтинга, по мнению автора, позволят выработать рекомендации по коррекции направления развития регионов, позволят сопоставить и уделить внимание перениманию положительного опыта регионов,

показывающих лучшее развитие, в итоге такие социально-экономические эффекты в региональном разрезе в перспективе могут дать макроэкономический эффект на развитие республики в целом.

Литература

1. Развитие регионов, 2011. Программа. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://minregion.gov.kz/rus/6117-2>.
2. Лобанова А.В. Оценка уровня социально-экономического развития регионов ЦФО как показатель взаимодействия региональной власти и бизнес-структур / А.В.Лобанова // Проблемы современной экономики. – СПб, 2013. – №3 (47). – С.296-299.
3. Регионы Казахстана / Агентство по статистике РК, 2013. – 28 с.

ПРОБЛЕМЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Руденко Я. О.

Бердянский государственный педагогический университет

г. Бердянск, Украина

yana-rudenko_93bk@mail.ru

Современный этап развития экономики характеризуется важным ускорением темпов научно-технического прогресса, который обуславливает постоянные изменения в структуре и динамике общественных нужд и, как следствие, заостряет конкуренцию в предложении новых товаров и услуг, а так же улучшение их качественных характеристик.

Поэтому развитие инновационной сферы, через которую внедряются в производство достижения научно-технического прогресса, является особенно актуальной областью. Инновационная деятельность нуждается в серьезном внимании со стороны отраслевых органов управления и других субъектов хозяйствования, которые принимают участие в инновационных процессах [1, с. 24].

Весомый вклад в исследование проблемы осуществляется отечественными и зарубежными учеными, такими как М. Денисенко, Т. Воронковой, С. Ладыка, П. Гончарова, М. Боярской, Н. Краснокутска,

Ю. Бажал, Ф. Поклонский. В своих работах ученые отображают проблемы формирования национальной инновационной политики, возможности ускорения инновационных процессов.

Целью исследования является изучение инновационной деятельности предприятия, выявление основных способов и методов получения нового или улучшенного продукта, либо услуги, нового способа их производства для удовлетворения, как индивидуального спроса, так и потребности общества в новшествах в целом.

Главная предпосылка инновационной деятельности состоит в том, что все существующее стареет. Поэтому необходимо систематически отбрасывать все то, что износилось, устарело, стало тормозом на пути к прогрессу, а так же учитывать ошибки, неудачи и просчеты.

По сути, инновационная деятельность направлена на использование и коммерциализацию научных исследований, и разработку, улучшение потребительских качеств выпускаемых изделий, совершенствование технологий их изготовления с последующим внедрением и эффективностью реализации на внутреннем и зарубежном рынке (рис. 1).

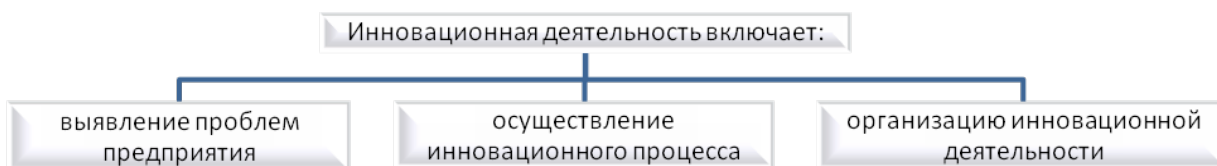


Рис.1 Инновационная деятельность

Развитие современного общества в значительной степени определяется наличием и эффективностью протекающих в нем инновационных процессов, обуславливающих превращение результатов научно-исследовательских работ в новые, востребованные продукты, технологии, услуги. Эффективное организационное обеспечение управления инновационной деятельностью предприятия невозможно без учета особенностей конкретных сфер создания и использования инноваций [2, с. 85].

Инновационная деятельность включает: инновационный процесс по эволюционному преобразованию научного знания в новые виды продуктов, технологий и услуг; маркетинговые исследования рынка сбыта товаров, их потребительских свойств, конкурентной среды; комплекс технологических, управленческих, и организационно-экономических

мероприятий. Эти мероприятия в своей совокупности приводят к инновациям, новому подходу к информационным, консалтинговым, социальным и другим видам услуг. Инновационная деятельность по разработке, внедрению, освоению и коммерциализации новшеств включает ряд направлений (рис. 2).

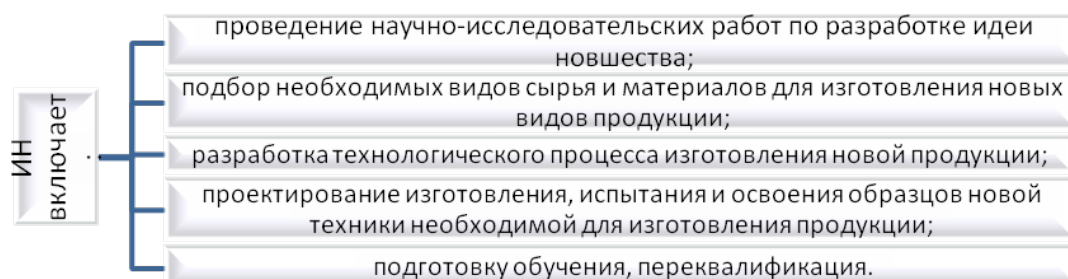


Рис. 2 Инновационная деятельность

Главными и наиболее острыми проблемами в Украине являются проблемы повышения эффективности использования научных разработок и внедрения результатов фундаментальных и прикладных исследований в производство.

Еще одной проблемой является недостаточное финансирование инновационного производства и отсутствие целенаправленной политики в этом направлении.

Исследование состояния деловой активности промышленных предприятий Украины свидетельствует, по данным Госкомстата, что в современных условиях они не ставят задачу использования прогрессивных технологий (табл. 1) [3, с.124].

Таблица 1

*Причины ограничения спроса на основную продукцию
промышленных предприятий*

№	Причины	%
1	Высокая цена собственной продукции как следствие высокой стоимости сырья энергоресурсов и материалов	49
2	Высокая конкуренция со стороны аналогичных иностранных товаров	23
3	Высокая цена собственной продукции как следствие высокой себестоимости собственного производства	24
4	Высокая конкуренция со стороны аналогичных отечественных товаров	20
5	Низкое качество продукции, вырабатываемой предприятием	1,5
6	Низкий дизайн собственной продукции	2,5

Инновационная политика является мощным рычагом, с помощью которого возможно остановить спад в экономике, обеспечить ее структурную перестройку и наполнить рынок конкурентоспособной продукцией.

В Украине практически отсутствуют рыночные механизмы формирования инновационной инфраструктуры, а также нет четкой государственной стратегии формирования рыночно ориентированной национальной инновационной системы. Существует множество разных моделей инновационного развития страны. Исходя из территориальных, отраслевых и структурных различий научно-технического потенциала Украины можно предложить следующие модели инновационного развития (табл. 2).

Таблица 2

Модели инновационного развития

Модели инновационного развития	Характерные черты модели	Задача модели	Преимущества
«Активной диффузии инноваций»	Характеризуется взаимосвязью правительства с научными организациями, ВУЗами и предприятиями.	Главное задание науки – разработка новых способов применения отечественных и зарубежных технологий.	Преимущество данной модели – легкость внедрения.
«Государственной поддержки инновационных форм»	Ориентирована на государственную поддержку национальных инновационных структур и выход с наукоемкой продукцией на мировой рынок.	Главная задача правительства – наращивание научного - потенциала Украины в системе международной рыночной экономики.	Наиболее эффективна на этапе выравнивания научно-технического потенциала Украины и развитых стран мира.
«Локальная инновационная среда»	Территориальные научно-технические центры. Характеризуются высокой концентрацией на соответствующей территории предприятий с научным, общественным, производственным потенциалом, объединенных единым процессом технологического развития.		
«Межотраслевые научно-технические комплексы»	Объединение всех моделей, описанных в пункте 3, в единую систему.		
«Модель СНГ»	Основана на научно-техническом сотрудничестве между странами СНГ по общим программам, коммерческим заказам на научно-техническую продукцию.		
«Мирового производства»	Ориентирована на активное участие Украины в международном научно-техническом сотрудничестве и широком обмене научно-техническими результатами и технологиями.		

Таким образом, поиск новых возможностей и механизмов в разработке и внедрении инноваций тесно связан с разработкой моделей инновационного развития, которые предусматривают повышение конкурентоспособности национальной экономики. Управление инновационными процессами в Украине лишено системности и прозрачности, не направлено на эффективное использование ограниченных бюджетных ресурсов и стимулирование инновационной деятельности. Государственная инновационная политика Украины должна быть ориентирована на разные модели инновационного развития в зависимости от состояния научно-технического потенциала.

Литература

1. Федулова Л. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України / Л. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24-36.

2. Лепа Н. Н. Организационное обеспечение управления реализацией инновационных инвестиций / Н. Н. Лепа, А. С. Боечко // Экономика промисловості. – Донецьк, 2008. – № 4. – С. 85-89.

3. Иванова Е. В. Организационные и экономические аспекты инновационной деятельности в Украине / Е. В. Иванова // Экономика: проблемы теории и практики. – Днепропетровск: ДНУ. – 2009. – №114. – 200 с.

ECONOMIC TOOLS FOR BUILDING RATIONAL TRANSPORT SYSTEMS

Sanko Iaroslav

O.M. Beketov National University of Urban Economy, Kharkiv, Ukraine

yron08@rambler.ru

Recent trends in development of urban territories demand for the use of the most efficient technologies in all spheres of activities, including transport systems, for which the main task is using energy-efficient and energy-saving technologies in order to cut down the costs for operation, repair etc.

Proceeding from this statement, it is reasonable to analyze all urban transport systems as an integrated urban transport system (Fig. 1).

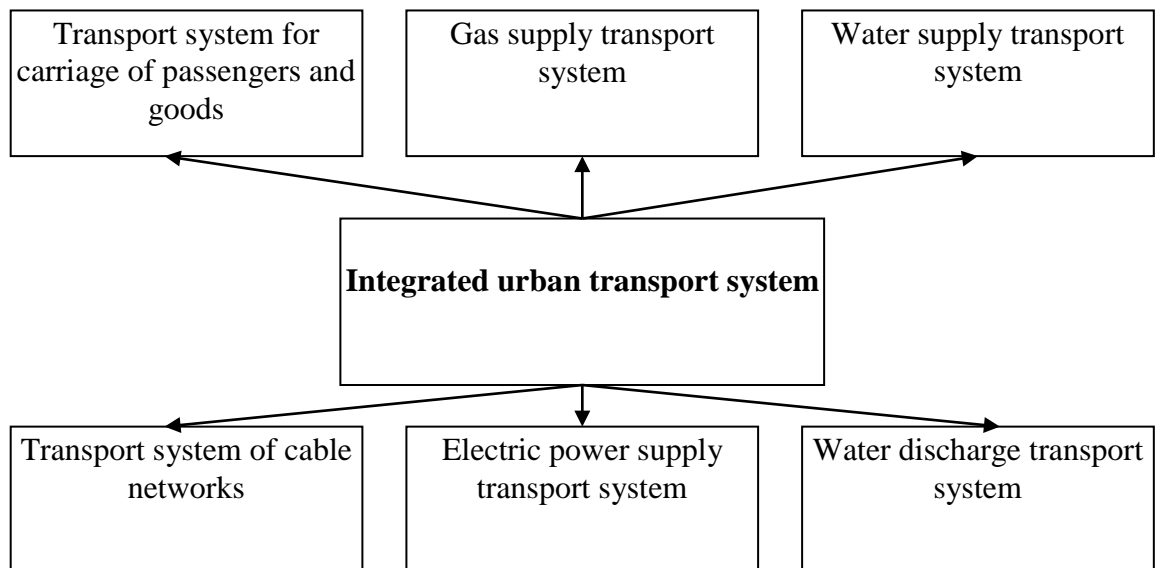


Fig. 1. Structure of urban transport systems

The major problem of such approach consists in versatility of characteristics and parameters of each system and criteria of their operation effectiveness, which complicates the process of the street and road network parameters adaptation to parameters of the transport systems of water, gas, heat, electric power supply and cable networks.

From the point of view of the project activities, transportation lines (streets and roads) shall be designed in the first place, considering the functional zoning of the urban territory, after which pipelines, power transmission lines, cables etc. are applied.

Such approach does not imply the integral assessment of the design solutions taken by a selected criterion, which means the absence of adaptation processes.

The analysis of the criteria of the transport system operation efficiency made it possible to divide them into two categories: global and local.

The indexes assessing the system as a whole, specifically, distribution throughout the urban territory can be referred to the global criteria. They include: unstraightness and density of the networks;

The indexes assessing the system in a definite segment of the network can be referred to the local criteria. They include: the level of the network segment load and the degree of complexity of distribution nodes.

Using the fundamentals of the system theory and the theory of the system management, one can switch from the local to the global level and vice versa.

Therefore, upon studying the processes of adaptation of urban transport systems in a definite segment, the results can be applied to the entire network.

Given the optimum length of a segment of the street and road network, it is necessary to check the optimality of the length of a pipeline, electric power transmission line, a cable from the condition

$$l_s^{\text{opt}} \in l_{TS_i}^{\text{opt}}, \quad (1)$$

where l_s^{opt} – the optimum length of a segment of the street and road network; $l_{TS_i}^{\text{opt}}$ – the optimum length of a segment of the i -th transport system of water, gas, heat, electric power supply and cable networks.

Using the minimum cost criterion, the mathematical models of costs for operation of the transport systems of water, gas, heat, electric power supply and cable networks in a definite segment shall be built.

At that, to build the said mathematical models, specific features of these transport systems shall be taken into account, namely, distribution nodes, their characteristics and operation conditions.

Owing to the chemical and physical properties: gas pipelines are exposed to pressure and higher degree of explosion hazard; heat pipelines – to high liquid temperature; water pipelines – to pressure; electric cables – to high voltage. This imposes limitations on adaptation of all transport systems.

Further research should deal with building a target function and subsequent optimization according to the selected parameters.

СТРУКТУРА РИНКІВ ТА СТАН КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНИ

Симоненко Д.А.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

azov12@yandex.ua

Конкурентне середовище представляє собою сукупність соціально-економічних умов ринкової економіки, за яких відбувається суперництво між суб'єктами господарювання. Конкурентне середовище є результатом дії окремих економічних агентів, у тому числі й держави [1]. Конкурентне середовище на мікроекономічному рівні визначається такими

параметрами, як представництво конкурентів на ринку, продуктивні межі товарного ринку, географічні межі ринку [7, с. 177].

Метою даного дослідження є визначення основних характеристик, що визначають стан конкурентного середовища в Україні.

Визначаючи стратегічні напрями економічної політики, розвинуті країни світу обирають курс на розвиток ринків і конкуренції на відміну від посилення державного впливу на економічний розвиток. Без формування ефективного конкурентного середовища неможливо забезпечити економічні переваги і ринкову конкурентоспроможність як регіонів, так в Україні в цілому.

Найважливішим показником, який дозволяє оцінити структурні передумови конкуренції в національній економіці України, є частка підприємств, що діють на ринках різних типів, у загальному обсязі реалізованої продукції [6].

На початок 2012 р. на ринках, де структурні передумови конкуренції повністю відсутні, реалізується 7,2% продукції, на ринках з домінуванням однієї фірми – 25,9%, на олігопольних ринках – 17,7% продукції (рис. 1). Водночас майже половина продукції реалізується суб'єктами господарювання, що діють на ринках, де структурні обмеження конкуренції відсутні, а саме – 49,2% [2].

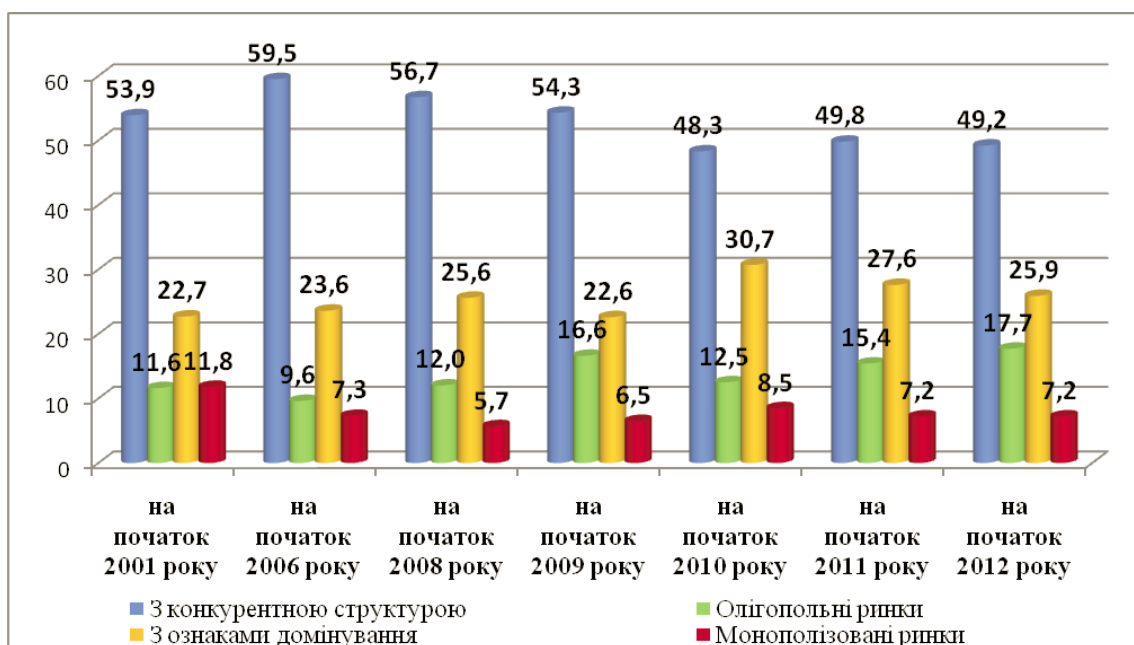


Рис.1. Динаміка частки підприємств України, що діють на ринках різних типів, у загальному обсязі реалізованої продукції

Частка підприємств, які діють на ринках з конкурентною структурою, в обсязі реалізації на початок 2012 року майже не змінилась, а на олігопольних ринках збільшилась на 2,3 в.п., частка ринків з ознаками домінування знизилась до 25,9%. Розмір частки монополізованих ринків в економіці України не змінився, однак в окремих галузях відбулись незначні структурні зміни – рівень монополізації на початок 2012 р. порівняно з аналогічним періодом зменшився у 27 галузях. В той же час у 17 галузях він збільшився, в інших – залишився без змін.

Дослідження структурних передумов розвитку конкуренції в основних секторах економіки України на початок 2012 р. (рис. 2) дозволяє зробити висновок про те, що у різних секторах національної економіки умови конкуренції суттєво відрізняються, що пов'язано з особливостями техніко-економічного функціонування галузей [4, 5]. Найкращі структурні передумови конкуренції зберігаються у торгівлі та посередництві: 75,4% товарів реалізуються на ринках з конкурентною структурою та 1,8% – на ринках з несприятливою для конкуренції структурою. Також позитивні структурні передумови конкуренції зберігаються у агропромисловому комплексі, де 59,1% товарів (робіт, послуг) реалізується на ринках з конкурентною структурою. Найбільш несприятливою для конкуренції є структура товарних ринків в секторі транспорту та зв'язку – 14,4% загального обсягу товарів (робіт, послуг) реалізується на ринках з конкурентною структурою та 25% – на ринках з несприятливою для конкуренції структурою.

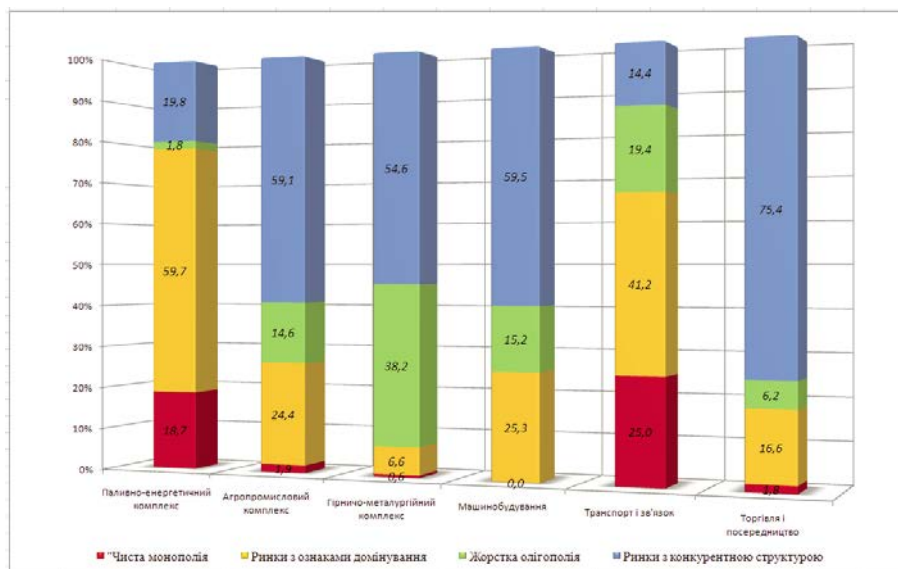


Рис. 2. Структурні передумови розвитку конкуренції в основних секторах економіки України, початок 2012 р.

Серед основних факторів, що впливають на діяльність суб'єктів господарювання, можна виділити такі, як вплив кризових явищ, законодавча неврегульованість, значна залежність від дій та рішень органів державної влади і органів місцевого самоврядування, високі ціни на сировину, підвищення вартості енергоносіїв, низька платоспроможність споживачів, посилення податкового тиску, посилення конкурентного тиску, високі відсотки на отримання банківського кредиту, недостача обігових коштів, зменшення кадрового потенціалу, значна зношеність основних фондів та устаткування [4, с. 39]. Подальший розвиток економіки має визначатись спроможністю знайти відповіді на низку викликів структурного, технологічного й управлінського характеру, що сформувалися під впливом глобальних тенденцій розвитку та перетворень у вітчизняній економіці у кризовий і посткризовий періоди. Водночас стає актуальним розробки державних програм фінансування пріоритетних галузей, розвитку державно-приватного партнерства та активізації участі банків у фінансуванні модернізаційних процесів, а за стабілізації ситуації у фінансовій та економічній системі – способів виходу держави із капіталу банків.

Література

1. Антимонопольна діяльність: Підручник / В. Д. Лагутін, Л. С. Головка, Ю. І. Крегул та ін.; За ред. проф. В. Д. Лагутіна. – К.: КНТЕУ, 2005. – 580 с.
2. Звіт про науково-дослідну роботу за темою “Тенденції розвитку конкурентних відносин в економіці України у 2011 році” / Т. В. Куць, В. В. Венгер, С. І. Кіреєв та ін.; Антимонопольний комітет України, Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики. – К., 2012. – 138 с. – Деп. В УкрІНТЕІ, № держреєстрації 0112U001944.
3. Базилевич В. Д. Природні монополії / В. Д. Базилевич, Г. М. Филюк. – К.: Знання, 2006. – 367 с.
4. Шкляр С. Обмеження економічної конкуренції як наслідок реалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності / С. Шкляр, Н. Іваницька // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2013. – № 2 (49). – С.42-45.
5. Герасименко А. Концентрація виробництва як джерело ринкової влади: емпіричний аналіз / А. Герасименко // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2012. – № 3(46). – С.46-52.

6. Романишин В. Конкуренція як чинник інноваційного розвитку економіки / В. Романишин // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2011. – № 2 (41). – С.16-23.

7. Косік А. Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник / А. Ф. Косік, Г. Е. Гронтковська. – К.: Центр Навчальної літератури, 2004. – 416 с.

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Солоджук Т.В.

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ, Україна
tania-solodguk@mail.ru*

Розширення міжнародної конкуренції, стрімкий розвиток науково-технічного процесу, впровадження інноваційних процесів у галузях економіки зумовлюють необхідність ефективного використання інструментів фінансування соціального розвитку як на рівні держави, так і на рівні регіону.

Парадигмою будь-якого розвитку є розширення можливостей вибору для сучасного і майбутніх поколінь. Тому соціальний розвиток регіону характеризується позитивною динамікою показників, які його формують. На думку вітчизняних вчених, до складу показників соціального розвитку слід включити: середню заробітну плату; кількість робочих місць; можливості повноцінної зайнятості працюючих; доступність та розвиток освіти; повноту та доступність для населення послуг з охорони здоров'я; рівень забезпеченості населення житлом, теплом, водою, газом, електроенергією, водовідведенням; доступність для мешканців міста транспортних послуг; доступ до джерел інформації; рівень споживання продовольчих товарів, частку послуг у структурі споживчого кошика; екологічні характеристики середовища міста; показники забезпеченості суспільного порядку і безпеки мешканців.

Інструментами фінансової політики, спрямованої на соціальний розвиток регіону можуть бути наступні: державні видатки та бюджетні інвестиції; дотації, субсидії і субвенції; податки, збори і відрахування; ціни й тарифи тощо.

Державні видатки – кошти бюджету і державних позабюджетних фондів, спрямовані на розробку та реалізацію програм і заходів, що забезпечують сталий соціальний розвиток регіону. Основним принципом здійснення таких видатків повинен стати принцип соціальної ефективності, тобто відповідності результатів фінансової політики держави основним потребам і цілям суспільства. Державні видатки можуть здійснюватися у формі бюджетних інвестицій через міжбюджетні трансферти. Це у свою чергу потребує визначення пріоритетних сфер і напрямів вкладення коштів.

В Україні, як і у всіх країнах пострадянського простору, склалися традиційні уявлення про залежність темпів економічного зростання від розвитку виробничих галузей. Ми поділяємо позицію вчених, які вважають це положення хибним, аргументуючи його нерівномірним розподілом доходів серед населення і витрат на економічне зростання, характером використання виробленого у суспільстві багатства (коли політичні пріоритети суперечать стратегічним орієнтирам суспільного розвитку), низьким обсягом витрат на розв'язання окремих проблем соціального розвитку тощо. Це вказує на те, що основою бюджетного інвестування повинна стати саме соціальна сфера, яка сприятиме ефективному формуванню людського капіталу. Саме людський капітал має питому вагу у загальній структурі капіталу будь-якої країни близько 64%, проти 16% фізичного капіталу та 20% природного капіталу.

Основою для застосування вище згаданих інструментів фінансової політики є регіональні цільові програми. Такі програми повинні бути зорієнтовані не лише на вирішення поставлених завдань, а й на стратегічний розвиток регіону. У розвинутих країнах основною метою таких програм є досягнення такого рівня соціально-економічного розвитку в регіоні, який дозволив би йому конкурувати з іншими регіонами.

Міжбюджетні трансферти, податкові пільги та преференції застосовуються з метою підтримки чи стимулювання розвитку певних галузей економіки, що в свою чергу дасть певний соціальний ефект і сприятиме соціальному розвитку регіону. Впливаючи на ціни і формуючи тарифи на оплату певних послуг населенням, держава чинить опосередкований вплив на обсяги і структуру споживання, доступність товарів і послуг для своїх громадян. У бідних країнах світу у витратній частині споживчого бюджету сімей після відрахування податкових платежів, найбільшу частку становлять витрати на харчування (в Україні –

55%, в той час як в Німеччині – близько 20%), в розвинутих країнах більшу питому вагу у споживчому кошику мають платні послуги. Правильно сформована цінова і тарифна політика дозволить збільшити частку витрат на одержання платних послуг у складі споживчого кошика. Якщо протягом тривалого періоду попит на ці послуги залишатиметься, то в довгостроковій перспективі це дозволить створити додаткові робочі місця, що у свою чергу сприятиме сталому соціальному розвитку держави.

Для забезпечення поточної діяльності і розвитку вже існуючих підприємств може застосовуватися ще один інструмент фінансової політики – кредити під державні гарантії. На Заході цей інструмент активно використовується для підтримки державних або комунальних підприємств, що розташовані на території регіону та мають стратегічне значення для його розвитку. Важливим моментом при такому кредитуванні є те, що умови і механізм державного гарантування повинен бути чітко прописаний у законодавстві. На жаль, в Україні такі види кредитів використовуються рідко.

Результати використання інструментів фінансової політики, що спрямована на забезпечення сталого соціального розвитку регіону, зазвичай є відкладеними у часі. Їх ефективність прямо залежить від економічного розвитку регіону, а перспективним напрямом фінансової політики повинно бути фінансове забезпечення формування і відтворення людського капіталу як найбільшого багатства будь-якого регіону чи держави.

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Судомир М.Р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

sudomyr@ukr.net

В період складного розвитку України та в умовах трансформаційних змін і глобалізації проблема економічної безпеки набуває важливого значення для національного господарства. Належний рівень економічної

безпеки є визначальною передумовою стабільного розвитку економіки і суспільства.

Вітчизняна економічна криза підсилює небезпеку і загрозу для економічної безпеки сільськогосподарських підприємств та забезпечення продовольчої безпеки держави. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств є критерієм надійності їх партнерства у бізнесі та спроможності забезпечувати переробні підприємства сировиною, а населення продуктами харчування [2].

В економічній літературі автори по різному розглядають принципи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Так, О. І. Судакова [5], аналізуючи принципи забезпечення економічної безпеки підприємства диференціює їх на внутрішні й зовнішні. Внутрішні: 1) принципу економічності підприємства; 2) принципу прибутковості або принципу перевищення фінансових результатів над витратами; 3) принципу фінансової стійкості; 4) принципу збалансованого фінансування; 5) принципу оптимізації виробничої структури; 6) принципу товарної політики підприємства; 7) принципу раціонального управління запасами; 8) принципу ефективного фінансового планування. Зовнішні: 1) вчасного виявлення або недопущення економічних злочинів у сфері підприємництва; 2) гальмування різких змін курсу національної валюти й рівня цін; 3) підвищення рівня капіталізації банківської системи для можливого довгострокового кредитування підприємства із зменшенням відсоткових ставок за кредитами.

І. Шевченко наголошує на принципі завчасності у системі економічної безпеки та визначає, що попередження кризових ситуацій, пов'язаних з діяльністю внутрішніх та зовнішніх "супротивників" є основним критерієм надійності системи економічної безпеки підприємства [6]. Дане трактування є актуальним, особливо для сільськогосподарського підприємства, оскільки, попереджувальний характер дії є визначальним у формуванні ефективної господарської діяльності.

У праці Т. М. Адаменко [1], зазначено, що система економічної безпеки підприємства може бути організована за такими принципами: бути централізованою, децентралізованою або мати змішаний характер.

Н. П. Левковець [3], аналізуючи принципи забезпечення економічної безпеки підприємства, передумовою якої є економічна стабільність підприємства, виділяє принципи комплексності, своєчасності, неперервності, законності, плановості, економічності, ефективності

взаємодії між його елементами, оптимального співвідношення гласності та конфіденційності, компетентності керівництва. О. М. Міщенко стверджує, що економічна безпека підприємства повинна здійснюватися на основі дотримання принципів законності; компетентності; конфіденційності; передової матеріально-технічної оснащеності; корпоративної етики та інших [4].

Для підприємств аграрного сектору вище зазначені принципи є актуальними з врахуванням специфіки даного виробництва, що потерпає від багатьох факторів. Тому необхідною умовою високого рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств є захист інтересів підприємства, який включає в себе такий базовий фактор як сезонність виробництва і полягає у гнучкості реагування на зміну ринкового середовища, системності дії, та формування досяжних цілей. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств залежить від чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, а тому важливою складовою механізму забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств є високий взаємозв'язок зовнішніх та внутрішніх факторів, поглиблений комплексним характером взаємодії всіх підсистем. Управління економічною безпекою сільськогосподарського підприємства доцільно здійснювати на засадах створення відповідної спеціалізованої структури – служби економічної безпеки. Склад служби економічної безпеки може змінюватися залежно від розмірів сільськогосподарського підприємства. Для малих сільськогосподарських підприємств рекомендовано створення посади антикризового менеджера або ж отримання консультативних послуг у сфері управління економічною безпекою від спеціалізованих консалтингових компаній.

Література

1. Адаменко Т. М. Система економічної безпеки підприємства: підхід до формування / Т. М. Адаменко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2013. – № 25 (II). – С. 271.
2. Бойко В. В. Формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств: дис. кандидата економічних наук: 08.00.04 / Бойко Віталій Володимирович. – Львів., 2011. – 198 с.
3. Левковець Н. Принципи забезпечення економічної безпеки підприємств // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – 2008. – № 5. – С. 333-336.

4. Міщенко О. М. Принципи забезпечення належної економічної безпеки підприємства. / О. М. Міщенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua>.

5. Судакова О. І. Формування системи управління економічною безпекою підприємництва / О. І. Судакова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Вип. 231: у 9 т. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – Т. 8. – С. 1652-1661.

6. Шевченко І. Особливості формування економічної безпеки підприємства / І. Шевченко // Наука молода. – 2010. – № 10. – С. 178-181.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАЗАХСТАНА ПУТЕМ ПРИМЕНЕНИЯ МОДЕЛИ ОТКРЫТЫХ ИННОВАЦИЙ

Тагайбекова Н. П.

Казахский национальный университет имени аль-Фараби

г. Алматы, Республика Казахстан

n.pernebekovna@mail.ru

Инновационное развитие экономики рассматривается сегодня многими странами как один из основных путей экономического роста, обеспечения конкурентоспособности. Наиболее обсуждаемыми вопросами инноваций в Республике Казахстан (РК) являются: институты, финансы, регулирование, кадры, технологии, права интеллектуальной собственности. Такой сравнительно новый аспект исследования, как открытые инновации, может стать неотъемлемым элементом в механизме реализации Стратегии индустриально-инновационного развития Казахстана. Несмотря на то, что изучение вопросов инновационного развития получило широкое распространение в РК, проблема открытых инноваций является новым направлением, появившимся недавно в зарубежной литературе.

Открытые инновации – это управленческий подход к развитию инноваций, который позволяет получать максимальную прибыль от совместного создания и коммерциализации инновационных проектов. Согласно логике концепции открытых инноваций, компаниям важно использовать внешние источники изобретений и технологий для того, чтобы эффективно реализовывать свои проекты. И, с другой стороны,

компании должны открыть доступ к своим изобретениям и технологиям, чтобы получить от их реализации максимальную прибыль. Технологии открытых инноваций доказали свою эффективность в таких компаниях как Nokia, IBM, Procter&Gamble, Intel, General Motors, Apple.

Открытые инновации (англ. *Open innovation*) – термин для обозначения парадигмы ведения бизнеса, предусматривающей, в отличие от господствовавших ранее подходов, более гибкую политику в отношении НИОКР и интеллектуальной собственности. Считается, что сам термин введён в оборот исполнительным директором Центра открытых инноваций Калифорнийского университета профессором Г. Чесбро в работе [1]. Открытые инновации подразумевают использование целевых потоков знаний для ускорения внутренних инновационных процессов, а также для расширения рынков для более эффективного использования инноваций. Теория открытых инноваций определяет процесс исследований и разработок как открытую систему. Основная идея в том, что в современном мире знания широко распределены и поэтому компании получают максимум эффекта, если будут привлекать (покупать или лицензировать) результаты чужих изобретений и делиться (открывать для лицензирования и продавать) свои технологии.

Преимущества от использования модели открытых инноваций доступны не только крупным игрокам мирового рынка, как описано в вышеприведенных примерах. В сущности, недавнее исследование ученых, в котором было задействовано более чем 2000 компаний со всего мира (располагающихся в Финляндии, Китае, Португалии, Испании), показало, что многие фирмы вне зависимости от отрасли и размера уже успешно используют на практике определенные элементы концепции открытых инноваций. Однако компании кажутся более осведомленными относительно выгод от использования внешних знаний, чем о потенциале такого неотъемлемого элемента концепции, как продажа собственных технологий. В казахстанской действительности применение модели открытых инноваций ещё только начинается, точнее, является совершенно новым направлением в бизнесе. Затруднено применение данной парадигмы, в первую очередь, неразвитостью в наших казахстанских реалиях факторов, которые её и породили 30 лет назад на Западе.

Проблемы, затрудняющие внедрение модели открытых инноваций в Республике Казахстан, можно подразделить в следующие три блока:

проблемы правового характера (законодательная сторона вопроса не решена, не созданы необходимые правовые условия для продвижения данной модели, в том числе и неразвит венчурный рынок, бюрократия и коррупция властей). Так же у нас есть серьезные проблемы в правовом аспекте в сфере интеллектуальной собственности: ученые-разработчики новых проектов не защищены в правовом плане;

трудности, возникающие в связи с экономической предпосылкой вопроса (сырьевая направленность экономики, низкий научный и кадровый потенциал, недостаток опытных, «мобильных» профессионалов, отставание от мировых инновационных процессов, изменчивая и зависимая от общемировых тенденций рыночная конъюнктура и т.д.);

и, наконец, сложности административного плана. У нас существуют такие организации, как НИФ, Фонд «Самрук-Казына» и прочие, однако на данный момент совокупная доля средств, выделяемая ими явно недостаточна, можно даже сказать мизерна. Особенно не проработаны механизмы взаимодействия частного бизнеса и институтов, в результате чего приходится идти на различного рода ухищрения и искать лазейки в законе. Помимо этого, существует ещё множество проблем в этом направлении, препятствующие не только применению модели открытых инноваций в нашей стране, но и развитию бизнеса в целом, к числу которых относится неразвитая инновационная инфраструктура, государственные структуры, в частности институты развития, инновационные лаборатории, роль которых и заключается в создании условий для развития инноваций в целом.

Реализовывать казахстанские инновационные механизмы, не расширив емкость рынка, не модернизировав систему образования и инфраструктуру, нет смысла. Инновационные начинания в РК традиционно позиционируются как перспективные, но пока, несмотря на все усилия национальных компаний и государственных вузов, инновационное развитие страны притормаживает, а выстроенная по успешным западным образцам система внедрения НИОКР в экономику практически не работает. Ситуация в казахстанской инновационной системе сложилась неоднозначная: либо в последние четыре года отечественная наука стремительно теряет эффективность для экономики, либо наши ученые все больше увлекаются исследованиями (в том числе и прикладными), которые должны дать результат только по прошествии 5-10 лет.

Несмотря на внешнюю основательность и продуманность инновационной системы, работает она не так гладко, как это прописано на бумаге. Например, в начале 2000-х было создано несколько институтов развития, роль которых сводилась к финансированию субъектов (производителей и изобретателей) системы обрабатывающей промышленности. В частности, поддержка производителей была поручена АО «Инвестиционный фонд Казахстана» (ИФК), а изобретателей – АО «Национальный инновационный фонд» (НИФ). В начале 2012 г. Счетный комитет выявил у двух локомотивов инновационного развития убыток в 25,5 млрд. тенге, в 2010 и 2011 гг. – 11,7 и 13,8 млрд. соответственно. Оказалось, что из 85 проектов, в которых опосредованно участвовал НИФ, реализованы только три, из 36 проектов ИФК завершены лишь два. Причем львиную долю убытков НИФ составил потерянный KazSat-1 (7,4 млрд.), 1,5 миллиарда фонд потерял от переоценки активов и почти 2 – от обесценивания инвестиций в зарубежные высокотехнологичные компании (НИФ состоит в капитале пяти зарубежных венчурных фондов). «Дочка» НИФ – АО «Центр инжиниринга и трансфера технологий» (ЦИТТ) – тогда же показала убыток в 1,6 млрд. тенге. В 2011 г. чистый убыток НИФ составил 3,6 млрд. тенге. Доходы у компании пошли только недавно [2]. Можно отметить, что такие предпосылки, как рост объемов венчурного капитала, мобильность квалифицированного персонала, избыток новых знаний и технологий за пределами компаний, в сочетании со стремительно развивающимися процессами интернационализации и глобализации хозяйственной деятельности, возрастанием роли информационно-коммуникационного ресурса делают старые подходы к управлению инновациями неэффективными. Получившая широкое распространение за рубежом концепция «открытых инноваций» заставляет менеджеров многих крупных компаний пересмотреть подходы к управлению инновациями в сторону их «открытости», сотрудничества с ведущими научно-исследовательскими лабораториями, университетами, *start-up* компаниями, поставщиками и потребителями. Переориентация компаний с закрытой модели инновационного развития на открытую является объективным, естественным процессом.

Для активизации участия казахстанского бизнеса в открытых инновациях представляется целесообразным:

1) рост открытости для внешних взаимодействий систем образования и науки. Инноватора открытого типа, способного работать в

глобальных инновационных сетях, должна формировать, соответственно и более открытая для внешнего мира, глобально-ориентированная система образования и науки;

2) пропаганда инноваций и инновационных ценностей в СМИ. Пока образ успешного инноватора не является мечтой миллионов казахстанских школьников, студентов, их родителей, инновационный подъем экономики страны менее вероятен и более сложен;

3) интенсификация научных исследований в области различных факторов экономического роста и развития инновационной экономики;

4) интернационализация образования и научной сферы (бизнес интернационализируется в силу проблем выживания). Для этого необходимо изучение иностранного языка (и соответственно, культуры развитых стран – инновационных лидеров) с начальной школы. Для взятия культурного барьера инновационности в глобальной среде современная гуманитарная подготовка должна строиться не столько на казахстанских традициях прошлого, сколько на современном мировом опыте стран-лидеров инновационного развития.

Литература

1. Chesbrough, H. Open Innovation: The new imperative for creating and profiting from technology, Harvard Business School Press, Boston, MA, 2003.

2. Материалы Агентства по Статистике Республики Казахстан, выпуск 2012 года. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.stat.kz.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Терлецька Л. А.

Львівська комерційна академія, м. Львів, Україна

LyubaVe@bk.ru

Зовнішньоекономічні зв'язки України в сучасних умовах стають могутнім засобом прискорення науково-технічного розвитку та інтенсифікації економіки. Нинішня ситуація характеризується глобальною трансформацією усіх країн світу до нового якісного стану, нового типу цивілізації третього тисячоліття. В майбутньому велике значення буде

мати інтеграція України в Європейський Союз [3]. Україна широким фронтом виходить на західноєвропейський соціально-економічний простір. Таким чином, самостійність України зовсім не означає її самоізоляції на міжнародній арені

Розходження в рівнях економічного розвитку країн ЄС і в ступені їхнього бажання брати участь в інтегрованих областях привели ще в 80-і роки до появи ідеї Європи "концентричних кіл" і Європи з "змінюваною геометрією", і надалі обговорювалися і розвивалися.

Європейська інтеграція – це магістральний напрям розвитку континенту, який визначить як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України тому, що це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС [5]. «Україна визначила курс на інтеграцію до ЄС як стратегічну мету своєї зовнішньоекономічної політики. Пріоритет європейського вектору економічної інтеграції України обумовлений геополітичними, історично-культурними, суспільно-політичними факторами», – акцентує к.е.н. Дубик Вікторія Яківна.

Темі євроінтеграції України присвячені публікації, де представлені погляди, М. Чурилова, Б. Тарасюка, М. Поповича, С. Дроздова, О. Гончаренка, Н. І. Черкас, В. О. Шевчук, Р. Копич та інших дослідників. Молоді дослідники, експерти лабораторії законодавчих ініціатив, О. Чебаненко, Д. Ковриженко аналізують основні результати та фактори, що заважають здійсненню плану дій «Україна – Європейський Союз» як нового етапу євроінтеграційних зусиль нашої держави.

Співробітництво з Європейським Союзом залишається пріоритетним напрямом зовнішньої політики України. Інтеграція в європейський політичний, економічний та соціальний простір створить додаткові можливості для модернізаційного та інноваційного розвитку держави та суспільства. Переведення політики європейської інтеграції України в

якісну практичну площину передбачає реалізацію нашою державою наступних завдань:

гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС;
створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС;

запровадження безвізового режиму з країнами Євросоюзу [4].

Одним з пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності України є подальший розвиток торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва з країнами ЄС [2]. Регіон ЄС багато вчених та дослідників вважають перспективним для нарощування потужностей співпраці між Україною та не тільки європейським континентом, а й світовим простором. На діаграмі рис.1.відображено частку регіонів світу у загальній сумі товарообороту України за 2013 р. За результатами аналізу показників зовнішньої торгівлі товарами та послугами України за 12 місяців 2013 року (рис.1), Європейський Союз був одним з найбільших зовнішньоторговельних партнерів України (поряд з країнами СНД).

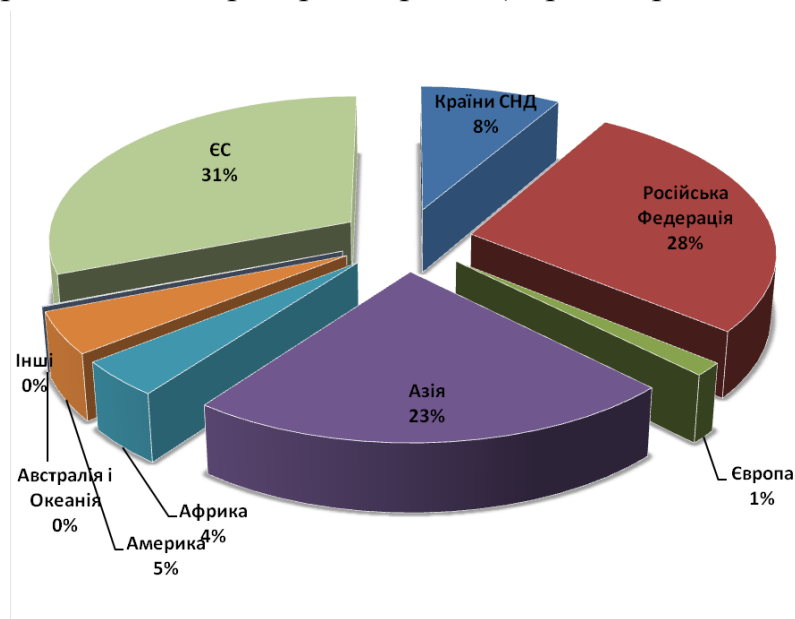


Рис. 1. Частка регіонів світу в загальній сумі товарообігу України, 2013 р., %

Складено автором за: [1]

Частка країн ЄС на діаграмі становить 31%, що є достатньо значним показником, особливо враховуючи відносно невеликі розміри цієї території (ЄС), її компактність та близькість до України.

Аналіз динаміки експортно-імпортних обсягів торгівлі дозволяє зробити висновки про те, що при загальному від'ємному сальдо торгівлі

України з Євросоюзом спостерігається тенденція зростання обсягів експорту. Ця тенденція відображена на рис.2.

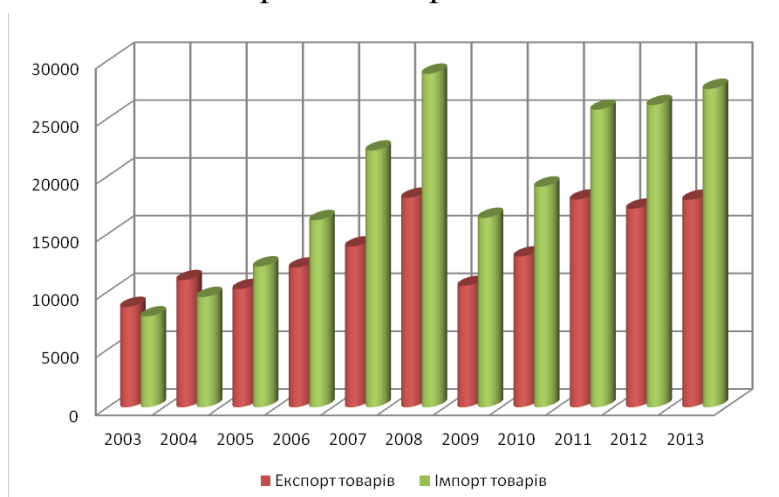


Рис.2. Динаміка експорту-імпорту товарів між Україною та ЄС за 2003-2013 рр., млн. дол. США

Складено автором за: [1]

Безумовно, вже сьогодні країни ЄС перетворились на важливого партнера України у розвитку економічних зв'язків. Про це, зокрема, свідчать дані статистики, які показують значне збільшення торговельного обороту між ними в останні роки. Зовнішньоторговельні стосунки країни з ЄС відзначаються неабияким динамізмом. Український експорт до цих вимогливих ринків протягом років зростав щороку більш як на десять відсотків, деколи сягаючи навіть 16% зростання. Це безперечна ознака досить швидкої переорієнтації експортного сектору та зовнішньої торгівлі України на Захід. Однак існує ціла низка проблем торговельних стосунках України з країнами ЄС.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС. – К.: Постійне представництво України при Раді Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>
3. Бакшеєва С. Передумови інтеграції банківської системи України до фінансового простору ЄС / С. Бакшеєва, К. Коломієць // Матеріали XV

студентської науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє», 2011. – 45 с.

4. Колосова Ю. В. Оптимізація структури зовнішньої торгівлі, як основа підвищення добробуту держави / Ю. В. Колосова // Управління підприємствами: проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., т. 1. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2011. – С. 184.

5. Снігир О. В. Європейська інтеграція України: поточна ситуація, завдання та пріоритети державної політики / за заг. ред.: О. В. Снігир. – К.: НІСД, 2010. – С. 18-24.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ – ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Тужик К. Л.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
trixy777@mail.ru*

Виробництво сільськогосподарської продукції не являється чимось фізичним, матеріальним або зовнішнім [1, с. 107]. Сутність його визначають не людська праця, зовнішні сили і природні ресурси, а рішення розуму використовувати ці фактори в якості засобу для досягнення своїх цілей. Сільськогосподарське підприємство не просто забезпечує промисловість сировиною та виробляє продукти харчування, воно робить життя людини можливим, забезпечуючи її розвиток в гармонії з природою.

Невипадково, все більшої уваги заслуговують дослідження соціально-економічних явищ з енергетичної позиції. Вагомим внеском таких є дослідження еколога Ю. Одума. Його головною ідеєю є те, що експлуатація джерел енергії повинна відбуватися з тією інтенсивністю, з якою на Землі виявляються нові джерела енергії [2, с. 27].

Сутність поняття «енергія» тут відрізняється від звичайного, яке використовується нами в повсякденному житті (мається на увазі електроенергія, теплоенергія та ін.), і має більш глибокий зміст. Енергія в даному випадку виступає як всезагальна основа, джерело і засіб управління всіма природними процесами, базис культури і всієї людської діяльності [2, с. 27]. Для того, що усвідомити роль енергії в сталому

розвитку сільськогосподарських підприємств, необхідно, по-перше, розуміти, що центральне місце в екосистемі займає людина; по-друге, слід звільнитися від упередженості в оцінці того, які тенденції дійсно існують, і які з них можна оцінювати як позитивні.

Справа в тому, що ми звикли до того, що головною ціллю розвитку будь-якого підприємства є отримання максимального прибутку з найменшими затратами. Таке формування дало поштовх до виведення генно-модифікованих організмів, застосування стимуляторів, біодобавок та інших хімічних речовин. Але зворотною стороною медалі є те, що це пагубно впливає як на навколишнє природне середовище, так і унеможливорює повноцінний здоровий спосіб життя людини.

Сільське господарство є органічною складовою екосистеми, воно виступає сполучною ланкою між людською діяльністю та екологією і являється засобом для забезпечення їх гармонійного розвитку. Розвиток сільськогосподарського підприємства передбачає постійну взаємодію різних видів потоків енергії (сонячне світло, дощ, людська праця, мікроелементи, що в ґрунті та ін.) (рис. 1).

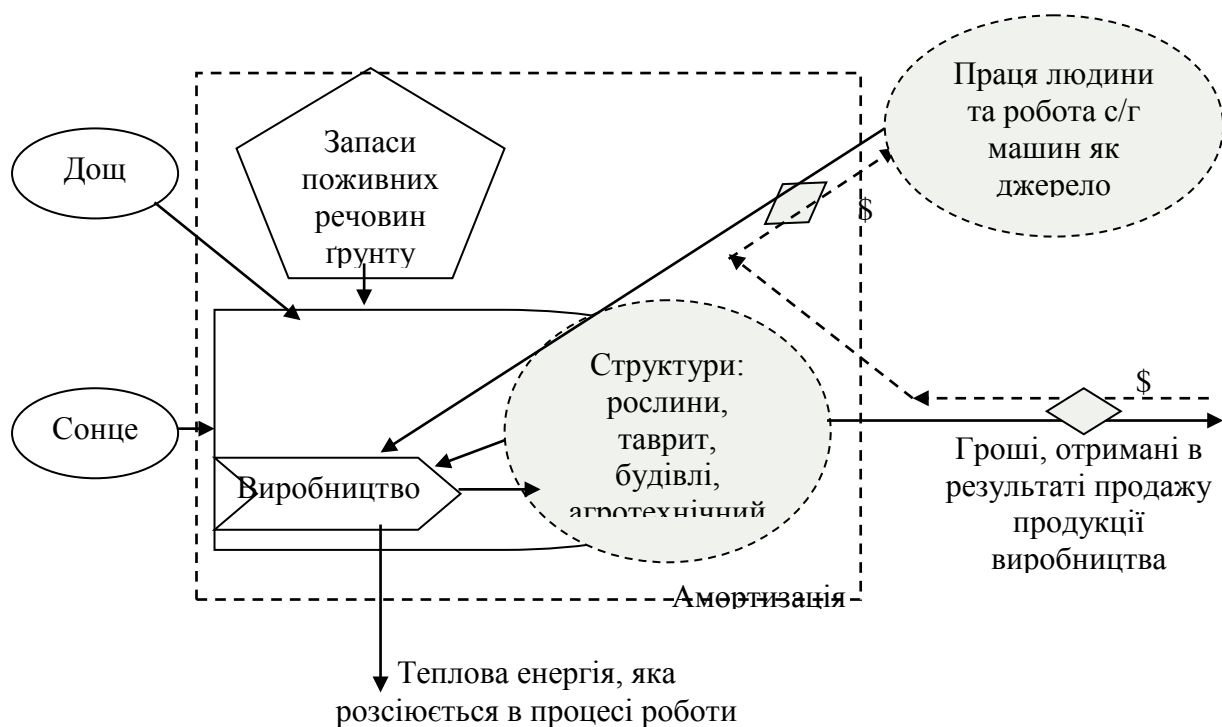


Рис. 1. Модель енергетичних потоків в сільськогосподарських підприємствах*

*Побудовано на основі джерела [2]

Особливість використання енергетичного методу в дослідженнях полягає в тому, що кожний потік енергії виражається в одних і тих же одиницях – Ккал. На нашу думку, це дасть змогу більш чітко відобразити картину такого складного процесу, як сталий розвиток сільськогосподарських підприємств.

Енергетичний баланс сільськогосподарського підприємства передбачає рівність суми потоків енергії на вході та суми потоків на виході.

Важливим є те, що на виході підприємство виробляє як корисну енергію (готова продукція, сировина) та енергію відходів. Максимізувати кількість корисної енергії можна шляхом збільшення зворотних зв'язків як внутрішньо господарських, так і зовнішньо господарських. В сільськогосподарських підприємствах акумуляторами енергетичних потоків можуть бути рослинницька і тваринницька галузі, переробні цехи, торгові мережі та ін.

Використовуючи таку методологію, ми матимемо можливість оцінювати рівень забезпеченості суспільства якісними продуктами харчування та промисловість сировиною. На основі такого аналізу можна розробляти модель оптимального розподілу та перерозподілу сільськогосподарського виробництва як на рівні району так і на рівні держави.

Зрозуміло, що впровадження даної методології в практичну діяльність є процесом довготривалим та клопітким. Більш того, воно протиречить системі світоглядів та підходів в веденні бізнесу, що формувалася не один десяток років.

Тому перехід на сталий розвиток повинен забезпечуватися не лише розробкою програм, затвердженням нормативів та написання принципів, а й підкріплюватися вихованням майбутніх поколінь через систему освіти.

Література

1. Мильнер Б. З. Теория организации / Б. З. Мильнер. // Изд. 2-е, переработанное и дополненное. – М.: Инфра, 2000. – 480 с.
2. Одум Ю. Энергетический базис человека и природы / Ю. Одум, Э. Одум // Перевод с англ. под редакцией и с предисловием кандидата философских наук А.П. Огурцова. – М.: Изд-во «Прогрес», 1978. – 379 с.

ПРОГРАММА РАЗВИТИЯ МОНОГОРОДОВ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ

Хишауева Ж. Т.

Карагандинский государственный технический университет

г. Караганда, Республика Казахстан

Zhanat-t2007@mail.ru

В условиях рыночной экономики моногорода оказались в наибольшей степени подверженными негативным изменениям, что особенно ярко проявилось в кризисный период.

В Казахстане к моногородам относятся города, где основная часть (20% и более) промышленного производства и трудоспособного населения сосредоточена на одном или нескольких градообразующих предприятиях, как правило, одного профиля и сырьевой направленности (моноспециализация), которые при этом определяют все экономические и социальные процессы, происходящие в городе. В категорию моногородов включены города с численностью населения от 10 до 200 тыс. человек [1].

В Казахстане проблемами моногородов являются:

остановка или угроза остановки основного градообразующего предприятия, от которого зависит занятость населения и налоговые поступления в городской бюджет;

ограниченность экономической базы и невыгодные конкурентные позиции в привлечении квалифицированных кадров и инвестиций;

низкий уровень и качество жизни, высокий уровень безработицы и самозанятости;

неблагоприятная демографическая ситуация – миграция молодежи в более крупные города, естественная убыль населения, низкий уровень развития здравоохранения;

технологическая отсталость большинства промышленных предприятий, высокий уровень износа основных фондов;

неудовлетворительное состояние инженерной и социальной инфраструктуры;

высокая экологическая нагрузка на территорию.

Указанные проблемы могут привести к росту социальной напряженности. В связи с этим Правительством Республики Казахстан принята Программа развития моногородов на 2012-2020 гг., целью которой

является обеспечение устойчивого социально-экономического развития моногородов в средне- и долгосрочной перспективе. В рамках программы отобраны 27 моногородов с численностью населения 1 526 113 человек, что составляет 16,8% городского населения.

Предполагается, что проблемы моногородов будут решаться дифференцированно, в зависимости от того, к какой группе они отнесены. В категорию городов с высоким потенциалом отнесены 6 городов, со средним – 19 и с низким – 2 города [1].

Решение задач в рамках реализации Программы будет осуществляться по четырем направлениям.

1. Оптимизация моногородов в зависимости от производственной емкости стабильно работающих предприятий. В рамках данного направления будут выявлены экономический потенциал каждого моногорода, факторы, оказывающие негативное влияние на их развитие, а также перспективные новые специализации моногородов. При этом механизмы государственной политики поддержки будут дифференцированы в зависимости от потенциала моногорода.

2. Диверсификация экономики и развитие малого и среднего бизнеса для обеспечения оптимальной структуры занятости населения моногородов. В рамках данного направления реализации Программы предусматриваются следующие мероприятия:

реализация «якорных» инвестиционных проектов для долгосрочной диверсификации экономики моногородов;

размещение национальными холдингами вспомогательных и обслуживающих производств, заказов в моногородах с учетом их специфики;

восстановление прежней специализации в моногородах;

решение проблем «тупиковости» и развитие транзитного потенциала моногородов;

развитие малого и среднего бизнеса в моногородах.

3. Повышение мобильности трудовых ресурсов моногородов, стимулирование добровольного переезда в населенные пункты с высоким потенциалом социально-экономического развития. Данное направление предусматривает меры повышения мобильности трудовых ресурсов путем обучения и содействия в трудоустройстве жителей моногородов, создания условий для обучения молодежи моногородов в учебных заведениях образования областей, стимулирования добровольного переезда в

населенные пункты с высоким потенциалом социально-экономического развития.

4. Развитие социальной и инженерной инфраструктуры моногородов в расчете на оптимальную численность населения. Для моногородов с высоким и средним потенциалом предусматривается реконструкция и строительство объектов социальной инфраструктуры с доведением до утвержденных нормативов, реконструкция и строительство инфраструктуры жизнеобеспечения на оптимальную численность населения.

В моногородах с низким экономическим потенциалом состояние социальной и инженерной инфраструктуры будет поддерживаться на среднереспубликанском уровне.

Объем финансирования моногородов в 2012 г. за счет средств республиканского бюджета 6 000,0 млн. тенге, на 2013 г. – 38 200,0 млн. тенге, 2014 г. – 43 200,0 млн. тенге, 2015 г. – 53 900,0 млн. тенге [1].

Литература

1. Программа развития моногородов на 2012-2020 годы. Утверждена Постановлением Правительства Республики Казахстан от 25 мая 2012 года, № 683.

THE CONCEPT OF ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT

Cherevko Denys

Lviv National Agrarian University, Lviv, Ukraine

denys-cherevko@ukr.net

An environmental impact assessment (EIA) is an assessment of the possible impact – positive or negative – that a proposed project may have on the natural environment. The purpose of the assessment is to ensure that decision makers consider the ensuing environmental impacts to decide whether to proceed with the project.

In theory, this should be accurate and objective. According to Stuart Bell and Donald McGillivray, two British environmental lawyers: “The ideal EIA would involve a totally bias-free collation of information produced in a form which would be coherent, sound and complete” (Winter P., 2001). In reality,

environmental statements produced on behalf of developers are sometimes biased and of poor quality.

The most visible product of the EIA process is an Environmental Impact Statement (EIS), an often lengthy and technical document that describes and comparatively evaluates the proposal and its alternatives. It is important for citizens and interest groups interested in influencing public decisions to understand the EIS in its procedural context. In the early years of EIA, there was confusion about what constituted a proper analysis and when it was appropriate. In response to often costly and sometimes questionable studies, many EIA laws and procedures evolved a “triage” approach to efficiently and effectively focus public attention and analytical resources on issues of primary environmental concern.

The Environmental Impact Assessment should be:

Certainty – the process and timing of the assessment should be agreed in advanced and followed by all participants.

Flexibly – the assessment process should be able to adapt to deal efficiently with any proposal and decision making situation.

Purposive – the process should inform decision making and result in appropriate levels of protection and community well-being.

Practical – the process should result in information and outputs which assist with problem solving and are acceptable to and able to be implemented by proponents.

Cost-effective - the process should achieve the objectives of EIA within the limits of available information, time, resources and methodology.

Efficient – the process should impose the minimum cost burdens in terms of time and finance on proponents and participants consistent with meeting accepted requirements and objectives of EIA.

Credible – the process should be carried out with professionalism, rigor, fairness, objectivity, impartiality and balance, and be subject to independent checks and verification.

Systematic – the process should result in full consideration of all relevant information on the affected environment, of proposed alternatives and their impacts, and of the measures necessary to monitor and investigate residual effects (ESCAP).

The basic aim of environmental impact assessment is to facilitate environmentally sensitive decision making. It provides developers, planning authorities and the public with information. This has obvious benefits. In theory,

EIA should prevent manifestly bad projects from receiving serious consideration. It ensures that the process of development is open to scrutiny. Alternative approaches, technologies, and sites may be discussed. Ways of mitigating environmental damage can be explored. Allowing public participation in the decision making process tends to reduce opposition to projects. EIA generates huge benefits in selection of project location, process, design, development actions, and decision-making (ESCAP). Thus, here are the benefits: Provides systematic methods of impact assessment; Estimates the cost/benefit trade-off of alternative actions; Facilitates the public participation; Provides an effective mechanism (for: coordination, environmental integration, negotiations, feed back); Top-level decision making.

However, in the current practice of EIA there are a number of flaws, shortcomings and deficiencies: Time-consuming; Costly; Little public participation in actual implementation; Unavailability for reliable data (mostly in developing countries); Too focused on scientific analysis (sometimes); Poor presentation of EIA report (bulky volumes, scientific explanation, difficult to understand); Compliance monitoring after EIA is seldom carried out.

It is difficult to exaggerate the importance of environmental impact assessment. No other initiative in our history that has had such a broad outreach, that has cut across so many functions of government, and that has had such a fundamental impact on the way government does business?

In part this is because it heralded the use of procedural law for environmental protection at EC level. But it is also because the Directive was the first to provide for the integration of environmental concerns into decision-making - a hallmark of sustainable development. That the Directive has been the subject of more complaints to the Commission about non-implementation than any other EC environmental measure is an indicator of its impact.

References

1. Environmental Policy Report in Transition, 2003. Lessons Learned from Ten Years of UNECE Environmental Performance Reviews. United Nations Economic Commission for Europe, 37/ 453-470.

2. Felleman J., 2008. Environmental impact assessment, Environmental decision-making, Environmental monitoring and Business and the environment. Planning Practice and Research, 31-44.

3. Felleman J., Herz J., Draggan S., 2008. Environmental Impact Assessment. Washington, D.C.: Environmental Information Coalition, National Council for Science and the Environment).

4. Wang A., 2009. Getting to the Real EIA, 13(2), Journal of Environmental Law, 141-151, at 143.

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ЕЛЕМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Чучка І. М.¹, Білак Г. Г.²

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве, Україна

¹ chuchka@msu.edu.ua, ² lucky@msu.edu.ua

В останні роки транскордонному співробітництву України із сусідніми суміжними державами привернуто багато уваги, що підтверджується як на найвищому державному рівні, регіональному так і на локальному. Про це свідчить не тільки практика діючих єврорегіонів, але й прийнята законодавча база, як на національному так і на міжнародному рівнях. Внаслідок приєднання держав Центрально-Східної Європи до Євросоюзу Україна має вже спільний кордон з Європейським Союзом (ЄС). Аналіз головних принципів, завдань та механізмів реалізації регіональної політики ЄС становить для нас особливий інтерес, адже сприяє кращому розумінню перспектив міжрегіонального, транскордонного та прикордонного співробітництва України з Європейським Союзом: імплементації головних принципів регіональної політики ЄС у національне законодавство, сприяє реалізації головної мети зовнішньої політики України – прискорити визначення з боку Європейського Союзу чітких критеріїв щодо України з метою отримання нею статусу асоційованого члена ЄС, створення відповідної інфраструктури, системи інституцій та структур для регулювання єврорегіональної політики в Україні. Сьогодні наша країна вже має деяку позитивну практику у сфері транскордонного співробітництва. На кордонах України створено і діють єврорегіони: Карпатський єврорегіон, Буг, Нижній Дунай, Верхній Прут, Дніпро, Слобожанщина, Дністер, Асоціація «Чорноморський єврорегіон», Ярославна та Донбас.

Транскордонне співробітництво між Україною та ЄС є широкомасштабним та багатофункціональним, його ефективна реалізація забезпечить розвиток тісної співпраці в економічній, соціальній, екологічній та культурній сферах.

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності країни – це економічна категорія, що відображає сукупний ефект від зовнішньоекономічних зв'язків, який полягає в економії суспільної праці та зростанні її продуктивності від участі економіки країни в міжнародному поділі праці. Розвиток єврорегіонів надає можливість Україні на практиці випробувати європейський інтеграційний потенціал. Метою створення єврорегіонів є організація та координація спільної діяльності, сприяння економічному, науковому, екологічному, освітньому співробітництву, а також підтримка окремих проектів розвитку прикордонної інфраструктури сусідніх територій, сприяння розвитку контактів між громадянами країн-членів єврорегіонів, визначення потенційних напрямів багатостороннього співробітництва країн-учасниць. Єврорегіони повинні стати сполучною ланкою і сприяти співробітництву їхніх країн-членів з міжнародними організаціями, установами та агентствами.

Єврорегіональна політика є органічною складовою загальнодержавної політики, і вихідними положеннями для її формування є ступінь економічної міцності прикордонних регіонів, рівень життя населення у них, політичне, екологічне, релігійне становище. Така політика, з одного боку, спрямовується на забезпечення всебічного розвитку регіонів, а з другого – на збереження територіальної цілісності держави, адже Україна – це держава, 2/3 областей якої є прикордонними. Це дає нашій країні великий потенціал для розвитку транскордонного співробітництва і, зокрема, єврорегіонів, що, в свою чергу, підтверджує актуальність проблеми.

Для більшості країн східної Європи співпраця між територіальними органами влади є новим видом міжнародних відносин. Перші роки проходив етап становлення цього виду діяльності, формувався і відпрацьовувався організаційно-фінансовий та інформаційний механізм забезпечення транскордонної співпраці, проходила її інституціалізація, кадрове забезпечення. Єврорегіони відігравали також важливу роль своєрідних полігонів для відпрацювання механізмів та інструментів інтеграційних процесів. Досвід створення внутрішніх єврорегіонів між країнами-членами ЄС був перенесений на зовнішні кордони ЄС, далі на

кордони країн Центральної та Східної Європи, з країнами – майбутніми членами ЄС та західними кордонами України та країн СНД. На нашу думку, можна очікувати поширення цього досвіду далі на Схід – в країни СНД, на їх інші кордони.

У діяльності єврорегіонів задіяні широкі верстви населення, інформація про них представлена у пресі, на веб-сторінках. Особливий акцент зроблений на процедурах отримання фінансової допомоги за ініціативами ЄС, національними та регіональними програмами. Більшість єврорегіонів має спільну Концепцію розвитку транскордонного регіону з врахуванням європейських, національних та регіональних інтересів.

Єврорегіони, участь у яких беруть області України, мають загальні особливості:

всі вони сприяють розвитку транскордонної співпраці між обласними органами влади (державною адміністрацією або радами). При цьому органи управління нижчих ланок – район, селищна рада – фактично вилучені з системи організації транскордонного співробітництва. Доцільно було б використати схему єврорегіонів, яка базується на діяльності громадських організацій територіальних органів влади, асоціацій міст тощо;

крім єврорегіону «Буг», всі створені центральними органами влади при відповідній ініціативі знизу;

організаційні структури всіх єврорегіонів подібні, сформовані за однією схемою. У них відсутні підрозділи, метою яких є робота з населенням та сприяння залученню коштів для реалізації транскордонних проектів окремими організаціями, підприємствами; відсутні моніторингові комісії; поточну діяльність ведуть підрозділи органів влади, а не відокремлені структури. В той же час єврорегіони за участю України застосували ряд особливих підходів.

Для реалізації стратегічних завдань регіональної політики держави, активізації транскордонного співробітництва необхідно володіти транскордонною статистикою, яка дасть підстави для розробки спільних міжнародних проектів, стратегій соціально-економічного розвитку та просторового облаштування прикордонних територій. Тому важливо впровадити в національні статистичні органи збір та обробку транскордонної статистики відповідно рекомендацій Євростату. Необхідно організувати збір транскордонної інформації територіальними статистичними управліннями та відповідними підрозділами

територіальних органів влади, зокрема, представництвами учасників єврорегіонів. На нашу думку, аналіз транскордонної статистики дасть можливість виявити спільні проблеми єврорегіонів, визначити шляхи їх вирішення.

Порівняння діяльності єврорегіонів на базі транскордонної інформації дозволить оцінювати їх ефективність, обирати основні напрямки подальшої співпраці та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

СИСТЕМА ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Шелест В. С.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

v_shelest@inbox.ru

Поглиблення ринкових відносин в Україні зумовлює підвищення рівня конкуренції, впливаючи, таким чином, на всі вектори соціально-економічного розвитку країни. Потужним важелем стабільного розвитку, зростання ринкової вартості та зміцнення позицій підприємства на ринку виступає ефективне використання всіх наявних ресурсів, зокрема, нематеріальних активів. Раціональність управління вищезазначеними активами залежить від повноти, достовірності та оперативності інформації про їх використання. Таким чином, дослідження методики бухгалтерського обліку нематеріальних активів суб'єктів господарської діяльності, зокрема бюджетних установах, як неприбуткових організацій, є вкрай актуальним.

Дослідженню питань обліку нематеріальних активів присвячено праці багатьох провідних учених, зокрема П. Й. Атамас, Н. Вакулович, О. П. Гаценко, Л. В. Панкевич, О. С. Прохорова, С. В. Свірко. Однак незважаючи на вагомі досягнення подальші дослідження обліково-аналітичних питань використання нематеріальних активів в бюджетних установах залишаються актуальними і потребують удосконалення.

Питання обліку нематеріальних активів завжди викликали жваві дискусії в колах науковців, що пояснюється їх специфічною природою, а саме, відсутністю фізичної субстанції. В той час, як в зарубіжних країнах

нематеріальні активи посіли вагоме місце серед активів суб'єктів господарювання, в Україні даний процес проходить лише стадію формування.

Складнощі відображення нематеріальних активів на рахунках бухгалтерського обліку поглиблюються специфікою фінансово-господарської діяльності бюджетних установ, як неприбуткових організацій.

Протягом довгого часу, відображення операцій з нематеріальними активами в бюджетних установах регулювалося Інструкцією з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ від 17.07.2000 № 64. 6 серпня 2013 року вищезазначена постанова втратила чинність на підставі наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ» № 611 від 26.06.2013 (далі – Наказ № 611) [2]. Незважаючи на плідну працю урядовців, в діючих нормативно-правових актах існують певні колізії. Так, нематеріальні активи зараховуються на баланс бюджетної установи за первісною вартістю.

Згідно з Наказом № 611, «первісною вартістю об'єкта нематеріальних активів у разі самостійного виготовлення (створення) є його собівартість виробництва». Тоді як, відповідно до Наказу Фонду державного майна України № 3162 від 13.12.2005 «об'єкти, які виявлені під час інвентаризації як такі, що не відображені в бухгалтерському обліку і щодо яких за рішенням комісії в майбутньому існує ймовірність надходження (отримання) економічних вигод від їх використання, оцінюється в 1 гривню»[3]. Таким чином, питання відображення нематеріальних активів в бухгалтерському обліку бюджетних установ потребує подальших досліджень вчених з метою гармонізації існуючих нормативно-правових актів.

Згідно з Наказом № 611 [2], для відображення нематеріальних активів в бухгалтерському обліку бюджетних установ, основною умовою є закінченість такого активу та наявність документального підтвердження у вигляді патенту, свідоцтва, сертифікату. Особа, яка має лише права користування на об'єкти інтелектуальної власності, що визнаються нематеріальними активами, понесені витрати, пов'язані з такими активами відображає у витратах звітного періоду. Не визнаються нематеріальними активами витрати на дослідження, підготовку та перепідготовку кадрів, а відображаються у складі витрат того періоду, в якому вони були понесені.

Таким чином, ті нематеріальні активи, що надійшли до бюджетної установи за ліцензійним договором не враховуються у складі нематеріальних активів, а відносяться до витрат того періоду, в якому вони були понесені. Виключенням є лише ті об'єкти, що були розроблені на замовлення бюджетної установи.

Надходження нематеріального активу до бюджетної установи обліковується за дебетом рахунку 12 «Нематеріальні активи» та кредитом рахунків класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» або класу 6 «Поточні зобов'язання».

Характерною особливістю обліку нематеріальних активів у бюджетних установах виступає формування фонду, що відображається по дебету рахунків класу 8 «Витрати» та кредиту субрахунку 401 «Фонд у необоротних активах за їх видами». В той же час, надходження такого нематеріального активу, як ліцензійний примірник комп'ютерної програми відображається за дебетом субрахунку 801 «Видатки з державного бюджету на утримання установи та інші заходи» та кредитом субрахунку 675 «Розрахунки з іншими кредиторами».

Аналіз організації та методики бухгалтерського обліку нематеріальних активів в бюджетних установах відображає необхідність подальших досліджень даних питань та плідної співпраці урядовців і науковців з метою гармонізації існуючих нормативно-правових актів та достовірного відображення таких активів в обліку.

Література

1. Жеребчук Л. Необоротные активы: нюансы учета / Л. Жеребчук // Все о бухгалтерском учете. – 2012. – № 32. – С. 66-67.

2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ» від 26.06.2013 № 611. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13> - Назва з титул. екрана.

3. Наказ Фонду державного майна України «Про затвердження порядку визначення оціночної вартості об'єктів права інтелектуальної власності, що перебувають у державній власності або були створені (придбані) за державні кошти, з метою зарахування на бухгалтерський облік» від 13.12.2005 № 3162. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0479-06> - Назва з титул. екрана.

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СТРУКТУРЫ ОСНОВНЫХ И ОБОРОТНЫХ ФОНДОВ

Яценко Е.А.

ПАО «Карлсберг Украина», г. Запорожье, Украина

Evgeniy.Yatsenko@carlsberg.ua

В условиях современных рыночных отношений именно от качественного состояния основных фондов предприятия и их эффективного использования зависит технический уровень, качество и надежность продукции. В соответствии с назначением в производственном процессе и правилами учета, отдельные элементы основных фондов классифицируются в относительно однородные группы: земельные участки и объекты природопользования, принадлежащие предприятию на правах собственности; здания; сооружения; передаточные устройства; машины и оборудование; измерительные и регулирующие приборы, устройства и лабораторное оборудование; вычислительная техника; транспортные средства; инструменты и приспособления со сроком службы более 12 месяцев; производственный и хозяйственный инвентарь; внутрихозяйственные дороги; капитальные вложения на улучшение земель и в арендованные здания, помещения, оборудование и другие объекты, относящиеся к основным фондам.

Структура основных фондов каждого субъекта торговли формируется под воздействием внутренних и внешних факторов. Важнейшими из них являются: специализация торгового предприятия, его тип, объем товарооборота, уровень механизации и автоматизации труда, климатические и географические условия расположения фирм. С учетом их воздействия структура основных фондов розничных, оптовых фирм и предприятий общественного питания различна, вместе с тем направления ее совершенствования едины для всех хозяйствующих субъектов.

К основным способам улучшения структуры основных фондов относят обновление и модернизацию торгово-технологического оборудования; совершенствование структуры оборудования за счет увеличения доли прогрессивных его элементов; лучшее использование зданий и сооружений, вовлечение в технологический процесс свободных площадей; ликвидация лишнего и малоиспользуемого оборудования и установка оборудования, обеспечивающего более правильные пропорции

между его отдельными группами; правильная разработка строительных планов и их высококачественное использование.

Успешное функционирование основных фондов зависит от того, насколько полно реализуются экстенсивные и интенсивные факторы улучшения их использования. Экстенсивное улучшение использования фондов предполагает, что, с одной стороны, будет увеличено время работы действующего оборудования в календарный период, а с другой – повышен удельный вес действующего оборудования в составе всего оборудования, имеющегося на предприятии. Более полное использование основных фондов приводит к уменьшению потребностей в вводе новых производственных мощностей при изменении объема производства, а следовательно, к лучшему использованию прибыли предприятия (увеличению доли отчислений от прибыли в фонд потребления, направлению большей части фонда накопления на механизацию и автоматизацию технологических процессов и т.п.).

Улучшение использования основных фондов означает также ускорение их оборачиваемости, что в значительной мере способствует решению проблемы сокращения разрыва в сроках физического и морального износа, ускорения темпов обновления основных фондов.

Наконец, эффективное использование основных фондов тесно связано и с другой ключевой задачей современного периода экономики – с повышением качества выпускаемой продукции, так как в условиях рыночной конкуренции быстрее реализуется и пользуется спросом высококачественная продукция.

Литература

1. Экономика предприятия / Под ред. Горфинкеля В. Я., Швандара В.А. М.: Юнити-Дана, 2007. – 670 с.
2. Максютов А. А. Экономика и управление предприятием. / А. А. Максютов. – М.: Бератор-Пресс, 2002. – 304 с.
3. Основные производственные фонды и эффективность их использования: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://knowledge.allbest.ru/economy>
4. Основные фонды предприятия: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://knowledge.allbest.ru/economy>
5. Оценка основных фондов: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://knowledge.allbest.ru/economy>

SECTION 2

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ажажа М. А.

*Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя, Україна
azaz-marina@yandex.ru*

Актуальність дослідження полягає в тому, що процес становлення особистості припускає засвоєння людиною суспільно сформованого досвіду, відношення до світу, соціальних норм, ролей, функцій; активне застосування цього досвіду самою людиною під кутом зору своїх внутрішніх позицій, формування власного світогляду, реалізацію світогляду у власному досвіді взаємодії з іншими людьми; участь і внесок людини в подальший розвиток духовних цінностей.

Термін «соціалізація» ототожнює «входження індивіда в соціальне середовище», «засвоєння соціальних впливів», «прилучення людини до системи соціальних зв'язків» тощо. Тобто, процес соціалізації являє собою сукупність усіх соціальних процесів, завдяки яким індивід засвоює визначену систему норм і цінностей, що дозволяє йому функціонувати в якості члена суспільства [1, с. 128-144].

Виділення стадій соціалізації з погляду відносин до професійної діяльності має велике значення. Для становлення особистості небайдуже, через які соціальні групи вона входить у соціальне середовище, як із погляду змісту їхньої діяльності, так і з погляду рівня їхнього розвитку. При цьому встає ряд питань. Чи має істотне значення для типу соціалізації, для її результату той факт, що особистість переважно була включена в групи високого чи низького рівнів? Чи має значення для особистості тип конфліктів, із якими вона зіштовхувалася? Який вплив на особистість може зробити її функціонування в незрілих групах, із високим рівнем сугубо міжособистісних конфліктів? Які форми її соціальної активності стимулюються тривалим перебуванням у групах із сильно вираженим

опосередкуванням міжособистісних відносин, із багатим досвідом побудови кооперативного типу взаємодії в умовах спільної діяльності і, навпаки, із низькими показниками певних параметрів?

Поки цей комплекс проблем не має достатньої кількості експериментальних досліджень, як, і теоретичної розробки, що не применшує його значення.

На всіх стадіях соціалізації вплив суспільства на особистість здійснюється або безпосередньо, або через групу, але сам набір засобів впливу можна звести до наступного: це норми, цінності і знаки. Іншими словами, можна сказати, що суспільство і група передають особистості деяку систему норм і цінностей за допомогою знаків. Ті конкретні групи, у яких особистість прилучається до систем норм і цінностей і які виступають своєрідними трансляторами соціального досвіду, одержали назву інститутів соціалізації. Виявлення їхньої ролі в процесі соціалізації спирається на загальний соціологічний аналіз ролі соціальних інститутів у суспільстві.

Інтелектуально-професійна соціалізація – це коли людина не тільки відтворює минуле знання, нехай і високопрофесійно, а й робить принципово інше, нове знання, нові ідеї, що дозволяють суспільству піднятися на нову ступінь соціального розвитку.

Можна виділити чотири етапи інтелектуально-професійного становлення. Перший (нагромадження загального знання та культурного базису), другий (спеціалізація), третій етап (період виробництва нового знання) і четвертий етап (повільне загасання професійних, у першу чергу, і інтелектуальних знань).

На першому етапі створюється загальне поле інтелектуального розвитку на основі високої, повної та актуальної соціалізації. Тільки високосоціалізоване середовище може сприяти та обумовлювати появу високопрофесійних інтелектуалів. Необхідно підкреслити, соціальне середовище, але не обов'язкове суспільство.

Таким чином, тільки в період ранньої соціалізації відбувається створення фундаментальної соціалізації, на основі якої і виростають таланти і видатні представники роду людського.

Другий етап (час поступової спеціалізації знань), що відбувається спочатку в школі, потім в інституті та в процесі практичної діяльності. Шкільна соціалізація, безумовно, орієнтована в першу чергу на загальну соціалізацію. Але саме за шкільною партою в людині починають

виявлятися перші схильності до тієї або іншої професійної діяльності, і відбувається поділ учнів на дві нерівні групи: до першої відносяться ті, які в силу різних фізіологічних і соціальних причин не досягнуть високого рівня професійного та інтелектуального розвитку, та друга група, в яку входять діти, що явно тяжіють до високої соціалізації.

Підготовка до інтелектуально-професійної соціалізації продовжується приблизно до 30-ти років, тобто до границі віку молодого фахівця. У цей період йде нагромадження знань, загальної і професійної культури, яке займає майже половину життя. Але за 5 років в певних умовах відбувається стрибок, і людина майже відразу ж переходить на вищу ступінь професійної та інтелектуальної соціалізації, непомітно перестрибуючи і професійний поріг соціалізації.

До 35-40 років людина стає професіоналом вищого класу, займає високу ступінь у професійній і інтелектуальній еліті, до якої відносяться вчені, творчі працівники.

Процес професійної соціалізації триває приблизно до 60-70-ти років і займає другу половину життя. Саме в цей період народжуються основні ідеї, що визначають особу суспільства і всього людства на тривалу перспективу.

Інтелектуально-професійна соціалізація виражається такою якістю і властивістю людини, як народження принципово нового знання в природознавстві і поява високих зразків у творчості. Потім приходить розплата за тривалу творчість, соціалізація починає стрімко загасати і до 75-80-ти років практично сходить нанівець.

Таким чином, особливості інтелектуально-професійної соціалізації в контексті суспільного розвитку полягають в тому, що вона відбувається у формалізованому та актуалізованому світі соціального знання на відміну від внутрішнього спонтанного неусвідомленого знання.

Література

1. Лукашевич М. П. Соціологія: загальний курс: підруч. для студ. вищих навч. закл. / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков – К.: Каравела, 2004. – 456 с.– С. 128-144.
2. Воронкова В. Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні виміри): монографія / В. Г. Воронкова; ЗДІА. – Запоріжжя: ЗДІА, 2008. – 253 с.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ: ПРИОРИТЕТЫ В РАЗВИТИИ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Андреева Д. Е.

Национальный горный университет, г. Днепрпетровск, Украина

dariya.andreyeva@gmail.com

Значение и роль, а главное, сила воздействия системы образования на формирование ценностных, идеологических и нравственных ориентиров в воспитании как отдельно взятой Личности, так и *цельной* нации вполне объяснима.

Приоритетность социальной ценности образования определяется тем, что через совершенствование социальной структуры общества, оно обеспечивает стабильное развитие всего социума. В то время как характер системы образования (миссия, модель взаимоотношений учитель-ученик, выборка учебных дисциплин и др.) определяется соответствующим типом культуры и изменяется в соответствии с ним.

На первый взгляд современный мир выдвигает перед человечеством новые образовательные задачи! ...Но они стары как мир. Поэтому именно гармоничное взаимодействие культуры и образования обеспечивает своевременность в производстве и распространении, в усвоении и потреблении ценностей и знаний.

История взлетов и падений всех представительств человеческой расы, как и цивилизаций, характеризуется выраженной конкретикой, определенной проблематикой и неопровержимыми фактами. Вопросы «зачем?», «для чего?» «почему?», «каким образом?», в принципе, вечны. Как и борьба человеческих вожделений, борьба выбора между добром и злом, плохим-хорошим, идеей-материей, романтикой-прагматизмом и пр.

Падение нравов и социальной культуры и, как следствие, образовательных «диспозиций» – не новые категории в специальных исследованиях отраслевых наук, юридической в том числе!

В настоящее время в Украине проявляется тенденция неостребованности образования, профессиональных способностей и научного потенциала личности, что приводит к обесцениванию образованности в сознании людей.

С одной стороны, принимается во внимание преимущественно прагматический смысл образования, т.е. образование не всегда воспринимается как ценность, а осознается как потребность. С другой стороны, финансирование в Украине сферы образования происходит по остаточному принципу. В связи с этим исследование социально-культурных аспектов, морально-нравственной функции образования, состоящей в трансляции социального опыта и обеспечивающей стабильность в дееспособности социума, приобретает в современных украинских условиях особую злободневность.

Что же вечно на Земле – доме, для которого и в котором мы рождены? Банальный вопрос?.. Возможно. Но – актуальный, как и всегда.

Я – гражданка Украины, страны, которая рьяно заявила о непримиримости к попиранию европейских ценностей. Не количество-качество и обеспечение социальных привилегий, не требование о повышении зарплат и дотаций для малого и среднего бизнеса, не проблемы в реализации гендерной, социальной, пенсионной, молодежной, образовательной политике, современном уровне здравоохранения, предоставление некачественных услуг государственными служащими толкнули современного украинского патриота выйти на Майдан...

Я сейчас не даю оценку целесообразности используемых методов обеими сторонами украинского конфликта. Совершенно очевидно, что нормы нашего поведения на улице приобретают большое общественное значение и определяют характер человеческого общежития, а в глобальном объеме понимания – и проблемы с перспективами в социально-экономическом развитии любой территории. Но, я твердо констатирую факт: украинцы – народ, проверенный историей. Терпимость, дружелюбие, толерантность, – вот основные черты украинского национального характера. Также как и гордость, достоинство, красота, сила духа, смелость и решительность в отстаивании ценностей построения Справедливого мира!

Изменяются конкретно-исторические условия-декорации, культурные общепланетарные достижения человеческой цивилизации, экономические формации, но моральная основа «Человечность» – вечна: она вне времени, вне моды. Тем более – вне политики!

Сегодня для Украины архиважными остаются вопросы, связанные с концепцией европейских культурных ценностей. Главной тенденцией культурного общества является акцентация на целях, задачах и

обеспечении высокого уровня образования, который невозможно достигнуть без перераспределения средств государственного бюджета в пользу оплаты труда педагогов и тренеров всех звеньев и уровней в системе образования Украины. Еще в 1988 г. в Париже на всемирной конференции, посвященной проблемам образования конца XX – начала XXI века, была выработана программа, согласно которой образование должно иметь абсолютный приоритет в бюджетах всех государств, поскольку способствует развитию всех видов социально-значимой деятельности.

Мы должны понимать, что при постоянном повышении финансирования и так высокооплачиваемой коалиции государственных чиновников уменьшается, умаляя достоинство педагогов, заработная плата и другие социальные дотации персонала, что, безусловно, «подстегивает» систему коррупции в образовании.

Постмайдановская Украина стала на путь обновления. И, я надеюсь, дальнейшие реформистские изменения: отказ от супергоспривилегий современных властвующих лиц выравнивает положение образования в Украине.

Таким образом, вводя нравственные критерии в оценке отношений не только между людьми и их объединениями, но и государствами, система ценностей служит сеткой координат, вне которой утрачивается смысл существования любой территории...

ОБРАЗОВАНИЕ КАК ФАКТОР КОНСОЛИДИРОВАННОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

Аубакирова Ж. Я.¹, Айтбембетова А. Б.², Нурманова Б. З.³

Казахский национальный университет им. аль-Фараби

г. Алматы, Республика Казахстан

¹ korn1000@mail.ru, ² aitbembetova2010@mail.ru, ³ biken@bk.ru

Мировое развитие показывает, что предметом специального интереса является не прямая производственная деятельность, сколько создание и обеспечение условий для развития конкретного человека, человеческого капитала в целом как ведущего фактора развития производительных сил страны. В рыночной системе хозяйствования

действует принцип субсидиарности – помощь для содействия саморазвитию и частной инициативе людей. Предпосылкой к этому является усиление позиции самого человека труда и поддержка его инициатив.

Определяющая производительная сила общества – это люди. Создание условий для устойчивого развития человеческих ресурсов становится важнейшим фактором и залогом экономического роста. 21 век с его научно-техническим потенциалом и наукоемкими технологиями будет опираться на человеческий фактор и, особенно на его интеллектуальное развитие. Возникает конкуренция не в сфере технологий, а в сфере интеллектуального развития человеческих ресурсов и рационального использования их интеллектуального потенциала.

Общеизвестно, что развитие человеческих ресурсов – один из главных ресурсов современного Казахстана. Приоритетом для нашей страны должен быть как высокий уровень предоставляемых услуг высшими учебными заведениями, так и, прежде всего, реальные вложения в систему дошкольного и школьного образования. Именно масштаб охвата и обеспечение фундаментальных знаний подрастающего поколения позволяет непосредственно реализовать задачу развития человеческих ресурсов.

Образование идет на благо общества в целом. Ведь обществу нужен человеческий капитал, который готовят вузы. Люди видят в образовании еще и способ улучшить свою жизнь, что стимулирует вложение средств в него.

Получение высшего образования перестает быть редким и недоступным благом. Этому способствовало ряд факторов, но выделить хотелось бы, прежде всего, широкий спрос на диплом о высшем образовании. И широкие возможности для развития данного рынка услуг. Прежде в системе образования действовали государственные университеты и специализированные институты. В настоящий момент рынок образовательных услуг имеет в своем арсенале университеты, международные и местные институты, колледжи, лицеи и т.д.

Всего более ста тридцати университетов в Казахстане на сегодняшний день. И эта тенденция привела, с одной стороны, к конкуренции между различными учебными заведениями, а с другой стороны, способствовала расширению предоставляемых услуг и увеличению спроса. На сегодняшний день практически нет профессии,

которая не могла бы быть освоена и усвоена в соответствующих обучающих организациях как у нас в стране, так и за рубежом.

Кажущаяся недоступность множества образовательных организаций и высокая плата за обучение не представляют собой большого препятствия для индивидов, готовых освоить новую для них жизненную стезю. Массовость вовлечения в высшие учебные заведения приводит к утрате четких границ высокообразованной группы населения, а само высшее образование вместе с тем теряет налет элитарности. И это есть объективное веление времени.

Центральное место в постиндустриальном обществе будет занимать всевозрастающий контроль и производство знания, ярким примером чего является научная и техническая экспертиза. Обществу и экономике, построенному на научной основе, требуются производители знания и опытные потребители.

Новый синтез науки инноваций через организацию научных исследований и технических разработок, а также путем создания новых методов технического прогнозирования откроет возможности для систематического и организационно-технологического прогресса. Именно этот синтез «является одной из самых фундаментальных основ постиндустриального общества» [1]. И образование, в частности, университет становится важным центром в производстве знания в выпуске большого числа технологов, управленцев, образованных потребителей, которые обслуживают постиндустриальный мир.

В современном обществе расширение возможностей получить образование – ключевой фактор развития, чем шире охват образованием, тем быстрее протекает процесс развития.

Одним из основных направлений использования потенциальных возможностей человека как созидателя является повышение уровня его образования. С этих позиций человеческий капитал, уровень образования может быть квалифицирован как фактор экономического развития. При этом выделение образования как самостоятельного фактора прогресса знаний и соответственно экономического развития чрезвычайно затруднено в виду того, что качество труда, помимо образования зависит от особенностей людей, их физических данных, культурно-исторических традиций и привычек, отношения к труду, экономических интересов.

Различие в здоровье людей, в продолжительности их активной жизни неизбежно воздействует на распределение занятых по возрастным

группам, а значит, и на степень использования образовательного потенциала и трудового опыта. Также стоит обратить на то, что качественные характеристики труда не могут зависеть от продолжительного рабочего времени. Труд чрезмерной интенсивности не может быть качественным.

Объем и структура расходов на высшее образование зависят от двух главных факторов: экономического состояния конкретной страны и от образовательной политики. Прежде всего, необходимо базовое финансирование плюс частные фонды, единовременные пожертвования, гранты для углубленной подготовки специалистов по фундаментальным исследованиям.

Отсюда важно всемерно развивать имеющийся человеческий капитал и создавать ему все новые и цивилизованные условия для развития. Без повышения качества человеческих ресурсов в 21 веке трудно надеяться на решение широких стратегических задач развития. В этой связи выявлено:

самыми экономически и социально эффективными оказались не столько вложения в специальности, обеспечивающие реальный сектор экономики, сколько инвестиции, непосредственно поднимающие общий уровень образования в стране;

соотношение между затратами на образование и его качество указывает на то, что нужно вкладывать деньги в обеспечение учебниками, переподготовку специалистов и другие мероприятия, усиливающие качество обучения;

для того чтобы кадры были востребованы на рынке труда, важно на основе стоимостного анализа сравнить как стоимости различных типов и уровней образования, так и финансовые выгоды, выраженные в показателях производительности и продуктивности [2].

Новые мотивации и стимулы в образовании должны сочетаться с социально-ориентированными государственными планами и программами. Кроме того, происходят серьезные изменения в промышленности, в технологиях связи и коммуникаций, интенсивными темпами начинают развиваться средства массовой информации, на новый технологический уровень выходят продукты индивидуального потребления.

В этих условиях поднятие и выравнивание массового образования перестает быть частным делом и становится важнейшим фактором политического и экономического порядка и гарантией социального

равенства между людьми, обеспечивающим реализацию вертикальной мобильности человеческих ресурсов.

От общего уровня массового образования и внедрения принципа непрерывности зависит возможность подключения страны к мировому рынку, что особенно актуально в современных условиях глобализации экономики.

Литература

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество / Д. Белл. – М.: Академия, 1999. – С. 267.

2. Глинчикова А. Инвестиции в образование / А. Глинчикова // Международное сотрудничество. – 1999. – № 2-3. – С. 31.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ НАБУТТЯ СТУДЕНТАМИ ЗНАНЬ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Гайдук Л. О.

Бердянський медичний коледж, м. Бердянськ, Україна

med.bms@mail.ru

Останнім часом не припиняється дискусія між прибічниками здійснення Європейської інтеграції системи української освіти та прихильниками думки про те, що Україна успадкувала від Радянського союзу успішну систему освіти, що забезпечувала високий рівень грамотності та якісну підготовку з технічних та природничих дисциплін. От тільки останні не враховують швидкісних темпів глобалізації сучасного суспільства. Так, ми, українці, стаємо активними суб'єктами й об'єктом світових процесів в усіх сферах життя (наприклад трудова міграція наших спеціалістів за кордон) й навіть за приблизними уявленнями розуміємо, що не в змозі рівноправно конкурувати на ринках праці з європейцями за кращі умови праці, можливості кар'єрного росту, вищої оплати праці.

Знайомлячись з рівнем життя європейців, бізнесовими порядками, системою захисту прав споживачів та роботою системи охорони здоров'я країни ЄС, ми, доволі часто, демонструємо неспроможність зрозуміти,

усвідомити, запровадити, передові, прогресивні, високоефективні форми і методи управління і організації суспільної життєдіяльності Європи.

А отже сучасна економічна освіта повинна стати тим важливим чинником інтеграції та модернізації у свого українського суспільства, що дозволить формувати у студентів навички грамотної поведінки суб'єкта діяльності в умовах ринку, підвищення їх компетентності відповідно до нових вимог.

Викладаючи студентам економічну теорію, потрібно постійно акцентувати увагу на її практичний і прикладний для кожної людини аспект: і у людини, і в суспільстві постійними є потреби, забезпечити їх можливо через виробництво благ, послуг.

Випроваджуючи зміни в освіті, інтегруючись у світовий освітній простір потрібно керуватися насамперед тим, якого майбутнього ми хочемо для України і для кожної конкурентної молодої людини майбутнього фахівця. Формування у молодих спеціалістів економічного мислення, адекватного до специфіки соціально-економічних перетворень, дасть змогу з нових світоглядних концептуальних позицій усвідомити наявні суперечності життя й застосовувати їх у майбутній практичній діяльності.

Сучасні інформаційні технології забезпечують можливості провести якісні зміни у всіх сферах українського суспільства, щоб забезпечити входження української освіти в Європейські та світові мережі знань, створити дієві освітні проекти, програми, модулі.

Адже саме це дозволить забезпечити якісну освіту на рівні міжнародних стандартів і тим самим – підвищити конкурентоспроможність товарів, послуг, робочої сили, рівень добробуту населення, досягти стабільності та безпеки якого всі ми прагнемо. Не бути безвідповідальними, а навпаки, маючи необхідні знання основ підприємницької діяльності, володіючи навичками менеджменту й маркетингу, бути активними, ініціативними, креативно мислячими, працювати із задоволенням, і повною самовіддачею – усе це потребує неабияких зусиль у освітній діяльності на усіх рівнях.

Наразі в Україні активно, відбувається формування громадянського суспільства, а отже дієва освіта, орієнтована в майбутнє, має базуватись на таких європейських принципах, як:

свобода і відповідальність,

уміння і бажання приймати самостійні рішення,

бо саме це і є надзвичайно цінними базовими вміннями у будь якій сфері успішної діяльності.

Усвідомлюючи свою відповідальність перед теперішніми і прийдешніми поколіннями, маємо чітко визначитися із головними пріоритетами в процесі набуття студентами знань з економічної теорії. Не чекати, доки влада проводитиме освітні реформи, а самим упроваджувати і вивчати передовий досвід освітніх та економічних нововведень. Організовувати студентські конференції, диспути, дебати і «круглі» столи, на яких спонукати молодь до усвідомлення перспектив економічного розвитку України у контексті сучасних інтеграційних процесів у світі, до самостійного пошуку відповідей не проблемні ситуації. Виховувати суспільство, оточення, висвітлювати сучасні знання, їх тенденції усім пересічним людям, а не тільки тим, хто навчається. Оволодівати знаннями, які гарантують високий рівень професіоналізму, а значить затребуваності будь-де і будь-коли. Вміти будувати успішний бізнес, спираючись на захист приватної власності з боку закону, держави.

Останнє десятиліття є надзвичайно продуктивним у сфері впровадження новітніх інтеграційних стратегій розвитку у світі й Україні. Через низку законів відбувається процес узгодження національної нормативно-правової бази із стандартами і рекомендаціями європейських інституцій, а отже продовжується удосконалення й осучаснення освітніх засад України.

Опанування новими знаннями сприятиме розумінню студентами суті змін у господарському, політичному та економічному житті нашого суспільства, дозволить приймати активну участь у реформуванні економічної системи України.

Інтелектуальний розвиток, виховання економічної культури мислення і поведінки дозволить створювати нові підходи до вирішення соціально-економічних проблем, формувати принципи і моделі майбутнього.

Важливість інтеграційних процесів у сучасній освіті пояснюється тим, що для проведення трансформаційних перетворень потрібно використати найкращі досягнення світової економічної науки, реалістичні теорії та практичні рекомендації, сформувати міцну й ефективну кадрову базу для розвитку української національної економіки.

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ В ТЕОРІЮ І ПРАКТИКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ І ДОРΟΣЛИХ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Гінтерс З. В.

*Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи
Національного банку України, м. Львів, Україна
gipterszina@gmail.com*

На західноукраїнських землях, що входили до складу Австро-Угорської імперії та Польщі в ХІХ – першій половині ХХ ст., економічний і кооперативний рух з самого початку мав національний характер. Становлення системи економічної освіти українського населення найбільш яскраво відобразилося в діяльності товариств «Просвіта» та «Рідна Школа». З метою економічного розвитку регіону, подолання неписьменності, підвищення господарської культури селян і міщан вони створювали ощадні каси, магазини, бібліотеки-читальні, земельні та промислові союзи. Економічні товариства «Ревізійний Союз Українських Кооперативів» (РСУК), «Народна Торгівля», «Сільський Господар» поширювали кооперативно-економічні знання, виділяли кошти на літературу. Зусиллями товариства «Просвіта» були засновані перші українські професійні школи, організовані економічні курси, видавалася література для дорослих. Перший Всеукраїнський просвітньо-економічний конгрес товариства «Просвіта» (1909) у Львові за участю 768 економістів і педагогів з усієї України визначив напрямки майбутнього розвитку нації.

Значення кооперації, комерції, підприємництва для господарського життя народу підкреслювали в статтях, наукових працях і методичних посібниках педагоги А. Волошин, Ю. Дзерович, К. Коберський, Д. Коренець, І. Лучишин, Ю. Павликовський, М. Росткович, С. Смаль-Стоцький, Є. Храпливий. Саме в кооперації, в колективній діяльності, але без тиску на особистість і пригнічення особистої ініціативи, вони вбачали шляхи захисту інтересів і морального вдосконалення людини праці, поліпшення її добробуту, підвищення ефективності виробництва.

Для економічної освіти дорослих та організації торгово-кооперативного шкільництва культурно-просвітні товариства залучали мандрівних вчителів-інструкторів. Гаслом їхньої подвижницької праці була ідея: «зміцнити український елемент по містах». «Без міст не будемо

сильною нацією, – писав О. Бариліак. – Без міст будемо завжди народом мужиків і зникаючої групки інтелігенції, ... не буде в нас поважних купців, промисловців, які нині становлять найсильнішу верству кожної сильної європейської нації» [1, с. 43]. Один із талановитих педагогів Д. Коренець багато уваги приділяв розвитку економічної освіти відповідно до потреб українського народу: «Потрібно, щоб народ зрозумів, що професійна школа – це не останній притулок для менш здібної або малозабезпеченої молоді, але життєва школа, яка дасть нам продуктивних робітників на різних ділянках праці» [3]. Він закликав громадськість вести серед населення енергійну пропаганду фахового навчання, щоб родичі давали дітей в українські школи, передусім у навчальні заклади товариства «Рідна Школа»» [2]. Радив батькам до загальноосвітніх шкіл давати дітей, у котрих є уміння й бажання до теоретичної науки. «Зате молодь з практичними схильностями, бажанням до творчої реальної праці і з духом підприємництва нехай йде у професійні школи» [4]. Рекомендував, де лише можливо, створювати «центри для вибору звання», організовувати професійну орієнтацію молоді, різні види консультацій, і знаходив підтримку серед найбільш прогресивної інтелігенції краю.

Сільськогосподарський характер економічного розвитку краю зумовив особливу увагу теоретиків і практиків кооперації до «налагодження хліборобського шкільництва», підготовки «професійних вчителів землеробства». Професійна освіта української молоді розглядалася як важливий фактор соціальної незалежності людини, а в майбутньому – створення незалежної держави Україна. «Далеко легше бути добрим техніком-агрономом, як учителем у хліборобській школі, – писав Є. Храпливий, – бо учитель мусить бути бездоганим фахівцем, мати довшу хліборобську практику, щоби не вчити тільки книжкової мудрости, і мусить бути добрим педагогом» [5, с. 24-25].

«На молодь мусимо звернути увагу, – писав Є. Храпливий, – якщо хочемо мати з неї добрих громадян і розумних господарів. ... Те знання і ту освіту може дати їй тільки хліборобська школа» [5]. Професійна позашкільна освіта в секціях «Хліборобського вишколу сільської молоді» допомагала самоосвіті майбутніх господарів, які потім застосовували свої знання на власних земельних ділянках. Так створювався новий тип українського селянина – зразкового хлібороба й дбайливого господаря, доброго громадянина.

Отже, за відсутності державної системи фахової підготовки українського населення на західноукраїнських землях економічна освіта здійснювалася на громадських засадах подвижницькою працею педагогів, культурно-просвітніх діячів. Цей цінний історико-педагогічний досвід успішно використовується для організації фінансової грамотності, вдосконалення економічної освіти в умовах незалежної України.

Література

1. Бариляк О. «Народна Торговля» як учителька працівників торгівлі. – Львів: Накладом «Народної Торгівлі», 1937. – 47 с.
2. Коренець Д. Помагаймо молоді добути освіту // Рідна школа. – 1937. – Ч. 10. – С. 133.
3. Коренець Д. Реформа фахового шкільництва в Польщі // Рідна школа. – 1934. – Ч. 2. – С. 21–23.
4. Коренець Д. Чи ми дійсно відчуваємо потребу фахових шкіл // Господарсько-кооперативний часопис. – 1927. – Ч. 37. – С. 3–4.
5. Храпливий Є. За наше хліборобське шкільництво. – Львів: Накладом Краєвого товариства «Сільський Господар» у Львові, 1933. – 50 с.

ПРОБЛЕМА ИЗБЫТОЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ ТРУДОУСТРОЙСТВА ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ²

Гонда В.¹, Несторенко Т. П.²

¹ *Економический университет, г. Братислава, Словацкая Республика*

² *Бердянский государственный педагогический университет,*

г. Бердянск, Украина

¹ *vladimir.gonda@euba.sk, ² Tetyana.Nestorenko@gmail.com*

Тенденция к получению как можно высшего образования и повышению образовательного уровня населения характерна для политик образования большинства европейских стран. Результатом последних является возрастающее число выпускников с высшим образованием. Обратной стороной медали является сопоставление с рынком труда [1],

² Стаття являється результатом рішення проекту VEGA № 1/0174/11 *Determinanty formovania znalostnej ekonomiky v kontexte novej hospodárskej stratégie „Európa 2020“*.

т. е. возможность использовать выпускниками вузов полученную квалификацию на практике.

Индивидуальный спрос на высшее образование формируется под влиянием различных факторов. Одним из наиболее значимых факторов является ожидаемая отдача от получения образования. Затраты на получение образования можно рассматривать как инвестиции в человеческий капитал. Чем большие доходы ожидают получать потенциальные студенты после окончания вуза, тем больше будет спрос на высшее образование.

Как свидетельствуют результаты исследования [2], около 2/3 российских студентов поступают в вуз в расчете на то, что после его окончания они смогут получить хорошо оплачиваемую работу и добиться успеха.

Однако ожидаемые доходы существенно влияют на появление такого феномена, как избыток образования [3]. Завышенные ожидания абитуриентов относительно отдачи от образования усиливают их стимулы к поступлению в высшую школу, стимулируют студентов к достижению более высокого уровня образования и увеличивают количество лет обучения.

Результатом может стать усиление дисбаланса на рынке труда. Завышенные ожидания доходов после получения высшего образования являются для выпускников средних школ мощным стимулом для продолжения своего обучения в вузе. В Украине за 1991-2013 гг. численность выпускников средних школ сократилась с 406 тыс. до 304 тыс. человек. При этом численность поступивших в вузы выросла с 174,5 тыс. до 348,0 тыс. (рис. 1).

Успешность вузов можно оценивать как с точки зрения числа желающих поступить на учебу, так и с точки зрения возможности применения полученных выпускниками знаний на рынке труда. Информации в этом направлении пока маловато, но можно ожидать, что они постепенно будут играть все большую роль в выборе вуза со стороны абитуриентов. С ростом интереса к данному вузу растет число новых студентов, а таким образом и приток денег. С этой точки зрения для вуза очень важно знать, как его выпускники могут применить полученные знания на практике [1].

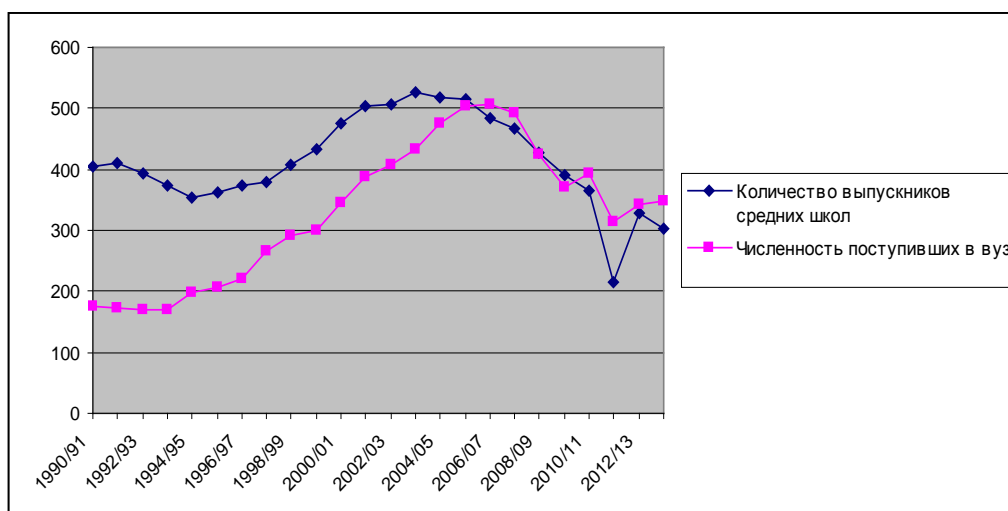


Рис.1. Численность окончивших среднюю школу и поступивших в вуз, Украина (составлено авторами по [4, 5])

Структура же рынков труда Словакии и Украины такова, что далеко не все специалисты с высшим образованием могут рассчитывать на работу, соответствующую их квалификации. Такая ситуация, в свою очередь, вынуждает выпускников вузов занимать рабочие места, не требующие высшего образования (или же пополнять армию безработных).

В отчете о работе аккредитационной комиссии, консультативного органа правительства Словацкой Республики за 2013 г. рекомендуется ограничить массовое образование на второй ступени. Комиссия отмечает, что во многих учебных программах введение двухступенчатого обучения не повысило качество образования, скорее наоборот.

Одним из решений в деле улучшения качества могут быть бакалаврские программы, ориентированные, главным образом, на практику [6]. В этой связи Министерство образования Словацкой Республики готовит новую редакцию закона о профессиональном образовании. Суть последней состоит в введении двойного образования – студенты и учащиеся средних профессиональных учебных заведений будут три дня в вузе (школе) и оставшиеся два дня на предприятии, обеспечивая тем самым интеграцию образования и практики.

Проблема избыточного образования может быть изучена в различных аспектах. В российской экономической литературе данная проблема рассматривается в контексте несоответствия количества выпускников спросу на них на внутреннем рынке труда [7].

В англоязычной экономической литературе проблема избыточности образования рассматривается в основном в контексте его влияния на уровень доходов как обладателя такого образования, так и других сотрудников фирмы [8]. Избыточное образование, с одной стороны, приводит к неэффективному использованию ресурсов как домохозяйств, так и государства на макроэкономическом уровне, но и, с другой стороны, стимулирует совокупный спрос, который дает толчок экономическому росту. В этом контексте высшее образование, в том числе и избыточное, можно и следует рассматривать как общественное благо, создающее положительные экстерналии.

Литература

1. Zvalová, M. – Srnáková, Ľ. – Hrušovská, J.: Uplatnenie absolventov vysokých škôl v praxi. Bratislava, 2007. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://web.uips.sk/download/vs/Uplatnenie_pre_tlac.pdf

2. Андрущак Г. В. Стратегии выбора высшего учебного заведения и подготовки к поступлению в вуз // Проект «Образовательные стратегии абитуриентов»): информ. бюл. / Г. В. Андрущак, И. А. Прахов, М. М. Юдкевич. – М.: Вершина, 2008. – 88 с.

3. Андрущак Г. В. Ожидаемая отдача от образования в России: эмпирический анализ: Препринт WP10/2009/02 // Г. В. Андрущак, Т. В. Натхов. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2009. – 32 с.

4. Загальноосвітні навчальні заклади: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ukrstat.gov.ua>

5. Вищі навчальні заклади: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ukrstat.gov.ua/>

6. Akreditačná komisia radí obmedziť masovú produkciu magistrôv a inžinierov. 06. 03. 2014: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://profesia.pravda.sk/studium/clanok/310714-akreditacna-komisia-radi-obmedzit-masovu-produkciu-magistrov-a-inzinierov/>

7. Зак Т. В. Избыточное образование и его роль в экономическом развитии / Т. В. Зак. – Вестник АГТУ, Сер.: Экономика. – 2010. – № 1. – С. 115-122.

8. Федотова О. Д. Проблемы избыточного образования в трудах зарубежных исследователей / О. Д. Федотова, Л. В. Прус: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pi.sfedu.ru>

КОМП'ЮТЕРНА ЗАЛЕЖНІСТЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Демська Т. О.¹, Гринько В. О.²

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ, Україна

¹zaj4enok1001@mail.ru, ²tysinda@mail.ru

Комп'ютери вже настільки глибоко увійшли в наше життя, що неможливо уявити хоча б тиждень без їх використання: навчання, розваги, праця. Комп'ютер стає незамінним помічником у роботі, допомагає проводити вільний час – створюється враження, що людина за допомогою комп'ютера стає більш щасливою, що врешті-решт призводить до виникнення комп'ютерної залежності у людини.

Саме ця проблема є актуальною з точки зору формування здорової (як в фізичному плані, так і в моральному) та самостійної людини, здатної до нормальної життєдіяльності в здоровому суспільстві без залежності від комп'ютерного світу. Комп'ютерна залежність – патологічна тяга людини до роботи або проведення часу за комп'ютером. Головними причинами виникнення комп'ютерної залежності у дітей є такі: відсутність або недолік спілкування і теплих емоційних стосунків у сім'ї; відсутність серйозних захоплень, інтересів, хобі, прив'язаностей, не пов'язаних із комп'ютером; невміння дитини налагоджувати бажані контакти з оточенням, відсутність друзів; загальна невдачливість; причина, пов'язана з наявністю серйозного захворювання [3, с. 60].

При дослідженні наявності комп'ютерної залежності у дітей було проведено опитування учнів початкової ланки та їх батьків шкіл м. Краматорська Донецької області. Мета опитування батьків (84 сімейні пари), які мають дітей в віці від 6 до 9 років – виявити кількість відсотків батьків, які дозволяють користуватись комп'ютером своїй дитині.

Більшість батьків зовсім не проти використання дитиною комп'ютеру як варіанту проведення вільного часу. При цьому батьки не контролюють ні інформацію, яку діти отримують з Інтернету, ні дотримання правил при роботі з комп'ютером. В опитуванні брали участь 97 дітей, віком від 6 до 10 років. На питання «Чи подобається вам грати в комп'ютерні ігри?» більшість відповіли «Так» (74%). Найбільше число позитивних відповідей дали хлопці віком від 7-8 років (96%), а найменша зацікавленість спостерігається у дівчат віком 8-10 років (56%). При оцінці

часу, який діти проводять за комп'ютерними іграми, більшість респондентів обрали відповідь «1-2 години» – 47%, до 1 години – 29%. Більше трьох годин на добу проводять 16% дітей, а 8% – можуть проводити усю ніч, граючи в комп'ютерні ігри. Якщо ж дітям необхідно відволіктися від гри, то 48% з них відчувають сильне подразнення. При цьому більшу ступінь подразнення проявляють хлопці та дівчата віком 7-8 років (63% та 56% відповідно).

Більшість опитуваних не дотримуються того часу, який відвели собі на гру, більшість із них затримується в комп'ютерному світі (83%), причому була помічена негативна тенденція: чим старшою є дитина, тим більш часто вона не помічає відхилення від запланованого часу.

Внаслідок захоплення грою респонденти забувають про власні обов'язки та виконання домашнього завдання (45%), 25% – забували про їжу та сон, серед них переважають хлопці (70%). Радість та емоційний підйом під час ігор відчуває 95% опитаних. Як наслідок довготривалого сидіння за комп'ютером, респонденти відчували фізичні проблеми із здоров'ям, серед яких – головний біль (30%), проблеми із зором (18%), біль у спині (35%) та в руках (5%). 35% дітей одразу після школи сідають грати за комп'ютер, а 40% – одразу виконують домашнє завдання, половину з яких контролюють батьки. На питання «Чи знаєте Ви, що таке комп'ютерна залежність?», 95% відповіли «Ні», а інші 5% вирішили, що це щось, пов'язане із цигарками та алкоголем.

Таким чином, проведене дослідження показало, що діти віддають значну перевагу комп'ютерним іграм, занадто захоплені ними, що заважає їм виконувати свої прямі обов'язки: навчання, справи по дому; мають місце фізичні відхилення; хлопці, незалежно від віку, мають більш виражену залежність від ігор, ніж дівчата.

У відповідності з отриманими даними, пропонуємо наступні рекомендації з попередження розвитку залежності від комп'ютерних ігор у дітей: батькам необхідно на власному прикладі показати, що необхідно менше часу проводити за комп'ютером; необхідно скласти перелік спільних справ, ігор. Весь вільний час має бути розписаний; використовувати комп'ютер як винагороду для ефективного виховання, в якості заохочення; встановити контроль над іграми, в які грає дитина; віддавати перевагу іграм на розвиток; показувати дитині «красоту» реального життя: музеї, театри, парки, подорожі та ін.; встановити спеціальні програми, що контролюють час перебування дитини за

комп'ютером. А головне, що необхідно для попередження комп'ютерної залежності – близькі та чесні відносини між всіма членами родини. Необхідно стати дитині другом і помічником, дитина повинна знати, що завжди може довірити батькам свої таємниці та проблеми.

Література

1. Бурова В. А. Интернет-зависимость – патология XXI века / В. А. Бурова // Вопросы ментальной медицины и экологии. – 2000.– № 1. – С.11-13.
2. Войскунский А. Е. Актуальные проблемы психологии зависимости от Интернета / А. Е. Войскунский // Психологический журнал. – 2004. – № 1. – С. 90-100.
3. Колчанова Л. Психологические проблемы Интернет-зависимости / Л. Колчанова // Обучение и карьера. – 2001. – № 3. – С. 59-61.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Зубахина Н. М., Левенец И. Н., Бондаренко Т. Н.

ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

г. Славянск, Украина

bond_tany@mail.ru

В процессе осознания фундаментальной роли информации в общественном развитии особую актуальность приобретает формирование информационной культуры личности. В ходе информатизации образования возрастает необходимость подготовки молодого поколения к жизни в информационном обществе. Одной из приоритетных задач общеобразовательной школы является формирование у школьников умения самостоятельно приобретать новые знания, используя все многообразие информационных ресурсов, умение вести информационный поиск. В государственном стандарте начального образования говорится о необходимости приобретения учащимися достаточного личностного опыта культуры общения и сотрудничества в различных видах деятельности, самовыражения в творческих видах заданий. На наш взгляд, проектные технологии в большей степени способствуют решению указанных задач.

Технология реализации проектной деятельности в школьном образовании представлена в научных работах В. Беспалько, В. Бондаря, Е. Гилевой, Ю. Егорова, Н. Матяш, Н. Пахомовой и других. Анализ научных, методических источников относительно указанной проблемы показал, что в основном внимание ученых сосредоточено на исследовании особенностей организации проектной деятельности в средней и старшей школе. Мы разделяем мнение ученых, которые утверждают, что возрастной диапазон применения проектной деятельности в школьном образовании не ограничен, а младший школьный возраст является начальным этапом вхождения в проектную деятельность, закладывающим фундамент дальнейшего овладения ею [1, 2, 3].

Целесообразность организации проектной деятельности в начальной школе в процессе формирования умения учиться отражена в программе «Ступеньки к информатике». Педагогический процесс подготовки проектов младшими школьниками с использованием компьютерных информационных технологий мало изучен. Целью нашего исследования является определение педагогических условий подготовки проектов младшими школьниками с использованием компьютерных информационных технологий. Мы разделяем позицию И. Павловой, которая констатирует, что проектная деятельность младших школьников с использованием компьютерных информационных технологий позволяет реализовать деятельностный подход в обучении, создает условия для внедрения в педагогический процесс индивидуального подхода и обеспечивает успешность последующего обучения детей в современной школе, их саморазвитие и профессиональное самоопределение [4].

В курсе «Методика обучения информатики» в начальной школе в процессе изучения «Ступенек к информатике», рассматривая методические особенности преподавания темы «Создание проектов», мы знакомимся с основными принципами проектной деятельности, изучаем технологию организации индивидуальных и групповых проектов младших школьников, знакомимся с особенностями реализации ИКТ-компетентности, разрабатываем рекомендации по организации проектной деятельности младших школьников. В рамках проекта «Кафедра – школе» мы, как будущие учителя, участвуем в подготовке и проведении научных детских конференций, значительное внимание уделяя практике организации проектной деятельности в начальной школе.

Практическая реализация проектной деятельности младших школьников с использованием КИТ позволила нам проверить эффективность выявленных педагогических условий: планирование деятельности младших школьников над проектом должно осуществляться в рамках учебного времени; определение тематики проектной деятельности должно представлять собой реально существующую проблемную ситуацию, выбранную самими учащимися; прогнозирование результатов проектной деятельности: презентации, выставки творческих работ, мини-рефераты и др., а итогом работы должна стать защита проекта.

Выявленные педагогические условия являются результатом нашей опытно-практической работы. Однако они отражают лишь основные, типичные проблемы, с которыми может столкнуться будущий учитель в процессе организации проектной деятельности младших школьников с использованием КИТ. Перспективы последующих научных поисков связаны с изучением особенностей педагогической поддержки проектной деятельности в начальной школе, использования веб-квест технологий с целью продуктивной организации подготовки проектов младшими школьниками.

Литература

1. Бичерова Е. Н. Развитие исследовательской инициативности младших школьников в условиях проектной деятельности: Автореф. дис. канд. психол. наук. – Брянск, 2009. – 23 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/razvitie-issledovatel'skoi-initsiativnosti-mladshikh-shkolnikov-v-usloviyakh-proektnoi-deyate>.
2. Матяш Н. В. Проектная деятельность младших школьников: Книга для учителя начальных классов / Н. В. Матяш, В. Д. Симоненко. – М.: Вента-на-Граф, 2002. – 112 с.: ил.
3. Оноприенко О. В. Метод проектов как средство развития познавательных интересов младших школьников: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Киев, 2009. – 21 с. [Электронный ресурс] / О. В. Оноприенко. – Режим доступа: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/11798.html>
4. Павлова И. М. Формирование готовности младших школьников к проектной деятельности с использованием компьютерных информационных технологий: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Москва, 2007. – 23 с. [Электронный ресурс] / И. М. Павлова. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-gotovnosti-mladshikh-shkolnikov-k-proektnoi-deyatelnosti-s-ispolzovaniem-kompyu>

MODERNÁ EURÓPA NA CESTE DOSIAHNUTIA VEDOMOSTNEJ SPOLOČNOSTI³

Kováč Filip

Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovenská Republika

filip.kovac@euba.sk

Inovačný a prorastový potenciál, aký v sebe ľudský kapitál skrýva, je obrovský. Európska únia si dobre uvedomuje, že na reštartovanie ekonomiky a zahájenie hospodárskeho rastu pri zvyšovaní úrovne konkurencieschopnosti európskych krajín vo svete musí presmerovať väčšie množstvo zdrojov v podobe investícií do ľudského kapitálu. Stratégia hospodárskeho rastu Európa 2020, zameraná na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast, prostredníctvom efektívneho nasmerovania toku financií do vzdelávania a inovácií plánuje podnecovať záujem o vysokoškolské vzdelávanie a vedu. Plnou integráciou a prienikom všetkých troch strán „znalostného trojuholníka“ (vzdelávanie – výskum – inovácie) sa už v kontexte stratégie zaoberá Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT). Cieľom je, aby EIT vystupoval ako referenčný model svetovej úrovne, ktorý bude inšpiráciou a hybnou silou zmien v existujúcich vzdelávacích a výskumných inštitúciách⁴. Interakcia medzi stranami znalostného trojuholníka, teda spolupráca akademickej, výskumnej a podnikateľskej sféry na najvyššej úrovni môže prispieť k vytváraniu nových stratégií. Potrebné je aj zabezpečenie úzkej spolupráce podnikateľskej sféry pri rozvoji nových študijných programov, čím sa zabezpečí dôkladnejšia príprava budúcich absolventov v zručnostiach, ktoré podnikateľská sféra vyžaduje. Cieľom je hlavne zníženie nezamestnanosti mladých ľudí, keďže začiatkom roka 2013 predstavoval priemer nezamestnaných mladých Európanov vo veku 15 až 24 rokov 23,5% (v Grécku to bolo až 59,1%)⁵, čo zapríčinilo, že sa o súčasnej generácii vraví ako o stratenej. Európska únia ako integračné zoskupenie vznikla v roku 1993 na základe prijatia Maastrichtskej zmluvy z roku 1992, známej tiež ako zmluva o Európskej únii. Proces medzinárodnej integrácie a myšlienka multikulturálnej spoločnosti však siaha oveľa hlbšie do histórie. Aj prístup

³ Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0174/11 Determinanty formovania znalostnej ekonomiky v kontexte novej hospodárskej stratégie „Európa 2020“.

⁴ Európsky inovačný a technologický inštitút: Ecelentnosťou k inováciám. Dostupné na internete: http://eit.europa.eu/fileadmin/Content/Downloads/PDF/Background_Information/SK_090303_EIT.pdf

⁵ Európska Komisia - Youth unemployment, 2013. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/21_youth_unemployment.pdf

k politike vzdelávania prešiel v priebehu desaťročí výraznou transformáciou, až dosiahol podobu moderného dokumentu reflektujúceho ekonomické potreby modernej Európy.

Prvým výraznejším prístavením sa pri problematike vzdelávania v novodobej histórii spoločnej Európy a jej smerovaní bola definícia odbornej prípravy zakotvená v Rímskej zmluve z roku 1957. Tento dokument sa vyslovene nezaoberal problematikou vzdelávania, avšak práve identifikáciou odbornej prípravy v článku číslo 128, ako budúcou súčasťou činnosti spoločenstva krajín EÚ, sa dá považovať za prvého predchodcu stratégie Európa 2020. Významným krokom v budovaní spoločnej politiky vzdelávania bol verdikt Najvyššieho európskeho súdu z roku 1985, ktorým sa vysoké školstvo začalo považovať za odborné vzdelávanie a prípravu. Predchodca Európskej únie (Európske spoločenstvo) verdiktom získalo legislatívny základ pre iniciatívy v oblasti vzdelávania, čo viedlo v krátkom čase k vzniku niekoľkých európskych programov: ERASMUS, COMETT, LINGUA, PETRA, FORCE⁶.

Z hľadiska významu by sa za najdôležitejší míľnik vo vývoji politiky vzdelávania dala považovať ratifikácia Maastrichtskej zmluvy v roku 1992, v ktorej sa v hlave VIII, článku 126 odstavec 1 vzdelávanie po prvýkrát uznáva ako formálna oblasť pôsobnosti Európskej únie. V zmluve sa uvádza, že „spoločenstvo prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a dopĺňaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“⁷. Na význam investícií do vzdelania a potrebu rozvoja vzdelávacích inštitúcií upozornila v roku 1995 *Biela kniha Európskej komisie s podtitulom Vyučovanie a vzdelávanie – smerom k učiacej sa spoločnosti*. Rozvoj vzdelávania prostredníctvom zvyšovania objemu investícií považuje za nevyhnutné v procese zvyšovania zamestnanosti, konkurencieschopnosti a sociálnej inklúzie⁸. Na znenie Maastrichtskej zmluvy nadväzovala Amsterdamská zmluva z roku 1997, kde sa v Hlave XI, článku 140 uvádza, že základné a vyššie odborné vzdelanie predstavuje jednu zo základných oblastí, v ktorých sa Európska komisia stavia do poradného a koordinačného postavenia. V článku 149 sa taktiež vyzdvihuje podpora spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami, dôraz sa kladie na rozvoj výmeny

⁶ Vidová, J. – Vzdelávanie, jeho potreba a nevyhnutnosť, 2008.

⁷ Nogueiria, A. M. - Vzdelávanie a odborná príprava, 2013.

⁸ Biela kniha Európskej komisie: Vyučovanie a vzdelávanie - Smerom k učiacej sa spoločnosti, 1995.

informácií a skúseností v rámci vzdelávacieho systému⁹. Oddiely venované politike vzdelávania môžeme nájsť aj neskôr v znení Zmluvy z Nice¹⁰, ktorá nadobudla platnosť v roku 2003. Významovo však v tejto oblasti zaostáva za svojimi predchodcami. Naopak jedným z najdôležitejších dokumentov prijatých v snahe rozvíjať vedomostnú spoločnosť budovaním znalostnej ekonomiky a podporou vysokoškolského vzdelávania bola Lisabonská zmluva z roku 2009.

Zmluva neupravovala doterajšie postavenie EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, avšak prostredníctvom stanovenia priorít a cieľov identifikovala potrebu realizácie štrukturálnych reforiem v oblasti školstva. Za kľúčové označila investície smerujúce do výskumu a vývoja, ako aj vplyv informačných a komunikačných technológií na rozvoj vzdelávania.¹¹ Pokračovateľom nastolených trendov sa stala stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu Európa 2020 z roku 2010, ktorá v sebe zahŕňa Kodanský proces¹² o spolupráci v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. Z dôvodu podpory súdržnosti európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania stratégia nadväzuje aj na Bolonský proces¹³.

Literatúra

1. AMSTERDAMSKÁ ZMLUVA. 1997. Dostupné na internete: <http://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/amsterdamska-zmluva.pdf>

2. BIELA KNIHA Európskej komisie: Vyučovanie a vzdelávanie – Smerom k učiacej sa spoločnosti. 1995. Dostupné na internete: http://europa.eu/documents/comm/white_papers

3. EUR-LEX. 2013. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva. Dostupné na internete: http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12002E/pdf/12002E_EN.pdf

4. EUR-LEX. 2013. Vzdelávanie a príprava – úplné znenie právnych predpisov. Dostupné na internete: <http://eur-lex.europa.eu/sk/legis/latest/chap1630.htm>

5. EUROPEAN COMMISSION. 2013. Youth unemployment. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/21_youth_unemployment.pdf

⁹ Amsterdamská zmluva, 1997.

¹⁰ Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, 2007.

¹¹ Prutsch, M. J. – Vysokoškolské vzdelávanie, 2013.

¹² Kodanský proces, 2007.

¹³ Vidová, J. – Vzdelávanie, jeho potreba a nevyhnutnosť, 2008.

6. EUROPEAN COMMISSION. 2013. Stratégia hospodárskeho rastu Európa 2020. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/>

7. EURÓPSKY INOVAČNÝ A TECHNOLOGICKÝ INŠTITÚT. 2009. Excelentnosťou k inováciám. Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností. ISBN 973-92-79-10963-8.

8. NOGUEIRA, A. M. 2013. Vzdelávanie a odborná príprava. Dostupné na internete: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_5.13.3.pdf

9. PRUTSCH, M. J. 2013. Vysokoškolské vzdelávanie. Dostupné na internete: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_5.13.4.pdf

10. VIDOVÁ, J. 2006. Vzdelávanie, jeho potreba a nevyhnutnosť. Dostupné na internete: www.siov.sk/sccf/Data/Prispevky/Vidova.doc

СПОСОБЫ БОРЬБЫ С КОРРУПЦИЕЙ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Колесникова А.О.

Бердянский государственный педагогический университет

г.Бердянск, Украина

anna_kolesnikova@berdyansk.net

Коррупция в высших учебных заведениях – это тема, которую обсуждают все без исключения студенты. Обсуждается все: стоимость курсовых (написание, защита); стоимость зачетов и экзаменов; стоимость дипломных и магистерских работ. В зависимости от вуза варьируется и цена, так сказать, «выполненных работ». Показательным является тот факт, что инициаторами предложения типа «хотите ли Вы, чтобы у Вас все было хорошо и без проблем на...(экзамене, зачете, защите курсовой и т.д.)» выступают сами педагоги. В связи с введением в вузах балльной системы оценки знаний «продаются» и баллы. Скрытой формой коррупции в вузах является предложение преподавателей «купить» у них их монографию, учебник. Причем, чтобы доказать «важность и необходимость» такого приобретения, на экзамене разрешается пользоваться учебниками, но только купленными у экзаменатора. Чтобы студенты не купили одну книгу на всех, каждый проданный экземпляр подписывается преподавателем, например, фразой «Петрову П.П.,

студенту 5 курса. С уважением, от доктора наук, профессора И.И.Иванова». Как же бороться с коррупцией в вузе, если те, кто должен с ней бороться, сами ее и порождают, и поощряют? По нашему мнению, этот вопрос останется открытым еще долгое время. Такие формы борьбы с коррупцией, как созданные в вузах анонимные «ящики доверия», в которые можно бросить записку с информацией о том, кто из преподавателей берет взятки и сколько – малоэффективны, потому что устанавливаются руководством вуза. А руководство вуза – тоже преподаватели, тоже ведут лекции, практические, семинарские, принимают зачеты и экзамены. Будут ли они бороться сами с собой? Вопрос риторический. Определенная эффективность у «ящиков доверия» могла бы быть, если бы они устанавливались представителями правоохранительных органов или независимыми общественными организациями. Можно было бы провести широкую информационную работу среди студентов и обратиться к ним с просьбой сообщать о всех формах коррупции в вузе, в котором они учатся. «Ящики доверия» могли бы использовать в качестве канала передачи такой информации. Представители общественной организации обобщали бы такую информацию и в местной прессе, без указания фамилий преподавателей, публиковали бы краткие заметки.

Во избежание обвинений со стороны руководства вуза, вскрытие и изъятие содержимого «ящиков доверия» необходимо производить в присутствии представителей руководства вуза (например, проректора по воспитательной работе) и студенческого совета. Такие методы борьбы, как публикация о взятках на форумах студентов вузов, неэффективны. Преподаватель всегда может сказать: «Это ж обо мне так написали, потому что я этому студенту тройку поставил на экзамене». И вполне возможно, что этот самый «тройку» студенту был поставлен тоже за деньги. Коррупция – это следствие низкого морально-этичного уровня самих преподавателей, которые начинают заниматься вымогательством у студентов с самого первого курса, отбивая желание учиться, добиваться самостоятельного улучшения оценок, стараться и быть просто «честным» студентом.

Литература

1. Мельник М.Л. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії. Монографія / М.Л.Мельник. – К.; Аттика, 2001. – 304 с.
2. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество / П.Сорокин. – М.; Изд. полит, литературы, 1992. – С.307-317.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ

Костиніч О. С.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
okostinich@mail.ru*

У сучасних умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій виникає необхідність у створенні освітнього інформаційного середовища. В умовах цього середовища удосконалення навчального процесу з фізики прямо пов'язана з розвитком комп'ютерної техніки й розширенням її функціональних можливостей, що дозволяє широко використовувати комп'ютери на всіх його етапах.

Інформаційні технології на базі персональних комп'ютерів (обчислювачів), комп'ютерних мереж (систем розподільного оброблення даних, що складається з комп'ютерів, з'єднаних між собою зв'язками (каналами) передачі даних) і засобів зв'язку утворюють інформаційно-комунікаційні технології (за М. Жалдаком). Ефективність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі з фізики залежить від багатьох факторів: рівня техніки; якості навчальних програм; методик навчання тощо. Фізика – наука експериментальна, тому у сучасному кабінеті фізики повинні використовуватися не тільки різні установки й прилади для проведення фізичних експериментів, але й сучасна техніка, зокрема комп'ютери. Слід враховувати, що ефективність інтеграції традиційних педагогічних і інформаційних технологій навчання може бути досягнута, якщо:

технології навчання будуть представлені як системний метод проектування (від цілей до результатів навчання), реалізації корекції і подальшого відтворення процесу навчання;

інформатизація технології навчання буде направлена на всі її компоненти, а не тільки на впровадження нових (комп'ютерних) засобів навчання;

інформатизація технології навчання буде орієнтована не тільки на потреби і специфіку змісту навчального предмета, але, перш за все, на розвиток особистості.

Проблемами впровадження ІКТ у навчальний процес з фізики займалися: О. Бугайов, Є. Коршак, М. Головка, В. Заболотний, Ю. Жук, О. Ляшенко, Н. Сосницька, М. Шут та інші. У працях цих вчених розглядаються питання удосконалення шкільного фізичного експерименту засобами ІКТ; поєднання традиційних засобів навчання, зокрема підручника з фізики, з електронними; розробки ППЗ та ІПЗ з вивчення окремих тем шкільного курсу фізики.

ІКТ має низку дидактичних особливостей їх використання в навчальному процесі з фізики:

ІКТ передбачає процес підготовки та передачі інформації учню, засобом здійснення якого є комп'ютер, а також оптимізацію навчального процесу шляхом вирішення нових, раніше не вирішених дидактичних задач;

суть сучасних ІКТ полягає в їх універсальності і багатофункціональності, що дозволяє зробити ефективнішим процес навчання;

засоби комп'ютерної техніки виступають як могутні підсилювачі інтелектуальних можливостей учня, впливають на розвиток не тільки пізнавальної, але й мотиваційної, емоційної сфери особистості.

Системне впровадження ІКТ в процес навчання фізики ґрунтується на наступних дидактичних принципах.

1. Принцип нових задач. Сутність цього принципу полягає в тому, щоб не перекладати на комп'ютер традиційні методи та прийоми, а перебудувати їх відповідно до нових можливостей, які дають комп'ютери.

2. Принцип системного підходу. Це означає, що впровадження комп'ютерів має ґрунтуватися на системному аналізі процесу навчання. Тобто мають бути визначені цілі і критерії функціонування процесу навчання, проведена структуризація, що розкриває весь комплекс питань, які необхідно вирішити для того, щоб проектована система щонайкраще відповідала встановленим цілям і критеріям.

3. Принципи безперервного розвитку системи. Розвиток змісту освіти, часткових методик, інноваційних технологій пов'язано з вдосконаленням та змінами існуючих методичних систем. При цьому створена інформаційна база має піддаватися певним змінам, але не кардинальній перебудові.

4. Принципи єдиної інформаційної бази. Сенс його полягає перш за все в тому, що на машинних носіях накопичується і постійно оновлюється інформація, необхідна для забезпечення навчального процесу.

Проектування навчального середовища з фізики на основі ІКТ дозволяє:

- реалізовувати проблемне навчання;
- учням організувати власну діяльність;
- обробляти великі масиви інформації (аналіз, порівняння, узагальнення) та вибирати необхідну для вирішення конкретних завдань;
- підвищити інтерес як до навчального матеріалу так і до самого процесу вчення;
- моделювати фізичні процеси і явища, натуральна демонстрація яких у лабораторних умовах технічно дуже складна або просто неможлива;
- розвивати вміння самостійно обробляти інформацію і здійснювати усвідомлений вибір;
- сформувати навички роботи в групі, колективі;
- активізувати розумову діяльність учнів;
- використовувати всілякі форми наочності, які сприяють різним способам організації і представлення навчальної інформації у вигляді малюнків, таблиць, схем, опорних конспектів, кластерів, діаграм;
- істотно підвищити ефективність сприйняття інформації.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Кравченко Л. М.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
intel2@berdyansk.net.ua*

Перед людством, що вступило у ХХІ століття, стоїть одна з найважливіших задач – навчитися розумного керування Землею, щоб подолати біосферну катастрофу, розв'язати екологічну кризу.

Саме в системі екологічної освіти можливо сформувати екологічне мислення й екологічну культуру, тобто здатність вести екологічно доцільну діяльність, відповідальну стосовно навколишнього середовища.

Розв'язання поставлених задач передбачає здійснення структурної перебудови системи освіти за змістом і формами навчання, рівнем і строками, типами навчальних закладів. Актуальним бачиться формування й розвиток неформальної екологічної освіти, яку можна реалізовувати в рамках діяльності закладів культури, рекреаційних комплексів, туристсько-краєзнавчих організацій, громадських об'єднань, рухів, засобів масової інформації.

В системі регіонального самоврядування неформальна екологічна освіта сприятиме тісному взаємозв'язку екологічної поінформованості, відповідальності, стурбованості та практичних дій як фахівців-екологів, так і екологів-активістів.

Така співпраця зможе суттєво впливати на створення своєрідної моди на екологічно доцільну поведінку, здоровий спосіб життя, здорову природу як серед пересічних громадян, так і місцевих чиновників усіх рівнів.

Регіональне самоврядування – основа демократичного ладу: умови, якість і рівень територіального життєзабезпечення визначаються саме на місцях, у містах і сільських поселеннях.

Шляхом привернення уваги населення до місцевих екологічних проблем можна ефективно сприяти сумісному пошуку мешканцями регіону більш ефективної організації виробничого та невиробничого життя регіону, взаємодії сфер праці та відпочинку, розробці та реалізації управлінських рішень, а також підвищувати інтерес до неформальної екологічної освіти. Так, наприклад, проблема удосконалення управління побутовими відходами є актуальною для всього світу.

Для міста-курорту Бердянськ вона особливо загострюється в період курортного сезону, коли місто перетворюється на величезну машину з виробництва сміття. Комунальні служби міста не встигають звільняти сміттєві контейнери та урни від сміття, в наслідок чого двори та місця відпочинку людей перетворюються на звалища сміття, яке отруює довкілля, стає джерелом різних інфекцій. Висока температура влітку значно прискорює ці процеси.

В той же час 20-30% об'єму сміттєвих контейнерів та урн заповнені повітрям, тому що порожні пакувальні матеріали мають великі розміри. Реальним кроком для покращання ситуації буде залучення населення до участі у вирішенні цієї проблеми шляхом зміни ставлення до сміття:

„Вменши об’єм порожніх пакувальних матеріалів, що викидаєш, і твій двір, вулиця, місто стануть охайнішими!”.

Влада зацікавлена у покращанні санітарної та епідеміологічної обстановки у місті, у зменшенні витрат на комунальні потреби міста, у підвищенні свого авторитету та популярності, тому активісти можуть розраховувати на підтримку.

Студентське наукове екологічне товариство Бердянського державного педагогічного університету разом з Центром громадських ініціатив розробило та пропонує до впровадження проект «Зроби своє місто чистішим».

В рамках проекту передбачаються наступні заходи:

провести презентацію проекту для журналістів, представників органів державного управління, ЖЕКів, домових комітетів;

установити регулярні контакти з мерією з метою інформаційного обміну;

розробити, видрукувати, та розповсюдити по дворах у місцях збору побутових відходів, у місцях відпочинку плакатів „Що може кожний з нас”, де на конкретних прикладах показати, як можна зменшити об’єми пакувальних матеріалів;

у місцевій пресі відкрити рубрику „Зроби своє місто чистішим” і вести роз’яснювальну роботу стосовно проблеми побутових відходів, розповідати про хід виконання проекту, результати опитування громадян;

провести природоохоронну акцію „Зроби Бердянську Косу окрасою нашого міста”;

організувати та провести конкурс і виставку дитячих малюнків на тему: ”Не дай сміттю заповонити життєвий простір”;

провести опитування громадян Бердянська та відпочиваючих стосовно існуючих проблем міста і шляхів покращання ситуації з побутовими відходами;

підсумки акції розглянути в форматі круглого столу: „Відходи – наша загальна проблема. Що можете зробити саме Ви?”.

Опитування населення з обраної проблеми передбачається провести шляхом інтерв’ювання, анкетування.

В результаті виконання проекту зросте рівень екологічної свідомості та культури населення. Люди зрозуміють, що кожен з нас може впливати на стан справ у місті; співпраця місцевої влади та мешканців міста у вирішенні нагальних проблем стане більш ефективною. Місто-курорт

стане більш привабливим для відпочиваючих, кількість їх зростатиме, що призведе до збільшення надходжень у місцевий бюджет і, як наслідок, до збільшення витрат на соціальні програми і покращання умов проживання. Буде зроблений ще один вагомий крок до громадянського суспільства.

Узгоджені дії державних органів влади і органів місцевого самоврядування сприятимуть реалізації нової моделі регулювання екологічних відносин у країні, одним із принципів побудови якої стане обов'язковість екологічної освіти всіх соціальних, національних, вікових верств населення з орієнтацією на посилену участь кожного у культурно-екологічній діяльності.

РОЛЬ БАЗОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ НЕЕКОНОМІЧНИХ ВУЗІВ

Лобур О. Г.

Бердянський медичний коледж, м. Бердянськ, Україна

elenalobur.@gmail.com

Економічні знання є природною складовою освіти сучасної цивілізованої людини. Економічна освіта є обов'язковою складовою сучасної світової професійної підготовки. Особливо важливим це є для сучасної України, яка, отримавши відносно недавно шанс відбудувати суверенну державу, заново «вчиться ходити». А це неймовірно важко.

Масштаби і пропорції цієї складової визначаються багатьма факторами. В першу чергу, звичайно, потребами обраної професії. Зрозуміло, що випускники фельдшерського і фармацевтичного відділень, скажімо, Бердянського медичного коледжу, отримують різний ступінь економічної підготовки. Крім такої спільної дисципліни, як «Основи економічної теорії», фармацевти мають і свій специфічний економічний курс. І це виправдано, адже диктується потребами майбутньої комерційної діяльності, якою безпосередньо займаються наші випускники в мережах аптек. Мова, втім, не про ці специфічні відмінності, а про фундамент, певний життєво необхідний мінімум економічних знань, без якого не може бути повноцінної освіти взагалі, а значить і благополучного повсякденного існування. Як співвіднести свої потреби і обов'язки, як вплести їх у багатомірне вируюче життя навколо нас, не потонути в ньому, а,

навпаки, стати корисним, і тому успішним? Всі ці питання виходять за межі будь-якої професії, але не за межі повсякденного економічного життя кожного з нас. Економічні знання допомагають орієнтуватися в тенденціях розвитку суспільства. В процесі самого навчання, під час чергового етапу соціалізації, студенти глибше вивчають суспільство, «гвинтиками» якого вони збираються бути. Ми звикли сприймати цей вислів скоріше з негативним відтінком, згадуючи його тоталітарний контекст. Однак наразі хотілося б надати йому більш благородного забарвлення. Адже вже прийшли до висновку, що, як сказав класик, «жити в суспільстві і бути вільним від нього неможливо». Тобто, якщо вже ми приречені бути таким «гвинтиком», може варто докласти максимальних зусиль, щоб бути якомога кращим поміж них? Виховане економічне мислення допомагає студентам вже на етапі набуття професійних знань шукати себе у майбутньому, постійно враховуючі мінливість економічного апетиту суспільства на трудові ресурси конкретного гатунку.

Для студентів нашого коледжу стало традицією прагнути отримати кілька спеціальностей, щоб підвищити свою конкурентоспроможність. І це дійсно себе виправдовує. Так, отримуючи базову освіту «фельдшер», паралельно, починаючи з третього року навчання, можна заочно почати навчатися на відділенні «фармація». Студенти економлять час і зусилля ще й тому, що немає потреби двічі проходити курс однієї й тієї ж дисципліни, якщо вона є в програмах обох спеціальностей. Разом з дипломом фельдшера бажаючи, що закінчили спеціальний курс, можуть отримати документ, який дає право займатися лікувальним масажем. А це велика вірогідність додаткового заробітку.

Економічні знання – запорука побудови громадянського суспільства.

Для багатьох події економічної та соціально-політичної кризи в Україні, яка набула розмаху та ознак революції, стали «громом серед ясного неба». Здавалося, все йде добре, і ось-ось відбудеться «покращення», гарантоване урядом. Як не сумно це визнавати, економічна система новонародженої України будувалась часто за радянськими лекалами, з використанням командно-адміністративних методів. Політики від влади анонсували соціальні програми, які, як з'ясувалося, неможливо було здійснити. Виходило, що з населенням загравали, годуючи «завтрашніми пряниками». Таким чином, економічна необізнаність багатьох, помножена на злочинні зловживання інших, породили підґрунтя такої моделі в Україні, яку економісти та політологи називають гіршим

варіантом капіталізму, а саме олігархічним, де більша частина населення продовжує залишатися відокремленою від засобів виробництва і залежати від чиновників або олігархів, які контролюють всі структури держави.

Ми приречені до серйозної роботи над помилками. Одна з них – невігластво більшості народу, яке дозволяє маніпулювати суспільною свідомістю і не дозволяє контролювати владу. Таким чином, сформованість базових економічних знань у студентів важлива, адже,

по-перше, зрозумілішими для них стають болючі, але яскраві приклади того, що буває з суспільством, коли його кормчі ігнорують елементарні економічні закони суспільного розвитку;

по-друге, очевидною стає шкода масового невігластва населення у сфері економічних знань, бо таким населенням легко маніпулювати;

по-третє, це є спосіб створити для молоді стимул до усвідомленого економічного життя, навчити відноситися до себе з повагою і не бути керованою лялькою, «від якої нічого не залежить».

Без базових економічних знань не може бути по-сучасному освіченої людини. Вони є інструментом як індивідуального самовдосконалення, так і потужним засобом глобальних прогресивних перетворень, коли ідея будівництва громадянського суспільства оволодіває мільйонами людей, як це сталося останнім часом в Україні.

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ УРОКІВ

Марченко А. О.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

marchenkoalina93@gmail.com

Інноваційні уроки реалізуються, зазвичай, після вивчення будь-якої теми чи навіть кількох тем, виконуючи функції контролю та оцінювання знань учнів. Такі уроки відбуваються у незвичайній, нетрадиційній обстановці. Така зміна звичної обстановки доцільна, оскільки вона створює атмосферу свята у підбитті підсумків зробленого, знімає психологічний бар'єр, що виникає в традиційних умовах через побоювання учня зробити помилку. На таких уроках вдається досягти найрізноманітніших цілей методичного, педагогічного і психологічного

характеру, які можна підсумовувати так:

- 1) здійснюється контроль знань, умінь і навиків учнів з певної теми;
- 2) забезпечується ділова, робоча атмосфера, серйозне ставлення учнів до уроку;
- 3) передбачається мінімальна участь на уроці вчителя.

Природно, що інноваційні уроки більше подобаються учням внаслідок їх незвичайності за задумом, методиці організації та проведення, відсутності жорсткої структури, наявності умов самореалізації тощо. Тому такі уроки мали б бути в арсеналі кожного викладача. Проте треба враховувати, що у подібних уроках, зазвичай, відсутня серйозна пізнавальна праця учнів, невисока їх результативність.

В. А. Сластенін пише, що поняття «інновація» означає нововведення, новизну, що інновація як інформаційний процес передбачає запровадження чогось нового. Що стосується педагогічного процесу, то інновація, на думку В. А. Сластеніна, означає запровадження нового контенту в меті, змісті, методах і формах навчання і виховання, організації спільної прикладної діяльності вчителя і учня. Нестандартний, чи інноваційний, урок – це заняття, яке має нетрадиційну, гнучку, варіативну структуру і орієнтоване, переважно, на підвищення інтересу учнів до навчання, у вигляді нової форми організації їхньої навчальної діяльності.

У сучасній педагогіці є велика кількість різних видів інноваційних уроків. Можна виокремити наступні групи таких уроків.

1. Уроки у вигляді змагань і ігор: конкурс, турнір, естафета, дуель, КВК, ділова гра, рольова гра, кросворд, вікторина.

2. Уроки, засновані на формах, жанрах і методах роботи, відомих у громадській практиці: дослідження, винахідництво, аналіз першоджерел, коментар, мозкова атака, інтерв'ю, репортаж, рецензія.

3. Уроки, засновані на нетрадиційній організації навчального матеріалу: урок мудрості, одкровення, урок – «дублер починає діяти».

4. Уроки, схожі на публічні форми спілкування: прес-конференція, аукціон, бенефіс, мітинг, регламентована дискусія, панорама, телепередача, телеміст, рапорт, діалог, «жива газета», усний журнал.

5. Уроки-фантазії: урок-казка, урок-сюрприз, урок 21-го століття, урок-подарунок від Хоттабича.

6. Уроки, засновані на імітації діяльності науково-дослідних закладів і закупівельних організацій: суд, слідство, трибунал, цирк, патентне бюро, вчена рада, редакційна рада.

У педагогічній літературі прийнята класифікація форм організації виховання, в основу якої покладено кількість учнів, які беруть участь у виховному заході. Розрізняють масові, групові та індивідуальні форми.

До основних форм масової виховної роботи можна віднести читацькі конференції, зустрічі з видатними людьми, кінофестивалі, тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, тижні різних предметів, огляди, конкурси, олімпіади, туризм, фестивалі, виставки стінної преси тощо.

Групові форми роботи – це клуби, гуртки, екскурсії, походи, класні виховні години тощо. Найбільш дієвою і популярною формою позакласної виховної роботи є клуб. Клуб у школі – це об'єднання учнів за інтересами на добровільних засадах, яке здійснює різноманітну творчу діяльність, має певну структуру і орган самоврядування. Виховний процес у сучасній школі неможливо уявити собі без включення учнів до клубної діяльності, що організовується на добровільних засадах з урахуванням інтересів і потреб дітей. Вона створює умови для розвитку творчих здібностей, для спілкування, самовираження і самоствердження школярів, надає їм можливість для відпочинку та задоволення своїх гедоністичних потреб.

До найважливіших функцій клубу відносяться: стимулювання суспільної активності шляхом організації дозвілєвої діяльності великих мас людей; розвиток соціально-культурної творчості; широке спілкування в результаті спільної діяльності; забезпечення культурного відпочинку й розваг.

Отже, можна сказати, що інноваційний урок передбачає запровадження нових елементів, які не використовувалися раніше. Найпоширенішим є елемент ігрової діяльності, тому що у ході гри учні не тільки закріплюють і узагальнюють матеріал, а й беруть активну участь у ході уроку, співпрацюють один з одним, з викладачем тощо.

Література

1. Батышев С. Я. Профессиональная педагогика // С. Я. Батышев, А. М. Новиков // Издание 3-е, перераб. – М.: Из-во ЭГВЕС, 2010. – 456 с.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
3. Максимюк С. П. Педагогіка / С. П. Максимюк // Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. – 667 с.
4. Онищук В. А. Урок в современной школе: Пособие для учителя / В. А. Онищук // М.: Просвещение, 1986. – 158 с.

АССОЦИАТИВНОЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТА «НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК»

Мусенко Ю. Н.

Бердянский государственный педагогический университет

г. Бердянск, Украина

m_julia@i.ua

Антропоцентрические тенденции науки последних десятилетий привели к бурному развитию когнитологии, ключевым понятием которой является концепт. Одним из приемов его изучения является построение ассоциативного поля. По словам Н. В. Уфимцевой, ассоциативное поле, получаемое в результате проведения ассоциативного эксперимента, – это «не только фрагмент вербальной памяти человека, но и фрагмент образа мира того или иного этноса, отраженный в сознании «среднего» носителя той или иной культуры, его мотивов и оценок и, следовательно, его культурных стереотипов» [2, с. 98].

Предметом нашего исследования является концепт «немецкий язык» в русской языковой картине мира. В этнокультурном сознании европейцев восприятие данного концепта является амбивалентным: с одной стороны – это язык богатой культуры, с другой – язык народа-захватчика в годы Второй мировой войны. Если в сознании старшего поколения стереотипное представление о немецком языке является уже сформированным, а значит, и в достаточно полной мере исследованным, то вопрос его восприятия современной молодежью остается малоизученным. Этим обуславливается актуальность нашей работы.

Целью нашего исследования является построение ассоциативного поля концепта «немецкий язык», полученное в результате проведения эксперимента среди населения молодого возраста. Для получения более объективной характеристики нами был проведен социолингвистический опрос среди студентов Института филологии и социальных коммуникаций Бердянского государственного педагогического университета, а также студентов Бердянского колледжа Таврийского государственного агротехнологического университета (Украина). Конечно, характер ассоциаций зависит от многих факторов: возраста, пола, профессии, образовательного уровня испытуемых, т. е. метод ассоциативного эксперимента отражает не только когнитивные структуры, стоящие за языковыми значениями, но и индивидуальные особенности участников.

В нашем эксперименте приняло участие 107 испытуемых – 86 студенток и 21 студент (младшая возрастная группа от 15 до 25 лет). Период проведения эксперимента – 2012-2013 гг. Эксперимент осуществлялся в индивидуальной форме. Испытуемым была предложена инструкция: «Вы участвуете в психолингвистическом эксперименте. Подберите, пожалуйста, определения к словосочетанию «немецкий язык» и запишите те, которые первыми приходят вам в голову. Просим дать не менее 5 определений». В начале опросного листа приводилась фраза: «*Немецкий язык – какой?*»

В результате было сформировано ассоциативное поле стимула *немецкий язык*, которое имело следующий вид:

«*немецкий язык – какой?*» (500 реакций): грубый (51), сложный (48), интересный (32), резкий (21), тяжелый (21), четкий (19), красивый (10), немелодичный (9), строгий (9), легкий (9), жесткий (8), непонятный (7), распространенный (7), лаконичный (6), командный (6), разнообразный (5), неприятный (5), твердый (5), смешной (5), необычный (5), востребованный (5), мелодичный (5), неинтересный (5), быстрый (4), страшный (4), своеобразный (4), тяжелая грамматика (4), громкий (4), чужой (3), правильный (3), богатый (3), сдержанный (3), режущий слух (3), выразительный (3), сильный (3), специфический (3), популярный (3), прикольный (3), веселый (3), увлекательный (3), звонкий (3), европейский (3), несложный (3), фашистский (3), мощный (2), точный (2), вражеский (2), ясный (2), длинные и очень большие слова (2), лающий (2), нужный (2), интернациональный (2), старый (2), непопулярный (2), ненужный (2), забавный (2), уверенный (2), солидный (2), полезный (2), познавательный (2), brutальный (2), непривычный (2), древний (2), некрасивый (2), логичный (2), безупречный (2), официальный язык Германии (2), арийский (2), невыразительный (1), речитативный (1), каркающий (1), ритмичный (1), международный (1), доступный (1), развитый (1), романтический (1), незнакомый (1), важный (1), жестокий (1), воинственный (1), краткий (1), прагерманский (1), беглый (1), стильный (1), организованный (1), отрывистый (1), скучный (1), однообразный (1), унылый (1), нордический (1), яркий (1), плюс в изучении, что как пишутся слова, так и произносятся (1), не поддающийся логике (1), как хрустальный ледяной звон (1), похож на реп (1), «рвущийся» (1), скупой (1), хорошо учится на слух (1), тяжело воспринимается на слух (1), элегантный (1), агрессивный (1), неизвестный (1), систематичный (1), средней сложности (1), упорядоченный (1), с

характерным произношением и звучанием (1), медленный (1), иностранный (1), похож на английский (1), неординарный (1), ужасный (1), ассоциируется с войной (1), локальный (1), эмоциональный (1), заумный (1), любимый (1), язык третьего рейха (1), известный (1), оригинальный (1), колючий (1), шипящий (1), утвердительный (1), серьезный (1), гитлеровский (1), редкий (1), терпкий (1), холодный (1), конкретный (1), модный (1), современный (1), старинный (1), многовариантный (1), нераспространенный (1), динамичный (1), клёвый (1), чудной (1), простой (1), загадочный (1), творческий (1), хороший (1), злой (1), неотесанный (1), отличается от других (1), мягкий (1), плывущий (1), звучащий (1), приятный (1), отвратительный (1), неактуальный (1).

Считается, что ответы, которые повторяются разными испытуемыми, отражают «объективно существующие в сознании испытуемых и в языке связи между словами» [1]. Самые частотные реакции признаются заключающими в себе основное ассоциативное значение, имеющееся у слова в языке. Таким образом, ассоциативное поле концепта «немецкий язык» составили прямые номинации (грубый, сложный, интересный, резкий, тяжелый, четкий).

Литература

1. Леонтьев А. Н. Лекции по общей психологии / А. Н. Леонтьев. – М.: Смысл, 2001. – 511 с.
2. Уфимцева Н. В. Образ мира русских, системность и содержание / Н. В. Уфимцева // Язык и культура. – 2009. – № 4 (8). – С. 98-111.

ВИЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ»

Никоненко С. В.

*Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна
nikonenkosveta@gmail.com*

Для визначення маркетингової стратегії підвищення конкурентоспроможності спеціальності «Міжнародний туризм» розглянемо історію факультету більш детально.

Початок діяльності факультету: 2007 рік. Кафедра «Міжнародного туризму» є структурним підрозділом факультету Міжнародного туризму та управління персоналом Інституту управління і права ЗНТУ. Вона розпочала свою діяльність у вересні 2007 року.

Метою роботи кафедри є сприяння розвитку туризму Запорізької області та інших регіонів України шляхом підготовки та підвищення кваліфікації високопрофесійних, конкурентоспроможних фахівців зі спеціальності «Туризм», здатних активно діяти в умовах ринкової економіки та міжнародного партнерства.

Кожного року студентами цього факультету стають від 110 до 140 абітурієнтів. Але постійно існує проблема утримання та залучення ще більшої кількості абітурієнтів.

Для проведення дослідження було обрано один з методів збору первинної маркетингової інформації, а саме: опитування у вигляді анкетування. Переваги цього методу у тому, що отримується достовірна інформація та репрезентативність вибірки, а також дозволяє виявити систему переваг, на які орієнтується цільовий ринок споживачів. Це найпоширеніший метод збору даних і використовується приблизно у 90% досліджень. Тому цей метод є найкращий та найзручнішим з-поміж інших.

У пошуках шляху вирішення даної задачі було прийнято рішення провести маркетингове дослідження. Для проведення дослідження було обрано один з методів збору первинної маркетингової інформації, а саме: опитування у вигляді анкетування. Переваги цього методу у тому, що отримується достовірна інформація та репрезентативність вибірки, а також дозволяє виявити систему переваг, на які орієнтується цільовий ринок споживачів. Це найпоширеніший метод збору даних і використовується приблизно у 90% досліджень. Тому цей метод є найкращий та найзручнішим з-поміж інших.

Маркетинг товару і послуг якісно відрізняється. Є явні відмінності між ними. Послуга, на відміну від товару, не завжди може бути виражена в матеріальній формі. Коли покупець купує товар, його не цікавить процес праці, який вже в минулому. Він може розглянути товар, приміряти, спробувати і на основі своїх відчуттів зробити вибір. Коли ж покупець вирішує придбати послугу, він ще не знає, що насправді отримає, оскільки у момент покупки продукт праці ще не існує.

Специфіка маркетингу послуг обумовлюється особливостями ринку послуг і типовими рисами самих послуг. Важливо чітко визначити свої

позиції на цільовому ринку для проведення результативної політики просування послуг і створення сприятливих умов для продажів як у туристичній сфері так і на ринку освіти.

Отже, у опитуванні студентів, щодо якості освітніх послуг в університеті, було поставлено питання щодо мотивів вступу, очікувань від навчання та оцінки якості послуг. Цільовою аудиторією стали студенти першого та четвертого курсів, що є безпосередньо споживачами послуг факультету. В опитуванні взяло участь 100 осіб, з них 50% студенти четвертого курсу денної форми навчання; 50% – студенти першого курсу денної форми навчання

Порівнюючи дані отримані від респондентів першого та четвертого курсів можна сказати, що відповіді у більшості випадках співпадають. Як плюси так і мінуси, що виявило опитування, мають схожий характер. Студенти єдині у розумінні, що англійська мова, географія і практичні навички комунікацій – це найголовніше, що має викладатися протягом п'яти курсів, і однієї пари на тиждень, звичайно, не вистачає.

Отже для збільшення конкурентоспроможності необхідно виробити наступну стратегію:

- робити більший акцент у ЗМІ на рейтинг університету в Запоріжжі;

- використовувати анімаційний потенціал факультету при проведенні міських заходів та при організації свят в університеті;

- провести диференціацію напрямів практичної підготовки студентів спеціальності «Міжнародний туризм» в Україні. Багато хто з студентів не хоче, або не може проходити практику у зарубіжжі. Потрібно налагодити зв'язки з регіональними курортами Криму, Приазов'я та Карпат;

- налагодити зв'язок з місцевими готельно ресторанними закладами на предмет взаємовигідної співпраці для отримання студентами практичних навичок обслуговування клієнтів на договірній основі;

- створення умов для вивчення не менше двох іноземних мов на необхідному рівні, можливо за рахунок введення іноземної мови на практичних заняттях з інших предметів. Більшість викладачів на кафедрі володіють англійською мовою на достатньому рівні;

- залучити до маркетингових заходів університету активних студентів. Це може стати додатковим джерелом інноваційних ідей. Особливої актуальності це набуває, враховуючи цільову аудиторію, а саме – молодь майбутніх абітурієнтів;

- розробити емблему, прапор, листівки в одному корпоративному

стилі факультету і дотримуватися цього стилю із року в рік для формування образу, що буде пізнаватися усюди;

створити в університеті відділ маркетингової служби, що буде корегувати дії усіх факультетів, інформувати про всі нововведення в інших ВНЗ і працювати над заходами, що будуть укріплювати імідж ЗНТУ в Україні.

К ВОПРОСУ ОБ ЭКОФАСИЛИТАТИВНОЙ МОДЕЛИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ В ОБРАЗОВАНИИ УКРАИНЫ

Остоплец И. Ю.

Донбасский государственный педагогический университет

г. Славянск, Украина

irinaostoplets@mail.ru

Успешное социально-экономическое развитие современной Украины невозможно без роста творческого и нравственного потенциала ее граждан, развития их активности, инициативы и способностей. Образование – важнейший стратегический ресурс развития общества. Ускорение геополитических, экономических и технологических процессов, которые оказывают влияние на весь мир, не обходит стороной и образование.

В современных условиях главной целью образования становится формирование личности профессионально и социально компетентной, способной к творчеству и самоопределению в условиях меняющегося мира, обладающей развитым чувством ответственности и стремлением к созиданию.

Становление и личностное развитие школьников во многом зависят от того, насколько оптимальной и эффективной является образовательная среда, насколько она содействует решению проблем молодежи. Как считает В. И. Панов, характерным отличием развивающего образования является то, что его главной задачей выступает психическое развитие учащегося в целом. Оно включает в себя развитие не только мышления, но и перцептивной, эмоциональной, духовно-нравственной, и даже телесной сферы [3]. Иными словами, развивающее образование главной целью

ставит личностное развитие, а не обучение как процесс передачи знаний, умений и навыков.

С позиции экопсихологии развития понятие образовательной среды рассматривается:

- 1) как условие обучения и развития детей;
- 2) как средство обучения и развития учащихся;
- 3) как предмет проектирования и моделирования в соответствии с целями обучения, особенностями контингента детей, условиями школы [1, с. 8-9].

Таким образом, как подчеркивает В. И. Слободчиков, образовательную среду нельзя считать чем-то однозначным, наперед заданным. Среда начинается там, где происходит встреча образующего и образуемого, где они совместно начинают ее проектировать и строить – и как предмет, и как ресурс своей совместной деятельности.

Основным ресурсом, дающим возможность проектировать образовательную среду как систему постоянно развивающихся социальных взаимодействий между субъектами учебного процесса, является личностно-ориентированный подход к обучению детей. Образовательная среда, выступающая как совокупность экопсихологических условий жизнедеятельности учащихся, постоянно проецируется «заново» в соответствии с изменениями, происходящими в развитии каждого отдельного ученика и всего школьного микросоциума ребенка [5].

Активное внедрение психологии в образовательный процесс и потребность в ней обусловлены условиями жизнедеятельности украинцев. Увеличение объема информации, рост темпа жизни, объема человеческих контактов, кризисные явления в обществе, природе, в семье, эти и многие другие факторы приводят к невротизации населения. Не случайно многие исследователи отмечают резкое ухудшение психологического и психического здоровья людей. Очевиден тот факт, что психологическая помощь должна сопровождать человека на всех этапах его жизненного пути. В связи с этим происходит осознание роли, места и значения психологической службы в системе образования.

Существует много моделей психологической службы. Вслед за П. В. Лушиным, особо выделим «педагого-центрированные» модели, которые содействуют работе взрослых (администрации школы, учителей, родителей); «центрированные на ребенке», предполагающие то, что

источником для использования психологических услуг является не всегда надлежащее качество педагогических действий взрослых; «психолого-центрированные», обусловленные определенным приоритетом психологов, которые тяготеют к существенной перестройке процесса обучения и воспитания на базе более совершенных научных методик и представлений [2].

Однако мы считаем, что наиболее оптимальной моделью может стать экофасилитативная модель психологической службы. В рамках данной модели психолог исходит из того, что ни одна из выше названных моделей не может претендовать на истинность, но каждая выступает в качестве условия для улучшения образовательной среды. Критерием эффективности работы такой психологической службы выступают коллективные подвижки со стороны субъектов образовательного процесса или изменения в реорганизуемом или реконструируемом пространстве. В таком случае психологическая служба выступает в качестве фасилитатора коллективных изменений, способствуя тому, чтобы каждый из субъектов попытался найти себе место, адекватное не только социальному запросу, но и личным устремлениям и возможностям.

Литература

1. Вачков И. В. Сказкотерапия: Развитие самосознания через психологическую сказку / И. В. Вачков. – М.: Ось-89, 2001. – 144 с.
2. Лушин П. В. Толерантность и модели психологической службы в существующей образовательной системе: экопсихологическая перспектива / Лушин П. В. // Практична психологія та соціальна робота, 2005. – №6. – С. 1-3.
3. Панов В. И. Образовательная среда как предмет экопсихологии развития / В. И. Панов // 2-ая Российская конференция по экологической психологии. Тезисы. (Москва 12-14 апреля 2000 г.). – М.: Экопсицентр РОСС, 2000. – С.177-179.
4. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально-методичний посібник для студентів і викладачів / В. Г. Панок. – Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. – 488 с.
5. Слободчиков В. И. Концептуальные основы антропологии современного образования / В. И. Слободчиков // Образование и наука: изд. Урал. отд. РАО: журнал теоретических и прикладных исследований. – 2010. – № 1. – С. 67-69.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІДЕНТИЧНОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Остополець І. Ю., Юков О. О.

Донбаський державний педагогічний університет

м. Слов'янськ, Україна

irinaostopolets@mail.ru

Внаслідок системних соціально-економічних перетворень, які призвели до трансформації цінностей, поширеним явищем у сучасному українському суспільстві є порушення процесу соціалізації підлітків, формування самоідентичності особистості. Дослідження цього процесу є одним із актуальних питань сьогодення, вивчати які досить складно [1].

Як відомо, найбільш ефективно ідентичність підлітка розвивається в процесі занять певною соціально значущою діяльністю, в якій він отримує додаткові можливості для самопізнання, самовдосконалення, самоствердження, спілкування з однолітками. Традиційно прийнято вважати, що спорт позитивно впливає на розвиток особистості підлітків, бо дозволяє їм багато чого надбати для особистісного розвитку та зростання. Для підлітків він є додатковою сферою для спілкування з однолітками, розвитку важливих особистісних якостей, засобом досягнення певних цілей.

Основні напрямки позитивного впливу занять спортом на успішність соціалізації підлітків пов'язані з формуванням ідентичності та її складових: образу «Я» фізичного, суб'єктності та з орієнтацією на певні зразки і норми поведінки тощо.

Механізм ідентифікації є одним з основних для засвоєння спортивної моралі. Спортивна діяльність, спортсмен, спортивна команда є дуже привабливими об'єктами для ідентифікації в підлітковому віці, бо демонструють соціальні норми, які найбільше співвідносяться з уявленням підлітків про ідеальну модель поведінки.

Ототожнення з іншими спортсменами, тренером, сприяє засвоєнню підлітком певних норм поведінки, цінностей, на основі чого формується внутрішній образ себе як суб'єкта спортивної діяльності, виробляються індивідуальні моделі поведінки і стиль діяльності спортсмена. Успішно соціалізований спортсмен починає творчо перетворювати себе і свою діяльність.

Заняття спортом також прискорюють розвиток дорослості підлітків, бо характеризуються такими умовами, у яких дитина швидше вчиться діяти по-дорослому, виконуючи складні завдання, спілкуючись з людьми, виражаючи свою життєву позицію, спрямовуючи свою активність у цікаве русло, соціально схвалюване суспільством.

Умови спортивної діяльності надають такий ступінь самостійності, що відповідає реальним можливостям підлітка і дозволяє дорослому направляти його дії.

Також заняття спортом надають підлітку додаткові можливості самореалізації, якщо він не проявив себе у навчальній діяльності і розвивають ряд загальних здібностей (активність, доброзичливість, контактність) [2].

Заняття спортом виступають для підлітків засобом самовиховання і самоуправління своєю поведінкою, бо сприяють розвитку вольових якостей, високого рівня самоконтролю [4].

В результаті проведення емпіричних досліджень було визначено, що загальною особливістю структури ідентичності підлітків-спортсменів є домінування ідентифікацій з суб'єктом діяльності. Специфічною особливістю ідентичності підлітків, які займаються масовим спортом, є домінування у них характеристик соціально бажаних якостей.

Домінування ідентифікацій з суб'єктом спортивної діяльності характерне для структури ідентичності підлітків, які займаються спортом більш професійно. У підлітків-спортсменів виявлено найбільш гармонійне сполучення особистісних параметрів: самооцінки та рівня домагань, різних видів самоконтролю, агресії та соціальної поведінки. Все це свідчить про достатню успішність їх соціалізації і адекватний розвиток особистісної ідентичності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблематики. Перспективу організації подальших досліджень вбачаємо у виявленні гендерних відмінностей соціалізації підлітків, вивченні впливу значущих дорослих та однолітків на процес соціалізації, визначенні специфіки роботи зі школярами різних вікових періодів щодо оптимізації процесу соціалізації тощо.

Література

1. Антоненко В. В. Підлітки та суспільні проблеми сьогодення / В. В. Антоненко // Розвиток ідей Г. С. Костюка в сучасних психологічних

дослідженнях: Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К.: Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2000. – Вип. 20. – ч. 1. – С. 42-49.

2. Вавилов В. В. Психологические закономерности преобразующей деятельности спорта / В. В. Вавилов // Человек в мире спорта: новые идеи, технологии, перспективы: Тезисы докладов Международного конгресса. – М., 1998. – т. 2. – С. 436-437.

3. Воронова В. И. Трансформация структуры идентичности студентов-спортсменов / В. И. Воронова, Г. В. Ложкин, А. Н. Плющ // Журнал практического психолога. – Вып. 4, 1998. – С. 108-116.

4. Коняева Л. Д. Розвиток структури ідентичності підлітків у процесі соціалізації в спорті // Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка – К.: Міленіум, 2004. – Вип. 3, т. V. – С. 86-93.

5. Соціалізація особистості школяра / Під ред. Л. Е. Орбан. – Івано-Франківськ: Науково-методичний центр «Українська етнопедagogіка і народознавство», 2006. – 66 с.

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ – ОСНОВА СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Приходько Н. І.¹, Кузнецова С. О.²

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Харків, Україна

¹prikhodko51@mail.ru, ²sveta-k@mail.ru

В останні роки в економічному науковому просторі з'явилися нові поняття, що більш глибоко та всебічно відображають зміни в економічному житті.

Найбільш загальним стало поняття економіка знань. Уміння здобувати нові знання і застосовувати їх для благополуччя людини сьогодні стає найбільш актуальним завданням науки. Без цього неможливо подолання глобальних криз. Володіння сучасними знаннями стає необхідною умовою високого соціального статусу.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що навчання фахівця в економіці знань потребує переходу до режиму самоосвіти і безперервної

освіти, в якому людина має справу не з готовими знаннями, а з інформацією, з якої нове знання необхідно ще зуміти правильно виділити та ефективно його використати.

Творчо працюючий фахівець є не тільки споживачем готової інформації, він є генератором і розповсюджувачем нового знання. Знання лежить в основі соціальних інновацій, тому аналіз теоретичних проблем розвитку знання сьогодні дуже потрібний.

У сучасному житті термін «економіка знань» став звичайним. Фахівці Всесвітнього банку визначають економіку знань, як економіку, що «створює, поширює й використовує знання для прискорення власного росту й підвищення конкурентоздатності» [1]. О. М. Антипіна відзначає, що «нова економіка» – це «економіка знань», «заснована на знаннях економіки», «знаннієінтенсивна економіка» і т.п. Новою її робить те, що саме знання (а не який-небудь інший з найбільш істотних факторів виробництва – земля або капітал) у вигляді інформації як систематизованих даних темпами, що прискорюються, змінюють вигляд сучасного світу» [2, с. 3]. Аналіз літератури за останні роки свідчить, що поки немає однозначного трактування поняття «економіка знань». Цією проблемою займаються закордонні вчені: Ф. Амессе, Р. Арена, М. Кастельс, М. Касье, А. Орлеан та інші. Серед вітчизняних та російських вчених слід відзначити С. Архирєєва, О. Антипину, Е. Вільховченко, В. Гейця, Г. Задорожного, В. Іноземцева, А. Чухна та інших.

У сучасному житті знання потрібні всім: суспільним діячам, державним службовцям, банкірам, політикам, керівникам підприємств та організацій, підприємцям, робітникам. Без регулярного, систематичного відновлення та збагачення знань не можна розраховувати на успішну самореалізацію, саморозвиток і на значний дохід. Освіта як сфера вироблення знань стає всеохоплюючою, а вміння управляти своїми та суспільними знаннями з метою їх практичного використання перетворюється в нову цінність. Управління знаннями стає основою сучасної системи конкуренції. В ній виграє той виробник, чий продукт або послуга є більше знаннієємними, незалежно від того, чи може споживач використати всі інтелектомісткі функціональні можливості даного продукту. Знаннієємність товару стає для споживача найважливішим чинником престижності володіння, що найчастіше перетворюється у самодостатній суб'єктивний критерій самоцінності людини.

Таким чином, вищенаведене свідчить, що саме знання відіграють

визначальну роль у розвитку суспільного виробництва, а тому поняття «економіка знань» має більш глибокий зміст. Проблема управління знаннями є однією з найбільш важливих проблем сучасного суспільства. Тільки через створення нового знання можна вирішувати найбільш гострі економічні та соціальні завдання.

Література

1. About Knowledge Economy: Frequently Asked Questions – <http://www.developmentgateway.org/knowledge>.

2. Антипина О. Н. Загадка «новой экономики знаний» («Парадокс Солоу») / О. Н. Антипина // Вестник Моск. ун-та. Сер.6 «Экономика». – 2000, № 6. – С. 3-17.

ВОЛОНТЕРСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК РЕСУРС НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Резниченко З.В.

Полтавский национальный педагогический университет

г. Полтава, Украина

Zoj007@gmail.com

В связи со сложившейся в стране ситуацией социально-политической нестабильности волонтерская деятельность приобрела особую актуальность и пересекла институциональные границы социальных служб и общественных организаций. Согласно Закону Украины «О волонтерской деятельности» (2011), она трактуется как добровольная, бескорыстная, социально направленная, неприбыльная деятельность, осуществляемая волонтерами и волонтерскими организациями путем предоставления волонтерской помощи.

Волонтерская помощь, в свою очередь, предполагает работы и услуги, безвозмездно выполняемые и предоставляемые волонтерами и волонтерскими организациями, которые функционируют в большинстве учебных заведений. Примечательно, что молодежь в возрасте от 15 до 19 лет составляет подавляющее большинство добровольцев (более 80%) [3].

В последние годы в отечественных научных источниках значительное внимание уделено теоретическим основам волонтерской

деятельности (О. Беспалько, С. Бондаренко, Т. Лях, Н. Рожков), социальному служению (С. Тетерский, В. Решетников). Организации волонтерской работы будущих социальных педагогов в условиях вуза посвящены работы С. Бондаренко. Тема мотивации к волонтерской деятельности как потребности в общественном участии представлена в трудах Н. Басова, Т. Лях, Н. Рожкова, Н. Терновой. Развитию теории и практики непрерывного образования в украинском образовательном пространстве посвящены работы В. Андрущенко, И. Зязюна, Н. Ничкало, А. Сбруевой, С. Сисоевой и др.

Целью работы является анализ волонтерской деятельности в качестве ресурса непрерывного образования социальных педагогов в Полтавской области Украины. Общепринятым считается определение непрерывного образования как процесса роста образовательного потенциала личности в течение всей жизни, организационно обеспеченной системой государственных и общественных институтов и соответствующий потребностям личности и общества. Далее детально проанализируем ресурс непрерывного образования в Полтавской области Украины. Волонтерская деятельность выступает не только формой социальной активности личности будущего социального педагога, но предметом изучения ряда психолого-педагогических дисциплин, методической, практической подготовки и, собственно, самообразования.

На психолого-педагогическом факультете Полтавского национального педагогического университета (ПНПУ) имени В. Г. Короленко в течении первых трех семестров студенты изучают дисциплину по выбору университета «Организация работы социальных институций» (216 часов / 6 кредитов ECTS). Ее программа предусматривает свободный выбор интересующего их направления волонтерской деятельности, участие в волонтерских программах социальных институций, что позволяет с самого начала обучения применять знания на практике и дает весомые практические результаты в совершенствовании навыков коммуникации и работы в команде будущих социальных педагогов. Следующим этапом подготовки является учебная волонтерская практика в четвертом семестре. Она проводится на базе двух институций: Центра социальных служб для семьи, детей и молодежи и одной из сервисных общественных организаций города Полтава. В течение двух недель студенты не только погружаются в будничную социальную

работу, но и представляют собственные волонтерские проекты, четыре из которых уже воплощены в жизнь.

Отдельного внимания заслуживает деятельность структурного подразделения ПНПУ имени В. Г. Короленко – Молодежного студенческого волонтерского центра «АККОРД», который координирует развитие волонтерского движения в Полтавской области, разрабатывает и внедряет новые формы и методы волонтерской деятельности, инициирует и проводит общественные волонтерские акции на университетском и местном уровнях, пропагандирует ценности волонтерской деятельности в Украине. Что касается ресурсов системы последиplomного образования, то оно является приоритетным в обеспечении образование человека в течение большей части его жизни. Проблематика волонтерской деятельности в Полтавском областном институте последиplomного педагогического образования имени М. В. Остроградского широко освещается не только во время курсовой подготовки социальных педагогов, но и в связи с проведением мероприятий в рамках проекта «Полтавская областная сеть общественно-активных школ – инновационная модель образования будущего». Показательно, что одним из международных стандартов качества деятельности школ, которые позиционируют себя как общественно-активные, является «Волонтерство» [2].

Таким образом, волонтерская деятельность выступает важным ресурсом непрерывного педагогического образования социальных педагогов Полтавской области Украины. В дальнейшем следует продолжить изучение влияния волонтерской деятельности на развитие социальной активности, гражданственности в современном образовательном пространстве.

Литература

1. Козлова О. Г. Керівництво громадянським вихованням студентської молоді: навч.-метод. посібник / О. Г. Козлова, Т. В. Гребеник. – Суми: Університетська книга, 2011. – 188 с.
2. Міжнародний проект «Партнерство по оцінці діяльності громадсько-активних шкіл» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csstandards.org/index.php/about-standards> (дата обращения 17.03.14).
3. Цікаві факти про волонтерство в Україні [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gurt.org.ua/news/recent/16290/> (дата обращения 20.03.14).

КОРРУПЦИЯ КАК РЕЗУЛЬТАТ НЕЭФФЕКТИВНОГО РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Рудык Е.О.

Бердянский государственный педагогический университет

г.Бердянск, Украина

katjushkarudyk@rambler.ru

Дискуссии вокруг коррупции в системе высшего образования в настоящее время весьма актуальны. Они зачастую ведутся в плоскости взяточничества на уровне отдельных студентов или преподавателей [1]. Однако такой фокус общественного внимания, с нашей точки зрения, не совсем корректен. Взяточничество на уровне отдельных лиц не является причиной существующих в системе образования проблем, а является их следствием.

1. Социально-экономический аспект. Сокращение финансирования в начале 1990-х заставило преподавателей искать альтернативные пути выживания. Одни выбрали другие сферы деятельности, другие – уехали за границу и преподают в местных университетах, остальные нашли возможности дополнительного заработка в виде взяток от студентов.

С годами общая культура терпимости к коррупции настолько укоренилась в университетской жизни, что проблемами недофинансирования ее объяснить уже нельзя. Но нужно понимать, что без повышения зарплат любые попытки преодолеть взяточничество обречены на поражение. Это не может быть единственным механизмом, однако является минимальным требованием.

2. Неэффективность антикоррупционного законодательства. На официальном уровне коррупция в образовании фиксируется преимущественно на этапе проведения государственных закупок. Непрозрачные госзакупки привлекают пристальное общественное внимание из-за требований по обнародованию этих данных. Но другие коррупционные схемы в образовании разоблачить сложнее ввиду закрытости информации. Однако периодически появляются сообщения о непонятном распределении имущества после закрытия школ и слияния университетов, продаже земельных участков, непрозрачной аренде студенческих общежитий, начислении ставок для несуществующих кадров, взятки за трудоустройство и т.п.

3. Внедрение ВНТ не стало "спасательным кругом" для борьбы с коррупцией, хоть при старте и понизило ее уровень, сейчас в связи с учетом балла аттестата и подготовительных курсов его роль падает и коррупция лишь видоизменилась.

Всемирный банк называет четыре причины процветания коррупции: 1) наличие возможностей, 2) невысокие шансы быть пойманным из-за нехватки прозрачности и неэффективной работы правоохранительных органов, 3) низкая мотивация для наделенных властью лиц из-за низких зарплат и неуверенность в завтрашнем дне, 4) общая культура или обстоятельства, которые заставляют прибегать к противоправным действиям.

Поэтому коррупция остается системной проблемой, сводит на нет все попытки реформирования [1]. В условиях роста спроса на образование, прежде всего высшего, коррупция способна снизить его эффективность. В бедных странах под ударом оказывается качество образования, в богатых дискредитируется вся существующая система (примеры – скандалы вокруг плагиата в Германии или отмывания денег в сфере британского образования) [2]. Одним из направлений борьбы с коррупцией в сфере образования является запрет любых подарков. Если студенты так любят своих преподавателей, то пусть приходят и поздравляют их ПОСЛЕ окончания обучения в вузе. По нашему мнению, кроме преподавателей вина за процветание коррупции в высшей школе лежит и на студентах. Ведь не секрет, что многие студенты манипулируют положением и статусом своих родителей во время обучения. Следует также на законодательном уровне принять меры по борьбе с коррупцией в сфере образования, а также ужесточить наказание за не соблюдение законодательства в данной сфере. Коррупция в сфере образования – это бомба замедленного действия. Она не только допускает на ответственные должности непрофессионалов, но и приносит вред молодому поколению, которое усваивает полученные «уроки» на всю жизнь [2].

Литература

1. Совсун И. Теория и практика коррупции в образовании Украины / И.Совсун. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://argumentua.com/stati/teoriya-i-praktika-korrup>.

2. Коррупция в образовании охватила весь мир. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.language-travel.ru/01.01.02.01/315.aspx>.

ПІДГОТОВКА ДО ТЕСТІВ TOEFL ТА IELTS

Румянцева Т. В.
м. Бердянськ, Україна
betsy9@ukr.net

Для вступу до закордонних ВНЗ або працевлаштування за кордоном актуальною є проблема забезпечення належної підготовки для проходження міжнародних тестів, зокрема таких як TOEFL або IELTS. Питання тестування і ЗНО розглядали у своїх роботах І. Гальдріна, О. Заболотня, О. Петрашук та ін. [2, 3, 5]. У той же час мало висвітлені питання, пов'язані з підготовкою до складання міжнародних іспитів TOEFL та IELTS.

Існує до десятка основних міжнародних екзаменів з англійської мови, які є необхідною умовою для здобуття освіти чи успішного працевлаштування за кордоном. Одними з найбільш популярних є TOEFL (Test of English as a Foreign Language – Тест з англійської як іноземної) та IELTS (International English Language Testing System – Міжнародна система тестування з англійської мови).

Сертифікати IELTS та TOEFL видаються після проходження тестування в спеціалізованих центрах, які мають ліцензію на проведення даних тестів. Сертифікати дійсні два роки після видачі, і визнаються у всіх країнах, але прийнято вважати, що TOEFL – це, швидше, сертифікат для американських ВНЗ і роботодавців, а IELTS більше цінується у Великобританії, Новій Зеландії, Австралії і Канаді.

Для занять за програмами підготовки до TOEFL або IELTS рівень знання англійської має бути не нижчим за Upper-Intermediate (тобто вище середнього). Тести мають жорстку структуру і не перевіряють безпосередньо знання англійської мови, а в першу чергу виявляють, чи вміє людина здавати іспити.

Для успішної підготовки до здачі міжнародного іспиту необхідно:

приділяти увагу “відчуттю” часу: спостерігати за тим, скільки часу необхідно, щоб зробити 60-секундну промову або написати 30-хвилинну відповідь на поставлене запитання;

слухати англомовні аудіокниги. Сьогодні існує широкий вибір аудіокниг різної тематики. Корисно також прослуховувати записи радіо- або телепрограм, які доступні в режимі он-лайн;

слухати англомовні записи, які містять транскрипти (розшифровки). Рекомендовано прослуховувати запис тричі: при першому прослуховуванні робити записи щодо головної думки розмови; за другим разом прочитувати транскрипт і прослуховувати контекст; на завершення сконцентруватися на ідентифікації будь-яких незнайомих слів або фраз і подивитися їх у словнику. Транскрипти найчастіше можна знайти в Інтернеті;

використовувати будь-які можливості для відвідування англомовних лекцій. Це не так вже й легко, але багато учбових закладів можуть дозволити бути присутнім на заняттях, якщо заздалегідь все ґрунтовно обговорити.

Література

1. Петрашук О. Тест і контекст: (Тестовий контроль у навчанні іноземних мов з позицій різних наукових підходів) / О. Петрашук // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – № 30. – С. 176-180.
2. Тонкощі іспиту IELTS // Статті з питань освіти // Освітній портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/1195.html>.
3. Як заробити максимум на ЗНО: Формат підготовки // Статті з питань освіти // Освітній портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/919.html>.

МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ПІДґРУНТЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»

Сосницька Н. Л.

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
sosnickaya19@rambler.ru*

«Метою освітньої галузі «Природознавство» є формування в учнів природничо-наукової компетентності як базової та відповідних предметних компетентностей як обов'язкової складової загальної культури особистості й розвитку її творчого потенціалу» [1, с. 4].

Відповідно до цього важливою складовою проблеми формування професійно-педагогічних навичок студентів – майбутніх вчителів освітньої галузі «Природознавство», зокрема фізики, є їх підготовка до творчої професійної діяльності: навчання умінню самостійно аналізувати різні педагогічні явища та методичні ситуації, бачити чинники як успіхів, так і помилок; знаходити нові шляхи, форми та методи, які сприяють удосконаленню навчально-виховного процесу тощо.

Вирішення цих питань пов'язане з формуванням методологічної культури вчителя фізики. Саме методологічна культура вчителя (МКВ) розглядається як: передумова формування його професіоналізму (В. Краєвський); вищий показник професійної готовності (В. Сластьонін).

Сьогодні методологічна культура розглядається як культура мислення, яка сформована на методологічних знаннях.

На основі аналізу досліджень О. Бережної, Л. Загрекової, В. Кравцова, В. Краєвського, С. Кульневича, Я. Лебедіва, О. Ходусова та інших ми дійшли висновку, що методологічна культура вчителя має охоплювати знання предмета (науки), методології побудови науки та методології дидактики.

Тобто методологічна культура вчителя фізики включає інтегроване знання з фізики, методології науки – фізики та методології дидактики фізики.

Це зумовлює умови створення системи професійної підготовки вчителя фізики на підґрунті реальних міжпредметних зв'язків предметів природничо-наукового циклу з відповідними психолого-педагогічними курсами.

Йдеться про навчання новому інтелектуальному баченню, включаючи образ мислення, для якого характерні розуміння причинно-наслідкових зв'язків, спостережливість, уміння і навички аналізу і синтезу складних взаємозв'язків; уміння знайомитися з критичними поглядами, які можуть допомогти мислити по-новому [3].

У контексті вище зазначеного **методологічна культура вчителя фізики** розглядається нами як складне інтегративне особистісне утворення у поєднанні знання з фізики, методології науки – фізики та методології дидактики фізики, педагогічної методології, володіння інтуїтивно-образними та раціонально-логічними методами пізнання та специфічним фізичним стилем мислення, розумової діяльності в режимі методологічної рефлексії, розвинутого критичного та творчого мислення, системи

педагогічних цінностей, котрі визначають програму його подальшого професійного розвитку.

Теоретичні й практичні аспекти формування МКВ фізики ми розглядаємо в контексті реалізації низки взаємопов'язаних методологічних підходів до організації навчально-виховного процесу у виші [1, 2, 3]:

компетентнісний підхід – передбачає професійну підготовку вчителя фізики розглядати через поняття «професійна компетентність», яка означає сукупність особистісних якостей, знань, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності;

культурологічний підхід – передбачає культурологічну підготовку вчителя фізики, яка включає в себе аналіз та відбір культурологічних знань на рівні (сформованості методологічної культури) загальнонаукової методології (загальнонаукові принципи, категоріальні поняття, провідні філософські концепції теорії пізнання, логіки); конкретно-наукового – система знань із методології навчання та виховання; предметно-тематичного – знання методологічних аспектів дослідження конкретних проблем, спеціальних і конкретних методик навчання фізики;

особистісно орієнтований підхід – передбачає перетворення суперпозиції викладача й субординизованої позиції студента у особистісно-рівноправні позиції. Таке перетворення пов'язане з тим, що викладач актуалізує, стимулює студента до культурологічного розвитку, створює умови для його самовдосконалення;

діяльнісний підхід – передбачає спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок майбутніх вчителів фізики, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, успішну адаптацію в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти.

аксіологічний підхід – як філософсько-педагогічна стратегія, вказує шляхи розвитку професійного мистецтва вчителя фізики, використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості й проектує перспективи вдосконалення системи фізико-математичної освіти;

інформаційно-прогностичний підхід до формування змістової компоненти професійної підготовки вчителя фізики, зумовлений пріоритетністю потоків науково-методичної інформації, які існують у просторі та часі. Дослідження потоків науково-методичної інформації, яка є основою формування змісту, ґрунтується на побудові моделі

взаємозв'язку історії, сучасності та наукового прогнозу розвитку змісту фізико-математичної освіти.

Єдність й різноманіття методологічних підходів до формування методологічної культури вчителя фізики дає можливість перенести акцент з інформаційного навчання на методологічне, здійснити перехід від трансляції готового знання до формування критичного та творчого мислення, забезпечити високий рівень його професійної підготовки.

Література

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти // Фізика та астрономія в сучасній школі. – 2012. – № 4. – С. 2-8.

2. Загрекова Л. Методологические основы воспитания будущего учителя / Л. Загрекова // Высшее обр. в России, 2001. – № 5. – С. 59-64.

3. Ходусов А.Н. Методологическая культура как условие совершенствования и обогащения профессиональной подготовки учителя / А.Н. Ходусов // Социально-психологические аспекты оптимизации жизнедеятельности молодёжных групп в изменяющихся социально-экономических условиях: Сб. научн. трудов памяти проф. Л.И. Умайского. – Курск: КГПУ, 2000. – 339 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://kursk-psychol.narod.ru/gazetka/xix-uman.htm>.

КРИТЕРІЙ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОСВІТИ ПРИ ПІДВИЩЕННІ СВОЄЇ КВАЛІФІКАЦІЇ АБІТУРІЄНТАМИ УКРАЇНИ

Чеклов В. Ф.¹, Журавльова Ю. В.²

Донецький інститут залізничного транспорту, м. Донецьк, Україна

¹zavoput@mail.ru, ²yulianna_zhuravleva@mail.ru

Основна проблема вибору спеціальності полягає у не остаточній визначеності абітурієнта. Те, що приваблює сьогодні, може стати абсолютно нецікавим завтра, також часто вибір майбутньої професії для випускника школи полягає у виборі тої спеціальності, яка має попит на біржі праці.

Сьогодні більшість професій вимагають від людини високого рівня комунікабельності, бажання вчитися та інше [1].

Наступною суттєвою проблемою під час вибору професії – вплив сформованого стереотипу, а саме отримавши престижну освіту маєш вибір працевлаштування [2].

Так за якими ж критеріями обирається майбутня спеціальність?

Для соціальних опитувань абітурієнтів або студентів авторами була обрана категорія людей у віці від 16 до 30 років.

За соціальними опитуваннями мотиви професійного вибору наступні:

- значимість професії – 47,8%;
- матеріальний стимул – 24,3%;
- сімейні традиції – 10,4%;
- популярність професії у молоді – 6,9%.

На питання про остаточний вибору професії «раз та назавжди», спостерігається майже однозначна відповідь:

- підтримують – 12,9%;
- невизначено – 4,9%;
- не підтримують – 82,2%.

На відповідь про можливість перешкод для реалізації професійного вибору, опитана група дає наступну відповідь:

- так, існує великий ризик перешкод – 74,6%;
- ні, перешкод для вибору немає – 17,5%;
- важко відповісти – 7,9%.

Факторами, що приводять до відмови від обраної спеціальності наступні:

- відсутність відповідної винагороди – 12,1%;
- безперспективність та відсутність стимулів професійного росту – 53,4%;
- фактор, що обмежує прояв самостійності та ініціативи – 11,2%;
- невпевненість в реальній можливості зробити кар'єру – 13,8 %.

У поняття «відбутися як професіонал» кожен з опитаних вкладає своє розуміння та пріоритети, а саме:

- реалізувати себе в нових ідеях і розробках – 21%;
- «зробити кар'єру керівника» – 18,5%;
- оволодіти методикою професійної роботи – 23,4%;
- допомогтися реалізації ідей і розробок на практиці – 32,3%.

Серед проблем, що виникають в процесі навчання, наступні:

- нестача довідкової та інформаційної літератури за фахом – 16,4%;

зайва навчальна інформація – 37,7%;

інформація, що не задовольняє рівень навчального матеріалу – 24,6%.

Наразі розглядається явна тенденція невпевненості молоді у виборі спеціальності. Такий критерій орієнтації як однозначність у здобутті конкретної єдиної професії наразі не стабільний. У порівнянні з попередніми роками ця позиція стала більш вираженою. Можна припустити, що розвиток ринкових відносин приводить студентів до усвідомлення того факту, що професія не може вибиратися одного разу і що в процесі трудової кар'єри неминуче доведеться зіткнутися з необхідністю перекваліфікації, а можливо і радикальної зміни свого професійного амплуа.

Схожа тенденція проглядається і при відповіді на питання про ступінь остаточного професійного вибору.

Перше місце за ступенем значущості займає безперспективність та відсутність стимулів професійного зростання.

На другому – фактор, що спонукає респондентів відмовитися від обраної професії – це невпевненість в реальній можливості зробити кар'єру.

Ще існують додаткові фактори, що можуть спричинити відмову від свого вибору.

Однак будь-який «професійний простір» має власні норми та цінності у різних соціальних групах за різними схемами. Вони шикуються у ієрархію в залежності від факторів, обумовлених як внутрішньою логікою розвитку сфери розглянутої діяльності, так і більш широким культурним контекстом.

Уявлення про ту чи іншу професію базуються на специфіці способу організації та прирощення відповідних знань і навичок, особливості історичного соціокультурного контексту, рис характеру особистості, істотних для реалізації професійного потенціалу.

Література

1. Новини освіти та науки в Україні та світі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/news/68833_ru.html

2. Проблема выбора инженерной профессии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vyspec.ru/status/problema-v.php>

КРИТЕРІЙ ВИБОРУ СФЕРИ, СИСТЕМИ ТА МЕТОДІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Чеклова В.М.¹, Борушкова А.С.²

Донецький інститут залізничного транспорту, м. Донецьк, Україна

¹zavoput@mail.ru, ²nastyaaa89@mail.ru

Перед вступом до вищого навчального закладу абітурієнти стають перед вибором сфери діяльності, галузі та вищого навчального закладу (ВНЗ). В Україні такий вибір майбутні студенти повинні зробити ще до закінчення школи (необхідно обрати предмети для здачі зовнішнього незалежного тестування – максимум 5, що складається після випускних екзаменів у школі). За результатами тестування та середньому балу атестата відбувається зарахування до ВНЗ [1].

У Великобританії довузівська підготовка полягає у проходженні програми A-level (2-х річна програма підготовки до університету, успішне закінчення програми A-level дає можливість вступити не тільки до університетів Великобританії, але і до вищих навчальних закладів інших країн світу). На кожному етапі навчання (один рік – один етап) студенти вивчають мінімум – 3, максимум – 5 дисциплін, по закінченню кожного етапу здаються екзамени, результати яких враховуються при вступі до ВНЗ.

У Німеччині після закінчення гімназії учні здають випускний іспит з усіх основних предметів (німецькою має назву – Abitur), який відповідає диплому A-level [2, 3, 4].

З кожним роком все більше українців виїжджають вчитися за кордон. Популярністю користуються такі країни, як Німеччина, Великобританія, Норвегія та багато інших. Яка ж система вищої освіти в цих країнах, з якими труднощами доведеться зіткнутися на шляху до отримання бажаного європейського диплома.

Ці питання як ніколи актуальні в сучасних умовах, адже отримання європейської освіти відкриває величезні перспективи перед її володарем як в європейських країнах, так і у себе на Батьківщині.

У більшості університетів перша ступінь з гуманітарних та природничих наук – бакалавр. Курс навчання для отримання першого ступеня у Великобританії зазвичай становить 3 або 4 роки (в медицині – 6

років), у Німеччині та Норвегії це займає, як правило 3 роки. В Україні, щоб отримати ступінь бакалавра, необхідно навчатися 4 роки.

Вищими ступенями, що присвоюються у вузах, є магістр наук, мистецтв або філософії; доктор філософії, літератури або права.

Ступень магістра наук або мистецтв присвоюються після отримання ступеню бакалавра та подальшого навчання або виконання науково-дослідницької роботи. Процес отримання ступеню магістра займає, як правило 1-2 роки. У Норвегії для деяких областей діяльності зроблено виняток і терміни навчання розширено до 5 років (наприклад, медицина, охорона здоров'я, інженерія та бізнес-адміністрування) [5].

В Україні після ступеня бакалавра можна отримати ступінь або спеціаліста (термін навчання для отримання ступеня – 1 рік) або магістра (термін навчання – 1,5-2 роки). Ступінь доктора наук в Англії присвоюється після підготовки та успішного захисту дисертації, яка є результатом наукових досліджень. За видатний внесок у науку або практику університети присвоюють вищі ступені доктора наук або літератури [6, 7, 8]. Для отримання ступеня доктора в Норвегії необхідно закінчити трирічну докторантуру, яка передбачає проведення наукового дослідження. Необхідна умова для багатьох спеціальностей – один рік викладацької практики, що збільшує тривалість навчання до 4 років.

Ступінь доктора у Німеччині присвоюється після закінчення докторантури. Вступити на докторантуру в вузах Німеччини можна тільки після закінчення навчання і отримання диплома майстра (магістра). Тривалість навчання складає як мінімум два семестри, залежно від напрямку навчання. По закінченні, при успішному написанні і захисті дисертації, присвоюється ступінь доктора.

В Україні науковий ступінь доктора наук присуджують на підставі захисту докторської дисертації при попередньому досягненні наступних вчених ступенів: бакалавра, спеціаліста або магістра та кандидата технічних наук (доктора філософії).

На сучасний період структура освіти Європейських країн майже одна, тільки відрізняється підхід до навчання студентів та термін навчання. Приєднання України до Болонської декларації про зону європейської освіти в 2005 році, а також перспектива інтеграції до Євросоюзу дасть можливість українцям вільно отримувати освіту в Європі та мати можливість працевлаштування із перспективою кар'єрного росту на батьківщині або у країнах Європи.

Література

1. Украинская система образования. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://see-you.in.ua/ru/page/ukrainskaya-sistema-obrazovaniya>
2. Образование в Великобритании. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://alfa.immigracia.eu/greatbritain-education>
3. Система образования в Германии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.interbridgestudy.ru/content_596
4. A-level <http://axis-edu.kz/faq>
5. Система образования в Норвегии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://diplomabroad.ru/norvegiya/sistema_obrazovaniya_v_norvegii/
6. Система образования в Англии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.evro.org.ua/edu/2.htm>
7. Высшее образование в Англии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.evro.org.ua/edu/4.htm>
8. Среднее образование в Англии – частные (независимые) школы-пансионы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edu-s.ru/strani/srednee-obrazovanie-v-velikobritanii/>

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗНАНЬ ДІТЕЙ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ НА ДОРОЗІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗНИЖЕННЯ КІЛЬКОСТІ ДТП

Шаріна М. В.¹, Янішевський С. В.², Дідківська Л. С.³

Національний транспортний університет, м. Київ, Україна

¹ m.sharina@list.ru, ² s.yanishevskiy@ukr.net, ³ didkovskaya@ukr.net

Автомобілізація – невід’ємний елемент прогресу суспільства. Роль автомобільного транспорту в сучасному світі важко переоцінити. Він має колосальне значення для задоволення соціально-економічних потреб людини, забезпечує динамічний розвиток промисловості, сільського господарства, торгівлі, медицини та багатьох інших сфер суспільного життя. Без нього неможливі перевезення, відпочинок і спілкування людей, неможлива стабільна робота органів влади, соціальних інститутів, підприємств, установ, організацій.

Водночас процес автомобілізації супроводжується деякими негативними процесами. Стрімке збільшення парку транспортних засобів, безперервна інтенсифікація дорожнього руху, негативний вплив людського

чинника – всі ці фактори зумовлюють критично високий, порівняно з іншими техногенними системами, рівень аварійності. Щодня на дорогах країни трапляються понад 600 дорожньо-транспортних пригод, в яких гинуть від 10 до 15 осіб, близько 150 – зазнають тілесних ушкоджень. Кожна п'ята така травма спричиняє стійку втрату працездатності, кожна десята – обумовлює інвалідність постраждалого. Супутні економічні втрати сягають 2 % валового національного продукту.

Дорожньо-транспортна пригода (ДТП) – подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або поранені люди чи завдані матеріальні збитки.

Величезна кількість дорожньо-транспортних пригод стала наслідком відставання дорожнього будівництва від темпів автомобілізації, тотального занепаду дорожнього господарства, конструктивних недоліків транспортних засобів, слабкої водійської підготовки, зниження правосвідомості учасників дорожнього руху, архаїзму вітчизняної системи забезпечення безпеки дорожнього руху та багатьох інших прогресуючих проблем. Ці проблеми виникли не сьогодні і не вчора. Вони накопичувалися роками в умовах безальтернативності директивних схем управління, невизначеності меж компетенції владних суб'єктів, браку реального інтересу до їхнього вирішення.

Останніми роками у даному напрямі робиться досить багато: проведено реформу законодавства України про дорожній рух, оновлено Правила дорожнього руху, посилено юридичну відповідальність за їх порушення, запроваджено обов'язкове цивільне страхування власників транспортних засобів, затверджено національну стратегію підвищення безпеки дорожнього руху, створено мережу координаційних рад з питань дорожньої безпеки, ратифіковано важливі міжнародні угоди. Однак, у цілому існуюча система забезпечення безпеки дорожнього руху далека від досконалості. Навіть при більш-менш ефективній роботі окремих ланок загальні результати її функціонування не є задовільними.

Підвищення кваліфікації водіїв, тобто підвищення їх майстерності, повинно проводитися на постійній основі. Відсутність таких тренінгів не дозволить навіть досвідченому водієві миттєво зреагувати на виникнення критичної ситуації і уникнути ДТП, але при відвідування курсів підвищення кваліфікації водій зуміє швидко, грамотно і безпечно зреагувати на неї.

За офіційними даними сайту ДАІ МВС України, кількість ДТП з постраждалими за 12 місяців 2013 року, які скоєні з вини водіїв, сягає 24364. В цих ДТП загинуло 3637 та травмовано 31672 осіб. В 2012 р. сталось 24314 ДТП з вини водіїв, в яких загинуло 3832 та травмовано 31665 чоловік. Ці дані свідчать про низький рівень майстерності водіїв, погані дорожні умови, недостатній рівень державного регулювання та можна зробити висновок, що статистика не поліпшується. Серед причин скоєння ДТП фігурують такі як порушення правил перевезення пасажирів, маневрування, проїзду пішохідного переходу, проїзду зупинок громадського транспорту, користування освітлювальними приладами, надання безперешкодного проїзду, зупинки і стоянки транспортних засобів, проїзду залізничних переїздів, перевезення вантажів, буксирування, обгону, проїзду перехресть, проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів, утримання автодоріг та вулиць; керування автотранспортним засобом у нетверезому стані, перевищення встановленої швидкості, перевищення безпечної швидкості, невиконання вимог сигналів регулювання, виїзд на смугу зустрічного руху, управління несправним транспортним засобом, недодержання дистанції, перевтома – сон за кермом, перехід проїзної частини пішоходами у невстановленому місці, невиконання сигналів регулювання пішоходами, неочікуваний вихід пішоходів на проїзну частину, пішоходи у нетверезому стані, порушення техніки безпеки пасажиром, порушення вимог ПДР погоничем тварин.

Через те, що проблема виникла досить давно і закладена у водієві, необхідно виховувати майбутніх водіїв змалечку. Для цього потрібно ввести обов'язковим предметом в школах правила поведінки на дорозі, аби діти розуміли усю важливість та небезпеку кермувальника транспортного засобу та учасників дорожнього руху загалом, бо згідно офіційних даних сайту ДАІ МВС України за 2013 р. з вини дітей-пішоходів було скоєно 571 ДТП, з яких 547 з потерпілими дітьми, в яких 22 та 536 дітей віком до 18 років загинуло й травмовано відповідно. А кількість ДТП, скоєних за участю дітей, сягає 4465 за 2013 р., з яких 1310 ДТП з вини самих дітей, що свідчить про неухвалу, низький рівень підготовки та не проведення інструктажів щодо правил поведінки на дорозі.

ІНТЕГРАЦІЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ КУРСУ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЗИКИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ

Школа О. В.

НПУ ім. М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна

aleksandrshkol@yandex.ru

Розв'язання головного завдання курсу теоретичної фізики – створення у студентів найповнішого уявлення про сучасну фізичну картину світу як невід'ємної складової їх наукового світогляду і відповідного стилю мислення на основі оволодіння сутністю фундаментальних фізичних теорій – є нелегкою справою.

Досвід свідчить, що досягнення запланованих освітніх результатів цілком залежить від того, яким чином у навчанні реалізуються провідні дидактичні принципи педагогіки вищої школи – фундаментальності та професійно-педагогічної спрямованості. Останнє передбачає не тільки поглиблене засвоєння студентами навчального матеріалу, що складає ядро фізичної науки, а осмислення й розуміння суті речей і явищ, оволодіння методологією наукового пізнання, подолання професійної замкнутості й культурної обмеженості, формування професійно-значущих якостей особистості, вироблення ціннісно-професійних орієнтирів, професійної позиції, основу якої складатиме не стільки система набутих предметних знань, скільки їх дієвість, можливість використання у процесі розв'язування практичних задач.

Саме ці принципи диктують цілі і завдання курсу теоретичної фізики, ними визначаються його зміст, структура, методи, засоби і технології навчання; саме ним мають бути підпорядковані кожна лекція, кожне семінарське і практичне заняття.

Процес навчання курсу теоретичної фізики має бути спрямований на формування у майбутніх учителів фізики професійної компетентності, основою якої складають фундаментальні наукові знання. Такими, на нашу думку, можна вважати універсальні, методологічно важливі системні знання, що становлять основу, фундамент професійної підготовки майбутнього вчителя фізики, формують життєво важливі компетенції, забезпечують професійну мобільність та можливість самовдосконалення особистості. Останнє зумовлює розробку інваріантного ядра навчального курсу та

відповідно змістових ліній, навколо яких об'єднується навчальний матеріал, зокрема:

1) *предметної*, що передбачає вивчення фундаментальних фізичних теорій у відповідності з логікою розвитку науки-фізики /класична механіка і теорія гравітації Ньютона, класична електродинаміка, спеціальна і загальна теорія відносності, квантова механіка і теорія поля, термодинаміка і статистична фізика/;

2) *світоглядної*, спрямованої на формування наукового світогляду і відповідного стилю мислення студентів на основі вивчення еволюції фізичної картини світу /механічна, електромагнітна, квантово-польова/;

3) *методологічної*, що демонструє методологію наукового пізнання у відповідності з основними етапами розвитку фізичної теорії /класичний, некласичний або квантово-польовий, постнекласичний або еволюційно-синергетичний/;

4) *інформаційно-математичної*, що ілюструє плідність аналітичних методів і комп'ютерного моделювання у науковому пізнанні.

Усі аспекти взаємопов'язані. Якщо перша й остання вирішують більшою мірою освітні завдання навчального курсу, то два інших реалізують в основному розвиваючу і виховну мету. Зазначимо, що наявність інваріантного ядра в широкому сенсі (об'єднує всі аспекти) робить курс теоретичної фізики у ВНЗ фундаментальним.

Література

1. Іваницький О. І. Технології навчання фізики: теоретико-методичні засади: навч. посібник / О. І. Іваницький, С. П. Ткаченко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2010. – 254 с.

2. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: навч. посіб. / [за заг. ред. акад. О. Г. Мороза]. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 337 с.

3. Сергієнко В. П. Теоретичні і методичні засади навчання загальної фізики в системі фахової підготовки вчителя: дис. ... доктора педагогічних наук: 13.00.02 / Сергієнко Володимир Петрович. – К., 2004. – 516 с.

4. Школа О. В. Фундаментальна підготовка майбутнього вчителя фізики в умовах сучасної парадигми освіти / О. В. Школа // Зб. наук. праць БДПУ. Серія: Педагогічні науки. – Бердянськ: БДПУ, 2012. – № 4. – С. 303-309.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЛЬНОГО ЧАСУ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Шумакова О. С.

ВП «Стахановський педагогічний коледж ЛНУ імені Тараса Шевченка»

м. Стаханов, Україна

elena-shumakova2012@yandex.ua

Перш за все визначимося, що під вільним часом на думку С. Харченко, І. Белецької, Т. Гаміної дослідники розуміють «частину позаробочого, позанавчального часу, що є сферою формування й вияву різних видів вільної життєдіяльності, безпосередньо направлених на всебічний і гармонійний розвиток особистості». Безумовно, ми погоджуємося з цим і вважаємо, що організація вільного часу дітей та підлітків повинна визначатися у першу чергу системою життєвих орієнтацій, потребами та інтересами самих учасників цього процесу та мати особливості.

Розкриваючи особливості роботи у цьому напрямку потрібно звернути увагу на *базові ознаки* вільного часу. Ми можемо стверджувати, що *перша* і вагома ознака полягає в можливості мати у своєму розпорядженні вільний час. Зауважимо, що ця ознака містить у собі важливу характеристику як самоцінність проведення часу. Враховуючи той факт, що волонтерів найчастіше залучають до організації вільного часу дітей-сиріт, дітей, з обмеженими можливостями, вихованців шкіл-інтернатів, підлітків, які стають на обліку у КМСН, Ради профілактики, то стає зрозумілим, що іноді ця діяльність носить примусовий характер, обмежена часом або має чітко поставлені цілі суб'єктами взаємодії; *друга* ознака припускає, що «вільний час не має жорстокої правової, технологічної й соціальної регламентації» свобода вибору занять; *третья* – характеризується зміною видів діяльності у вільний час, взаємозамінністю занять, їх вільним чергуванням і послідовністю; і, нарешті, *четверта* ознака – безпосередня спрямованість вільного часу на саморозвиток особи.

Цікавою є думка Л. Завацької, яка підкреслює важливу роль саме соціальних *функцій* дозвілля. Враховуючи цю особливість ми виділили наступні функції: рекреаційну, комунікативну, соціальну, творчу, ціннісно-орієнтаційну, пізнавальну та виховну.

При вибудовуванні вільного часу, необхідно враховувати його *рівні: перший рівень* – це пасивний відпочинок, який не має перспективних цілей, дозволяє звільнитися від навчальної перевтоми, побути у спокої, психологічно розслабитися; *другий рівень* – розважальне дозвілля; до *третього рівня* відноситься творче дозвілля та *останній рівень* – пізнавальне дозвілля, яке передбачає активну участь волонтерів, спілкування в хобі-групах, з однодумцями, формує світогляд розвиває духовний світ, соціальні зв'язки та творчі уподобання. На цьому рівні найпоширенішим методом є години спілкування. Зауважимо, що у процесі спілкування волонтери надають перевагу діалогічно-дискусійним та тренінговим технологіям.

При виборі форм та методів організації дозвілля дітей та підлітків, на наш погляд, необхідно враховувати і *проблеми*, які виникають у процесі соціалізації, серед яких: *проблеми, пов'язані з формуванням соціального статусу і соціальної ролі* (розвиток поведінки у сучасному суспільстві, розвиток і становлення цінностей і ціннісних орієнтацій, отримання професійної освіти, працевлаштування); *проблеми особистісного характеру* (здоров'я, кохання, створення сім'ї, стосунки з однолітками та дорослими, забезпечення гідними умовами проживання та життєдіяльності та ін.) А для того, щоб діяльність волонтерів була більш ефективною, перш за все потрібно визначити загальний перелік проблем та серед них визначити першочергові, тобто провести діагностування (анкетування, тестування, проєктивні методики, бесіди), з метою складання плану надання практичної допомоги.

Для реалізації досліджуваного напряму волонтерської діяльності ми умовно поділили форми організації дозвілля дітей та підлітків на чотири групи: 1) *спрямовані на організацію відпочинку та дозвілля* (КВК, вікторини, Брейн-ринги, «Що? Де? Коли?», Ток-шоу, свята тощо), 2) *спрямовані на розвиток пізнавального інтересу* (Просвітницький тренінг, конкурси, ігри-мандрівки, вікторини, відео лекторії, екскурсії), 3) *спрямовані на розвиток фізичного стану* (змагання, майданчики рухливих ігор, олімпіади, туристичні зльоти, 4) *спрямовані на розвиток талантів* (клуби, гуртки за інтересами, вокальні конкурси, танцювальні шоу, фестивалі талантів, виставки, ярмарки. Методами реалізації зазначених форм виступають наступні: *словесні* (розповідь, роз'яснення, диспут, бесіда); *наочні* (ілюстрація, демонстрація, спостереження); *практичні* (ділова гра, тренінг, вправа, аналіз конкретної ситуації);

інформаційні та аудіо-, відео методи (спілкування на сторінках у соцмережах, перегляд радіопередач, теле шоу, мультфільмів, казок прослуховування аудіозаписів); *педагогічні* (бесіда, лекція, виховна година, приклад, доручення, соціальне навчання та закріплення позитивного досвіду, спонукання, вимога, подяка, заохочення, змагання, самоаналіз, осуд, самооцінка, самоконтроль, схвалення своїх вчинків, покарання); *психологічні* (тестування, соціально-психологічний тренінг, психотерапія (ігрова, арт-терапія, казкотерапія); *соціологічні* (опитування, анкетування); *інтерактивні* (методи гри і ігрового тренінгу, методи театралізації, метод змагання, метод рівноправного духовного контакту, імпровізація).

Серед великої кількості методів організації вільного часу, на нашу думку, різко відрізняються та мають специфічні ознаки *інтерактивні: методи гри і ігрового тренінгу, методи театралізації, метод змагання, метод рівноправного духовного контакту, імпровізація*. Зазначимо, що використовуючи *метод гри і ігрового тренінгу* у волонтерській діяльності волонтери розвивають організаторські здібності, самостійність, розкривають творчий потенціал, інтелектуальні сили, виявляють рівень знань з обраної теми; *метод театралізації*, у свою чергу, знайомить волонтерів з різноманітними сюжетами життя, соціальними ролями, розвиває комунікативні вміння, навчає спілкуватися та знаходити вихід із різних життєвих ситуацій; *метод змагання*, на думку дослідників, «це внутрішня «пружина» розкручування творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття перемог над собою»; *методи ситуацій* використовуються волонтерами у виховних цілях, з метою самореалізації, самовдосконалення, формування довіри, уявної довіри, недовіри, організованого успіху; *метод рівноправного духовного контакту*, заснований на спільній діяльності дітей та волонтерів «на рівних» (волонтери виступають рівноправними членами шкільного клубу, драмгуртка, творчих об'єднань, які засновані на демократичному, гуманізованому спілкуванні); і, нарешті, *імпровізація*, характерною рисою якої є не усвідомленість, не підготовленість заздалегідь, експромт. Імпровізація базується на синдромі наслідування з привнесенням свого авторського початку, тому від волонтера особисто, та його вміння організувати та впливати на особистість залежить ефективність використання цього методу під час організації дозвілля дітей, а особливо підлітків та молоді.

Важливим, на нашу думку, є те, що під час вибору методів роботи волонтери повинні спочатку досконало опанувати ними, навчитися їх творчо застосовувати та використовувати залежно від обстановки й розв'язуваних завдань. А це вимагає від волонтерів досконалого володіння методикою культурно-дозвіллевої діяльності.

Завершаючи змістовну характеристику цього напрямку волонтерської діяльності, вважаємо що участь волонтерів у його реалізації може стати успішним початком на шляху формування моральних цінностей, ціннісних орієнтацій, світогляду, особистісних якостей, професійних вмінь та навичок волонтерів, їх самореалізації, самоствердженні та самовдосконаленні та сприяти розширенню сфер та послуг волонтерів у напрямку організації вільного часу дітей та молоді.

SECTION 3

MODERN MEDICAL AND PHARMACY PROBLEMS ON MICRO AND MACRO LEVEL

ЕВРОПЕЙСКИЕ ПРОГРАММЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ НА ДОРОГАХ

*Бойко В.В.¹, Замятин П.Н.², Дубровина Н.А.³,
Филип С.⁴, Мургаш Я.⁵, Трутяк И.Р.⁶*

*^{1,2} ГУ «Институт общей и неотложной хирургии
им. В. Т. Зайцева» АМН Украины, г. Харьков, Украина*

*² Харьковский национальный медицинский университет
г. Харьков, Украина*

*³ Харьковский торгово-экономический институт КНТЭУ
г. Харьков, Украина*

*⁴ Высшая Школа Экономики и Административного Менеджмента
г. Братислава, Республика Словакия*

*⁵ Региональное отделение медицинской спасательной службы
Национального центра спасательных служб
г. Нитра, Республика Словакия*

⁶ Львовский национальный медицинский университет, г. Львов, Украина

^{1,2} zamyatinp@mail.ru, ³ nadija@mail.ru, ⁴ stanislav.fillip@vsemvs.sk

⁵ jan.murgas@emergency-slovakia.sk, ⁶ ihortrutiak@yahoo.com

По данным Евростата, более чем 100 человек ежедневно или около 40 тысяч жителей Евросоюза ежегодно гибнет в результате дорожно-транспортных происшествий (ДТП). Более 40% всех жертв (около 17 тысяч человек) – это пешеходы, велосипедисты, водители и пассажиры мотоциклов и мопедов.

По данным ежегодных опросов, в странах ЕС более 3 млн. человек ежегодно получают травмы различной степени тяжести в результате ДТП. В течение последних десятилетий странам ЕС удалось добиться определенных успехов в снижении травматизма и смертности на дорогах: так в 1972 г. количество дорожно-транспортных происшествий со смертельным исходом составляло более 93 тысяч, а к 2008 г. это количество снизилось до 39 тысяч, т.е. более чем на 50% [3].

Для обеспечения скоординированных действий по программам безопасности на дорогах в ЕС был создан в 1993 г. специальный Европейский Совет Транспортной Безопасности (European Transport Safety Council или ETSC). Европейский Совет Транспортной Безопасности (ETSC) объединяет более 40 национальных организаций по дорожно-транспортной безопасности из стран ЕС, Швейцарии и Норвегии; в работе ETSC участвует более 200 независимых экспертов из более чем 30 европейских стран [3].

Задачами ETSC являются:

разработка научных и практических рекомендаций к формированию общеевропейской и национальных стратегий безопасности на дорогах;

комплексное изучение показателей смертности и травматизма в результате использования всех видов транспортных средств;

выявление зон повышенного риска дорожно-транспортных происшествий и обеспечение эффективных мероприятий по его снижению;

формирование программ по созданию безопасной дорожно-транспортной инфраструктуры, обеспечению безопасности транспортных средств;

проведение образовательных программ для участников дорожно-транспортного движения, полицейских структур, парамедицинских служб, системы неотложной медицинской помощи и т.п.

За последние несколько лет в странах ЕС были проведены несколько масштабных европейских программ по снижению риска смертности и травматизма на дорогах. К ряду наиболее известных программ необходимо отнести следующие:

1. PRAISE – Preventing Road Accidents and Injuries for the Safety of Employees. Программа была начата в 2009 г. в странах ЕС для обеспечения обмена лучшими примерами практического опыта различных работников, связанных с дорожно-транспортной безопасностью и созданию рекомендаций для соответствующих национальных структур стран ЕС.

2. ShLOW – “Show me How Slow”. Программа была инициирована в 2008 г. и в ее задачи входила подготовка студентов для работы с местным населением по проблемам превышения водителями допустимой скорости движения в населенных пунктах.

3. Roads to Respect. Данная программа продолжается в течении четырех лет и направлена на поддержку действий местных властей по обеспечению безопасной дорожно-транспортной инфраструктуры.

4. Safe and Sober and Drink Driving Policy Network. Эта программа была направлена на активизацию социальной рекламы на локальном, региональном и национальном уровнях против чрезмерного употребления алкоголя среди различных групп населения. Программа ставила задачу снижения рисков ДТП, связанных с употреблением алкоголя и наркотических средств, и повышения ответственного поведения среди водителей и пешеходов.

5. SEC Belt. Данная программа внедрялась в 2004-2006 гг. и была призвана улучшить безопасность в странах Центральной, Восточной и Южной Европы. Программа была сосредоточена на 6 основных сферах: поведение участников дорожно-транспортного движения; технологии транспортных средств и их безопасность; дорожная инфраструктура; дорожные технологии; информация и базы данных о ДТП; оценка национальной политики по обеспечению дорожной безопасности.

6. VOICE – Vulnerable Road User Organisations In Cooperation Across Europe. Проект реализовывался в 2006-2008 гг. и был нацелен на обеспечение потребностей и лучшей безопасности обычных участников дорожно-транспортного движения.

7. Enforcement Programme. Программа, которая была реализована в 2004-2007 гг. для мониторинга системы дорожно-транспортного регулирования в странах ЕС.

Приведенные программы и проекты представляют важный опыт для стран Восточной Европы и Украины, где отмечаются более высокие показатели смертности и травматизма на дорогах [1, 2, 3].

Литература

1. Аналіз небезпек на транспорті та система реагування на них // Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2009 р. – С.64-83.

2. Whitelegg J., Haq G. Vison Zero: Adopting a Target of Zero for Road Traffic Fatalities and Serious Injury. Stockholm Environment Institute. Sweden, 2006. – 115 p.

3. World Health Organisation. World report on road traffic injury prevention, Geneva, 2004. – 66 p.

АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ СМЕРТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ ОТ РАКА ПИЩЕВОДА В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ И ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ

*Бойко В.В.¹, Лабаиш П.², Замятин П.Н.³, Дубровина Н.А.⁴,
Замятин Д.П.⁵, Товкач Ю.В.⁶*

*^{1,3,5} ГУ «Институт общей и неотложной хирургии
им. В. Т. Зайцева» АМН Украины, г. Харьков, Украина*

² Университет Коменского, г. Братислава, Республика Словакия

*^{3,5} Харьковский национальный медицинский университет
г. Харьков, Украина*

*⁴ Харьковский торгово-экономический институт КНТЭУ
г. Харьков, Украина*

*⁶ Буковинский государственный медицинский университет
г. Черновцы, Украина*

^{1,3,5} zamyatinp@mail.ru, ² dekan@fmed.uniba.sk, ⁴ nadija@mail.ru

Карцинома пищевода находится на шестом месте в мире среди основных причин смертности от злокачественных новообразований. Более чем 450 000 людей в мире имеют этот диагноз, и частота возникновения этого заболевания достаточно быстро возрастает [1]. Среди основных причин, вызывающих риск карциномы пищевода называют: курение и чрезмерное употребление алкоголя; ожирение; значительное употребление копченых и жареных продуктов из красного мяса, продуктов консервированной, маринованной, насыщенной острыми специями, пищи; недостаточное потребление овощей и фруктов; потребление слишком горячей пищи и напитков; отравление пестицидами, нитратами; потребление зерновых, пораженных плесневыми грибами; загрязнение окружающей среды; работу с нефтепродуктами. Факторами, способствующими развитию сквамозной карциномы пищевода, являются: ахалазия (achalasia); мутации энзимов, участвующих в метаболизме алкоголя; отравление каустической содой; облучение грудной клетки; неэпидермолитическая кератодермия (non-epidermolytic palmoplantar keratoderma). Среди факторов, влияющих на развитие аденокарциномы пищевода, называют: симптоматический гастроэзофагеальный рефлюкс; пищевод Баррета; облучение грудной клетки; употребление медикаментов, способствующих релаксации нижнего эзофагеального сфинктера;

наследственные факторы [1, 2]. Исследования, проводившиеся в различных странах, показали, что прогнозы течения карциномы пищевода неблагоприятные, поскольку заболевание чаще всего выявляется уже на поздних стадиях [1, 2]. Даже при обнаружении карциномы на ранних стадиях и возможности проведения операции, показатели выживаемости гораздо ниже, чем для других видов рака. Так, в течение 5-летнего периода выживаемость пациентов с карциномой пищевода в экономически развитых странах, с высоким уровнем жизни и расходов на здравоохранение, составляет от 15% до 25%, в то время как в странах с переходной экономикой и низким уровнем жизни и медицины, эти показатели составляют от 5% до 10%, а иногда и ниже [1, 2].

Представляет научный интерес изучение эпидемиологических особенностей распространения эзофагеального рака в странах Центральной и Восточной Европы (ЦВЕ), проведение сравнительного анализа показателей заболеваемости и смертности в различных странах ЦВЕ с учетом сложившихся тенденций; построение прогнозов на основе применения математико-статистических методов и моделей.

В нашем исследовании были взяты для анализа показатели смертности и заболеваемости карциномой пищевода для 6 стран Центральной и Восточной Европы (Австрия, Германия, Чехия, Польша, Словакия и Венгрия). Выбор этих стран интересен с точки зрения изучения эпидемиологических особенностей распространения карциномы пищевода с помощью методов пространственной статистики [3], так и сравнительного анализа ситуации в странах с различным уровнем социально-экономического развития и состояния здравоохранения.

Для обоснования наличия неслучайного распределения групп регионов, характеризующихся различными значениями показателей смертности от карциномы пищевода, были рассчитаны значения коэффициентов пространственной корреляции Морана и Жири [3].

На основании рассчитанных статистически значимых оценок коэффициентов Морана и Жири было показано, что для данных за 2001 г. и для данных за 2010 г. наблюдается умеренная положительная пространственная автокорреляция [3]. Для построения моделей линейных трендов были использованы данные о показателях смертности населения от карциномы пищевода (на 100 тыс.) по странам ЦВЕ на протяжении периода 2000-2010 гг. Для Австрии, Чехии, Германии и Венгрии представлены тенденции показателей смертности от карциномы

пищевода достаточно хорошо описываются моделями линейного тренда, о чем свидетельствуют довольно высокие значения коэффициентов корреляции. Наиболее четко это прослеживается для Германии, где коэффициент корреляции 0.955 близкий к 1. Для указанных стран наблюдаются различные по уровню оценки параметров a_k , что указывает на наличие первоначальных отличий по странам. Для Австрии, Чехии и Германии оценки параметра $a_{1,k}$ положительны, что указывает на ежегодный прирост показателей смертности от карциномы пищевода, в то время как для Венгрии оценка параметра a_k отрицательна, что свидетельствует о тенденции уменьшения показателей смертности от карциномы пищевода. Для Польши и Словакии за период 2000-2010 гг. не наблюдалось линейных тенденций изменений показателей смертности от карциномы, о чем свидетельствуют полученные оценки параметров a_k , близкие к 0, и соответствующие значения коэффициентов корреляции, которые также равны 0.

Анализ взаимозависимостей тенденций изменения показателей смертности от карциномы пищевода, проведенный на основании расчетов матрицы коэффициентов парных корреляций между тенденциями по странам ЦВЕ, показал, что наиболее взаимосвязаны тенденции изменения этих показателей в Германии и Австрии (коэффициент парной корреляции составляет 0.684), а также в Чехии и Германии (коэффициент парной корреляции составляет 0.517). Имеют выраженную обратную зависимость тенденции изменения показателей смертности от карциномы пищевода в Австрии, Германии и Чехии с тенденцией этих показателей в Венгрии, о чем свидетельствуют отрицательные значения коэффициентов корреляции. Для остальных групп стран тенденции изменения показателей смертности от карциномы пищевода слабо зависимы или вообще не зависимы.

Литература

1. Dušek L, Mužík J, Kubásek M, Koptíková J, Žaloudík J, Vyzula R. The Czech national web portal of cancer epidemiology [online]. Masaryk University, [2005], Incidence and mortality C15 – malignant neoplasm of esophageal, time trend 1977–2002. Available from: <http://www.svod.cz>.
2. Kollarova H., Machova L., Horakova D., Janoutova G., Janout V. Epidemiology of esophageal cancer – an overview article. Biomed Pap Med Fac Univ Palacky Olomouc Czech Repub. 2007, 151(1). Pp.17–28. 17.
3. Kopczevska K. Ekonometria i statystyka przestrzenna. Wydanie I, Warszawa, 2006. – 162 s.

СИСТЕМА ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СЛОВАКИИ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕФОРМИРОВАНИЯ

Замятин П.Н., Черная Ю.А., Замятин Д.П.

ГУ «Институт общей и неотложной хирургии им. В.Т.Зайцева»

АМН Украины, г. Харьков, Украина

zamyatinp@mail.ru

В соответствии с Конституцией Словакии, право человека на здоровье является фундаментальным и должно быть обеспечено и защищено государством. Закон Словацкой Республики обуславливает обязательное медицинское страхование населения страны. Государственное медицинское страхование является обязательным для всех работающих в Словакии [3]. Основные реформы в здравоохранении Словакии начались в 2004 г. с внедрением принципов рыночной экономики в медицину и ее финансирование. Приватизация амбулаторной помощи и внедрение фондов страхования с одной стороны усилили дисциплину, с другой – привели к неравенству в доступности медицинской помощи и ее качества. В тоже время, несмотря на определенные реформы в этой сфере, здравоохранение финансируется непропорционально, лечебные учреждения финансируются в недостаточном объеме, в то время как расходы на лекарства очень высоки. Заработная плата медиков в стране намного ниже таковой в других странах ЕС, что ведет к эмиграции врачей и нехватке специалистов в Словакии [2, 4].

Главными причины заболеваемости и смертности населения в Словакии являются болезни сердечно-сосудистой системы (54,5% от всех смертей), онкологические заболевания (22,3%), внешние причины (5,9%). Среди онкологических заболеваний первое место по распространенности занимает колоректальный рак. Заболеваемость ВИЧ/СПИД и туберкулезом в стране очень низкая. В Словакии высокий уровень вакцинации населения от болезней, от которых рекомендует вакцинироваться ВОЗ на данной территории.

Высокий уровень неконтагиозных заболеваний связан с такими факторами риска, как курение, алкоголь, ожирение, низкая физическая активность. Курящих в стране 38% (из них регулярно курящих 26% и увеличивается число курящих подростков). Уровень потребления чистого спирта составляет 10,1 л в год на каждого жителя. Примерно 26% женщин

и 19% мужчин страдает ожирением, а 40% населения не занимается никакой физической активностью, в том числе 20% детей и молодежи.

Достижением Министерства Здравоохранения является разработка скрининговых программ по выявлению распространенных заболеваний (сердечно-сосудистых и онкологических). В лучшем финансировании нуждается система образования и мотивации медицинских работников, пропагандирование здорового образа жизни и система контроля за медицинским страхованием.

Правительство Словакии выдвигает на первый план улучшение эффективности работы системы здравоохранения с акцентом на экономию средств, а также на качество и безопасность медицинских услуг. Для достижения этого было принято решение об уменьшении затрат на лекарственные препараты и установкой цен на лекарства авторитетными органами; внедрить систему аккредитации медицинских учреждений. Реформа предусматривает уменьшение количества коек в больницах.

Для поддержки отрасли Министерство здравоохранения Словакии внедряет систему добровольного страхования. Важную роль играет Закон о медицинской профилактике, защите и развитии вступил в силу 1 сентября 2007 г. Это современный закон, охватывающий основанные на доказательной базе нормы для первичной профилактики заболеваний, пропаганде здорового образа жизни. Ответственность за свое здоровье возросла благодаря образовательным программам, а также благодаря внедрению оплаты за определенные медицинские услуги. Государство Словакии прикладывает усилия для улучшения профилактики и своевременного выявления заболеваний, разрабатывая программы для детей и взрослых [1, 2]. Основными направлениями дальнейших реформ являются повышение объемов финансирования отрасли за счет различных источников; совершенствование системы медицинского образования; улучшение мотивации и условий работы медицинского персонала; снижение оттока высококвалифицированных кадров за границу; улучшение стандартов оказания специализированной медицинской помощи; образовательные и профилактические программы для населения.

Изучение опыта реформирования системы здравоохранения Словакии представляет интерес для Украины в силу многих похожих социально-экономических условий и принципов организации работы этой отрасли в бывших пост социалистических странах Центральной и Восточной Европы [1].

Литература

1. Бокрош Л. Реформування охорони здоров'я: досвід Словаччини, рекомендації Україні. Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень. – № 38 (252). – 2004.
2. Jevcak A. Healthcare reform – unpopular even in slovakia. ECFIN. Country Focus. Vol.3. Issue 2. 2006.
3. Kováč Eduard. Zdravotné poistenie. Zdravotnopolitické a ekonomické súvislosti. Bratislava, 2003.
4. Labaš Peter. Štátny sektor alebo súkromná prax? // Zdravotnícke noviny. R. XVII/LXI od 20.09.2012. s.7.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В УКРАИНЕ И ПУТИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ РАЗВИТЫХ СТРАН)

Касьянов Ю.А., Шамсутдинова Ю.С.

*Донецкий государственный университет управления, г. Донецк, Украина
zxcv2727@e-mail.ua*

Здоровье населения является важнейшей составляющей национального богатства страны. От его показателей зависит социально-экономическое развитие страны и ее национальная безопасность. К сожалению, закрепленное Конституцией Украины и другими законодательными актами право граждан на качественную медицинскую помощь, свободный выбор лечебного учреждения и специалиста, оказывающего те или иные услуги, не в полной мере улучшили качество оказанных населению медицинских услуг. Для функционирования системы здравоохранения необходимы кадровые ресурсы, финансовые средства, информация, оборудование и материалы, транспорт, коммуникации, а также всеобщее управление и руководство.

За годы независимости население Украины сократилось более чем на 10 миллионов. Причины такого сокращения – бедность, рост криминала, отсутствие надлежащего медицинского обслуживания. Низкий уровень дохода, примерно \$ 380 на семью из четырех человек, в то время как у европейцев – \$ 4-5 тыс., также одна из причин высокой смертности населения. Если сравнивать продолжительность жизни, то среди 223

государств украинцы «достойно» занимают 150 место, следовательно, средний европеец наслаждается жизнью 74 года, а наш соотечественник влачит свое существование неполных 65 лет. О здоровой жизни и говорить не приходится, она составляет неполных 55 лет, причем мужская и детская смертность чрезвычайно высока (табл.1).

Таблица 1

Состояние здоровья населения (по данным Мирового банка)

Показатели	Украина	ЕС
Смертность (на 1 тыс. населения)	15,3	6,7
Ожидаемая продолжительность жизни при рождении, лет	68,1	74
Ожидаемая продолжительность здоровой жизни, лет	59,2	67
Естественный прирост населения (на 1 тыс. населения)	-4,2	4,1

В настоящее время можно выделить три основные принципиально отличающиеся системы здравоохранения:

- 1) преимущественно государственная (Великобритания);
- 2) преимущественно страховая система(Германия, Франция, Голландия, Австрия, Бельгия, Швейцария, некоторых государствах Латинской Америки, Японии и другие);
- 3) преимущественно частная (платная) система (США);

Заслуживает внимания тот факт, что система здравоохранения, например, Великобритании создавалась с учетом опыта СССР. Опыт организации государственной системы здравоохранения Великобритании свидетельствует о её высокой эффективности и доступности при относительно низких затратах на медицинскую помощь.

Финансирование подобных систем осуществляется из трех источников:

- страховые взносы предпринимателей – отчисления от доходов (налогов);
- заработки трудящихся – отчисления из заработной платы;
- средства государственного бюджета.

За последние десятилетия состояние здоровья населения Италии улучшилось по ряду показателей. В 2005 г. ожидаемая продолжительность жизни в среднем составляла 77,6 лет у мужчин и 83,2 года у женщин, в то же время отмечается резкое снижение таких показателей, как смертность взрослого населения и младенческая смертность.

Государство обеспечивает бесплатной стоматологической помощью следующие категории населения: дети до 16 лет, социально незащищенные

группы населения (люди с ограниченной дееспособностью, ВИЧ-инфицированные, пациенты с редкими заболеваниями) и те, кому требуется неотложная стоматологическая помощь. Другие категории населения должны оплачивать стоматологическую помощь за собственный счет. Тарифы на стоматологические услуги устанавливаются централизованно в национальном формуляре.

Так, в Германии действует одна из наиболее развитых систем социального медицинского страхования. Она была введена в Европе в 1883 г. Бисмарком, и в настоящее время ею охвачено более 90% населения (8% – охвачено частным медицинским страхованием и за 2% неимущих платит государство). Эта система обеспечивает необходимую медицинскую помощь в случае заболевания для всех застрахованных.

Система обязательного страхования осуществляет свою деятельность через некоммерческие страховые организации – больничные кассы. Это независимые самоуправляемые организации, структура которых определена законодательно.

Современное состояние общественного здоровья Японии характеризуется очень высокими показателями: ожидаемая продолжительность жизни – 80 лет – самая высокая для развитых стран мира. Младенческая смертность – 4,4 случая на 1000 живорожденных, – самая низкая в мире. Эти успехи обусловлены высоким уровнем организации медицинского страхования в Японии, основанной на национальной системе обязательного медицинского страхования. Высокая продолжительность жизни в стране заставила Министерство здравоохранения и благосостояния уделить особое внимание проблеме организации помощи и ухода на дому для пожилых людей.

Для большинства населения США страхование здоровья является частным делом каждого. Добровольной, частной формой медицинского страхования охвачено более 80% населения. В США примерно 1500 частных страховых компаний. Следует подчеркнуть, что именно в США разрабатываются и внедряются эффективные медицинские технологии, развертываются передовые научные исследования и, в результате, успешно реализуется медицинская помощь высокого качества.

Таким образом, на современном этапе в системе здравоохранения Украины существует много проблем, требующих своего решения:

1) проблемы финансирования системы здравоохранения – чрезмерная децентрализация и фрагментация финансовых потоков;

- 2) неэффективное использование ресурсов и как следствие – неэффективность структуры медицинского обслуживания (отсутствие четкого разделения на службы первичной и вторичной помощи; чрезмерное количество стационарных учреждений и больничных коек; отсутствие дифференциации коечного фонда в зависимости от интенсивности лечения);
- 3) низкое качество медицинской помощи;
- 4) низкая доступность и качество лекарств.

Литература

1. Вялков А. И. Управление и экономика здравоохранения: Учебное пособие для вузов / А. И. Вялков, Б. А. Райзберг, Ю. В. Шиленко // Под ред. А. И. Вялкова. – 3-е изд. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 664 с.
2. Иванова И. В. Формирование различных моделей организации зарубежных систем здравоохранения / И. В. Иванова // Экология человека. – 2005. – № 1 (34). – С. 31-35.
3. Салтман Р. Б. Реформы системы здравоохранения в Европе. Анализ современных стратегий / Р. Б. Салтман, Дж. Фигейрас; пер. с англ. – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 2000. – 432 с.

АРГУМЕНТИ «ЗА» ТА «ПРОТИ» СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Котвіцька А.А.¹, Пузак Н. О.², Пузак О.А.³

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

¹socpharm@ukr.net, ^{2,3}nadegda.puzak@gmail.com

Аптека, як організація, виконує ряд функцій, здійснюючи постачальницьку, торгівельну, виробничу, фінансову та господарську діяльність. У той же час, функціонуючи в суспільстві як заклад охорони здоров'я, несе певну соціальну відповідальність.

Метою нашої роботи стало дослідження напрямків соціальної відповідальності фармацевтичних підприємств та аналіз аргументів «за» та «проти» названої діяльності визначених закладів в умовах ринкової економіки.

Зрозумілим є те, що комерційні підприємства існують не для того, щоб забезпечувати робочими місцями керівників, спеціалістів, робітників, а для того, щоб задовольняти потреби споживачів необхідними товарами та послугами. Відповідно до цього твердження, фармацевтичні заклади створюються не заради провізорів та фармацевтів; а існують заради хворих, одужання та зміцнення здоров'я яких одночасно є складовою інтересів суспільства.

Таким чином, у фармацевтичному секторі охорони здоров'я реалізується стратегія захисту та якісного розвитку України, як проєвропейської держави.

В умовах жорсткої ринкової конкуренції, вирішуючи свої комерційні завдання, фармацевтичні підприємства прагнуть ефективного використання своїх ресурсів та максимізації прибутку. Взаємодіючи з зовнішнім середовищем, накреслюють у своїх завданнях також вирішення соціальних проблем, що проявляється у дотриманні державних нормативних актів, підтриманні належного рівня здоров'я населення країни при відповідному лікарському забезпеченні, розвитку виробничої бази фармацевтичного сектору охорони здоров'я, розробці екологічно безпечних технологій виробництва лікарських препаратів, залученні іноземних інвестицій та їх ефективному використанню з метою розвитку виробничої і збутової діяльності.

Також важливими функціями аптечного закладу є забезпечення населення ефективними лікарськими засобами та якісними, доступними за ціною, виробами медичного призначення, пільгове забезпечення окремих категорій хворих, благодійна діяльність, збереження природних ресурсів, охорона праці робітників тощо.

Таким чином, аналізуючи напрямки соціальної відповідальності, аргументи «за» та «проти» неї можна розділити на дві групи:

«за» – сприятливі довгострокові перспективи для бізнесу; формування позитивного іміджу в суспільстві; поліпшення зовнішнього середовища; пільги з боку держави; збалансованість відповідальності та влади; своєчасне передбачення проблем;

«проти» – порушення правила максимізації прибутку; розмиття мети та розширення цілей; додаткові витрати; надмірна влада; недостатність умінь і досвіду; недостатність відповідальності; недостатність підтримки з боку суспільства.

ОРГАНІЗАЦІЯ СТАЦІОНАРНОЇ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ІЗ ПОЄДНАНОЮ ТРАВМОЮ

Трутяк І.Р., Трутяк Ю.І.

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

м. Львів, Україна

ihortrutiak@yahoo.com

Основними чинниками, які впливають на результати лікування пацієнтів із поєднаною травмою є час, якість і оптимальна організація надання медичної допомоги на основі розуміння патологічних процесів, які розвиваються у травмованому організмі. Підґрунтям цього є те, що тяжкі механічні пошкодження є життєво-небезпечними не тільки відразу після травми, але і є пусковим механізмом ланцюга структурно-функціональних порушень, які загрожують життю постраждалого у віддалені терміни. Оскільки головними причинами критичних станів і високої смертності травмованих є порожнинні пошкодження, ми проаналізували організацію надання невідкладної медичної допомоги постраждалим із закритою поєднаною абдомінальною травмою (ЗПАТ).

Оснoву дослідження склали 392 постраждалих із ЗПАТ. Люди до 39 років становили 68,9%. Пошкодження двох анатомо-функціональних областей було у 33,7%, трьох – у 42,4%, чотирьох – у 21,9% і п'яти – у 2,0%. Травма живота поєднувалась із черепно-мозковою травмою (58,2%), пошкодженнями грудної клітки (52,6%), переломами кісток кінцівок (51,0%) та переломами таза (29,6%). У термінальному стані поступило 8,2%, а з крововтратою понад 40% об'єму циркулюючої крові – 58,7%.

Завданням невідкладної допомоги на ранньому госпітальному етапі були: реанімаційна корекція порушень життєво важливих функцій організму, визначення домінуючого пошкодження, часу, черговості та обсягу хірургічних втручань, оцінка тяжкості пошкоджень і тяжкості функціональних порушень.

Проаналізувавши ефективність діагностики у постраждалих із ЗПАТ, виявили, що основними недоліками були втрата якості діагностики через нераціональне використання високоінформаційних діагностичних методів у пацієнтів із стабільними показниками забезпечення життя і зайві витрати часу на переміщення по функціональних підрозділах постраждалих із пограничним і нестабільним станом.

Для скорочення часу і підвищення якості діагностики обмежили збір анамнезу до запитань про механізм травми, локалізація болю, час з моменту травми і яка була надана допомога. Рентгендіагностику проводили скринінговим методом: рентгенографія голови, грудей і таза. У постраждалих із нестабільним і критичним станом рентгенграфію пошкоджених кінцівок відтермінували. У всіх постраждалих із політравмою і пограничним та нестабільним станом виконували плевральні пункції, діагностична точність яких становила 87,3% та діагностичний перитонеальний лаваж. Діагностична точність останнього була 94,5%. У травмованих із стабільними показниками забезпечення життя в діагностичну програму включали ультрасонографію, комп'ютерну томографію і лапароскопію, які дозволяли діагностувати не тільки пошкодження органів і структур, але і характер та тяжкість пошкоджень.

Травмовані в стані травматичного шоку або мозкової коми, без наявних клінічних ознак кровотечі і пограничним станом поступали у палату інтенсивної терапії, де їм одночасно із протишоковими заходами проводили діагностику, а постраждалі із ознаками кровотечі та всі постраждалі із нестабільною гемодинамікою – безпосередньо в операційну, де одночасно із протишоковими заходами виконували плевральну пункцію і діагностичний перитонеальний лаваж для діагностики джерела кровотечі та приступали до операційного втручання, яке було основним діагностичним і протишоковим заходом.

Операційне втручання у травмованих із нестабільним і критичним станом виконували за життєвими показаннями і за мінімальним обсягом – усунення асфіксії, тимчасова зупинка зовнішньої і внутрішньої кровотечі якнайшвидшим способом, деконтамінація пошкоджених порожнистих органів швами або степлером. Після зупинки триваючої кровотечі хірургічні маніпуляції призупиняли – хірургічна пауза. Хірургічна пауза є необхідною для інтенсивної терапії, для вторинного детального обстеження, для повторної оцінки стану постраждалого з вибором подальшої хірургічної тактики.

Залежно від зміни стану пацієнта та прогнозу, операційне втручання після хірургічної паузи продовжували за скороченим обсягом або застосовували II та III етапи технології «damage control». Після реанімаційного етапу та інтенсивної терапії, виконували програмовану повторну операцію, остаточний гемостаз, корекцію пошкоджень порожнистих органів, фіксацію флотуючого сегмента грудної стінки. При

нестабільних переломах кісток таза і переломах стегна – апарат зовнішньої фіксації. При переломах інших кісток кінцівок – тимчасова гіпсова іммобілізація, а після повної стабілізації стану пацієнта – остаточний остеосинтез.

На відміну від мінімального обсягу первинного хірургічного втручання у постраждалих із нестабільним і критичним станом, інтенсивна терапія була максимальною і найбільш «агресивною».

Скорочений обсяг операційних втручань передбачав гемостатичні шви на органи, спленектомію, нефректомію, перев'язку пошкоджених судин, шви на порожнисті органи, епіцистостомію, фіксацію флотуючого сегмента грудної стінки скобами із окремих розтинів, апарат зовнішньої фіксації при переломах довгих кісток кінцівок та нестабільних переломах таза.

Мета цих операцій зберегти життя травмованого та попередити синдром взаємного обтяження шляхом відновлення нерухомості кісток з мінімальною крововтратою і максимальним збереженням кровопостачання в ділянці перелому. У травмованих із стабільними показниками забезпечення життя операційне втручання виконували в повному обсязі.

Таким чином, організація надання медичної допомоги постраждалим із поєднаною травмою повинна ґрунтуватись на диференційному виборі діагностичних і лікувальних заходів залежно від тяжкості травми. Оцінка тяжкості травми, діагностика і лікування постраждалих із поєднаною травмою – це три невід'ємні процеси, які доповнюють та коректують один одного.